

UNIVERSITEIT ANTWERPEN
Studiecentrum voor Onderneming en Beurs, 2004

ONDERZOEK VAN DE
"*MONITEUR DES INTERÊTS MATERIELS*"
OP ZIJN RELEVANTE WAARDE
VOOR DE
ANALYSE VAN HET BEURSWEZEN IN
BELGIË
VOOR DE PERIODE 1851 - 1914.

Onderzoeker:

Johan Hansens

Woordvoerder:

Prof. Dr. L. Cuyvers (Vakgroep Internationale economie, UA)

Promotoren:

Prof. Dr. L. Cuyvers (Vakgroep Internationale economie, UA)

Prof. Dr. J. Annaert (Vakgroep Financiële economie, UA)

Prof. Dr. M. De Ceuster (Vakgroep Financiële economie, UA)

Prof. Dr. G. Devos (Vakgroep Geschiedenis, UA)

Prof. Dr. H. Houtman-De Smedt (Vakgroep Geschiedenis, UA)

Prof. Dr. J. Paredaens (Vakgroep Informatica, UA)

In opdracht van:

Studiecentrum voor Onderneming en Beurs (SCOB)

Gefinancierd door de *Nationale Bank van België*

Inhoudstafel

Inleiding	5
a: Inleiding	5
b: Onderzoek en doelstellingen	5
c: Inhoud en opmerkingen	6
 <u>HOOFDSTUK 1: Enkele algemene krachtlijnen</u>	 7
1.1 Algemeen: De economische pers in België en het buitenland	7
1.2 Structuur	8
1.2.1 De oorsprong van het weekblad	8
1.2.2 De inhoud en verhoudingen van het weekblad	10
1.2.3 Het aantal pagina's	11
1.2.4 Het formaat	12
1.2.5 De periodiciteit	12
1.2.6 De prijs	14
1.3 Redactie	14
1.3.1 De redactie en andere auteurs	15
1.3.2 Het redactie-adres	17
1.3.3 De bronnen	18
 <u>HOOFDSTUK 2: Algemene nieuws</u>	 19
2.1 Algemeen	19
2.2 Diverse thema's	21
2.2.1 Algemene hygiëne, de bevolkingstoestand, gezondheid	21
2.2.2 Opbouw en aanleg van de infrastructuur	23
2.2.3 Financiële onderwerpen	24
2.2.4 Wetenschappen, cultuur en statistiek	26
2.2.5 Technologie, ontwikkeling en techniek	27
2.2.6 Justitie en wetgeving	28
2.2.7 De spoorweg	29
2.2.8 Industrie - handel - landbouw	31
2.2.9 Politiek en economie	32
2.2.10 Resterende rubrieken	33
2.3 Besluit	34
 <u>HOOFDSTUK 3: Industriële en financiële nieuws</u>	 35
(<i>"Partie financière et industrielle"</i>)	
 <u>HOOFDSTUK 4: Financiële nieuws (<i>"Partie financière"</i>)</u>	 37
4.1 Chronique des chemins de fer	38
4.2 Chronique financière	38
4.3 Andere rubrieken	42
4.3.1 De financiële rubrieken	43
4.3.2 De resterende rubrieken	45
4.4 Besluit	45

<u>HOOFDSTUK 5: Industriële nieuws ("Partie industrielle")</u>	<u>46</u>
5.1 Industrie	47
5.1.1 Industrie - brevets	47
5.1.2 Brevets pris en Belgique	47
5.1.3 Een tweede rubriek "Industrie"	48
5.1.4 Chronique industrielle	49
5.1.5 Bulletin minier et métallurgique	51
5.2 Industrie textile: coton, lin	53
5.3 Industrie maritime	53
5.3.1 Navigation & travaux maritimes	53
5.3.2 Industrie maritime	54
5.4 Besluit	55
<u>HOOFDSTUK 6: Bedrijfsnieuws</u>	<u>56</u>
6.1 Aankondigingen inzake financiële operaties	56
6.2 Aankondigingen inzake uitbestedingen, contracten,...	58
6.3 Aankondigingen gericht naar business-business-activiteiten	61
6.4 Besluit	64
<u>HOOFDSTUK 7: Koersnoteringen</u>	<u>65</u>
<u>HOOFDSTUK 8: Losse rubrieken</u>	<u>76</u>
8.1 De statistische rubrieken	76
8.1.1 Chemins de fer - heures des départs	76
8.1.2 Recettes des chemins de fer	77
8.1.3 Statistique comparative: recettes brutes	77
8.1.4 Chemins de fer et divers	79
8.1.5 Chemins de fer et tramways - statistique comparative	80
8.1.6 Cours des valeurs américaines	81
8.1.7 Sociétés diverses	84
8.1.8 Changes	84
8.1.9 Prix des métaux	84
8.1.10 Publieke veilingen van effecten op de beurzen	86
8.1.11 Situation générale des établissements financières	88
8.1.12 Situation économique hebdomadaire	88
8.1.13 Variations des fonds publics	90
8.1.14 Fonds publics	91
8.2 De inhoudelijke rubrieken	92
8.2.1 Wetenschappelijke reeks - courrier de l'industrie	92
8.2.2 Partie économique et financière	92
8.2.3 Partie financière	93
8.3 Besluit	94
<u>HOOFDSTUK 9: Supplementen</u>	<u>95</u>
9.1 Jaarverslagen	95

9.2 Statuten	97
9.3 Andere officiële documenten of teksten met bijzondere origine	98
9.4 Titres à revenu fixe: fonds publics, emprunts et obligations	99
Titres à revenu variable: actions	
9.5 Calendrier	100
9.6 Documents commerciaux	101
9.7 Besluit	102
 <u>HOOFDSTUK 10: Supplementnummers</u>	 <u>104</u>
10.1 Emprunt de conversion de la ville de Bruxelles	104
10.2 Emprunt de conversion de la ville d'Anvers	104
10.3 Besluit	104
 <u>Besluit</u>	 <u>105</u>
 <u>Index</u>	 <u>107</u>
 <u>Lijsten</u>	 <u>111</u>
Lijst met figuren	
Lijst met tabellen	
Lijst met rubrieken	
Lijst met subtitels	
 <u>Bibliografie</u>	 <u>117</u>
 BIJLAGEN 1: Artikels van het algemene nieuws	
BIJLAGEN 2: Artikels van het financiële nieuws	
BIJLAGEN 3: Artikels van het industriële nieuws	
BIJLAGEN 4: Artikels van de supplementen	

Inleiding

a. Inleiding

In 1998 startte de Universiteit Antwerpen met een vierjarig GOA-BOF project dat als doel had de archieven van de Beurs van Brussel te digitaliseren en te inventariseren. De gegevens die de Beurs in de loop van zijn geschiedenis had verzameld, waren niet alleen uniek omwille van kwaliteit en datering, ze zijn tevens getuigen van een belangrijke periode in de Belgische economische geschiedenis. Om het werk rond dit project te kunnen verderzetten, werd binnen de universiteit Antwerpen besloten tot het oprichten van het **Studiecentrum voor Onderneming en Beurs (SCOB)**, dat niet alleen het werk rond de beurzen zou verzekeren, maar tevens ruimte en mogelijkheden voor toekomstig wetenschappelijk onderzoek omtrent beurs en economie zou aanmoedigen en organiseren.

In het jaar 2002 bereikte het oorspronkelijke project zijn finale fase. Tijdens deze studie was het evenwel duidelijk geworden dat de (financieel-)economische pers eveneens een zeer rijk en complementair archief te bieden had. De beursinformatie vertegenwoordigde tenslotte wel een zeer grote rijkdom aan statistisch materiaal, maar de economische pers bleek een geheel eigen rol te spelen in het economische leven. Niet alleen kon bepaalde berichtgeving de beursactiviteit beïnvloeden, de pers gaf vaak verklaringen en toelichtingen.

Daarom werd in 2002 een nieuw project door het Studiecentrum voorgesteld dat de ontsluiting betrof van de "*Moniteur des Intérêts Matériels*". De "*Monimat*", zoals het weekblad in een latere fase werd genoemd, werd geselecteerd omwille van verscheidene redenen :

- De Monimat bleek tijdens eerdere studies heel wat relevante en kwalitatieve economische informatie te bevatten, maar van een ontsluiting was tot op heden geen sprake geweest.
- De rol, invloed en bijdrage van het weekblad voor de economische pers in België en het buitenland bleek bijzonder groot. De doctoraatsverhandeling van François VAN BOCXLAER toonde aan dat het weekblad toonaangevend was vanaf 1850 tot aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog.
- Een parlementaire bron suggereerde echter dat bepaalde berichtgeving enigszins gekleurd was. Nader onderzoek omtrent dit onderwerp zou enige klaarheid in deze zaak kunnen scheppen.

Op basis van deze conclusies werd een project met de titel "*Onderzoek van de 'Moniteur des intérêts Matériels' op zijn relevante waarde voor de analyse van het beurswezen in België voor de periode 1851 - 1914*" ingediend dat in de praktijk de Monimat toegankelijk diende te maken voor wetenschappelijk onderzoek. Prof. Dr. Ludo CUYVERS (vakgroep Internationale Economie, UA) werd aangesteld als woordvoerder. Prof. Dr. J. ANNAERT, prof. Dr. M. DE CEUSTER, prof. Dr. G. DEVOS, prof. dr. H. HOUTMAN-DE SMEDT en prof. dr. J. PAREDAENS traden op als promotor, terwijl de Nationale Bank van België de financiering van het project verzorgde. Het project ging van start in het voorjaar 2003 en werd beëindigd in december van hetzelfde jaar.

b. Doelstellingen en onderzoek

Doelstellingen

- De eerste doelstelling van het onderzoek bestaat erin het weekblad te ontsluiten voor de vorser en het grote publiek.
- Naast de ontsluiting van de artikels belichten we in een beknopte studie de bron zélf. Immers, het is niet alleen van belang de betekenis van de boodschap te begrijpen, ook een analyse van de boodschapper is noodzakelijk om het geheel in een juist kader te kunnen plaatsen.
- Met deze analyse willen we tevens van de gelegenheid gebruik maken om aan de hand van de literatuurstudie na te gaan in welke mate de eerder geformuleerde kritiek inzake gekleurde berichtgeving terecht is.

Onderzoek

- In de praktijk wordt de creatie van een gegevensbank vooropgesteld waarin alle belangrijke informatie die in het weekblad vermeld is, wordt opgenomen. Deze gegevens bestaan vooreerst uit de titels van de artikels, geordend per nummer, datum, rubriek en katern. Vervolgens worden alle rubrieken in kaart gebracht die gedurende de periode 1851 - 1914 in het weekblad verschijnen. Ten slotte wordt het

beursnieuws geregistreerd. Andere, incidentele, informatie wordt genoteerd daar waar mogelijk. Het merendeel wordt nadien in tabellen weergegeven en zijn toegevoegd als bijlagen aan deze publicatie.

- Vervolgens wordt een index opgesteld.
- Om de ontsluiting te vervolledigen, zullen we bovendien alle katernen geheel volgens de structuur van het weekblad in detail toelichten. Daarbij hebben we niet alleen oog voor de algemene evoluties, maar zullen we tegelijk in een korte beschrijving de inhoudelijke weergave van de rubrieken toelichten.

c. Inhoud en opmerkingen

In de loop der jaren heeft het weekblad heel wat veranderingen ondergaan. Verscheidene rubrieken verhuisden regelmatig van onderdeel (bijvoorbeeld van het financiële naar het industriële luik (zie hoofdstukken 4 en 5), terwijl de redactie tevens heel wat subtitels in de rubrieken introduceerden. Het is allerm minst éénvoudig om deze structurele wijzigingen op een efficiënte en heldere wijze in beeld te brengen. Daarom hebben we enkele afspraken gemaakt die de lezer moeten helpen om het overzicht in de materie te behouden:

- De titels van de katernen, die per hoofdstuk worden voorgesteld, zijn cursief en vet gedrukt. Rubrieken zijn enkel cursief, en subtitels die ressorteren onder rubrieken, zijn vet gedrukt.
- Daar waar mogelijk, worden kruisverwijzingen opgenomen, die aangeven wanneer de rubriek of subtitel elders nog aan bod komt.
- In dit werk werd zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de oorspronkelijke Franse benaming van de katernen, rubrieken en subtitels. Een Nederlandse variant zou wellicht de leesbaarheid verhogen, maar de gehele structuur zou daarmee nog complexer worden.

Hoofdstuk 1

Enkele algemene krachtlijnen omtrent de Monimat

Vooraleer een aanvang te nemen met de feitelijke ontsluiting, dienen we, bij wijze van inleiding, enkele algemene aspecten van het weekblad te beschrijven. Het is tenslotte niet alleen de inhoud van de bron die relevant is, maar ook de bron zelf verdient onze aandacht.

Daarom gaan we in de volgende paragrafen dieper in op:

1.1 ALGEMEEN

- De economische pers in België en het buitenland (1.1.1)

1.2 STRUCTUUR

- De oorsprong van het weekblad (1.2.1)
- De inhoud, structuur en verhoudingen van het weekblad (1.2.2)
- Het aantal pagina's (1.2.3)
- Het formaat (1.2.4)
- De periodiciteit (1.2.5)
- De prijs (1.2.6)

1.3 REDACTIE

- De redactie en de redacteurs (1.3.1)
- Het redactie-adres (1.3.2)
- De bronnen (1.3.3)

1.1 ALGEMEEN: De economische pers in België en buitenland

De pers in België: Evolutie¹

Het derde kwart van de 19e eeuw luidt voor de perwereld bijzonder veel veranderingen in. De afschaffing van de zegelbelasting in de jaren 1840 heeft een positief effect op het ontstaan van allerlei nieuwe persorganen.² Desalniettemin, verloopt de organisatie van de Belgische perswereld, en met name de economische pers, aanvankelijk aarzelend. Vanaf de jaren 1850 krijgen evenwel enkele bladen voet op vaste grond: de "*Moniteur des intérêts matériels*" (1851), die oorspronkelijk algemeen wetenschappelijk en economisch nieuws brengt, en "*L'économiste belge*" (1855) die onder de leiding van Gustave DE MOLINARI ijvert voor totale vrijhandel en liberalisering. Mettertijd zouden andere kranten en tijdschriften het levenslicht zien, zoals "*La cote libre*" (1868), die meteen uitgroeit tot de belangrijkste concurrent van de Monimat gedurende de 19e eeuw. De ouderdomsdekens van de Belgische economische pers zijn echter twee Antwerpse bladen: "*Le précurseur*" en "*Het handelsblad*" die de voorgaande crisisjaren hadden overleefd door hun economische berichtgeving ondergeschikt te maken aan het politieke nieuws.

Hierdoor ontstaan in België binnen de economische pers twee richtingen: enerzijds steunt de Brusselse pers grotendeels op het financiële nieuws en de beurs, anderzijds is in Antwerpen, maar ook in Gent, een politiek-economische pers aanwezig, die zich niet zozeer richt naar economische informatie van financiële aard maar informatie met een sterke commerciële inslag brengt.

De doorbraak van de Brusselse financiële pers is in grote mate te danken aan de liberalisering van de beurs die tot dan zeer sterk gereguleerd was en nadien een grote bloei kent. Bijgevolg ontstaat een grote groep van

¹ We hebben ons voor dit beknopte overzicht beperkt tot het doctoraatswerk van Frans VAN BOCXLAER, p. 129 e.v.; Zie ook: A.J. VERMEERSCH en R. VAN EENOO, *Bibliografisch repertorium van de Belgische pers 1789 - 1914*, Leuven - Parijs, 1992
Romain VAN EENOO, "Het pershistorisch onderzoek", pp. 81 - 88, in: *De negentiende eeuw*, 1991, A. VERHULST en H. HASQUIN
F. SARTORIUS, *La petite presse bruxelloise des années 1860. Ses animateurs belges et français, son cosmopolitisme*, Paris - Bruxelles, 1994

S. MATHELART, *Pour l'histoire des médias en Belgique. Bibliographie de 1830 à nos jours*, Bruxelles, 1994

E. BACHA et R. DUPIERREUX, *Périodiques belges. Répertoire par titre et par sujet*, Bruxelles, 1928

M. MICHEL, *La presse quotidienne belge économique et financière*, Bruxelles, Licentiaatsverhandeling, 1987

I. MOURAUX, *La presse économique et financière en Belgique francophone*, Bruxelles, ULB, Licentiaatsverhandeling, 1984

² VANTHOOR, René, De ontwikkeling van de pers in België, in: *De Natie*, 39, Ministerie van Landsverdediging, p. 34

financiële persorganen die zich resoluut richten naar de financiële wereld van de belegger in binnen- en buitenland.

De politiek-economische bladen, waartoe tevens "*L'économiste belge*" mag gerekend worden, behandelen veeleer industriële, commerciële en politiek-economische thema's en hangen daarbij in belangrijke mate af van politieke strekkingen in België. Zo zal "*L'économiste belge*", bijvoorbeeld, als voortrekker van het liberalisme bijzonder veel van zijn relevantie verliezen in de jaren 1860, wanneer het overgrote deel van haar programma door de verschillende Belgische regeringen is uitgevoerd. In 1868 verdwijnt de krant uit het Brusselse straatbeeld.

In de periode 1873 - 1875 slaat de crisis hevig toe in de perswereld. Aangezien de economische bladen afhangen van economische en financiële activiteit, ondergaan ze, net als de internationale conjunctuur, een terugval. Bijgevolg gaan vele persorganen uit de financiële wereld, die überhaupt al gevoeliger is voor conjunctuurschommelingen dan de politiek-economische pers, ten onder. Toch stellen we vast dat de klappen vooral vallen in de hoek van de economisch-politieke pers, die in belangrijke mate afhangt van een politieke achterban.

De economische pers laat zich in de periode 1875 - 1914 geheel meeslepen met de economische heropleving en hoogconjunctuur, die zich vooral na 1895 manifesteert. Hierbij stellen we niet alleen een sterk toegenomen aantal bladen vast, waaronder maar liefst 108 weekbladen, tevens zijn de bestaande persorganen danig uitgebreid. Zowel de Monimat als "*L'echo de la Bourse*" en ettelijke anderen hebben bovendien de gewoonte om supplementen van allerlei aard toe te voegen. Daarenboven zijn de economische persorganen meer en meer gespecialiseerd en ontstaan clusters van week- en dagbladen die zich enerzijds richten naar de financiële wereld, terwijl andere organen veeleer de industriële of algemeen-economische activiteiten belichten.

Tot de belangrijkste persorganen behoren "*La cote libre*", de "*Moniteur des intérêts matériels*", "*Le messenger de Bruxelles*" en "*L'Echo de la bourse*", maar vele andere, kleinere bladen spelen eveneens een bescheiden rol in de financieel-economische wereld. Bovendien laten ook algemene dag- en weekbladen zich niet onbetuigd. Zowel "*L'indépendance belge*" als "*Journal de Bruxelles*" en "*L'Echo du parlement*" brengen regelmatig financieel-economisch nieuws of publiceren economische cijfergegevens.³

Niet toevallig is het de Brusselse en de Antwerpse economische pers die in deze periode succes kent. Immers, de beurs van Brussel was het hart van de Belgische financiële wereld. In Antwerpen was het dan weer voornamelijk de maritieme pers die in belangrijke mate aanwezig was. De "*Précurseur*" zou evenwel rond de eeuwwisseling zijn activiteiten moeten stopzetten.

Een belangrijke rol is evenwel weggelegd voor de Monimat die met het naderen van de 20ste eeuw zijn 50-jarig bestaan viert. Immers, het weekblad brengt niet alleen kwalitatieve informatie, tevens wordt een combinatie van katernen aangereikt (infra) die in de nieuwe bladen navolging krijgt.

De Monimat in hedendaagse werken en het buitenland

De Monimat was een krant met een internationale faam en een zeer rijke bron voor zeer diverse informatie over de socio-economische evolutie in de 19de eeuw. Vele onderzoekers in binnen- en buitenland maken dan ook dankbaar gebruik van deze krant als informatiekanaal. In zowat alle belangrijke studies over de Belgische economische-geschiedenis wordt er in meer of mindere mate gebruik gemaakt van de Monimat als aanvulling of verduidelijking bij de beschreven gebeurtenissen.

1.2 STRUCTUUR

1.2.1 De oorsprong van het weekblad

"A aucune époque la Belgique n'a vu un aussi grand nombre de projets de travaux d'utilité publique. Les Chambres législatives s'occupent de cette importante matière, et des travaux nombreux d'utilité générale vont sans doute être entrepris.

D'un autre côté, le gouvernement s'occupe avec sollicitude de l'agriculture et de l'amélioration de l'hygiène publique; ce sont, d'une part, des projets d'irrigation et de drainage, de l'autre, des subsides aux communes pour améliorer leur état sanitaire.

...

Il est donc peu de personnes qui n'ayent un intérêt plus ou moins direct à connaître la situation des travaux publics. Cependant ces travaux n'ont point d'orange spécial dans la presse; c'est cette lacune que nous nous

³ zie: 11/12/1887, *Monimat*

*proposons de combler par un journal périodique rédigé par des hommes spéciaux. Il aura pour titre: MONITEUR BELGE DES TRAVAUX D'UTILITE PUBLIQUE."*⁴

Met deze woorden rolt een pamflet van de "*Moniteur des travaux d'utilité publique*", met de titel "*Prospectus - numéro spécimen*" van de drukpers. Het pamflet, dat enkele dagen voor 30 november 1851 (23/11/1851) werd verspreid, kondigde de komst van het nieuwe weekblad aan. Met de titels "*Prospectus*" en "*Numéro spécimen*" wordt het nummer opgedeeld in twee luiken:

In de prospectus wordt kort de "*Mission statement*" van het weekblad verklaard. Hierbij gaat de schrijver niet alleen in op de keuze om een weekblad omtrent "openbare werken" op te starten, tevens belicht hij de doelstellingen en inhoud van het toekomstige persorgaan. Ten slotte beëindigt de auteur de Prospectus met de vermelding van de abonnementsprijzen. Hij merkt bovendien op dat snelle abonnees de nummers van 1851 gratis krijgen, aangezien het abonnement slechts officieel geldt vanaf januari 1852. Opmerkelijk is dat het artikel wordt ondertekend door de drukker. Het adres waartoe geïnteresseerden zich dienen te richten is eveneens dat van "G. STAPLEAUX".⁵

Ook het proefnummer besteedt in eerste instantie aandacht aan de rol van de pers en de wijze waarop de redactie die invult (infra). Het nummer vervolgt met twee artikels, waarvan één over de telegrafie en een tweede met de titel "*Des grands travaux d'utilité publique*". Het geheel wordt afgesloten met "*Faits divers*", dat allerlei bedrijfsnieuws vermeldt onder de subtitels: "**Avis aux industriels**", "**avis aux architectures**", "**avis aux entrepreneurs**" en "**avis au commerce**". Op de laatste bladzijde publiceert het weekblad "*Annonces de librairie*" en "*Communications par chemin de fer*".⁶

Zoals het inleidende citaat reeds aangeeft, richt het weekblad zich voornamelijk naar een brede waaier van onderwerpen inzake "openbare werken". Daarbij vermeldt de Prospectus thema's als landbouw, de verbetering van de hygiëne, en uitbouw van de sanitaire installaties. Ook de studie inzake het beheersen van de waterwegen draagt de interesse van de redactie uit, evenals thema's op het vlak van de steenkool- en ijzerindustrie. Ten slotte zal de redactie de grote industriële werken belichten en neemt het weekblad zich voor de thema's kritisch en grondig te analyseren.⁷

Ook de beslissing om net in 1851 van start te gaan, was niet toevallig. Volgens de schrijver van het pamflet, dat niet ondertekend is, was er in de toenmalige perswereld geen gelijkaardig orgaan dat dit thema behandelde.⁸

Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat het weekblad in zijn beginfase door de band omschreven wordt als "spoorwegblad" of sterk geïnspireerd op de spoorwegactiviteiten.⁹ We stellen evenwel vast dat naast de spoorwegen, niettegenstaande ze het grootste aandeel vertegenwoordigen in het geheel van de artikels, vele andere thema's ruim aan bod komen.¹⁰

Vanaf 5 september 1852 wordt de titel veranderd in "*Moniteur des intérêts matériels*". De redactie oordeelde dat de oude titel te lang en te weinig concreet was.¹¹ De wijziging van de titel kan min of meer beschouwd worden als het sluitstuk van de evolutie die het weekblad gedurende de periode 1851 - 1852 tot september heeft doorgemaakt:

- De titelpagina is geëvolueerd tot de gekende voorpagina (zie figuur 1).
- De titels van de rubrieken op de eerste twee pagina's zijn geëvolueerd tot de grote rubrieken die in de jaren 1850 en 1860 de dienst zullen uitmaken: "*Chemins de fer*", "*Technologie*", "*Agriculture*", "*Hygiène*", "*Commerce*",... (zie hoofdstuk 2). Tevens is "*Chemins de fer*" ontdubbeld tot "*Chemins de fer*" en "*Chronique des chemins de fer*". (zie hoofdstukken 4 en 5)
- De basis van het industriële nieuws is gelegd met de creatie van de rubriek "*Industrie*" (zie hoofdstuk 5).

⁴ "Prospectus", *Moniteur belge des travaux d'utilité publique: journal spécial des objets d'utilité générale*, november 1851

⁵ *ibid.*

⁶ "Numéro spécimen", *Moniteur belge des travaux d'utilité publique: journal spécial des objets d'utilité générale*, november 1851

⁷ "Prospectus", *Moniteur belge des travaux d'utilité publique: journal spécial des objets d'utilité générale*, november 1851

⁸ *ibid.*

⁹ Frans VAN BOCXLAER, p 136; Romain VAN EENOO, *Studie van de gedrukte bronnen*, Universiteit Gent, s.d., p 55 e.v., niet gepubliceerd

¹⁰ Het thema "Chemins de fer" start op 18 januari 1852. Het weekblad wordt in deze periode evenwel gedomineerd door grote infrastructuurwerken, zoals "Montagne de la Cour" en "Architecture" en het probleem van de voedselvoorraden, landbouw en hygiëne, zoals "Alimentation de Bruxelles", "Agriculture" en "De l'eau". (Zie: 30/11/1852 - 6/06/1852, *Monimat*). Nadien komen "Technologie" en thema's inzake handel en industrie sterker op de voorgrond. (6/06/1852 - 26/12/1852, *Monimat*)

¹¹ "Avis important", 5/09/1852, *Monimat*

- | <h2 style="margin: 0;">MONITEUR BELGE</h2> <p style="margin: 0;">DES
TRAVAUX D'UTILITE PUBLIQUE</p> <p style="margin: 0; font-size: 0.8em;">JOURNAL SPECIAL DES OBJETS INTERETS MATERIELS</p> | <p style="margin: 0; font-size: 0.8em;">Dimanche, 20 Août 1852 Deuxième année - N°35</p> <h2 style="margin: 0;">MONITEUR</h2> <p style="margin: 0;">DES
TRAVAUX D'UTILITE PUBLIQUE</p> <p style="margin: 0; font-size: 0.8em;">JOURNAL SPECIAL DES INTERETS MATERIELS</p> | <p style="margin: 0; font-size: 0.8em;">Dimanche, 5 Septembre 1852 Deuxième année - N°36</p> <h2 style="margin: 0;">MONITEUR</h2> <p style="margin: 0;">DES
INTERETS MATERIELS</p> <p style="margin: 0; font-size: 0.8em;">Tout ce qui a rapport au bien-être général, hormis la politique</p> | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|----------------------|-------|-----------|--|--|---|-------|----------------------|-------|------------------------|--|--|--|--|-----------|--|--------------------------|-----------|
| PROSPECTUS | <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th style="width: 33%;">Adres</th> <th style="width: 33%;">Journal Hebdomadaire</th> <th style="width: 33%;">Prijs</th> </tr> <tr> <td style="text-align: center; vertical-align: top; padding: 5px;">INDUSTRIE</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> | Adres | Journal Hebdomadaire | Prijs | INDUSTRIE | | | <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th style="width: 33%;">Adres</th> <th style="width: 33%;">Journal Hebdomadaire</th> <th style="width: 33%;">Prijs</th> </tr> <tr> <td style="text-align: center; vertical-align: top; padding: 5px;">INDUSTRIE
Artikel 1</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: center; vertical-align: top; padding: 5px;">Artikel 2</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center; vertical-align: top; padding: 5px;">TECHNOLOGIE
Artikel 1</td> <td style="text-align: center; vertical-align: top; padding: 5px;">Artikel 3</td> </tr> </table> | Adres | Journal Hebdomadaire | Prijs | INDUSTRIE
Artikel 1 | | | | | Artikel 2 | | TECHNOLOGIE
Artikel 1 | Artikel 3 |
Adres	Journal Hebdomadaire	Prijs																		
INDUSTRIE																				
Adres	Journal Hebdomadaire	Prijs																		
INDUSTRIE
Artikel 1																				
		Artikel 2																		
	TECHNOLOGIE
Artikel 1	Artikel 3																		

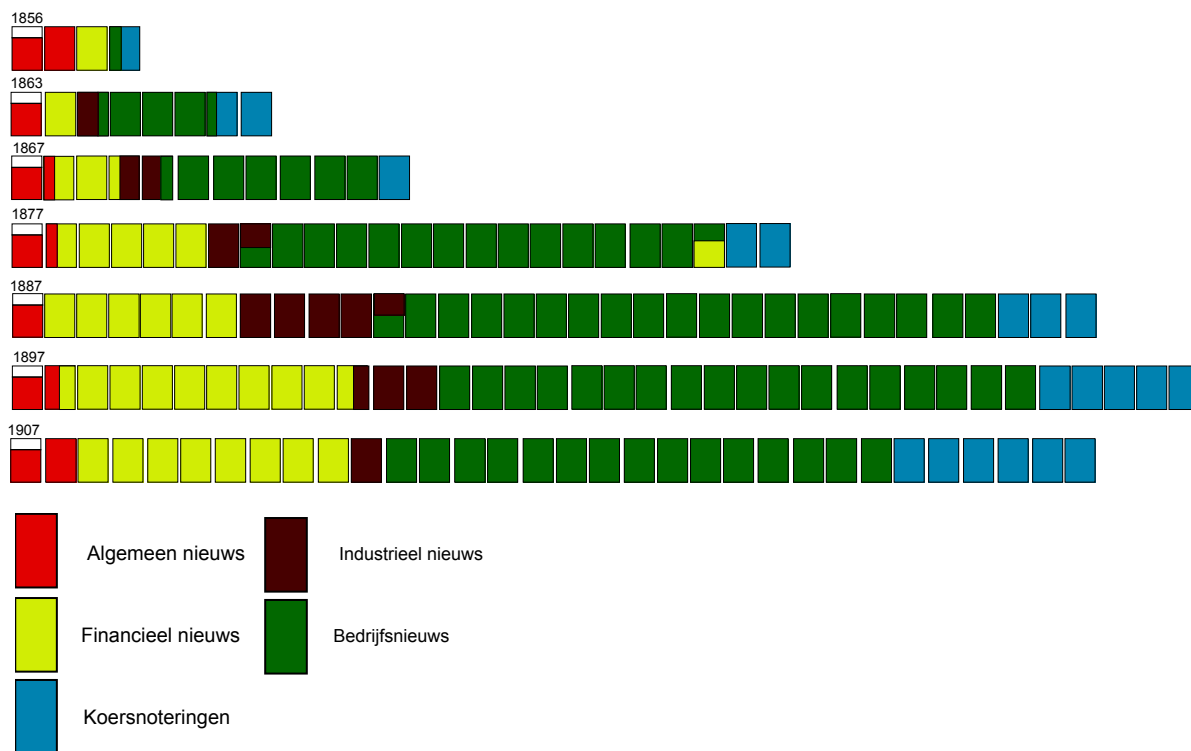
De inhoud van de Monimat evolueert tijdens de eerste jaargang nauwelijks. Het is voornamelijk de structuur van het weekblad die voldragen wordt en de grote hoeveelheid van het erg diverse nieuws steeds beter thuisbrengt in de daartoe meest geschikte rubrieken.

- Algemeen-economisch nieuws (zie hoofdstuk 2): in een 40-tal rubrieken wordt een brede waaier van thema's aangereikt. Aanvankelijk hecht de redactie erg veel belang aan dit katern dat veelal 2 pagina's in beslag neemt. Na verloop van tijd verliest dit luik echter heel veel van zijn relevantie en wordt het beperkt tot financieel-economisch, juridisch of politiek-economisch nieuws.¹³
- Financieel nieuws (zie hoofdstuk 4): dit luik besteedt aandacht aan de financiële ontwikkelingen en actualiteit in België en in het buitenland. Tot het midden van de vijftiger jaren blijft dit nieuws eerder bescheiden, maar vanaf de jaren 1860 neemt dit katern steeds meer ruimte in beslag tot het eind jaren 1890 buitensporige proporties aanneemt. Het nieuws zal bovendien niet beperkt blijven tot de beurs van Brussel, maar ook de beurzen van Parijs, Lille, New York, Londen, Antwerpen en Berlijn komen in de komende decennia aan bod, alsmede het financiële nieuws omtrent de overheid en de ondernemingen.
- Industriële nieuws (zie hoofdstuk 5): dit katern was oorspronkelijk maar in zeer geringe mate aanwezig. Desondanks groeit het met de jaren uit tot een vaste waarde van het weekblad.
- Het bedrijfsnieuws (zie hoofdstuk 6): het weekblad vond al snel een weg om het publiek nog meer van dienst te zijn dan enkel te fungeren als een verspreider van industrieel en financieel nieuws. Via het bedrijfsnieuws, dat in de jaren 1860 explosief toeneemt, toont het weekblad dat het een vitale rol speelt in de communicatie tussen ondernemer/industrieel enerzijds en belegger/aandeelhouder anderzijds.
- De meeste nummers worden afgesloten met de koersnoteringen van de week (zie hoofdstuk 7). Hoewel dit katern in de loop der jaren enorm veel veranderingen zal ondergaan, blijft het steeds een essentieel element van het weekblad dat talloze spin-offs heeft geproduceerd, die evenwel veelal tijdelijk worden gepubliceerd.

¹³ Vergelijk bijvoorbeeld de jaargangen 1853, 1868, 1867, 1879, 1899 en 1907

Omdat de katernen gewoonlijk georganiseerd zijn per bladzijde of halve bladzijde hebben we een gemakkelijke methode kunnen ontwikkelen die ons toelaat op een overzichtelijke wijze de verhoudingen tussen de katernen door de jaren heen te verduidelijken. (zie figuur 2)

We selecteerden per decennium één jaargang¹⁴, waaruit één nummer werd gekozen dat we volledig inkleurden, naargelang het type nieuws dat per bladzijde vermeld werd. Met andere woorden, elke gekleurde rechthoek staat voor een bladzijde met algemeen (rood), financieel (geel), en industrieel (bruin) nieuws. Pagina's met bedrijfsnieuws werd groen, en koersnoteringen blauw ingevuld. Voor de laatste drie decennia selecteerden we steeds het hoofdnummer, namelijk het eerste nummer van de week.

Figuur 2: De evolutie van de verhoudingen tussen de verschillende katernen

De jaren 1850 manifesteren zich hier veeleer als "groeijaren", waarbij de vijf grote segmenten al wel aanwezig zijn, maar nog onvoldoende zijn ontwikkeld. Het industriële nieuws, bijvoorbeeld, blijkt in 1856 nauwelijks present, terwijl het bedrijfsnieuws amper een halve bladzijde inneemt. Het algemene nieuws levert 2 bladzijden, de helft van een nummer.

Tegen 1863 blijken de katernen hun juiste verhoudingen enigszins gevonden te hebben. De eerste bladzijde wordt nog steeds gereserveerd voor het algemene nieuws, maar dat heeft zeer sterk aan belang ingeboet, ten voordele van het bedrijfsnieuws dat, in aantal bladzijden, op enkele jaren tijd zal uitgroeien tot het belangrijkste katern van het weekblad. Dit toont nog maar eens aan dat de Monimat op de eerste plaats moet beschouwd worden als een mediaplatform dat door de lezers wordt gebruikt om informatie aan elkaar uit te wisselen.

Eveneens opmerkelijk is de explosieve toename van het financiële nieuws, dat begin jaren 1860 slechts 1 van de 8 bladzijden vult, maar in 1907 verantwoordelijk is voor 8 van de 32 bladzijden, oftewel 25%. In de andere nummers van de week ligt dit percentage nog hoger, aangezien het algemene nieuws dan plaats moet maken voor financieel nieuws.

Eveneens opvallend is het erg bescheiden aandeel van het industriële nieuws.

1.2.3 Het aantal pagina's

Gedurende de zestig onderzochte jaargangen is het aantal bladzijden van het weekblad continu gestegen. Aanvankelijk gebeurde de stijging eerder voorzichtig, hoewel het vooroorlogse maximum (40 - 48 blz) al wordt bereikt rond de eeuwwisseling. Toch blijft het aantal bladzijden stijgen wanneer rekening gehouden wordt met

¹⁴ Voor deze selectie kozen we werken die we zelf representatief achtten. Aangezien het blad in de beginfase onderhevig was aan zeer veel veranderingen, werd voor de periode van de jaren 1850 het jaar 1856 gekozen. Om de veranderingen in de periode 1856 - 1867 op te vangen, werd tevens geopteerd om 1863 op te nemen. Op die wijze kon de algemene evolutie op betere wijze geïllustreerd worden.

de periodiciteit die op 60 jaar twee keer wordt opgedreven (1886: totaal: 56 - 60 blz, 1905: 100 - 120 blz per week).

Een correcte inschatting hiervan is echter geen sinecure, omdat het aantal bladzijden per jaargang varieert met 2 tot 4 pagina's. Met de opgedreven periodiciteit verandert tevens het aantal bladzijden tussen de wekelijkse nummers met 2 tot zelfs 6 pagina's.

Deze variatie wordt echter bovenal ten top gedreven vanaf 1905, wanneer drie nummers per week worden geproduceerd. Het eerste nummer van de week bedraagt regelmatig 40 tot zelfs 48 bladzijden. Het tweede en derde nummer tellen dikwijls maar 32 tot 36 pagina's.

Opvallend is dat de Monimat, toen het zelfs nog maar een weekblad was met 25 bladzijden per nummer, wekelijks meer pagina's drukte dan het economische dagblad "*La cote libre*", dat per week amper 20 pagina's publiceerde.¹⁵

1.2.4 Formaat

De Monimat gaat van start op een folioformaat. De grote bladschijf is ideaal om enerzijds heel veel inhoudelijke informatie in drie kolommen aan te bieden en is anderzijds ruimschoots voldoende om weinig flexibele rubrieken, zoals de koersnoteringen of statistieken, op een aantrekkelijke wijze voor te stellen.

In 1881 kiest de redactie voor een klein-folio-formaat. Ze is namelijk van mening dat de Monimat de internationale trend naar een kleiner formaat moet volgen. Immers, de internationale concurrenten van het weekblad, zoals "*The Economist*" en "*L'économiste français*", waren eveneens die richting uit gegaan...¹⁶ Anderzijds is een kleiner formaat handiger voor de lezer. Dat was jaren tevoren al gebleken toen de kalender (zie hoofdstuk 9) op een kleiner formaat werd gedrukt. Ook de supplementen werden al decennia lang op een kleiner formaat gedrukt, zodat de technische veranderingen voor de drukker in feite beperkt bleven.

In 1886 verschijnt het weekblad op een A4-formaat en tegelijk wordt de periodiciteit opgedreven. De redactie verzekerde de ongeruste lezer dat deze verandering geen inhoudelijke, noch financiële gevolgen zou hebben. Ook de tradities en gewoonten zouden onveranderd blijven. De transformatie is "*purement matérielle*".¹⁷

1.2.5 Periodiciteit (zie figuur 4)

Van 1851 tot en met 1885 verschijnt de Monimat als weekblad. In al die tijd wijkt de redactie één keer van deze regel af, namelijk op 9 oktober 1867. In plaats van op 13 oktober, 7 dagen na 6 oktober, tot publicatie over te gaan, wordt het nummer al op 9 oktober bij de abonnee thuis afgeleverd. De redactie geeft hiervoor de volgende verklaring:

*"Plusieurs de nos lecteurs se sont plaints de retards qu'éprouve parfois l'expédition du Moniteur des Intérêts matériels. L'excuse est fort naturelle: Le journal, qui à l'origine comptait 8 pages seulement, contient maintenant souvent 18 pages de matières. Afin d'éviter ces retards, chaque fois que cela sera possible, nous dédoublerons le numéro, en faisant paraître un numéro supplémentaire dans le courant de la semaine. Nous publierons dans le courant de la semaine prochaine un numéro supplémentaire."*¹⁸

Vreemd blijft evenwel de verwijzing naar "18 pagina's", dat tot op heden nog niet wordt gehaald.

Een tweede afwijking vindt plaats begin 1869. Uit een verklaring in het weekblad maken we op dat de drukker technische problemen kent, waardoor de volledige structuur van het blad verkeerd weergegeven wordt. De uitgebreide lijst met aandelen en obligaties (8 blz) wordt tijdelijk als supplement meegegeven.¹⁹

Vanaf 1886 wordt de periodiciteit opgevoerd tot 2 nummers per week. Onderstaande figuur geeft een inhoudsanalyse van een "gemiddelde" week weer voor de jaren 1877, 1887 en 1897. 1877 is een typische jaargang van het weekblad, dat één keer per week verschijnt. 1887 is het tweede jaar waarin twee nummers per week verschijnen. 1897 kan dan weer omschreven worden als een typische jaargang, waarin de Monimat 2 keer per week wordt gepubliceerd.

¹⁵ Frans VAN BOCXLAER, p 220

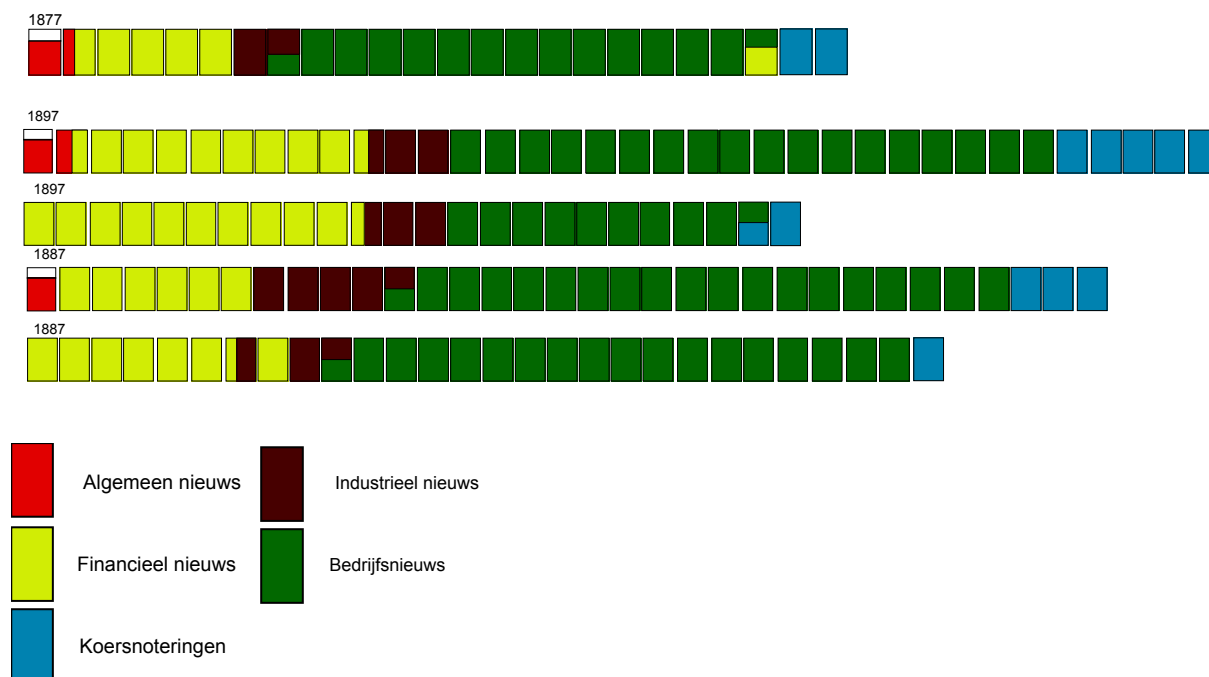
¹⁶ 26/12/1880, *Monimat*

¹⁷ "Au lecteur", 15/11/1885, *Monimat*

¹⁸ 6/10/1867, *Monimat*

¹⁹ zie 10/01/1869, *Monimat*

Wanneer we de drie bladen inhoudelijk vergelijken, zijn er weinig verschillen op te merken. Wél stellen we vast dat het algemene nieuws steeds meer moet wijken. Tot 1905 oordeelt het weekblad dat verdere wijzigingen niet nodig zijn.

Figuur 4: Inhoudsanalyse 1877 - 1887 - 1897

In 1905 besluit de directie drie in plaats van de intussen gebruikelijke twee nummers per week, te publiceren. Zoals uit volgende verklaring blijkt, was het weekblad niet over één nacht ijs gegaan:

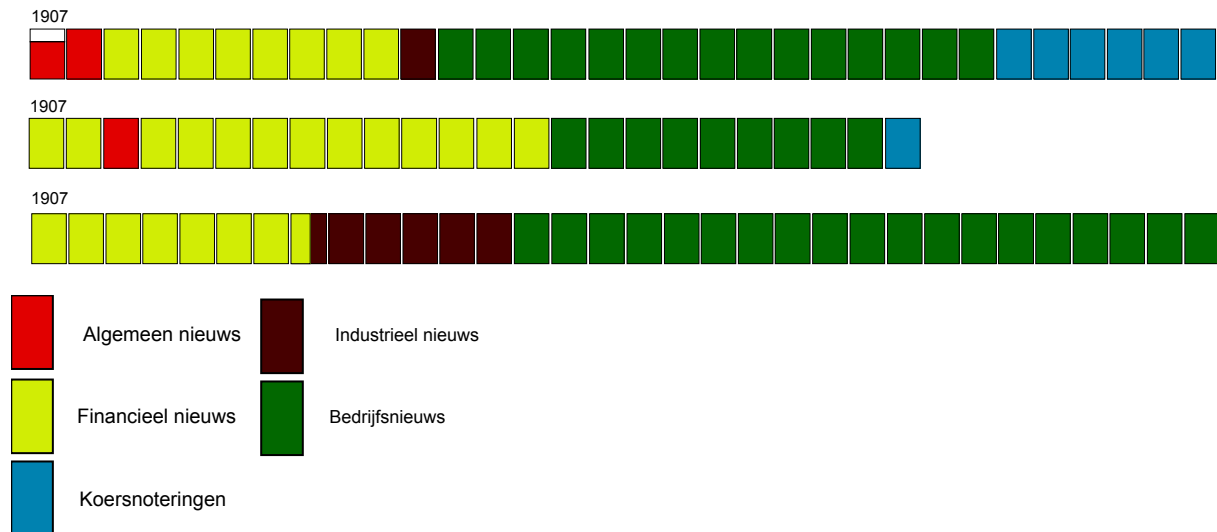
*"En 1886, d'hebdomadaire le Moniteur des intérêts matériels est devenu bihebdomadaire. A partir du mois de mars prochain le Moniteur des intérêts matériels deviendra trihebdomadaire et paraîtra les mercredi, vendredi et dimanche de chaque semaine (...) le mercredi, tableaux de la situation économique et des cours, correspondances financières de Paris et de Berlin, marché des mines d'or, informations, notes sur la Bourse, etc (...) le vendredi, tableau de la situation commerciale (mercures et changes), correspondances de Londres et de Lille, informations, etc., partie industrielle complète (articles, bulletins et prix courants). Le dimanche, premier article, bulletin de la Bourse de Bruxelles, informations, etc., tableau général des cours. Grace à cette périodicité nouvelle et à un tirage plus rapide, nous obtiendrons, avec une plus grande célérité d'informations, un classement plus aisé des matières. Le Moniteur du mercredi sera plus spécialement consacré à la situation économique internationale, celui du vendredi à la situation industrielle et commerciale, celui du dimanche enfin au marché financier de Bruxelles."*²⁰

De Monimat drijft de periodiciteit op een doordachte manier op. Immers, het weekblad dankt zijn succes deels aan de unieke combinatie van industrieel, financieel en economisch nieuws en dreigde die te ondermijnen met het opvoeren van het aantal nummers. Het is tenslotte niet evident om 30% meer ruimte per week op te vullen, zonder de bestaande verhoudingen in diskrediet te brengen. Daarom besluit het weekblad om de combinatie van de drie luiken niet langer per nummer op te delen, maar per week, zodat 1 nummer volledig zou kunnen worden gewijd aan één katern. Natuurlijk lukt deze scheiding van de informatie niet helemaal, maar niettemin probeert het weekblad de bestaande verhoudingen op die wijze te respecteren.

Wanneer we opnieuw de inhoudsanalyse uitvoeren (zie figuur 5), blijkt dat het weekblad grosso modo zijn differentiatie per nummer correct inschat. Het hoofdnummer, het eerste van de week, tracht een betrekkelijk brede waaier aan nieuws te vermelden. Het tweede nummer richt zich ten volle naar het financiële nieuws, terwijl het laatste nummer meer ruimte laat voor het industriële nieuws. De specialisatie van de drie nummers verandert evenwel niets aan de eigenlijke verhouding tussen de katernen: het bedrijfsnieuws neemt nog steeds de helft van alle pagina's in beslag, gevolgd door het financiële nieuws dat 1/4e van de pagina's inneemt. Zowel de

²⁰17/11/1904, 92, *Monimat*

koersen, als het industriële en algemene nieuws gaan er kwantitatief enigszins op achteruit, maar blijven wel kwalitatief hoogstaand.

Figuur 5: inhoudsanalyse 1907

1.2.6 De Prijs

De Monimat werd enkel geleverd aan houders van een abonnement, waarvan de organisatie werd verzekerd door de Post.²¹ De prijs van zo'n abonnement was niet min: voor zo'n 12 fr. ontving de lezer elke week 1 (nadien 2 en 3) nummer(s). Aan de hand van repertoria stelden we vast dat dit een relatief hoog bedrag was, gezien de meeste weekbladen ongeveer 5 fr. tot 10 fr. vroegen.²² Maar indien we rekening houden met het voortdurend stijgen van het aantal bladzijden en de periodiciteit, terwijl de prijs gedurende de 60 jaargangen ongewijzigd blijft, moet het hoge tarief toch wel enigszins genuanceerd worden. Ten slotte krijgt de lezer in 1914 wekelijks meer dan 100 bladzijden voor zijn 12 frank, terwijl hij in 1860 nauwelijks 10 pagina's te lezen kreeg voor hetzelfde bedrag. Dat de prijs op zestig jaar tijd niet wordt aangepast, is opmerkelijk.

Toch zal het weekblad na de Eerste Wereldoorlog zijn positie van marktleider moeten afstaan aan "*L'écho de la bourse*".²³

Al vlug verschijnt de Monimat ook in het buitenland. Geconfronteerd met de transportkosten, is hij echter verplicht om zijn prijs per land aan te passen.

Een prijslijst in 1887 geeft aan hoe sterk de prijsverschillen op dat moment wel zijn: "*Prix: Belgique: 12 fr; Hollande: 8 florins; Grand-duché de Luxembourg, 15 fr; France, Suisse, Italie, Espagne, Portugal, Suède et Norwège, Danemark, Turquie, Roumanie, Serbie et Bulgarie, Grèce, etc. 25 fr; Angleterre et colonies: 1 livre sterling; Allemagne, 20 RM; Autriche 12 florins*"

Ten slotte verwijzen we nog naar de prospectus waarin de prijs heel even wordt aangekaart:

"*Le prix de l'abonnement est fixé à 12 francs par an pour Bruxelles et les provinces, 15 fr. pour l'étranger. L'abonnement trimestriel est de 3 fr.50 c. pour Bruxelles.*"²⁴ Deze opmerking is nergens vermeld op de voorpagina van de latere Monimat. Het is niet duidelijk of het weekblad alsnog op deze manier kan gekocht worden.

1.3 REDACTIE

1.3.1 De redactie en andere auteurs (zie ook: lijn van het weekblad)

²¹ Dit blijkt bijvoorbeeld uit de kleine berichten over de verzending van de Monimat en de vernieuwing van de abonnementen.

²² Helmut GAUS et Arthur VERMEERSCH, *Répertoire de la presse bruxelloise (1789 - 1914)*, 1968, Parijs - Leuven, Editions Nauwelaerts - Béatrice Nauwelaerts, Reeks: Bijdragen, 50 deel 2, p 152

²³ Frans VAN BOCXLAER, p 504

²⁴ "Prospectus", *Moniteur belge des travaux d'utilité publique: journal spécial des objets d'utilité générale*

In het midden van de 19e eeuw werden persorganen regelmatig opgericht door individuen om via dit medium hun mening en visie inzake bepaalde thema's uitteén te zetten en te verspreiden.²⁵ Redacties bestonden veelal uit kleine groepen en werden vaak gedomineerd door de eigenaar/hoofdredacteur.²⁶ De redactie van de Monimat is hierop geen uitzondering. We stellen bijvoorbeeld vast dat de artikels van het algemene nieuws (zie: hoofdstuk 3) gewoonlijk geschreven worden door de hoofdredacteur. Vanaf de jaren 1880 treden regelmatig andere namen op de voorgrond, maar erg vaak zijn die verbonden aan een bepaalde secundaire rubriek (zie bijvoorbeeld G. SYSTERMANS). Daarenboven heeft het weekblad weinig behoefte aan een zeer grote redactie, aangezien het weekblad in zeer grote mate afhangt van correspondenten in het buitenland, terwijl het algemene nieuws relatief beperkt blijft tot economische thema's.

Het nadeel is evenwel dat de redactieleden van de Monimat, die naast de hoofdredacteur actief zijn, onbekend blijven. Tevens is niet duidelijk in welke mate hun redactiewerk door de hoofdredacteur werd aangepast. Door het niet ondertekenen van hun werk, zijn de auteurs tevens gebonden aan de instructies van de hoofdredacteur en verliezen de artikels elke formele verwijzing naar de oorspronkelijke auteur.²⁷

Van bij de start van het weekblad drukte de hoofdredacteur Auguste DE LAVELEYE zijn stempel op de inhoud van het redactionele werk, hoewel de naam pas voor het eerst op 22 augustus 1852 onder een artikel verschijnt.²⁸ Dit blijkt uit de thema's die in het weekblad verschijnen, en op het lijf van DE LAVELEYE geschreven zijn. Als spoorwegingenieur, constructeur en ontwerper van openbare werken²⁹, spendeert hij ruimschoots aandacht aan spoorwegen, sanitaire installaties, bouwwerken en technologie.³⁰ Daarenboven blijkt uit de artikels van allerlei rubrieken dat hij de volledige vrijheid heeft om zijn individuele inzichten en standpunten ter zake te formuleren.³¹ Toch moeten we dit standpunt enigszins nuanceren omwille van een toevallig, maar onoverkomelijk probleem: aangezien vader en zoon dezelfde naam dragen, is niet duidelijk wie van beide welke artikels geschreven heeft. Iemand die onvoldoende op de hoogte is van dit feit, maakt al vlug de fout artikels van beide auteurs te beschouwen als redactioneel werk van één persoon, waardoor geheel verkeerde analyses worden geformuleerd.³² Hoe dan ook, door dezelfde naam te gebruiken, wordt het bijna onmogelijk om het onderscheid tussen vader en zoon vast te stellen, terwijl niet eens geweten is of de zoon zijn artikels überhaupt wel ondertekende voor 1865, het overlijdensjaar van de stichter.

Met het heengaan van de stichter worden zijn beide zonen, Auguste en Georges, directeur/hoofdredacteur bij de Monimat³³, hoewel in eerste instantie voornamelijk Auguste artikels blijkt te ondertekenen. De wissel verzwakt de invloed van de hoofdredacteur en bij uitbreiding van de familie DE LAVELEYE, geenszins. Immers, tot 1865 werkten zowel vader als zoon aan het blad, terwijl beide broers na 1865 duidelijk de zaken in handen hebben.³⁴ Tot aan de vooravond van 1914 zullen tevens nog andere familieleden tot het weekblad toetreden of erin publiceren: Maurice, Edouard, Emile en Paul DE LAVELEYE³⁵. De Monimat blijft aldus gedurende zestig jaar een grote traditie hebben van een sterke hoofdredacteur die voornamelijk met de artikels op de voorpagina tracht zijn visie omtrent economische thema's te publiceren.

²⁵ Het beste voorbeeld vinden we in de Monimat zelf, dat door DE LAVELEYE als medium gebruikt wordt om zijn visie over de spoorwegen uitteén te zetten. Ook Gustave DE MOLINARI gebruikte "*L'économiste belge*" om te pleiten voor zijn maatschappelijke visie (Frans VAN BOCXLAER, p 148; zie ook: Romain VAN EENOO, *De studie van de gedrukte bronnen*)

²⁶ Frans VAN BOCXLAER, p 143

²⁷ Toch nuanceert Romain VAN EENOO deze eerdere sombere stellingname: "*Deze vaststelling mag niet geïnterpreteerd worden als een absoluut oordeel over het initiatiefloos karakter van dergelijk werk. Waar soepele structuren bestaan kunnen uit de anonieme basis heel wat pertinente ideeën opborrelen.*" (Romain VAN EENOO, *De studie van de gedrukte bronnen*, p 7)

²⁸ Zie: Frans VAN BOCXLAER, p 143; zie ook: "Chemins de fer et canaux", 22/08/1852, *Monimat*

²⁹ "Auguste De Laveleye", 7/05/1865, 19, *Monimat*; Julienne LAUREYSSSENS, *Industriële naamloze vennootschappen in België 1819 - 1857*, Leuven - Parijs, Editions Nauwelaerts - Béatrice-Nauwelaerts, 1975, p 426

³⁰ Zie bijvoorbeeld: "Chemins de fer"(18/01/1852; 25/01/1852; 1/02/1852; 8/01/1852; 7/03/1852; 14/03/1852;...); "Hygiène" (2/05/1852; 9/05/1852; 16/05/1852; 23/05/1852;...); "Architecture" (28/03/1852; 16/05/1852;...) "Montagne de la cour" (30/11/1851; 7/12/1851; 21/12/1851; 28/12/1851;...)

³¹ Zie bijvoorbeeld: "Chemins de fer: réseau belge", 9/08/1868, 32, *Monimat*; "Commerce: commerce belge", 16/08/1868, 33, *Monimat*; "Chemins de fer: chemins de fer belges", 20/09/1868, 38, *Monimat*; "Envasement de L'Escaut", 30/01/1859, *Monimat*

³² Zie: Frans VAN BOCXLAER, p 141, p 225

³³ KURGAN, JAUMAIN et MONTENS, *Dictionnaire des patrons, les hommes, les entreprises, les réseaux*, Bruxelles, De Boeck & Larcier, s.a., 1996, p 184

³⁴ Deze conclusie leiden we af uit volgende citaat: "*Associé dès la fondation du Moniteur des intérêts Matériels, en 1851, aux travaux du père que nous pleurons, nous avons pu nous rendre compte des difficultés de l'oeuvre qu'il avait entreprise; c'est un lourd héritage à accepter, mais nous l'acceptons.*

Les principes d'impartialité absolue, de douceur dans la polémique qui ont fait estimer et aimer le fondateur du Moniteur des Intérêts Matériels, seront les nôtres. En continuant de diriger son œuvre dans la voie qu'il lui avait ouverte, nous accomplirons un devoir." ("Auguste De Laveleye", 7/05/1865, 19, *Monimat*, p 197)

³⁵ Zie bijvoorbeeld: (Edouard: 10/04/1881; Paul: 31/01/1909; Emile: 20/10/1878; Maurice: 30/06/1911)

De volgende paragrafen zijn gewijd aan de (hoofd)redacteurs en auteurs die aan de hand van de informatie uit de Monimat werden geïdentificeerd. Daarmee beweren we echter geenszins dat de lijst volledig is.

Auguste, François, Lamoral DE LAVELEYE (1796 - 1865): oprichter van het blad in 1851. Onder zijn leiding als directeur en hoofdredacteur groeide het weekblad op enkele jaren tijd uit tot één van de betere persorganen in België.³⁶ Auguste DE LAVELEYE wordt op 2 februari 1796 te Lille geboren. Zijn Belgische ouders zijn van Gent afkomstig. Auguste loopt evenwel school in Frankrijk en wordt als burgerlijk ingenieur in de chemische industrie tewerkgesteld. Rond 1830 bekleedt hij de functie van "*ingénieur des forges*" bij de fabrieken van Creuzot. In deze periode is hij tevens betrokken bij de aanleg van de spoorweg tussen Saint-Etienne en Andrézieux om nadien de leiding te nemen in de smelterij- en constructiehallen van Dijon.. In 1842 keert hij terug naar België en wordt opnieuw betrokken in de spoorwegconstructie. In opdracht van de Brusselse Raad en in het bijzonder FONTAINAS, ontwerpt hij een plan dat de Brusselselaar van drinkbaar water voorziet. In 1851 koos hij met het oprichten van de "*Moniteur des Intérêts Matériels*" voor een nieuwe uitdaging, die met zijn overlijden eindigde op 29 april 1865; in de Monimat lezen we hierover :

*"une noble et grande existence vient de s'éteindre à Bruxelles: M. Auguste DE LAVELEYE, ingénieur civil, propriétaire du Moniteur des Intérêts Matériels a été enlevé subitement la 29 avril dernier, à l'âge de 69 ans, à l'affection de sa famille et de ses nombreux amis."*³⁷

De stichter wordt door Fernand BAUDHUIN als één van de grote journalisten van zijn tijd beschouwd.³⁸

Auguste DE LAVELEYE (- 1895): Zoon van Auguste, François, Lamoral De Laveleye. Hij werd na de dood van zijn vader hoofdredacteur van de krant. Auguste was tevens directeur bij de groep "Philippart" en kwam zo in de bestuursraad van de Banque Franco-Hollandaise terecht. Hij zou deze functie echter, net als zijn schoonbroer, Léon FONTAINE, afstaan in 1876, zodat hun kwalijke rol bij de mislukte operatie van de bank op de Parijse beursvloer niet bekend werd.³⁹ Tevens bekleedde hij een mandaat binnen andere ondernemingen van de groep: "*Chemins de fer de Vendée*", "*Société construction*", "*Lille Valenciennes*", "*Banque belge pour le commerce et l'industrie*".⁴⁰

Georges DE LAVELEYE (1847 - 1921): zoon van Auguste, François, Lamoral, de oprichter van het blad. Georges wordt naast zijn broer Auguste hoofdredacteur na de dood van de vader. Dankzij deze functie slaagt hij erin enkele mandaten in het bedrijfsleven op te nemen. Ook is hij mede-oprichter van "*Compagnie auxiliaire internationale des chemins de fer*", dat spoorwegmateriaal verhuurt en verkoopt. In 1884 begint hij een carrière bij de "*Banque de Bruxelles*", om in 1901 en 1910 respectievelijk vice-president en president te worden. Naast zijn werk voor de Monimat schrijft hij bovendien nog enkele boeken,⁴¹ en wordt hij in 1885 van overheidswege naar Frankrijk gestuurd om over de uitgifte van Congolese staatsleningen te onderhandelen.⁴² Tevens is DE LAVELEYE één van de stichters van de Brusselse sectie van de Belgische Persvereniging in 1888 en wordt hij beschouwd als "één van 28 journalisten van de hoofdstad".⁴³

Briefwisseling

De briefwisseling van het weekblad maakte deel uit van de Monimat als discussieforum. Vele schrijvers maakten gebruik van het medium om hun beklag te doen over wantoestanden, andere brieven hebben tot doel om de lezers te informeren over bepaalde thema's.⁴⁴ Dikwijls werd een brief met een naam of initialen ondertekend, zonder te verwijzen naar een functie. Bovendien werd de brief erg vaak ingeleid door de hoofdredacteur, hoewel we geen inzage hebben in de selectieprocedure die de hoofdredacteur gebruikt om de ene brief te publiceren en de andere niet. Vele vooraanstaande industriële, financiers en politici maakten gebruik van het forum dat de Monimat hen bood, om via de krant hun visie op bepaalde actuele thema's te verdedigen of te verduidelijken. Belangrijke voorbeelden hiervan zijn de brieven van minister Jules Malou, senator Casseurs, Albert Janssens, Edouard Cogels, enz.

³⁶Frans VAN BOCXLAER, p 301; G. JACQUEMYNS, Vol III, p 269

³⁷Julienne LAUREYSENS, p 426

³⁸Fernand BAUDHUIN, *Histoire économique de la Belgique (1914 - 1939)*, Brussel, Etablissements Emile Bruylant, 1944, 2 vol., p 249

³⁹G. KURGAN - VAN HENTENRYK, *Rail, finance et politique: les entreprises Philippart (1865 - 1890)*, Bruxelles, Editions de l'université de Bruxelles, 1982, pp 246 - 247

⁴⁰G. KURGAN - VAN HENTENRYK, p 359

⁴¹Voor één van zijn werken, *Bilans et inventaires*, wordt tevens reclame gemaakt in de Monimat en onder andere op het redactieadres van de Monimat verkocht. Zie: "Annonces commerciales: bilans et inventaires", 2/01/1881, 1, *Monimat*. Ook werken van Auguste DE LAVELEYE worden te koop aangeboden. (23/01/1881, 4, *Monimat*) Zie ook: "Annonces commerciales", 12/04/1868, *Monimat*

⁴²KURGAN, JAUMAIN et MONTENS, pp 184-186

⁴³Raoul TACK, "La section bruxelloise de l'association générale de la Presse belge", geciteerd in: *Livre commémoratif*, p 7

⁴⁴zie bijvoorbeeld: Félix BOOCKS, "Technologie: gaz à l'eau", 14/01/1856; "Economie politique", 4/03/1856, *Monimat*

Een interessant geval is de brief van Armand DE PERCEVAL, parlementslid, die wil nagaan in welke mate hij in zijn kritiek op het beleid van de "*Banque Nationale*" het bij het rechte eind heeft. Daarom doet hij in de *Monimat* een oproep aan de industriëlen en handelaars om informatie inzake rentevoeten en de individuele financiële situatie waarin het bedrijf in kwestie verkeert, aan hem door te geven.⁴⁵

Vanaf 1869 neemt de frequentie van publicatie af, toch blijven sporadisch brieven verschijnen, veelal, onder de titel "Correspondance", deel uitmakend van een grotere rubriek als "Assurances". Opmerkelijk is het aantal belangrijke industriëlen die zich tot het weekblad wendden, zoals Edouard EMPAIN.⁴⁶ Vaak betreft het rechtzettingen of verklaringen omtrent zeer specifieke feiten over een individueel bedrijf.

Op basis van de onderzoeksresultaten hebben we een ter illustratie een beperkte lijst van auteurs met hun functie samengesteld (zie tabel 1).

Uit deze lijst blijkt dat vele schrijvers, en ook lezers, tot de vrije beroepen behoren (advocaten), maar eveneens leidinggevende functies uitoefenen, zoals ingenieurs. Ook academici en politici behoren tot het trouwe lezerspubliek.

Datum	Nr	Auteurs
27/02/1853	9	L. Wartique, agronome
24/04/1853	17	Baron Ch. Snoy
21/01/1855	3	B. Lunel, Membre de l'Académie impériale des sciences de Caen
23/10/1853	43	P.D. Musch, Avocat/ Ch. Morren/ L. de Puydt
20/11/1853	47	J. Hubert, ingénieur civil
19/03/1854	12	P. Vanden Broeck, professeur de chimie à l'école des mines du Hainaut; membre du conseil administratif de la société centrale d'agriculture de Belgique
26/03/1854	13	A.P.C. Le Roi, ingénieur civil; ancien directeur d'usines, secrétaire perpétuel de l'académie des arts et Métiers de Paris
23/04/1854	17	Dr. Reider; E. Maubach, agronome
23/04/1854	17	Léon Malécot ingénieur des ponts et chaussées
10/12/1854	50	Van Den Broeck, prof à l'école des mines de Mons
11/03/1855	10	Prof. Liebig
3/01/1864	1	J. Petiet, l'ingénieur de matériels, chef de l'exploitation
13/03/1864	11	Jules Vanderstichelen, minister van openbare werken
17/07/1864	29	Prof. Godimus
18/09/1864	38	Baron Cogels
25/09/1864	39	Arnt, avocat, prof Bruxelles
1/12/1867	49	F. Krans: Professeur à l'Université
27/09/1868	39	A. Jamar, minister van openbare werken
17/04/1870	16	Aug. De Backer, avocat
30/08/1885	35	E. Hubert, ingénieur en chef, inspecteur de direction au chemin de fer de l'état, secrétaire principal de la 2e section
9/12/1888	99	Albert Dacraigne, avocat à la cour d'appel de Paris
30/07/1893	61	Roland-P. Falkner, professeur de l'université de Pennsylvanie
6/08/1893	63	Raphaël-Georges Lévy, prof à l'école des sciences politiques
4/07/1909	79	Achille Viallate, prof. À l'école des sciences politiques
19/09/1909	112	Daniel Bellet, prof. À l'école des sciences politiques de Paris
19/01/1913	9	Eugène Sterpin, avocat à la Cour d'appel
19/07/1914	86	Albert - E. Janssen, prof.

Tabel 1: Auteurs en hun functies

1.3.2 Het redactie-adres

⁴⁵ "Correspondance: Banque Nationale", 10/04/1853, *Monimat*

⁴⁶ "Assurances: correspondance", 14/01/1883, 2, *Monimat*

"*Les bureaux sont établis: Rue de la Montagne, 51, à Bruxelles*" staat er op de eerste nummers te lezen.⁴⁷ Het weekblad verhuist al snel naar "*Rue Royale, 101*" in 1853.⁴⁸

In 1856 wordt een filiaal geopend te Parijs: "*Lejolivet, Rue N.-D. Des victoires, 25*" en vinden we tevens een bijhuis of correspondent in Italië: "*Bocca Frères, Turin*"⁴⁹

Een jaar later is het netwerk al aardig uitgebreid met Amsterdam en Londen, terwijl het Parijse filiaal verhuist blijkt: "*Paris: Havas, Rue J.J. Rousseau, 3; Amsterdam, R.C. Meijer, Vygendam, 628, Italie: Bocca Frères, Turin; Londres: Delizy, Davies, 1 Norfolk, St, Strand*"⁵⁰

In de komende decennia worden nog talloze andere adressen in heel Europa genoteerd en is de redactie in Brussel verhuist naar de "*Rue Neuve St-Gudule*":

1874: "*Brussel: rue neuve Sainte-Gudule, 6; province, aux bureaux de Poste; Paris, rue de châteaudun, 34; Amsterdam, R.-C. Meyer, Kalverstraat, E.246; Londres, Delizy, Davies et Cie, 1, Cecil street, strand - Genève, Vérosoff, Garrigues et Cie; Allemagne et Italie, aux bureaux de Poste*"⁵¹

Tien jaar later prijkt alweer een nieuw Brussels adres op de voorpagina:

*bur.: "Brussel: 6, rue de la banque; province, aux bureaux de Poste; Paris, place Vendôme, 12; Amsterdam, R.-C. Meyer, Damrak 97; Londres, Delizy, Davies et Cie, 1, Finch Lane, Cornhill, E. C.; Allemagne et Italie, aux bureaux de Poste; Genève: agence des journaux, 9, rue de la Bourse; Alsace-Lorraine: A. Ammel, 5, rue Brûlée, à Strasbourg"*⁵²

om in 1914 te eindigen met:

*"bureaux: Brussel: 21, place de Louvain, téléphone 429; Paris, 23 rue Chauchat, 9e Téléphone 321-86; correspondants: Nijgh et Van Ditmar - Londres, Delizy, Davies et Cie, 1, Finch Lane, Cornhill, E. C.; Allemagne et Italie, aux bureaux de Poste; Genève: agence des journaux, 6 et 8, rue Pécolat; Alsace-Lorraine: Librairie Ammel, 8, place de la gare à Strasbourg; Lisbonne: Emydia da Silva"*⁵³

1.3.3 De Bronnen

Het weekblad doet erg vaak beroep op artikels en informatie uit de perswereld. De "*Moniteur Belge*"⁵⁴ was, als officiële overheidsorgaan, een onuitputtelijke bron voor wetteksten, aankondigingen, e.d. Ook de "*Moniteur Universelle*"⁵⁵ werd regelmatig geciteerd, evenals de vakbladen, zoals "*Mecanic's Magazine*"⁵⁶, "*Banker's financial*", "*Mining Journal*", "*Journal de l'Union des chemins de fer allemands*" en "*L'étoile belge*"⁵⁷ worden eveneens grondig door de redactie bekeken. Opmerkelijk is dat de bron zeer vaak expliciet vermeld wordt.

De redactie blijkt tevens over zowel Franse, Britse, Duitse, Spaanse en Nederlandse pers te beschikken, maar vooral uit het supplement van 15 juli 1855, waarin DE LAVELEYE op zoek gaat naar pers die over de zaak van de Monimat tegen "*Dendre et Waes*" rapporteert (infra), blijkt dat de redactie zeer goed op de hoogte is van de (inter)nationale perswereld, zowel in Vlaanderen als Wallonië en Brussel.⁵⁸ Het is niet duidelijk wie teksten in andere talen vertaalt naar het Frans.

Naast de perswereld maakt de Monimat gebruik van de bedrijfswereld, die eveneens erg vaak aan het woord komt. Deze berichten zijn veelal formele brieven in verband met zakelijke activiteiten, rapporten,...⁵⁹

Het weekblad publiceert tevens allerlei statistisch materiaal en rapporten, afkomstig van officiële instellingen.⁶⁰ Ook tussentijdse verslagen en jaarverslagen vinden hun weg naar het weekblad.⁶¹

⁴⁷ "Prospectus", *Moniteur belge des travaux d'utilité publique: journal spécial des objets d'utilité générale*, november 1851

⁴⁸ 30/10/1853, *Monimat*

⁴⁹ 6/01/1856, *Monimat*

⁵⁰ 3/08/1856, *Monimat*

⁵¹ 31/05/1874, *Monimat*

⁵² 23/03/1884, *Monimat*

⁵³ 25/02/1914, *Monimat*

⁵⁴ 12/01/1868, *Monimat*

⁵⁵ 31/05/1868, *Monimat*

⁵⁶ 3/08/1856, *Monimat*

⁵⁷ 9/02/1868, *Monimat*

⁵⁸ zie: Supplement, 17/05/1855, *Monimat*

⁵⁹ 3/05/1868; 31/05/1868, *Monimat*

⁶⁰ Zie bijvoorbeeld: "Industrie-brevets" en "Brevets pris en Belgique", 1/02/1852 - 10/04/1853, *Monimat*; Zie ook: "Industrie textile: coton", 14/08/1890, *Monimat*

⁶¹ "Avis de sociétés", 21/08/1890, *Monimat*

Hoofdstuk 2

Enkele algemene krachtlijnen omtrent de Monimat

noot: Met "het algemene nieuws" verwijzen we naar de artikels die op de eerste 2 tot 3 bladzijden worden gepubliceerd. In het weekblad worden ze echter zonder een algemene titel afgedrukt, zodat dit katern van actueel nieuws, bestaande uit één of meer losse artikels, door ons "het algemene nieuws" wordt voorgesteld. In de latere index van de Monimat stellen we vast dat de redactie ze groepeerde onder de titel "Partie économique". Deze titel wordt evenwel nooit op de voorpagina afgedrukt.

2.1. Algemeen

Inleiding

Een constante in de eerste 60 jaar van het weekblad is de aanwezigheid van het algemene economische nieuws op de voorpagina, bestaande uit 1, 2 of meer rubrieken die regelmatig of sporadisch aan bod komen.

Het algemene nieuws verschijnt onder de titel "*Tout ce qui a rapport au bien-être général, hormis la politique*" dat van toepassing is op alle onderwerpen van het weekblad, maar in het bijzonder op het algemene nieuws.

Structuur

In de loop der jaren verschijnen om en bij de 40 rubrieken die ruwweg in twee groepen zijn in te delen:

1. de kleine rubrieken

De kleine rubrieken maken ongeveer 70% van het totaal aantal rubrieken uit. Ze worden veelal gecreëerd in de eerste jaren van het weekblad. Het redactionele werk lijkt voornamelijk beïnvloed door Auguste DE LAVELEYE die een brede interesse voor alle wetenschappelijke terreinen aan de dag legt, en vanuit zijn beroepservaringen tevens erg begaan is met alledaagse materie, zoals infrastructuur en hygiëne.⁶² Daarnaast worden rubrieken gecreëerd die actuele onderwerpen, zoals de uitgifte van stadsleningen, behandelen. Aangezien dit erg vaak éénmalige thema's zijn, worden de rubrieken nadien niet meer gebruikt.

Het gevolg is dat deze groep erg diverse en kortlopende artikelreeksen telt die sterk persoonsgebonden zijn. Daarenboven creëert de redactie voortdurend nieuwe rubrieken voor artikels die ze heel eenvoudig in reeds bestaande rubrieken had kunnen plaatsen. Dikwijls wordt een onderwerp hierdoor versnipperd in twee of meer rubrieken, zodat de reconstructie van een thema niet altijd voor de hand ligt.⁶³

2. de grote rubrieken

In de schoot van de kleine rubrieken ontstaan de grote items. Het lijkt erop dat het weekblad aanvankelijk een erg brede waaier van onderwerpen wilde aanbieden, om nadien, eens precies duidelijk was wat de lezer echt interesseerde, over te gaan op een beperkt aantal grote rubrieken. Daarmee wordt de inhoud van de artikels binnen éénzelfde grote rubriek erg uitéénlopend, in tegenstelling tot de eerste jaren, toen er wel erg veel diverse rubrieken, maar sterk gelijkaardige artikels werden gepubliceerd.

Evolutie

Aanvankelijk worden erg veel rubrieken gelanceerd die veelal specifiek voor één artikel zijn bedoeld. Nog voor het begin van de zestiger jaren zijn reeds vele rubrieken echter opgedoekt en worden meer artikels samengebracht in grotere, hoewel nog steeds bescheiden, rubrieken. In een derde fase, en voornamelijk na het overlijden van de oude Auguste DE LAVELEYE, wordt opnieuw een selectie doorgevoerd en het aantal rubrieken beperkt.

Op basis van deze evolutie vinden we drie grote perioden terug in de berichtgeving van algemene nieuws:

- **1851 - 1865**

Gedurende de eerste 15 jaar is er een voortdurend komen en gaan van rubrieken van allerlei pluimage. Niet alleen archeologie en meteorologie komen aan bod, maar ook financiële en industriële thema's vinden hun weg naar de lezer.

De belangrijkste rubrieken van deze periode zijn:

"*Travaux publics*": voornamelijk thema's over de infrastructuur en uitbouw van de steden.

⁶² Zie "Auguste De Laveleye", 1865

⁶³ Zie bijvoorbeeld: "Edilité de Bruxelles", "L'envasement de l'Escaut"

"Technologie": alles omtrent technologie en machines.

"Chemins de fer": alles over de spoorweg

"Industrie": De rubriek ging in feite van start als "industriële rubriek" (zie hoofdstuk 5) die de wekelijkse patenten bekendmaakte, maar al vlug zal de rubriek eigen industriële thema's bekijken.

Andere belangrijke, zij het minder dominante rubrieken zijn:

"Agriculture": rubriek over landbouw

"Hygiène": rubriek die de publieke hygiëne tot onderwerp heeft

• 1865 - 1886

Bij het begin van de jaren 1860 stellen we vast dat vele oude rubrieken zijn verdwenen. Ze hebben plaats gemaakt voor de grote (economische) rubrieken, die het weekblad gebruikt om het publiek voor te lichten in een nieuwe wereld waar de beurs en het bedrijf een geheel nieuwe dimensie krijgen. Daarom reserveert hij de beschikbare ruimte in "*Economie politique*" en "*Economie financière*" veelal om economische terminologie toe te lichten.

In 1865 kondigen zich heel wat veranderingen aan die wellicht te maken hebben met het overlijden van de oude DE LAVELEYE. Vanaf dat moment verdwijnt de greep die de stichter had op het weekblad en ziet de jonge DE LAVELEYE zijn kans om het redactiewerk over een andere boeg te gooien.

De verschillen met de periode voor 1865 zijn frappant:

De rubriek "*Technologie*", een stokpaardje van de oude DE LAVELEYE verdwijnt bijna geheel. Van de meer dan 350 artikels van de rubriek verschijnen er amper 4 na 1865. Ook "*Matériel des chemins de fer*", een andere belangrijke rubriek van de eerste jaren, verdwijnt.

Met de jonge DE LAVELEYE wordt niet alleen structureel komaf gemaakt met de oude structuur van het weekblad. Ook inhoudelijk verandert het weekblad van koers. De inhoud van de nog bestaande rubrieken wordt zeer sterk gestroomlijnd naar een handvol topics, waarvan één groep tot aan de 20e eeuw aanwezig blijft:

- "*Jurisprudence - législation*": Het toenemend belang van de wetgeving ligt voor de hand. In de volgende decennia groeien de Europese landen steeds verder uit tot industriële naties waardoor voortdurend de noodzaak ontstaat om steeds meer aspecten van het maatschappelijke leven te reglementeren.
- "*Economie politique*": het is niet geheel duidelijk waarom deze rubriek destijds door de oude DE LAVELEYE was opgericht. Ze werd voornamelijk gebruikt om thema's als het monetaire systeem toe te lichten of in te spelen op de actualiteit, maar wanneer de titels van de artikels tot 1865 wordt bekeken, blijkt dat het merendeel makkelijk in andere rubrieken had kunnen worden geplaatst. Na 1865 krijgt de rubriek een nieuw elan, omdat de jonge DE LAVELEYE net het omgekeerde doet: hij schrapt alle andere rubrieken en houdt "*Economie politique*" over. Toch blijft het moeilijk om een rode draad te ontdekken in de hele reeks artikels.
- "*Economie financière*": de in 1859 opgerichte rubriek behandelt alle financieel-economische onderwerpen, maar sluit in feite nauw aan bij "*Economie politique*".
- "*Chemins de fer*": Ten slotte is nog enige ruimte gereserveerd voor de spoorwegen.

Een tweede groep van rubrieken blijft bestaan tot ongeveer 1886:

- "*Commerce*": Hoewel de rubriek na 1865 wel over haar hoogtepunt heen is, verschijnt zij nog regelmatig in het weekblad tot 1884. De artikels blijven echter veelal beperkt tot cijfermateriaal inzake import en export.
- "*Chemins de fer belge - chemin de fer de l'état belge*". In de periode 1868 - 1905 wordt de rubriek nog voornamelijk gebruikt om nieuws in verband met het Belgische netwerk te vermelden.
- "*Assurances*": Opgericht in 1869 belichtte de rubriek het verzekeringswezen, maar begin jaren 1880 loopt de rubriek op zijn laatste benen. Na 1883 zullen nog drie artikels gepubliceerd worden.
- "*Travaux publics*": infrastructuurwerken waren een zeer geliefd onderwerp van de oude DE LAVELEYE, die het onderwerp heel regelmatig aankaartte in "*Travaux publics*" en andere, kleinere rubrieken. De nieuwe redactie toont door de jaren heen maar weinig interesse en publiceert na 1867 nog maar sporadisch artikels. Het laatste verschijnt in 1882.
- "*Statistiques - statistiques comparées*": deze rubriek deelt hetzelfde lot. Na 1860 verdwijnt elke regelmaat in publicatie en de titel verdwijnt geheel in 1882.

Het is ontegensprekelijk dat met de aflossing van de wacht door de jonge DE LAVELEYE het weekblad een totaal nieuwe richting ingaat. Terwijl het weekblad tot aan 1865 eerder een wetenschappelijk-economisch tijdschrift kan genoemd worden, waarin niet alleen industrieel nieuws en koersnoteringen aan bod komen, maar tevens wetenschappelijke thema's de revue passeren, trekt de Monimat na 1865 volledig de financieel-economische kaart.

De vraag of er externe factoren meespelen om het blad van richting te doen wijzigen, is moeilijk te beantwoorden. Zowel de concurrentie met andere bladen of de liberalisering van de beurs zijn hypothetische verklaringen.

1886 - 1914

Vanaf het midden van de jaren 1880 wordt het algemene nieuws bijzonder sterk gestroomlijnd. In feite blijven slechts 4 rubrieken over:

- *"Chemins de fer"*: De spoorweg ondergaat in deze periode heel wat veranderingen. Steeds meer individuele concessies worden door de overheid opgenomen in het nationale spoorwegnet, terwijl de buurtspoorwegen de kleinere steden met elkaar verbinden. Toch wordt de rubriek steeds minder gepubliceerd.
- *"Législation & Jurisprudence"*: In deze periode groeit de rubriek uit tot een vaste waarde in de Monimat. De structuur van de rubriek varieert van tijd tot tijd en wordt tevens door verschillende redacteurs geschreven.
- *"Economie financière"*: In het laatste kwart van de 19e eeuw tot aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog verschijnt de rubriek met de regelmaat van de klok in weekblad. Ze behandelt een brede waaier van onderwerpen.
- *"Economie politique"*: deze rubriek concentreert zich in deze periode erg vaak op grotere thema's, zoals de Britse kolonies. Daarmee verliest het zijn essentiële en oorspronkelijke inhoud.

2.2. Diverse thema's

Ondanks de grote diversiteit van de rubrieken kunnen we hun groeperen in een tiental thema's. Thema's, zoals de hygiëne en de openbare werken leveren, zeer veel artikelen en rubrieken leveren gedurende de eerste 15 jaar, maar vallen nadien erg terug. Het financiële en juridische thema, daarentegen, worden pas belangrijk vanaf de jaren 1880.

Ruwweg herkennen we de volgende thema's:

- 2.2.1. Algemene hygiëne, de bevolkingstoestand, gezondheid
- 2.2.2. Opbouw en aanleg van de infrastructuur
- 2.2.3. Financiële instellingen
- 2.2.4. Wetenschappen, cultuur en statistiek
- 2.2.5. Technologie, ontwikkeling en techniek
- 2.2.6. Justitie en wetgeving
- 2.2.7. De spoorweg
- 2.2.8. Industrie - handel - landbouw
- 2.2.9. Politiek en economie
- 2.2.10. Resterende rubrieken

2.2.1 Algemene hygiëne, de toestand van de bevolking

Het eerste en meest diverse thema is de algemene hygiëne en de bevolkingstoestand in België. Het bevat de rubrieken: *"Substances alimentaires"*, *"Alimentation publique"*, *"Questions de grains"*, *"Hygiène"*, *"Hygiène publique"*, *"Denrées alimentaires"*, en *"De l'eau"*.

De openbare hygiëne, de algemene gezondheidstoestand en de voedselbevoorrading zijn in de eerste jaren van het weekblad prominent aanwezig. Niet alleen was de hoofdredacteur via zijn beroepservaring bij de materie betrokken, ook de hongersnood van de late jaren 1840 heeft voor heel wat ongerustheid omtrent de bevoorrading van voedsel gezorgd. Daarenboven trekken steeds meer mensen vanuit het platteland naar de steden, met alle grote hygiënische problemen van dien.

a. "*Substances alimentaires*", "*Denrées alimentaires*" (zie bijlage 1: tabel 1)

De twee artikelen in de rubriek "*Substances alimentaires*" behandelen het voedselprobleem en worden vervolgd in "*Denrées alimentaires*". Op basis van publicaties uit "*Le journal de l'ain*" publiceert de Monimat in januari 1854 een artikel dat handelt over te nemen preventieve maatregelen teneinde een nieuwe hongersnood te voorkomen. Een tweede artikel van 5 februari behandelt de broodprijs, terwijl het derde en vierde voornamelijk de Franse wetgeving inzake vrij verkeer van levensmiddelen, reducties op exporttaxen en de toenmalige maatregelen inzake export van graanproducten in Europa bekijken. In het laatste artikel publiceert het weekblad de nieuwe wet op de export van inheemse levensmiddelen en te nemen maatregelen om hongersnood in België te voorkomen.

- "*Substance alimentaires*". (2 artikels)
- "*Denrées alimentaires*". (5 artikels)

b. "*Alimentation publique*" (zie bijlage 1: tabel 2)

Hoewel de rubriek "*Denrées alimentaires*" uit de Monimat verdwijnt in 1854, blijft het probleem van de bevoorrading, hongersnood, bewaring van voedsel en het geknoei met gewichten,... een heet hangijzer. Daarom wordt het thema overgenomen door "*Alimentation publique*".

- "*Alimentation publique*". (11 artikels)

c. "*Question des grains*" (zie bijlage 1: tabel 3)

Het voedselprobleem wordt eveneens besproken in "*Questions des grains*". In deze reeks artikels tracht de redactie een oplossing op lange termijn te vinden.

Deze artikels zijn een schoolvoorbeeld van de wijze waarop de oude DE LAVELEYE problemen benadert. Op basis van buitenlandse voorbeelden en zijn eigen inzichten of ervaring formuleert hij een voorstel dat praktijkgericht is, niet overdadig steunt op theoretische uiteenzettingen, daarmee éénvoudig lijkt, maar doordacht is. Indien de voorstellen op enige theoretische gronden steunen, vinden die voornamelijk, zoals hier, hun basis in de ervaringen van DE LAVELEYE.

- "*Question des grains*". (13 artikels)

d. "*Hygiène*" (zie bijlage 1: tabel 4)

"*Hygiène*" vormt de kern van dit thema. De rubriek behandelt in feite erg gelijkaardige of dezelfde onderwerpen als de voorgaande rubrieken

Twee onderwerpen komen het vaakst aan bod:

- Het geknoei met voedsel op welke wijze dan ook, dat door de Monimat scherp veroordeeld wordt.⁶⁴ ("*falsification des denrées alimentaires*", "*sophistication des denrées alimentaires*")
- De algemene hygiënische toestand.
- "*Hygiène*". (62 artikels)

e. "*Hygiène publique*" (zie bijlage 1: tabel 5)

Wanneer de problematiek rond de Zenne ter sprake komt in het Brusselse stadsbestuur, wordt een nieuwe rubriek in het leven geroepen, maar na een laatste artikel over de hygiëne in Britse steden in 1864, verdwijnt "*Hygiène publique*" alweer. Het volgt daarmee het voorbeeld van de rubriek "*Hygiène*" die eveneens in 1864 voor het laatst verschijnt.

Inhoudelijk blijken beide rubrieken eigenlijk dezelfde thema's te behandelen (b.v. artikels van 15 juni 1856 in "*Hygiène*" en 10 april 1864 in "*Hygiène publique*") en zijn ze onderling uitwisselbaar.

- "*Hygiène publique*" (5 artikels)

g. "*De l'eau*" (zie bijlage 1: tabel 6)

Het gebruik van water in steden, en vooral Brussel, wordt door DE LAVELEYE steeds met zeer veel ijver bestudeerd. Hij meent dat een efficiënt en verantwoord gebruik van water cruciaal is in drukke steden waar erg veel mensen bij elkaar leven. Daarom schrijft hij een vierluik over de wetenschappelijke betekenis van de vloeistof "water".

⁶⁴ Zie "Falsification des denrées", 17/04/1853, *Monimat*

- *"De l'eau"*. (4 artikels)

2.2.2. Opbouw en aanleg van infrastructuur

Het tweede thema behelst de opbouw en aanleg van infrastructuur, de oorspronkelijke kern van het algemene nieuws. Dit thema bevat de volgende rubrieken: *"Agrandissement de Bruxelles"*, *"Travaux publics"*, *"Architecture"*, *"Canaux français"*, *"Grands travaux d'utilité publics"*, *"Montagne de la cour"*, *"Assemblées législatives"*, *"Chambres des représentatives"*, *"Constructions rurales"*, *"Canaux et rivières"*, *"Travaux d'utilité publiques"*.

Naast de verfraaiing en de bouw van een veilige infrastructuur, worden de grote steden geconfronteerd met noodzakelijke uitbreidingswerken. Door de plattelandsvlucht worden de steden immers geconfronteerd met een gebrek aan behuizing, terwijl de mobiliteit te wensen overlaat, zodat zowel Brussel als Parijs dringende behoefte hebben aan een moderne infrastructuur.

Alle rubrieken verwijzen in deze context naar dezelfde thema's.

a. *"Montagne de la cour"*, *"Constructions rurale"*, *"Grands travaux d'utilité publics"*, *"Travaux d'utilité publiques"*, *"Agrandissement de Bruxelles"*, *"Embellissement de Bruxelles"*, *"Ville de Bruxelles"*, *"Enjolivement de Bruxelles"* (zie bijlage 1: tabel 7)

Met deze rubrieken behandelt het weekblad de heraanleg en uitbouw van de Brusselse stadswijken.

- *"Montagne de la cour"*, *"Constructions rurale"*, *"Grands travaux d'utilité publics"*, *"Travaux d'utilité publiques"*, *"Agrandissement de Bruxelles"*, *"Embellissement de Bruxelles"*, *"Ville de Bruxelles"*, *"Enjolivement de Bruxelles"*. (22 artikels)

b. *"Canaux et rivières"*, *"Canaux français"* (zie bijlage 1: tabel 8)

Beide artikels zijn gewijd aan de kanaalwerken.

- *"Canaux et rivières"*, *"Canaux français"*. (2 artikels)

c. *"Architecture"* (zie bijlage 1: tabel 9)

Deze rubriek behandelt voornamelijk de bouw van prestigieuze gebouwen, de (inter)nationale concours en exposities.

- *"Architecture"*. (38 artikels)

d. *"Envasement de l'Escaut"* (zie bijlage 1: tabel 10)

Aangezien het dichtslibben van de rivier bijzonder nefast is voor de handel is de Monimat hevig voorstander van de uitdieping van de Schelde. Gedurende het voorjaar van 1860 worden dan ook talrijke artikels gewijd aan dit thema in een aparte rubriek.

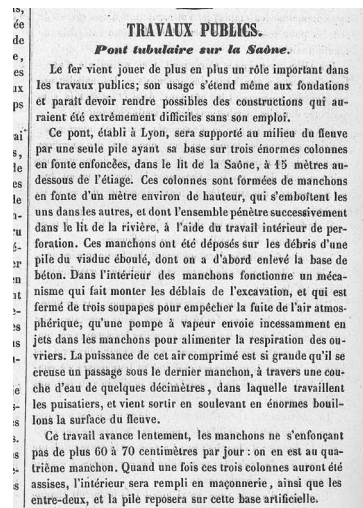
- *"Envasement de l'Escaut"*. (13 artikels)

e. *"Chambres des représentants"*, *"Assemblées législatives"* (zie bijlage 1: tabel 11)

Een politieke component omtrent de openbare werken treffen we aan in deze twee kortstondige rubrieken. Ze behandelen het budget van het Ministerie van Openbare Werken.

- *"Chambres des représentants"*, *"Assemblées législatives"*. (2 artikels)

f. *"Travaux publics"* (zie bijlage 1: tabel 12)

Figuur 6: "Travaux publics"

De grote rubriek "*Travaux publics*" brengt alle voorgaande rubrieken samen. Vele thema's die aldus eerder aan bod kwamen, worden verder gezet in deze rubriek. De belangrijkste thema's waarover verscheidene artikels worden gepubliceerd, zijn:

- Het auteursrecht, voornamelijk voor ingenieurs, architecten die openbare werken uitvoeren. De positie van het weeklad wordt in het eerste artikel snel duidelijk, zo blijkt uit het lyrisch pleidooi van de auteur: "*le droit d'auteur, c'est la rémunération de l'idée première, c'est le prix de l'intelligence, ...*"⁶⁵ *Si l'idée est féconde en résultats utiles à tout un Pays, n'est-il pas juste que son auteur en profite, lui aussi, dans certaines proportions?*"⁶⁶
- Het tweede thema, de dichtslibbing van de Schelde, is geen exclusief eigendom van de rubriek "*Travaux publics*". In dezelfde periode waarin het thema hier aan bod komt, verschijnt deze kwestie tevens in de rubriek "*Géologie*" en wordt een petitie aan het parlement voorgesteld.
- Een derde thema dat al net zo vaak in andere rubrieken verschijnt, is het nieuws omtrent het Brusselse stadsbestuur, waarover in 1863, 1864 en 1865 uitgebreid wordt gerapporteerd. Twee belangrijke kwesties duiken met de regelmaat van de klok op: de verfraaiing van Brussel door onder andere de aanleg van boulevards net als in Parijs en de werken in verband met de Zenne.
- In 1860 wordt nog een kort thema gepubliceerd over de kuststreek. De idee bestaat immers dat de Schelde een al te moeilijke vaarroute vormt om de handel in Antwerpen te kunnen blijven garanderen. Niet voor niets hield de Monimat eerder een vurig pleidooi voor de uitdieping van de Schelde. Maar aangezien dat project op de lange baan geschoven wordt, besluit DE LAVELEYE op zoek te gaan naar een kustplaats die als voorhaven kan fungeren voor Antwerpen. Tussen beide havens zou nadien een kanaal kunnen worden getrokken.⁶⁷
- Een volgend thema dat steeds in de media blijft, is de onteigening. Doordat de overheid voortdurend nieuwe infrastructuurwerken wil uitvoeren en vele stadsgebieden van Brussel wil hertekenen, zijn vaak vele privé-eigendommen gedoemd te verdwijnen. Dit thema had de schrijver al eens eerder, zij het vluchtig, aangeraakt in de rubriek: "*Travaux publics: édilité - ville de Bruxelles*", maar het weekblad besluit een hele reeks artikels te wijden aan het onderwerp.
- De overige artikels behandelen maritieme constructies, havens en bruggen, wetsvoorstellen,...
- "*Travaux publics*". (195 artikels)

2.2.3. Financiële onderwerpen

Financiële onderwerpen werden pas in een latere fase van de Monimat geïntroduceerd. Tot het thema behoren de rubrieken: "*Assurances*", "*Economie financière*", "*Institutions financières*", "*Crédit foncier*", "*Emprunt de vingt-six millions*" en "*Finances*".

a. "*Assurances*" (zie bijlage 1: tabel 13)

⁶⁵ "Travaux publics: droits d'auteur", Monimat, 28/01/1855, 4, s.p.

⁶⁶ "Travaux publics: droits d'auteurs", Monimat, 8/04/1855, 14, s.p.

⁶⁷ "Description du littoral belge", Monimat, 21/10/1860, 43, p 337

De rubriek over het verzekeringswezen blijft al bij al beperkt. Zij behandelt voornamelijk enkele grotere thema's zoals de levensverzekering, verzekering en aansprakelijkheid inzake arbeidsongevallen,..., maar actuele onderwerpen als mortaliteitscijfers komen eveneens aan bod. Ook wordt enige aandacht besteed aan de buitenlandse wetgeving en situatie omtrent verzekeringen.

Bij het overlopen van de lijst met artikels, merken we 5 onderwerpen op waaraan verscheidene artikels worden gewijd:

- L'assurance sur la vie (1871 - 1878)
- Le projet de révision du code de commerce et les assurances sur la vie (26/12/1869, 2/01/1870, 16/01/1870, 30/01/1870, 13/02/1870, 20/02/1870)
- Les assurances par la commune (12/05/1873, 18/05/1873, 25/05/1873, 8/06/1873, 22/06/1873, 6/07/1873)
- La question des assurances contre les accidents devant la commission du travail (21/08/1887, 5/02/1888, 12/02/1888, 11/03/1888, 25/03/1888, 1/04/1888, 22/04/1888, 29/04/1888, 20/05/1888, 2/06/1889, 23/06/1889, 28/07/1889)
- De la présomption de faute en matière de responsabilité civile des chefs d'exploitation industrielle (17/08/1879, 24/08/1879, 31/08/1879, 26/09/1880, 26/02/1882)

Het merendeel van de andere onderwerpen wordt behandeld in 1 of 2 artikels.

- "Assurances". (80 artikels)

b. "Institutions financières" en "Crédit Foncier" (zie bijlage 1: tabel 14)

*"Depuis le succès obtenu par la compagnie immobilière, on a vu se succéder avec rapidité une foule de sociétés ayant également pour but l'emploi de capitaux en achat de terrains, d'immeubles, location et vente. Des spéculations de cette sorte ont été faites à Paris, en petit et en grand; elles ont été imitées à Lyon, à Marseille, à Bordeaux; le feu a pris sur toute la ligne, et ce genre d'opération est si à la mode en ce moment, qu'il suffit d'annoncer une entreprise foncière d'un genre quelconque, pour voir les beaux écus s'y engager aveuglément."*⁶⁸

Zoals bovenstaande citaat uit het artikel "Des sociétés immobilières" aangeeft, springen de nieuwe, financiële "sociétés" in de late jaren 1850, begin jaren 1860 als paddestoelen uit de grond.

DE LAVELEYE geeft in een eerder artikel, tevens een tweede uiterst belangwekkende financiële evolutie in de periode 1850 - 1875:

*"A aucune l'industrie n'a réclamé d'aussi grands capitaux pour son entier développement qu'à celle où nous vivons; cela résulte de l'introduction des machines dans les arts industriels, et, en dernier lieu, de la construction des chemins de fer."*⁶⁹

De moeilijkheid, volgens de schrijver, ligt erin dat "les personnes qui les (geld) possèdent éprouvent une grande difficulté à les placer d'une manière solide."⁷⁰

Daarom creëert de redactie in 1856 een nieuwe rubriek die enerzijds de potentiële aandeelhouder, anderzijds de speculant enigszins wil wegwijzen in de nieuwe wereld van commerciële ondernemingen en de beperkingen en mogelijkheden die hun vanuit de wetgeving en de economische context worden opgelegd. DE LAVELEYE voelde aldus de behoefte bij zijn publiek om al deze nieuwe termen te introduceren.

De schrijver neemt de rubriek in 1858 weer ter hand, met de bedenking:

*"quelque bonne que soit une institution nouvelle, il faut un certain temps pour la faire pénétrer dans la pratique ; cela a lieu tout aussi bien pour les institutions financières que pour les découvertes de l'industrie."*⁷¹

Ook een beperkte reeks artikels rond de financiering van de Nederlandse spoorwegen, die vanaf 1858 - 1859 pas echt op kruissnelheid komen, wordt gepubliceerd.

⁶⁸ "Institution financière: Des sociétés immobilières", 9/11/1862, *Monimat*

⁶⁹ "Institution financière: Emploi des capitaux dans l'industrie", 1/06/1856, *Monimat*

⁷⁰ *ibid*

⁷¹ "Institutions financières: théorie du warrant", 25/05/1858, *Monimat*

Vervolgens ligt de rubriek weer stil tot 1863, op twee artikels in 1862 na, waar DE LAVELEYE weer aanknoopt met de eerste reeks van 1856. In deze fase horen de artikels echter al meer thuis bij "*Chronique financière*", dat het financiële nieuws van het weekblad brengt (zie hoofdstuk 4).

- "*Institutions financières*", "*Crédit foncier*" en "*Emploi des capitaux*". (38 artikels)

c. "*Emprunt de vingt-six millions*", "*Finances*" (zie bijlage 1: tabel 15)

In beide artikels wordt kort gerapporteerd over twee financiële operaties, namelijk de uitgifte van Belgische en Franse waardepapieren.

- "*Emprunt de vingt-six millions*", "*Finances*". (2 artikels)

d. "*Question monétaire*", "*Système monétaire*" (zie bijlage 1: tabel 16)

Deze financiële rubriek moet beschouwd worden als een aanzet naar meer nieuws omtrent de monetaire markten en de problematiek inzake de goudstandaard. De rubriek is evenwel maar een kort leven beschoren. In feite blijft ze slechts gedurende anderhalve maand in de Monimat.

- "*Question monétaire*", "*Système monétaire*". (12 artikels)

e. "*Economie financière*", "*Etudes financières*" (zie bijlage 1: tabel 17)

De grootste rubriek van het algemene nieuws is "*Economie financière*", dat de activiteiten van de financiële wereld toelicht. "*Etudes financières*" past hier volledig in en wordt door de index van de Monimat⁷² zelfs samengenomen met "*Economie financière*", zodat het financiële nieuws in feite bestaat uit een lijst van maar liefst 1680 artikels. Toch volstaan volgens ons enkele opmerkingen:

- De titels van deze artikels spreken voor zich. Bovendien zijn vele werken opgesplitst in 2 of meer artikels, zodat de grote thema's zonder veel moeite kunnen herkend worden. ("*Contrôle des sociétés par actions*", 11/03/1877, 18/03/1877, 1/04/1877,...)
- De analyse van de monetaire markten wordt veelal beschreven in de artikels met de titel "monnaie". Ze worden evenwel in de vroege jaren 1860 overgeheveld naar het financiële nieuws (zie hoofdstuk 4).
- Vele artikels worden gewijd aan het bankwezen. Het nieuws omtrent de Belgische Nationale Bank en andere nationale banken wordt veelal aangegeven met de gelijknamige titel. ("*Banque Nationale Belge*", 4/09/1870; 11/09/1870; 25/09/1870; 2/10/1870; ...)
- Een andere grote groep van artikels beschrijft actuele financiële operaties en het kredietwezen. ("*Emissions de l'année 1890*", 18/01/1891; "*Des placements de fonds en Europe et hors d'Europe*", 4/11/1888; 11/11/1888; 18/11/1888; 25/11/1888;...)
- Ook het financiële beleid van België en het buitenland komen ruim aan bod ("*Les finances de la France*", 19/11/1871; 26/11/1871; 18/06/1871; "*Le budget anglais*", 7/08/1908, 21/08/1908, 28/08/1908,...)
- Vervolgens vinden we heel wat artikels over specifieke ondernemingen ("*Caisses de veuves et orphelins*", 12/07/1874; 19/07/1874; 30/08/1874;...)

De lijst van artikels behandelt een zeer grote diversiteit aan financiële thema's die evenwel min of meer terug te brengen zijn tot bovenstaande groepen. Daarenboven sluiten ze naadloos aan op "*Chronique financière*" (zie hoofdstuk 4) dat gelijkaardige, of zelfs dezelfde thema's behandelt.

- "*Economie financière*", "*Etudes financières*". (1680 artikels)

2.2.4. Wetenschappen, cultuur en statistiek

Wetenschappen, cultuur en statistiek nemen aanvankelijk een belangrijke plaats in in het weekblad. Auguste DE LAVELEYE legt immers een grote belangstelling aan de dag voor allerlei thema's die zich in de wereld van de wetenschappen afspelen. Dit thema bevat de volgende rubrieken: "*Géologie*", "*Sciences - sciences études diverses*", "*Statistiques*", "*Statistiques sociales*", "*Statistiques comparatives*", "*Bibliographie*", "*Gaz éclairant*",

⁷² De Monimat bevat voor de meeste jaren een eigen index van de artikels.

"Sciences appliquées", "Zoologie agricole", "Météorologie", "Statistique économique", "Archéologie", "Description de la Belgique matérielle", "Exposition universelle", "Revue photographique", "Exposition universelle de 1867", "Revue photographie", "Concours littéraire" en "Variétés scientifiques".

a. "Archéologie", "Description de la Belgique matérielle", "Gaz éclairant", "Géologie", "Science" - "Sciences - et études diverses", "Sciences appliquées", "Météorologie", "Sciences sociales", "Variétés scientifiques", "Revue photographie", "Zoologie agricole" (zie bijlage 1: tabel 18)

De Monimat besteedde in de eerste 15 jaar zeer veel aandacht aan wetenschappelijke onderwerpen. De hoofdredacteur tracht hierbij erg vaak een verband te leggen met andere rubrieken die meer in de lijn liggen van het weekblad, maar dat weerhoudt hem er niet van om regelmatig erg lange artikels op de voorpagina af te drukken. Bovendien verschijnen vele gelijkaardige artikels in andere rubrieken, zodat de lijn van het verhaal niet altijd zo éénvoudig is om te reconstrueren.

Vele rubrieken stellen in de realiteit weinig voor. "Archéologie" bijvoorbeeld, behandelt niet zozeer een archeologisch onderwerp, maar een bijeenkomst van antiquairs, terwijl vele andere artikels in feite weinig bijdragen aan het geheel.

- "Archéologie", "Description de la Belgique matérielle", "Gaz éclairant", "Géologie", "Science" - "Sciences - et études diverses", "Sciences appliquées", "Météorologie", "Sciences sociales", "Variétés scientifiques", "Revue photographie", "Zoologie agricole". (63 artikels)

b. "Statistique comparée" / "Statistique", "Statistique économique" (zie bijlage 1: tabel 19)

Al in 1852 publiceert het weekblad regelmatig statistieken in "Statistique". Wat de redactie van het weekblad evenwel onderscheidt van andere persorganen, is de wijze waarop ze met dit cijfermateriaal omgaat:

*"...mais la statistique pure doit se borner à constater et à compter, elle sortirait de sa mission si elle appréciait les conséquences des faits qu'elle est chargée de recueillir; elle constate ce qui a eu lieu, et non ce qui serait, si l'on faisait telle chose. ... la statistique ne doit pas sortir de son domaine sous peine de perdre ce caractère d'impartialité absolue qui forme une de ses qualités essentielles."*⁷³

Daarom spendeert het weekblad van tijd tot tijd aandacht, niet zozeer aan statistieken, maar aan de wijze waarop statistieken tot stand komen.

Toch zal dit interessant en uitzonderlijk uitgangspunt vlug verdwijnen. De rubriek wordt vanaf 18 november 1855 veeleer een "faits divers" zonder evenwel terug te komen op het oorspronkelijke idee de statistiek zélf tot onderwerp van de rubriek te maken.

- "Statistique comparée" / "Statistique", "Statistique économique". (34 artikels)

c. "Bibliographie", "Concours littéraire" (zie bijlage 1: tabel 20)

Gedurende de eerste jaren wordt af en toe een boekbespreking in het weekblad opgenomen. Soms betreft het evenwel de goedkeuring van een expositie of bevat de rubriek nieuwtjes over de recentste aankopen door de bibliotheken. De besproken publicaties liggen in de lijn van de inhoud van de Monimat.

- "Bibliographie", "Concours littéraire". (19 artikels)

d. "Exposition universelle", "L'exposition universelle de 1867" (zie bijlage 1: tabel 21)

Exposities zijn een populair onderwerp in de Monimat. Daarvoor creëert het weekblad twee rubrieken, maar vele artikels in andere rubrieken gaan eveneens dieper op dit onderwerp in.

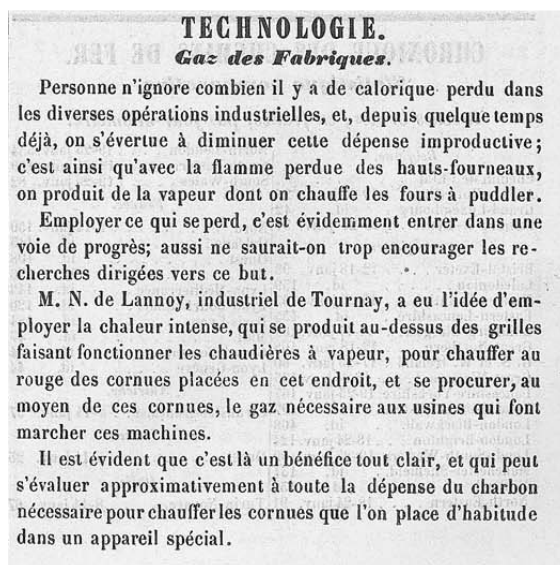
- "Exposition universelle", "L'exposition universelle de 1867" (13 artikels)

2.2.5. Technologie, ontwikkeling en techniek

Het is geen toeval dat de Monimat zeer veel aandacht besteedt aan technologie, technische procedes en machines. De bezieler van het weekblad is immers ingenieur en bedreven in de werktuigkunde. Na 1865 zal het thema evenwel zeer vlug uit het weekblad verdwijnen. Dit luik bestaat uit de volgende rubrieken: "Marine", "Mécanique agricole", "Bulletin technologique" en "Technologie".

⁷³ 30/09/1855, Monimat

a. "*Bulletin technologique*", "*Marine*", "*Mécanique agricole*" en "*Technologie*" (zie bijlage 1: tabel 22)

Figuur 7: "Technologie"

Naast de spoorwegen (zie 2.2.7) is elke technologische ontwikkeling een welkom thema in het weekblad. Ingenieur DE LAVELEYE is vanzelfsprekend erg geïnteresseerd in elke nieuwe techniek en procedure die de vooruitgang van de menselijke ontwikkeling zou ondersteunen. Maar de interesse van de auteur blijft niet beperkt tot technologie, ook wetenschappelijke wetenswaardigheden, die oorspronkelijk eigen rubrieken hebben, krijgen er regelmatig een plaats. Toch blijft het merendeel van de artikels in de wetenschappelijk-industriële sfeer, zodat moeilijk kan gesproken worden over een algemeen wetenschappelijke rubriek.

Opmerkelijk is dat het thema zeer sterk wordt afgebouwd na 1864.

- "*Bulletin technologique*", "*Marine*", "*Mécanique agricole*" en "*Technologie*". (628 artikels)

2.2.6. Justitie en wetgeving

Dit thema wordt in feite door slechts één rubriek behandeld, maar in de loop der tijden wordt die regelmatig gewijzigd.

a. "*Législation & jurisprudence*" / "*Législation*" / "*Jurisprudence*" (zie bijlage 1: tabel 23)

Met de uitbouw van de natie wordt een uitgebreid wettelijk kader noodzakelijk. Ook de steeds economische actoren in de wereld zijn hiervoor vragende partij opdat de ondernemer enige rechtszekerheid zou hebben bij het uitvoeren van zijn activiteit.

De rubriek behoort evenwel allerm minst tot de kern van het algemene nieuws tijdens de eerste 15 jaar. De bespreking van wetteksten wordt meestal ondergebracht bij het onderwerp waarop de wet van toepassing is. Pas eind jaren 1870 breekt de rubriek "*Jurisprudence*" door en behandelt zij veeleer het algemeen economisch recht inzake rechten en plichten van ondernemingen, fiscale wetgeving, ... Hierdoor ontstaat een nieuw type artikel in het weekblad. Het artikel is niet langer een volledige tekst, maar is opgedeeld in kleinere paragrafen die worden vooraf gegaan door een titel met de terminologie die in de betreffende tekst ter sprake komen. Tot in de jaren 1880 verschijnt de rubriek wekelijks tot tweewekelijks, om vanaf 1905 maandelijks de revue te passeren.

Maar niet alleen de periodiciteit ondergaat veranderingen in de loop van de decennia, ook de titel van de rubriek wordt met tussenpauzen gewijzigd. Aanvankelijk wordt aanvang genomen met "*Législation*", maar vanaf 1867 duikt de titel "*Jurisprudence*" op die op zijn beurt in 1886 wordt vervangen door "*Législation & jurisprudence*".

- "Législation & jurisprudence"/"Législation"/"Jurisprudence". (413 artikels)

2.2.7. De spoorweg

De spoorweg wordt behandeld door enkele grote rubrieken, waarvan "*Chemins de fer*" (zie figuur 8) de langste levensloop kent.

Met deze rubriek raken we de kern van het weekblad tijdens de eerste tien jaar aan. DE LAVELEYE had door zijn verleden als spoorwegingenieur niet alleen een groot netwerk van informanten opgebouwd, tevens kon hij in zijn artikels door zijn ervaring en achtergrond unieke inzichten en bedenkingen formuleren die het algemeen-economische weekblad een grote meerwaarde geven.

Door de grote vooruitgang die op het industrieel-economische vlak wordt geboekt, blijkt de spoorweg een steeds grotere bijdrage te leveren in de ontwikkeling van de maatschappij en de industrie en wordt hij als het ware, een "gemene deler" die enerzijds een belangrijke afnemer van de ijzer en staalindustrie is, en tegelijkertijd een belangrijke rol speelt in het transportwezen en mobiliteit. De opbouw van het spoorwegnetwerk vereiste dan weer een zeer grote inbreng van kapitaal waardoor de financiële beurzen nieuwe impulsen krijgen. Hierdoor wordt het nieuws over de ontwikkeling van de spoorweg voor elke industrieel en belegger erg relevant. De Monimat blijkt uitstekend geplaatst om dit nieuws tot bij de geïnteresseerde investeerder te brengen, aangezien het weekblad spoorwegnieuws, beursnieuws en industriële informatie bij elkaar bengt.

Het thema bevat de volgende rubrieken: "*Chemins de fer*", "*Chemins de fer belges*", "*Chemins de fer de l'état belge*", "*Matériel des chemins de fer*", "*Lettre sur les chemins de fer*", "*Histoire financière de chemins de fer*", "*Histoire des chemins de fer français*", "*Péages sur les chemins de fer*", "*Chemins de fer de Paris à Lyon*", en "*Chemins de fer et canaux*"

a "*Chemins de fer*" (zie bijlage 1: tabel 24)

CHEMINS DE FER.			
Statistique générale.			
L'État de New-York a institué une commission qui s'occupe exclusivement de tout ce qui a rapport aux chemins de fer américains. Son dernier rapport, plein de renseignements de la plus haute importance, contient entre autres un tableau donnant année par année le développement progressif des chemins de fer dans les États de l'Union; nous transcrivons ce renseignement qui pourra donner lieu à d'utiles comparaisons avec ce qui s'est passé en Europe.			
A côté des mesures américaines nous donnons l'équivalent en mesures kilométriques.			
En regard des mêmes années, nous posons les chiffres relatifs au développement des chemins de fer européens.			
Tableau du développement comparatif des chemins de fer en Europe et aux États d'Amérique.			
Années.	Europe.	Amérique.	
	48 kilomètres.	milles, soit	kilomètres.
1821	48	"	"
1822	48	"	"
1823	48	"	"
1824	48	"	"
1825	119	"	"
1826	135	"	"
1827	167	"	"
1828	215	"	"
1829	566	"	3
1830	440	"	43
1831	508	"	66
1832	535	"	87
1833	676	"	211
1834	818	"	937
1835	868	"	1,226
1836	1,335	"	1,477
1837	1,624	"	1,771
1838	2,522	"	2,287
1839	3,335	"	2,483
1840	4,021	"	3,089
1841	4,912	"	3,467
1842	5,752	"	3,540
1843	6,851	"	6,238
1844	7,080	"	6,716
1845	8,861	"	6,937
1846	11,066	"	7,239
1847	14,116	"	7,856
1848	17,542	"	8,105
1849	20,258	"	8,472
1850	24,239	"	6,197
1851	28,628	"	9,970
1852	27,041	"	11,826
1853	29,190	"	14,249
1854	31,906	"	17,303
1855	35,100	"	21,424
1856	"	"	24,938
1857	"	"	31,113
1858	"	"	34,497

Figuur 8: Chemins de fer

Ondanks de vele, grondige veranderingen in inhoud en structuur van het weekblad, zal de Monimat steeds ruim voldoende aandacht besteden aan de rubriek "*Chemins de fer*". De inhoud van de rubriek zal echter door de jaren veeleer beperkt blijven tot de ontwikkeling en actualiteit in de nationale en internationale spoorweg. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de discussies over de organisatie van het spoorwegnetwerk.

- "*Chemins de fer*" (602 artikels)

b. "*Chemins de fer belge - chemins de fer de l'état belge*" (zie bijlage 1: tabel 25)

In 1860 zijn de Belgische spoorwegen precies 25 jaar oud en de krant vindt hierin een uitstekende gelegenheid om een hele reeks artikels te schrijven rond de Belgische spoorweg.⁷⁴

Toch was de rubriek niet geheel nieuw. DE LAVELEYE had namelijk al een tijdje geprobeerd om een rubriek op te zetten die de financiële situatie van elke spoorwegmaatschappij in één statistiek kon weergeven. Dat bleek aanvankelijk geen succes: "*La raison en était dans le peu d'entente des compagnies entre elles, dans la prudente réserve du gouvernement, qui ne voulait pas user de son autorité auprès des administrations des lignes concédées pour obtenir des renseignements, que plusieurs même refusaient obstinément de livrer au public.*"⁷⁵ Uiteindelijk zou de redactie er toch in slagen goede statistieken te produceren, maar de rubriek werd tegen die tijd reeds ten volle in beslag genomen door de opeenvolgende jubileumartikels.

De reeks over de geschiedenis van de Belgische spoorwegen start in het laatste septembernummer van 1860, maar het wordt allerm minst een zegebulletin, zoals de schrijver in 1861 erkent: "*Nous avons retracé l'histoire des difficultés qui ont entouré leur origine, des illusions que l'on s'était faites, des déceptions qui s'en suivirent et du découragement qui en fut la conséquence, enfin, du retour à une fortune meilleur aboutissant à un état normal des plus satisfaisants.*"⁷⁶

Het wordt aldus veeleer een weergave van de moeilijkheden, de visies en de verwezenlijkingen die de pioniers gedurende deze 25 jaar op hun weg hebben ontmoet. De reeks, die eind december alweer ten einde is, geeft een veeleer algemeen en historisch beeld van de spoorwegen. In het tweede luik van het verhaal, dat in 1861 van start gaat, neemt DE LAVELEYE de draad weer op en belicht hij de individuele spoorwegconcessies.

Tussen 1863 en 1866 wordt de rubriek nog maar met mondjesmaat gebruikt. De volledige reeks omtrent het 25 jarig bestaan van de spoorwegen is dan immers al ten einde. Uiteindelijk besluit de redactie in de rubriek nog enkele artikels omtrent tarieven, exploitaties, nieuwe concessies e.d. op te nemen, maar de rubriek heeft tegen 1866 haar beste tijd wel gehad.

- "*Chemins de fer belge - chemins de fer de l'état belge*". (152 artikels)

c. "*Matériel des chemins de fer*" (zie bijlage 1: tabel 26)

Het is haast vanzelfsprekend dat het blad onder impuls van DE LAVELEYE veel tijd zal spenderen aan de spoorwegontwikkelingen. De spoorwegmaatschappijen krijgen uiteraard een centrale rol in het blad toebedeeld met de rubriek "*Chemins de fer*", maar al snel blijkt dat voor de stichter-bezieler DE LAVELEYE onvoldoende. Daarom wordt een tweede rubriek in het leven geroepen om er al het overige nieuws in orde te brengen: "*Matériel des chemins de fer*". "*Chemins de fer*" blijft echter het belangrijkste en de nieuwe rubriek zal zich niet onttrekken aan de algemene evolutie van het blad. Het hoogtepunt van de rubriek is dan ook beperkt tot de jaren 1855 en 1856.

Inhoudelijk sluit "*Matériel des chemins de fer*" aan bij verscheidene rubrieken. "*Chemin de fer*" kwam reeds ter sprake. Gezien beide rubrieken het nieuws van dezelfde sector behandelen, liggen de overeenkomsten voor de hand, maar beide zijn tevens gediversifieerd. Terwijl "*Chemins de fer*" zich voornamelijk richt op de spoorwegmaatschappijen, is "*Matériel des chemins de fer*" eerder gewijd aan technologische verbeteringen aan de veiligheid, spoorwegsignalen, onderdelen van rijtuigen en locomotieven, en allerlei toevallige thema's. Meteen is duidelijk dat de rubriek tevens schatplichtig is aan "*Technologie*", dat even goed deze technische discussies voor zijn rekening neemt.

- "*Matériel des chemins de fer*". (40 artikels)

⁷⁴ In 1862 publiceert DE LAVELEYE de reeks bovendien in boekvorm: A. DE LAVELEYE, "*Histoire des vingt-cinq premières années des chemins de fer belges*", Bruxelles, 1862

⁷⁵ "*Chemins de fer belges*", *Monimat*, 23 juni 1861, 25, p 192

⁷⁶ "*Chemins de fer belges: histoire des 25 premières années*", *Monimat*, 21 juli 1861, 29, p 225

d. *"Chemins de fer de Paris à Lyon", "Chemins de fer et canaux", "Histoire financière de chemins de fer", "Histoire des chemins de fer français", "Lettre sur les chemins de fer", "Péages sur les chemins de fer"* (zie bijlage 1: tabel 27)

Volgende rubrieken maken in de eerste jaren van het weekblad deel uit van het spoorwegnieuws, maar verdwijnen ook gauw.

- *"Chemins de fer de Paris à Lyon", "Chemins de fer et canaux", "Histoire financière de chemins de fer", "Histoire des chemins de fer français", "Lettre sur les chemins de fer", "Péages sur les chemins de fer".* (30 artikels)

2.2.8. Industrie - handel - landbouw

Dit thema bestaat uit de volgende rubrieken: *"Agriculture", "Bulletin agricole", "Revue agricole", "Métallurgie", "Industrie", "Navigation", "Mines", "Télégraphique électrique", "Notices sur les patentes anglaises", "Commerce", "Alliances Commerciales", "Commerce traité", "Douane", "L'uniformité des poids et mesures", "Unité de mesures"* en ten slotte *"Correspondance télégraphique"*.

a. *"Agriculture", "Sylviculture", "Bulletin agricole", "Revue agricole"* (zie bijlage 1: tabel 28)

*"l'agriculture est la base solide sur laquelle repose tout l'édifice social; c'est par son aide seule que les hommes peuvent vivre aussi nombreux sur la surface de la terre. Les pratiques de l'agriculture méritent donc l'attention vigilante de tous, et c'est toujours être utile que de propager les découvertes importantes relatives à cet art."*⁷⁷

De artikels behandelen niet alleen procédés omtrent landbouwtechnieken, ook bebossing maakt regelmatig onderwerp uit van een artikel. Veelal betreft het besprekingen van artikels uit andere persorganen of kan het eerder beschouwd worden als een fait divers.

b. *"Navigation"* (zie bijlage 1: tabel 29)

Met deze rubriek geeft de Monimat enige aandacht aan de maritieme economische activiteiten, maar niet alleen blijft de rubriek erg bescheiden, de onderwerpen hadden tevens in andere rubrieken kunnen worden ondergebracht.

- *"Navigation".* (6 artikels)

c. *"Industrie", "Notices sur les patentes anglaises", "Mines", "Sociétés industrielles", "Industrie agricole", "Métallurgie", "Télégraphie électrique", "Correspondance télégraphique"* (zie bijlage 1: tabel 30)

De belangrijkste rubriek, *"Industrie"*, start aanvankelijk niet met de publicatie van artikels en maakte derhalve in feite geen deel uit van het algemene nieuws. In de rubriek werd het patentrecht besproken en verscheen een lijst van nieuwe patenthouders (zie hoofdstuk 5). Het zou evenwel niet lang duren (29 augustus 1852) vooraleer de eerste echte artikels in de rubriek worden ondergebracht. Bij de publicatie van het eerste nummer geeft de redactie de volgende verklaring: *"l'industrie tend de plus en plus à devenir la reine du monde, la souveraine distributrice des dons de la fortune."*⁷⁸

- *"Industrie", "Notices sur les patentes anglaises", "Mines", "Sociétés industrielles", "Industrie agricole", "Métallurgie", "Télégraphie électrique", "Correspondance télégraphique"* (372 artikels)

d. *"Douane", "Commerce traité", "Alliances commerciaux", "L'uniformité des poids et mesures", "Système métrique", "Unité des mesures", "Commerce"* (zie bijlage 1: tabel 31)

⁷⁷ "Agriculture: grandes améliorations agricoles", 1/03/ 1857, *Monimat*

⁷⁸ "Industrie", 29/08/1852, *Moniteur des travaux d'utilité publique*

Zoals de titels van de rubrieken aangeven, wordt het thema van de handel belicht. Dit omvat niet alleen handelsverdragen, de feitelijke handelssituatie in verscheidene landen en douanecontroles, maar ook de éénmaking van maten en gewichten is in dit geheel opgenomen.

- "Douane", "Commerce traité", "Alliances commerciaux", "L'uniformité des poids et mesures", "Système métrique", "Unité des mesures", "Commerce". (85 artikels)

2.2.9. Politiek en economie

Dit thema wordt bijna geheel vertegenwoordigd door "*Economie politique*".

a. "*Economie politique*", "*Lettre de l'empereur Napoleon*" (zie bijlage 1: tabel 32)

Figuur 9: "Economie politique"

"*Economie politique*" vormt met "*Economie financière*" en "*Chemins de fer*" de essentie van het algemene nieuws vanaf 1860 tot 1914. Algemeen gesproken behandelt de rubriek economische thema's met een sterke politieke inslag. Mettertijd zal "*Economie politique*" echter een bredere waaier van onderwerpen aansnijden.

- **De Britse kolonies:** bij het begin van de 20e eeuw worden zeer veel artikels over de Britse kolonies gepubliceerd. In feite bestaat de reeks uit twee grote delen: Brits Indië (1906) en de Britse kolonies (1908 - 1909) In deze laatste reeks wordt een beschrijving gegeven van het Britse Rijk door elke kolonie afzonderlijk te belichten

- **Het sociale vraagstuk:** Met het laatste kwart van de 19e eeuw wordt het sociale vraagstuk op de politieke agenda geplaatst. De Monimat besteedt hieraan bijzonder veel aandacht, omdat deze ontwikkeling zeer grote gevolgen heeft voor de ondernemer.
 - De stakingen komen veelvuldig ter sprake, gezien ze grote schade kunnen toebrengen aan de Belgische ondernemingen
 - De werkloosheid
 - Socialisme
 - De sociale wetgeving, hervorming van wetgeving inzake arbeidsduur, werkomstandigheden
- **De Belgische kolonie** (voornamelijk in 1892)
- **Monetaire kwesties**
 - Monetaire situatie ("Monnaie")
 - Financiële actualiteit (Finances américaines,...)
 - Financiële crises (La crise argentine,...)
- **Handelsverdragen**,...
- **Verzekeringswezen**
- **Politieke economie**
 - Goudkwestie - bimetalisme
 - Politieke kwesties: protectionisme,...
- **De alcoholkwestie** (1899)
- **Wetgeving**
 - Fiscale hervormingen in Nederland (1892)
 - Britse inkomstenbelasting (1902)
 - Hervorming van de Belgische wet op de vennootschappen met aandelen (1904),...

De rubriek kent enkele opvallende evoluties:

- Naarmate we de jaren 1890 naderen, wordt bijzonder veel geschreven over overzeese gebieden, inclusief de Belgische kolonie. Dit is uiteraard geen toeval, gezien de schrijver, Georges DE LAVELEYE, als ondernemer erg actief is in Congo.
- Aanvankelijk was deze rubriek sterk gericht naar financiële thema's en de actualiteit. In de jaren 1900 treffen we echter steeds vaker artikelreeksen aan die nog weinig met financiële onderwerpen te maken hebben. Ook andere, industriële thema's, die oorspronkelijk regelmatig in de reeks te vinden waren, zijn tegen de jaren 1880 grotendeels weg. Tegelijk zien we een zeer sterke opkomst van de sociale kwestie.
- "*Economie politique*", "*Lettre de l'empereur Napoléon*" (686 artikels)

2.2.10. Resterende rubrieken

Heel wat rubrieken tellen nauwelijks meer dan een handvol artikels. Enkele rubrieken die vooral in de eerste jaargangen terug te vinden zijn, waren zelfs maar éénmalig.

Het betreft de rubrieken "*Ecole militaire*", "*Inondations*", "*Culture maraîchère*", "*Faits divers*", "*Postes*" en "*Génie civil*".

a. "*Ecole militaire*", "*Inondations*", "*Culture maraîchère*", "*Faits divers*", "*Génie civil*" en "*Postes*" (zie bijlage 1: tabel 33)

FAITS DIVERS.	
<i>Horlogerie électrique.</i> — Nous avons déjà dit qu'à Berlin, l'horlogerie électrique était en activité; voici qu'un horloger de Gand, M. Nollet, vient de placer dans le réverbère éclairant le coin de la rue des Vanniers, un cadran à deux aiguilles indiquant l'heure. C'est à l'aide d'un fil électrique, sortant de la maison de M. Nollet que le mouvement s'opère. Le même appareil électrique pourrait imprimer l'impulsion à tous les cadrans que l'on désirerait placer dans la ville. — <i>Application du drainage.</i> — M. le Ministre de la guerre a décidé d'appliquer le drainage à la plaine qui s'étend à Ostende entre les casernes, au Hazegras. Cette opération contribuera à l'assainissement de cette partie de la ville, et fera certainement disparaître les fièvres parmi la garnison. — D'un autre côté, cette plaine, dans l'état où elle se trouve n'est pas propre aux exercices militaires; lorsqu'elle aura été nivelée et asséchée, elle conviendra parfaitement à cet usage. — <i>Projets de routes.</i> — <i>Enquête.</i> — Des enquêtes sont ouvertes aux gouvernements provinciaux d'Arlon et de Bruges, relativement à des projets de route de Rochefort par Wellin à Grebelle et de Yprès par Locre à Bailleul. Ces enquêtes, en conformité de l'arrêté royal du 20 avril 1857, seront close la première, le 10 février et la seconde au 30 janvier 1858. — <i>Société médicale de Gand.</i> — Cette société vient de proposer pour le concours de 1855, les questions auxquelles sont attachées six prix, dont deux de deux cents francs et quatre de cent. — <i>Wateringues.</i> — Par arrêté royal, donné à Laeken, le 21 décembre dernier, il est institué à Melden, près Andenaerde, une wateringue sous la dénomination de Wateringue de la Renne. — <i>Société des Arts.</i> — La Société des Arts, en Angleterre, vient de célébrer le 99e anniversaire de sa fondation et de créer un grand nombre de prix, savoir :	
Matières premières.	40 prix.
Machines.	42 »
Métallurgie, verrerie, céramique.	42 »
Manufactures diverses.	25 »
Beaux-arts.	7 »
— <i>Palais de cristal de Paris.</i> — On assure que la Compagnie anglaise chargée de l'exécution du chemin de fer de Saint-Dizier à Gray, vient de traiter à forfait de la construction du Palais de cristal à Paris, moyennant un rabais de deux millions sur le capital garanti par l'État. — <i>Agrandissement de Bruxelles.</i> — Le Ministre de l'Intérieur a déposé à la Chambre le projet de loi relatif à l'incorporation du Quartier Léopold.	

Figuur: 10: "Faits divers"

De rubriek "faits divers" behandelt aanvankelijk in enkele lijnen erg diverse onderwerpen. Het betreft veelal informatie die weinig past binnen de toenmalige bestaande rubrieken. Gezien "*Faits divers*" weinig inzicht biedt in de behandelde onderwerpen, hebben we de inhoud van de uiterst korte meldingen telkens in enkele woorden samengevat. De rubrieken kennen vooral veel succes van 1851 tot 1855, maar daarna verdwijnen ze geleidelijk.

2.3 Besluit

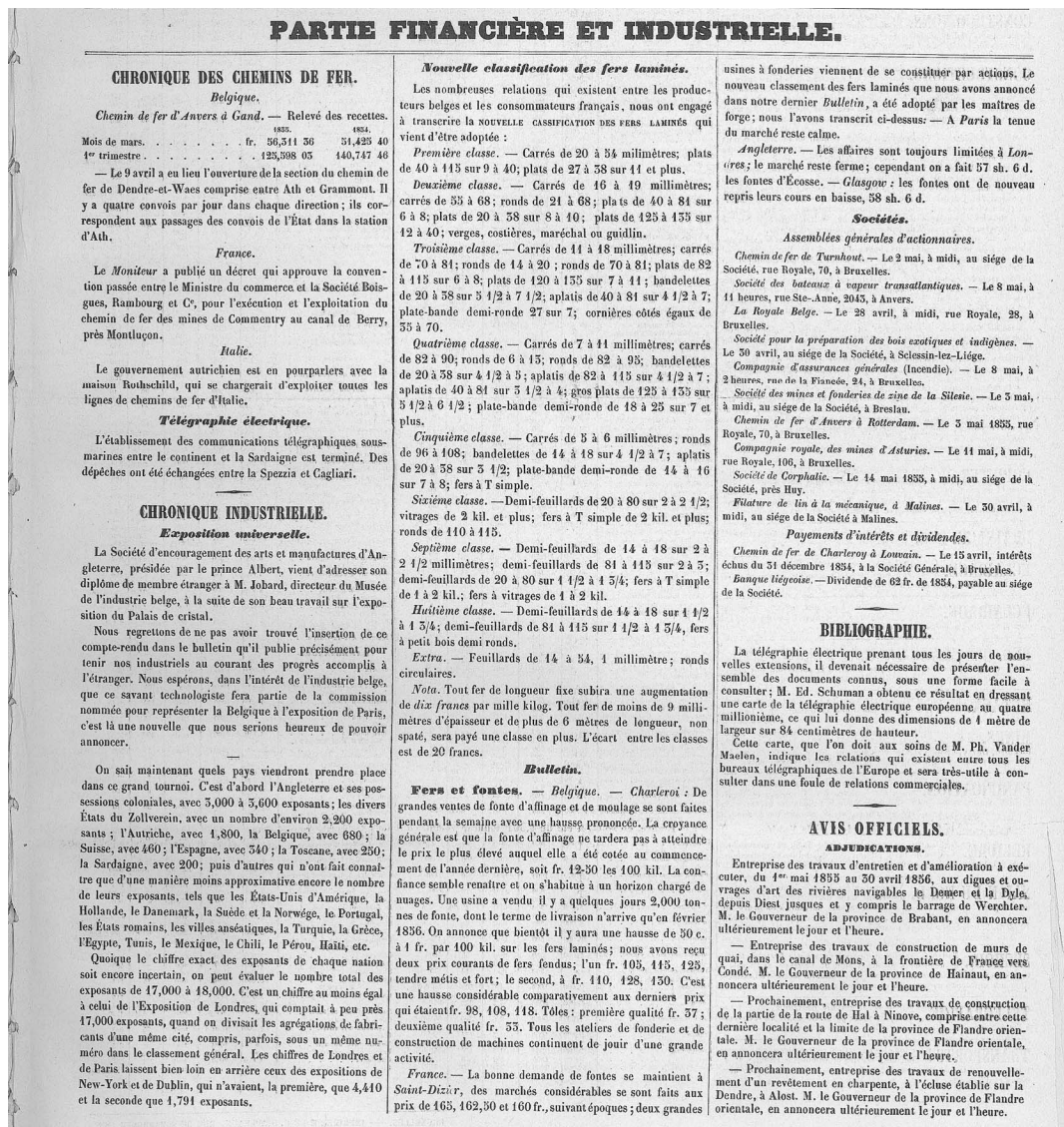
Het algemene nieuws neemt aanvankelijk bijzonder veel ruimte in het weekblad in beslag. Op zich is dat niet vreemd. Auguste DE LAVELEYE toonde interesse voor bijzonder veel en uiteenlopende onderwerpen. Daarom kwamen zowel industriële als wetenschappelijke en economische thema's aan bod

Met het overlijden van de stichter verdwijnen vele rubrieken, terwijl andere veeleer in een financieel-economische richting gestuurd worden. Bijgevolg verliest het weekblad een algemene dimensie ten voordele van het financieel-economische thema. In feite zullen slechts twee rubrieken het gehele katern gaan domineren: "*Economie politique*" en "*Economie financière*". Daardoor wordt het algemene nieuws zeer sterk ingekort en gestroomlijnd, hoewel regelmatig andere rubrieken eveneens op de voorgrond komen.

Hoofdstuk 3

Het financiële en industriële nieuws ("Partie financière et industrielle")

noot: Met de titel "Het financiële en industriële nieuws" verwijzen we naar "Partie financière et industrielle" dat kan beschouwd worden als de overgangsfase naar de creatie van het financiële en het industriële nieuws in hoofdstukken 4 en 5.

Figuur 11: "Partie financière et industrielle"

Tot 25 juni 1854 worden alle rubrieken gewoon achter elkaar afgedrukt. Van een industriële of financiële indeling is formeel geen sprake. Dan verschijnt in het laatste juninummer van 1854 voor het eerst "*Partie financière et industrielle*", waarmee het industriële nieuws wordt onderscheiden van het algemene nieuws (zie hoofdstuk 2). Het aandeel van het financiële nieuws blijft echter uitermate beperkt tot enkele vermeldingen in "Sociétés".

Eigenlijk wordt de titel niet zozeer omwille van het financiële en industriële nieuws ingevoerd, maar vanwege de algemene artikels, die we hierdoor concreet kunnen onderscheiden van het overige nieuws in het weekblad, dat bestaat uit industriële en financiële informatie, aangevuld met bedrijfsnieuws.

In de praktijk komt dit neer op (zie figuur 11):

- "*Chronique des chemins de fer*": De opener van het luik belicht de internationale en nationale spoorwegen. De informatie, die vaak wordt aangevuld met de subtitel "**Télégraphie**", wordt per land geordend.
- "*Chronique industrielle*": Hiermee tracht de redactie om het industriële nieuws te scheiden van de overige informatie. Het bestaat voornamelijk uit één of meer actuele artikels, enkele notities inzake grondstoffen en goederen ("**fers et fontes**") en wordt afgesloten met "**Sociétés**", dat bondig bedrijfsnieuws te berde brengt.
- "*Chronique financière*": Dit deel, dat op de illustratie nog afwezig is, wordt pas in 1857 geïntroduceerd en belicht de financiële dimensie van de economische activiteit in binnen- en buitenland.
- "*Avis officiels*": dit deel geeft het bedrijfsnieuws weer dat bestemd is voor aandeelhouders of andere belanghebbenden.

Door de grootte van de titel van het onderdeel, die de breedte van de hele pagina in beslag neemt, zijn er weinig mogelijkheden tot flexibiliteit. Zoals de illustratie aangeeft (zie figuur 11: "*Bibliographie*"), worden kleine teksten vaak afgedrukt onder de grote titel, in het industriële luik, hoewel ze daar in feite niet thuishoren. De breedte van de titel brengt aldus wel enige orde, maar slaagt er niet altijd in om een inhoudelijke scheiding te bewerkstelligen.

Deze structuur blijkt aan de verwachtingen van de redactie niet te voldoen en wordt op 16 maart 1856 vervangen door "**Partie industrielle**" (zie hoofdstuk 5), zonder evenwel de inhoud te veranderen. Daarmee geeft het weekblad te kennen nog geen onmiddellijke interesse te hebben voor het financiële luik van de economie. Wellicht kwam de redactie in maart 1856 tot de vaststelling dat het aangebrachte nieuws steeds van industriële aard was en de titel "**Partie financière**" (zie hoofdstuk 4) niet of weinig ter zake deed.

Pas op 29 november 1857 wordt "**Partie financière**" opgestart. "*Chronique des chemins de fer*" en "*Chronique financière*", dat reeds maanden voordien was opgericht, worden daarna onmiddellijk uit het industriële deel naar het financiële overgeheveld.

Besluit

"**Partie financière et industrielle**" is een eerste poging vanuit de redactie om orde te scheppen in een overvloed van informatie. Binnen het luik is er echter bijzonder weinig aandacht voor het financiële aspect, terwijl het industriële nieuws steeds beter uit de verf komt. Toch is de titel maar tijdelijk en wordt al snel vervangen door twee nieuwe titels: "**Partie financière**" (zie hoofdstuk 4) en "**Partie industrielle**" (zie hoofdstuk 5).

Hoofdstuk 4. Het Financiële nieuws ("Partie financière")

noot: Met het financiële nieuws verwijzen we naar "Partie financière", dat in 1857 na het verdwijnen van "Partie financière et industrielle", wordt gecreëerd.

Partie financière.

CHRONIQUE FINANCIÈRE.

Paris.

9 mars 1886.

On avait mal terminé la semaine ; cependant, les circonstances politiques étaient favorables : à l'extérieur, le traité de paix signé à Bucharest ; à l'intérieur, un vote de confiance au cabinet, l'un des plus importants dont on eût souvenir. Malgré ces faits heureux, les Rentes françaises avaient notablement baissé, le 3 avait presque touché 82 et la tendance était mauvaise.

Les vendeurs étaient-ils sincères, c'est-à-dire ceux qui vendaient avaient-ils des titres avec la ferme intention de les livrer, ou était-ce une pression exercée sur les cours, en vue d'une nouvelle campagne du découvert ? Les opinions étaient partagées. La seule raison que l'on donnât à la faiblesse de la Rente était le silence du Ministre des finances sur les projets qu'il étudie pour consolider la Dette flottante et pour combler le déficit de 1886. Tout le monde connaît depuis longtemps les difficultés financières du Trésor. Ce n'était pas un fait nouveau, pouvant avoir une influence forte et durable sur le cours des Fonds publics. Une réaction en reprise pouvait donc se produire, d'autant plus que, de l'étranger, on signalait la fermeté des Bourses et la hausse des Rentes de tous les pays,

La semaine nouvelle paraissait devoir donner raison à ces vues optimistes. La Rente se relévit à 82-50 ; on parlait toujours d'emprunt ; c'est d'une émission de 1 1/2 à 2 milliards qu'on s'entretenait et qui seraient obtenus par la création de nouvelles séries d'Amortissable. Le public commence à se faire à cette idée et on observe, avec juste raison, que les finances de l'Etat ne seront ni plus ni moins obérées, si le Trésor remplace les valeurs à courte échéance par un titre amortissable en une longue période de temps. Une note de la *Paix*, contredite sans l'être par *Havas*, réduit l'opération aux 700 millions de Bons du Trésor à 6 ans qui reposent dans les caisses gouvernementales.

Un emprunt nouveau ne devenant plus un épouvantail, il ne reste guère de bonnes raisons à donner en faveur d'un mouvement rétrograde des Rentes, tandis que nombreux sont les arguments en faveur d'une hausse progressive et durable des Fonds de l'Etat, hausse qui rapprocherait le taux de leur capitalisation de celui des Fonds des Etats voisins. Néanmoins, la clôture est faible de nouveau.

		Compensations.		Cours comparatifs.	
9 mars 85		1 ^{er} fév.	1 ^{er} mars.	2 mars.	9 mars.
82-32	3 p. c.	82-15	82-20	82-60	82-22
83-75	3 p. c. Amortissable	84-40	84-40	84-70	84-27
110-05	4 1/2 p. c.	109-30	109-60	109-95	109-82

Les Fonds étrangers sont en pleine faveur ; c'est cette catégorie de valeurs que la spéculation semble surtout vouloir accueillir, elle y est incitée par ce qu'elle apprend des autres marchés nationaux. Londres et Berlin tiennent en grâce la Rente turque, les obligations égyptiennes, les Fonds autro-hongrois et les Rentes russes. A Paris, nous n'avons qu'à ne pas résister, — ce qui serait dangereux d'ailleurs — et la hausse s'accroîtra. Le 4 p. c. Turc a bien tenu le cours de 16-50, on va détacher 50 centimes d'arrérages dans quelques jours. Les Unifiées Egyptiennes en progression marquée à 350.

Sur la Rente Italienne, la spéculation s'engage à fond, on est aujourd'hui à 98 1/2, les moins enthousiastes voient le pair atteint dans quelques jours. Le succès remporté par le Ministère Depretis contre les forces compactes de l'opposition, donne la certitude du maintien du Ministre des finances. A très juste titre, M. Magliani inspire confiance au monde des affaires, il est en Italie ce qu'est M. Camacho en Espagne, ce que furent MM. Magne et Say en France.

Les hommes d'Etat italiens sont, de tradition, de naissance, pour mieux dire, diplomates et financiers. M. Magliani est un maître parmi eux. Dans sa carrière déjà longue, il a eu à résoudre les problèmes les

Figuur 12: "Partie financière"

Op 29 november 1857 wordt de "financiële" tegenhanger van het industriële luik (zie hoofdstuk 5) gepubliceerd, waarmee een definitieve plaats wordt geboden voor de financiële informatie en tevens het weekblad in zijn definitieve plooi valt.

Maar in tegenstelling tot wat mag verondersteld worden, biedt de rubriek niet enkel plaats voor financiële informatie. In realiteit wordt het thema in zijn eerste fase opgedeeld in twee delen die reeds werden geïntroduceerd in hoofdstuk 3:

- 4.1 "*Chronique des chemins de fer*"
- 4.2 "*Chronique financière*"

4.1. *Chronique des chemins de fer*

Aanvankelijk maakt "*Chronique des chemins de fer*" deel uit van "*Chemins de fer*" (zie hoofdstuk 2), maar het onderdeel wordt vanaf 9 januari 1853 als een afzonderlijke rubriek gepubliceerd. Daarmee kent zij net als "*Industrie*" (zie hoofdstuk 5) een tegenhanger in het algemene economische nieuws.

Het is niet erg duidelijk waarom de oorspronkelijke rubriek in twee luiken wordt opgesplitst. Immers, "*Chronique des chemins de fer*" legt zich dan wel veeleer toe op het historische en internationale karakter van de spoorwegen, ook "*Chemins de fer*" maakt zeer regelmatig gewag van de internationale ontwikkelingen van het spoor.

In de rubriek vindt de lezer reeds in 1853 heel wat informatie over de spoorwegontwikkelingen in velerlei landen als België, Frankrijk, Zwitserland, Italië, Denemarken, Oostenrijk, Spanje, de "Zollverein",... De rubriek wordt daarom ook per land gestructureerd, waarbij bijna wekelijks enkele regels worden gewijd aan spoorwegconcessies of specifieke spoorwegsituaties in een bepaald land of regio.

Aan "*Chronique des chemins de fer*" wordt zeer regelmatig de subtitel "**Télégraphie**" toegevoegd dat zeer bondig het nieuws over de ontwikkelingen op telegrafisch vlak aangeeft.

Mettertijd zal het belang van de rubriek evenwel afnemen ten voordele van "*Chronique financière*", aangezien de *Monimat* steeds meer evolueert van een algemeen weekblad naar een financieel en economisch dagblad.

4.2. *Chronique financière*

In tegenstelling tot wat de titel "**Partie financière et industrielle**" (zie hoofdstuk 3) suggereerde, was er op 25 juni 1854 geen sprake van financieel nieuws. Mogelijk werd met de term "*financieel*" verwezen naar de financiële situatie van de spoorwegen en de ondernemingen, maar elke vermelding naar de financiële markten bleef achterwege.

1856 - 1858

Pas op 5 oktober 1856 wordt aan dit hiaat tegemoetgekomen door het financiële nieuws onder te brengen in de nieuwe rubriek "*Chronique financière*". De volgende drie maanden kent die een eerder bescheiden begin maar bestaat desalniettemin uit drie subtitels:

- "**Historique de la bourse**": In dit deel, dat in de eerste week van de maand verschijnt, wordt zeer bondig de activiteiten op de beurs van Brussel besproken.
- "**Monnaies**": Dit onderdeel brengt de evoluties op de internationale monetaire markt in beeld.
- "**Sociétés**": Deze titel verwijst naar allerhande bedrijfsnieuws.

Vanaf 31 mei 1857 wordt "**Sociétés**" opgesplitst in twee delen: "Rapports annuels" en "Sociétés diverses", maar hun aanwezigheid is in de eerste weken onregelmatig. Beide zullen evenwel uitgroeien tot belangrijke subtitels:

- "Rapports annuels" is de voorloper van de supplementen die later aan de *Monimat* zullen worden toegevoegd (zie hoofdstuk 9) en bevat, afhankelijk van bedrijf tot bedrijf, gedetailleerde of rudimentaire balansen of andere financiële informatie.

- "Sociétés diverses" zet in feite enkel de oude functie van "**Sociétés**" verder, maar zal in de komende jaren evolueren tot een losse rubriek die de handel in niet-beursgenoteerde effecten weergeeft.

Deze strakke structuur wordt vaak aangevuld met losstaande, financiële artikels over spoorwegondernemingen, de financiële situatie van de wereldeconomie,...

Maar dat het financiële nieuws nog altijd eerder op de achtergrond van dit hoofdstuk aanwezig is, bewijst de plaats van "*Chronique financière*", namelijk achteraan, na "*Chronique des chemins de fer*". De rangschikking wordt pas in 1863 omgedraaid.

1858 - 1859

Vanaf 1858 valt de rubriek in een nieuwe plooi: het Brusselse beursnieuws wordt nu bondig samengevat in "**Bourse de Bruxelles**", vanaf februari wordt het overige financiële nieuws samengevat in "**Correspondance financière**", terwijl het geheel wordt afgesloten met de oude rubriek "**Sociétés**". Een tweede blijver is de maandelijkse samenvatting van het nieuws in "**Historique de la bourse**".

- "**Bourse de Bruxelles**": wekelijkse beursactiviteiten
- "**Correspondance financière**": overige financiële nieuws
- "**Sociétés**": bedrijfsnieuws
- "**Historique de la bourse**": maandelijkse samenvatting van de beursactiviteiten

1859 - 1866

Het volgende jaar, 1859, kondigt zich echter alweer aan met een grondige verandering van de rubriek:

- "**Bourse de Bruxelles**" maakt plaats voor "**Bulletin financier**". Inhoudelijk blijft alles evenwel bij het oude.
- "**Correspondance financière**" verdwijnt, maar wordt soms heropgevest als de rubriek "*Correspondance*".
- Als vanouds wordt "**Sociétés**" behouden, meer twee nieuwe segmenten worden hieraan toegevoegd: "Assemblée générale d'actionnaire" en "Emprunts et émissions nouvelles", waarmee voor het eerst aandacht wordt besteed aan de staatsleningen en nieuwe uitgaven van waardepapieren.

Tot 1866 vinden we aldus regelmatig volgende subtitels onder "*Chronique financière*":

- "**Bulletin financier**": licht de beursactiviteiten toe
- "**Assemblées générales d'actionnaires**": licht de financiële operaties en algemene vergaderingen toe
- "**Sociétés**": publiceert het (financieel) bedrijfsnieuws
- "**Emprunts et budgets**" dat net als de voorgaande subtitels informatie aanbrengt over financiële operaties
- "**Finances gouvernementales**": dit luik vinden we in 1864 voor het eerst terug, en brengt (financieel) nieuws omtrent de overheid en haar beleid aan, maar zal na verloop van tijd een afzonderlijke rubriek worden.
- **Losse artikels**: in de loop der tijden worden talloze actuele onderwerpen belicht in losse artikels. Ze verschijnen onmiddellijk onder de hoofdtitel: "*Chronique financière*"

1867 - 1886

Pas in 1867 zal de redactie "*Chronique financière*" nog eens veranderen. Daarbij vallen enkele aspecten erg op:

- De rubriek wordt zeer sterk internationaal uitgebreid. Naast het Brusselse beursnieuws worden nu ook de activiteiten op de beurzen van Parijs en Londen kort toegelicht.⁷⁹
- Het nieuws van de Brusselse beurs wordt nu simpelweg "**Bruxelles**", en afgesloten met een nieuw luik: "**Banque Nationale**", dat een zeer beknopte balans van de Nationale Bank van België weergeeft. Toch is dit kleine onderdeel niet altijd in "*Chronique financière*" of in de Monimat terug te vinden, hoewel het stuk gewoonlijk achter het Brusselse nieuws verschijnt. In 1872 verdwijnt dit element als een losstaand item. De balans van de **Banque Nationale** wordt dan telkens afgedrukt onmiddellijk na het Brusselse beursnieuws. Ook de "**Banque de France**" wordt op een gelijkaardige wijze afgedrukt. De

⁷⁹ In 1875 worden tevens "New York" en "Berlijn" aan het rijtje toegevoegd, gevolgd door "Antwerpen" en "Lille" in de jaren 1880.

"**Banque d'Angleterre**", daarentegen, wordt niet apart vermeld, maar wordt onmiddellijk bij het begin van de bespreking van de Londense beurs opgenomen (**bilan de la banque**), zonder evenwel te vermelden dat het informatie over de vernoemde bank betreft.

- Op 12 januari 1879 worden de balansen van drie banken, "**Banque Nationale**", "**Banque de France**" en "**Banque d'Angleterre**", apart weergegeven op de derde laatste bladzijde. Een week later wordt de "**Banque d'Allemagne**" toegevoegd.

In het begin van de jaren 1880 is "*Chronique financière*" sterk gestileerd tot de wekelijkse rapportering van het nieuws op de beurzen van Brussel, Antwerpen, Parijs, Londen, Berlijn en New York (zie bijvoorbeeld figuur 12). Het opvoeren van de periodiciteit van de Monimat van één naar twee nummers in 1886, veroorzaakt geen enkel inhoudelijk obstakel. Immers, het beursnieuws barstte reeds in de vroege jaren 1880 uit zijn voegen, zodat het verdubbelen van het aantal pagina's niet eens een moeilijkheid, maar veeleer een oplossing is voor de enorme hoeveelheid informatie waarover de redactie beschikt.

1886 - 1898

In 1886 bestaat "*Chronique financière*" uit volgende onderdelen:

Eerste nummer van de week:

- **Bruxelles:** 2 of meer pagina's gewijd aan de activiteiten op de beurs van Brussel.
- **Berlin:** 1 tot 2 pagina's gewijd aan de activiteiten op de beurs van Berlijn.

Tweede nummer van de week:

- **Parijs:** 2 of meer pagina's gewijd aan de activiteiten op de beurs van Parijs
- **Londres:** gewoonlijk 1 pagina gewijd aan de activiteiten op de beurs van Londen
- **Anvers:** gewoonlijk een halve tot 1 pagina gewijd aan de activiteiten op de beurs van Antwerpen

Beide nummers worden verder eventueel aangevuld met losse artikels.

In de komende decennia zal het beursnieuws nog enkele veranderingen ondergaan. Vanaf 5 oktober 1890 wordt het eerste nummer uitgebreid met "**Marché monétaire**" (zie figuur 13), dat zeer goed aansluit op het financiële nieuws van de beurzen. De subtitel tracht een overzicht te geven van de internationale geldstromen aan de hand van de financiële balansgegevens van enkele belangrijke nationale banken, door enerzijds de huidige situatie aan te geven, en anderzijds die te vergelijken met de meest recente informatie, veelal de situatie van de week voordien. Vervolgens wordt kort ingegaan op de goudprijs en -handel, wisselkoers en geldtransporten.

Marché monétaire			
Banque d'Angleterre		Différence sur la semaine	
SITUATION AU 1er OCTOBRE 1890.		précédente	
Encaisse	£ 20,080592	- 962,797	
Portefeuille et avances	40,453441	+3,158885	
Billets en réserve	10,166880	-2,124020	
Emission autorisée	35,575605	-1,045415	
Proportion encaisse-passif	p.c. 33-5	-7-5	
Banque de France		Différence avec la semaine	
SITUATION AU 2 OCTOBRE 1890.		précédente	
Encaisse	1,255898549	-12,678371	
Portefeuille	1,253843614	- 5,104112	
Circulation	659,040172	+ 139,242318	
Emission autorisée	3,021983150	+ 73,082475	
Proportion encaisse-engagements	p.c. 70-19	- 2-84	
Banque d'Allemagne		Comparaison avec	
SITUATION DU 30 SEPTEMBRE 1890.		le 23 sept. 1890	
Encaisse	724,721000	- 50,427000	
Portefeuille et avances	665,279000	+ 96,457000	
avances	115,227000	+ 48,516000	
Circulation	1,131,733000	+140,17000	
dépôts à vue	315,013000	- 40,207000	
Banque Nationale belge		Comparaison avec la	
SITUATION AU 1er OCTOBRE 1890.		semaine précédente	
Encaisse	110,934868	+ 4,440454	
Portefeuille Belgique	231,642141	+7,802484	
---- étranger	78,477204	+165116	
circulation	372,105920	+4,382040	
Comptes courants Trésor	33,573557	+4,287557	
particuliers	33,669120	+ 1,491240	
proportion encaisse-engag	p.c. 43-11	+0-05	
Or - Pour la semaine finissant le 2 octobre 1890 les entrées d'or à la banque d'Angleterre s'élèvent à £ 193,000			
Arrivages: £ 47,000 des Indes occidentales, £ 115,000 d'Australie			
Argent - de 52 d. l'argent en barres a fléchi à 50 d. le 29 septembre.			
L'arrivée de nouveaux ordres pour New-York fait remonter le cours à 51 1/2d.			
Arrivages: £ 135,000, dont £ 90,000 des Indes occidentales, £ 30,000 de Valparaiso et £15,000 de New York			
Exportations d'argent vers l'Inde, la Chine et les Détroits:			
année entière	Inde	Chine	Détroits. Total.
1889	4,868434	277,989	1,234974 6,381397

Toch moet deze rubriek ruimer worden geïnterpreteerd dan slechts het overzicht van de internationale geldstromen. Op 19 oktober 1890 wordt bijvoorbeeld de goudproductie van het district "*Johannesburg*" (Witwatersrand) in dit luik opgenomen. Ander statistisch materiaal zoals de aankoop van geld door de Amerikaanse schatkist, de financiële situatie van andere (nationale) banken of wijzigingen van rentevoeten zijn hier wel op hun plaats, maar verschijnen zeer onregelmatig. Het daarop volgende jaar wordt de rubriek aangevuld met informatie van de New Yorkse en Italiaanse geld- en goudhandel (zie figuur 14).

New york			
1889		Métaux précieux (du 1er janvier au 13 déc.)	
1889		1890	
48,552,047	doll.	Or: Exportations	doll. 19,853,752
6,046,157	"	-- Importations	" 8,457,180
19,393,712	"	argent: Exportations	" 16,586,221
1,526,375	"	-- Importations	" 6,501,110
1889		Italie	
1889		du 1er janvier au 30 novembre.	
1889		1890	
16,365,400	lires.	Or: Exportations	lires 18,293,400
13,505,200	"	-- Importations	" 9,307,000
32,705,600	"	argent: Exportations	" 43,358,600
30,823,800	"	-- Importations	" 41,782,400

Figuur 13: "Marché monétaire", 1890

Figuur 14: "Marché monétaire", 1891

In het jaar 1891 wordt "*Chronique financière*" alweer uitgebreid. Op 29 maart verschijnt "**Suppléments**", dat in feite niets meer doet dan een overzicht te geven van de financiële rapporten en supplementen van ondernemingen die in het vorige, huidige of volgende nummer van de Monimat als supplement (zie hoofdstuk 9) of als deel van het weekblad, verschijnen. Tevens wordt bekend gemaakt in welk nummer zich het zakenregister bevindt. Gewoonlijk verschijnt "**Suppléments**", dat al vlug verandert in "**Rapports et bilans de la semaine**", gelijktijdig met "**Marché monétaire**", hoewel het aanvankelijk minder regelmatig wordt gepubliceerd.

"*Chronique financière*" wordt nu steeds meer het "echte" financiële luik van het weekblad, waarvan het feitelijke beursnieuws slechts een onderdeel is. Deze conclusie wordt eens te meer bevestigd door toevoeging van "**Recettes des chemins de fer**" (zie hoofdstuk 8: 8.1.4) en de verwijzing: "*Nous publions plus loin, pages 1813 et 1814, la statistique comparative mensuelle des recettes des chemins de fer.*"⁸⁰ Door deze tekst op te nemen in het financieel katern geeft de redactie aan dat ze het financiële nieuws zoveel mogelijk wil bundelen, ook al laat de praktijk dat niet toe. De spoorwegstatistiek bestaat immers uit twee volledige bladzijden financiële informatie en kan als zodanig niet onmiddellijk in het financiële deel worden opgenomen. Gezien de recettes betrekking hebben op een maandelijkse periode, volgt de aankondiging één keer per maand, namelijk in het eerste of tweede nummer.

In feite is de structuur van "*Chronique financière*" tot 1899 relatief weinig veranderd:

Eerste nummer van de week:

- **Bruxelles:** 2 of meer pagina's gewijd aan de activiteiten op de beurs van Brussel.
- **Berlin:** 1 tot 2 pagina's gewijd aan de activiteiten op de beurs van Berlijn.
- **Rapports et bilans de la semaine:** aankondiging van de te verschijnen jaarverslagen en rapporten
- **Recettes des chemins de fer:** maandelijkse aankondiging van de spoorwegrecettes

Tweede nummer van de week:

- **Paris:** 2 of meer pagina's gewijd aan de activiteiten op de beurs van Parijs
- **Londres:** gewoonlijk 1 pagina gewijd aan de activiteiten op de beurs van Londen
- **Anvers:** gewoonlijk een halve tot 1 pagina gewijd aan de activiteiten op de beurs van Antwerpen
- **Marché monétaire:** statistiek die financiële balansen en andere financiële informatie behandelt

Nog steeds worden tevens losse artikels gepubliceerd. Bovendien hangt de gehele rubriek zeer sterk af van de beschikbaarheid van de informatie. Daarom wordt regelmatig een subtitel achterwege gelaten of als extra toegevoegd in het volgende nummer. Zo treffen we vaak nog een artikel over de Brusselse beursactiviteiten aan in het tweede nummer van de week.⁸¹

1899 - 1905

In 1899 besluit de redactie om de subtitel "**Rapports et bilans de la semaine**" niet langer te publiceren. Twee jaar later behoren ook de recettes tot het verleden, terwijl "**Marché monétaire**" enkele maanden nadien verdwijnt. Hiermee staat de rubriek weer op het niveau van 1890.

Pas in maart 1905 wordt opnieuw een sectie toegevoegd, "**Derniers informations**" (zie 4.3.1.), maar deze kent zo'n snelle groei dat de redactie het uitbouwt tot een volwaardige rubriek. In 1909 zien we "**Marché monétaire**" opnieuw verschijnen, maar in 1910 is de rubriek weer uit de Monimat verdwenen. Vreemd genoeg duikt de subtitel opnieuw op in 1911 om in 1912 weer te verdwijnen. In 1913 en '14 blijkt de rubriek er toch weer bij te zijn, maar inhoudelijk is er weinig aan veranderd. Zo wordt nu ook financiële informatie over Oostenrijk-Hongarije opgenomen.

1905 - 1914

Tot aan de Eerste Wereldoorlog ondergaat "*Chronique financière*" geen wijzigingen meer. De periodiciteit, die in 1905 naar drie nummers per week gaat, verplicht de redactie echter wel om het beursnieuws op een specifieke wijze te rangschikken. Immers, met de publicatie van een nummer om de twee dagen, moet de Monimat steeds vaker op zeer korte termijn over voldoende relevante informatie beschikken om de ruimte te vullen. Daarom wordt de gehele rubriek in het eerste nummer gewijd aan de Beurs van Brussel. Hoewel de Brusselse beurs

⁸⁰ "Recettes des chemins de fer", 30/07/1893, *Monimat*, p 1796

⁸¹ Zie bijvoorbeeld: 8/02/1900, 9/08/1900, 18/07/1901, 9/02/1902, 26/02/1903, 10/09/1903,..., *Monimat*

enigszins moet onderdoen voor de "echte" grote beurscentra in de wereld⁸², neemt ze hiermee nog steeds een prominente plaats in, in het beursnieuws. In het tweede nummer van de week komen Parijs en Berlijn aan bod. Ten slotte wordt het beursnieuws van New York, Antwerpen, Londen en Lille in het derde nummer vermeld.⁸³

Eerste nummer van de week:

- **Bruxelles:** In 4 tot 5 bladzijden wordt de activiteit op de beurs van Brussel toegelicht. Het nieuws wordt daarbij in verschillende katernen geordend:
 - "*fonds de l'état et obligations diverses*": geeft toelichting over de staatsfondsen en obligaties allerhande
 - "*actions de banques*": bekijkt de aandelen van de banksector
 - "*chemins de fer et tramways*": belicht de financiële situatie van de spoorwegen en de buurtspoorwegen
 - "*zinc et plomb*": belicht de financiële situatie van de metallurgie
 - "*glaceries*": belicht de financiële situatie van de glasnijverheid
 - "*textiles et industries diverses*": belicht de financiële situatie van de textielnijverheid en andere industrieën
 - "*actions de sociétés étrangères*": behandelt de financiële situatie van buitenlandse ondernemingen
 - "*fonds d'état et obligations étrangères*": geeft toelichting over de buitenlandse staatsfondsen en obligaties.

Tweede nummer van de week:

- **Paris:** de beursactiviteiten van Parijs worden meestal samengevat op 3 tot 4 bladzijden. Naast de gewone beschrijving van de evolutie van de op de beurs genoteerde effecten, herkennen we drie onderdelen:
 - "*Rentes françaises*": een korte analyse van het Franse financiële beleid en de weerslag op de financiële markten
 - "*rentes étrangères*": een kort verslag van de buitenlandse financiële markten
 - "*établissements de crédit*": een korte beschrijving van de kredietinstellingen
- **Berlijn:** dit onderdeel brengt een beschrijving van de beursactiviteiten in Berlijn. Het is veelal beperkt tot 1 bladzijde, en vermeldt gewoonlijk geen cijfergegevens.

Derde nummer van de week:

- **Anvers:** de beursactiviteiten van Antwerpen worden meestal op een halve tot één bladzijde beschreven. Het betreft in feite een lijst met ongeveer 24 effecten, aangevuld met de huidige koers, die van de vorige week en de koers van precies één jaar geleden. Opvallend is het grote aantal Zuidamerikaanse noteringen in deze lijst die voor de rest wordt aangevuld met Antwerpse titels. Na deze lijst volgt veelal een korte beschrijving van de beursactiviteit als zodanig.
- **Lille:** deze beurs wordt op een gelijkaardige wijze benaderd. We krijgen een lijst met 34 titels, hoewel deze allemaal van Franse origine zijn. Ook hier wordt de koers getoond van het actuele moment, aangevuld met deze van de week en het jaar voordien. Het geheel wordt vaak aangevuld met een verslag.
- **Londres:** dit luik rapporteert over de beursactiviteiten van de "stock-exchange" te Londen. Een schriftelijk verslag van een tweetal bladzijden wordt afgesloten met koersnoteringen die zijn ingedeeld in: "*fonds d'états*", "*Chemins de fer*" en "*divers*" (30 -tal titels).
- **New York:** hier wordt enkel een lijst, "*Marché financier*", gegeven. Hierin worden enkele financiële gegevens vermeld, zoals de dollarkoers, goudprijs, discontovoeten,... Er volgt geen toelichting.

De aparte artikels van "*Chronique financière*" worden in bijlage opgenomen (zie bijlage 2).

4.3. Andere rubrieken

Vanaf de jaren 1860 wordt het financiële gedeelte uitgebreid met andere rubrieken, die soms al in het blad als subtitel aanwezig waren. Inhoudelijk bestaat deze groep van rubrieken uit 2 delen, zijnde één groep van financiële rubrieken die na 1865 in het leven geroepen werden, als aanvulling op het financiële nieuws, en een

⁸² zie bijvoorbeeld: *Beurs en krant*,

⁸³ meer over de buitenlandse beurzen in: *Beurshandboek*, Brussel, A. Lesigne, 1900, pp 172 - 175 en: *Beurs en krant*, p 134

tweede groep die restanten bevat van het algemene nieuws, dat steeds vaker economisch-financieel of economisch-politiek nieuws behandelt.

4.3.1. De financiële rubrieken

a. "*Finances gouvernementales*" (1864 - 1914)

FINANCES GOUVERNEMENTALES.

Portugal.
Par décision du Ministre des finances, les coupons semestriels de la Rente 3 p. c. portugaise seront dorénavant payés aux caisses de la maison Jacob S.-H. Stern, de Francfort-s/Mein, au cours de 20-40 mark par livre sterling.

Turquie.
Un Iradé du Sultan approuve la création des obligations de la Douane, émises par la Banque Ottomane, et autorise le Ministre des finances à signer ces titres.
Un autre Iradé sanctionne le règlement de la Régie des Tabacs.

Serbie.
Les exposés financiers publiés par le Gouvernement serbe ne mentionnent d'habitude que le montant effectif des emprunts qu'il a conclus successivement. Il nous paraît intéressant de publier l'aperçu suivant du chiffre nominal de ces emprunts. On y verra qu'il s'élève actuellement à fr. 273,469,867, alors qu'en 1876 la dette publique du pays était encore nulle. A l'origine, les emprunts atteignaient une somme totale de fr. 292,400,000, mais depuis, celle-ci a été réduite successivement, par l'amortissement, de fr. 18,930,000. Voici maintenant le tableau en question :

Emprunt russe de 1876.	fr. 5,180,010
des chemins de fer, Litt. A. de 1881.	87,410,000
» à primes de 1881.	32,580,000
» agraire de 1882.	4,000,000
» pour l'achat de fusils.	5,122,500
» de chemins de fer, Litt. B. de 1884.	29,855,000
» à intérêts-or de 1885.	40,134,500
» de chemins de fer, Litt. C. de 1885.	49,675,367
» du monopole des tabacs de 1885.	39,902,500
» hypothécaire de 1888.	18,000,000
Total.	Fr. 273,469,867

Figuur 15: "*Finances gouvernementales*"

"*Finances gouvernementales*" (zie figuur 15), dat voorheen deel uitmaakte van de "*Chronique financière*", is op 4 augustus 1866 een aparte rubriek geworden. Hiermee erkent het weekblad dat de financiële wereld niet enkel bestaat uit de beurs en haar makelaars, maar eveneens wordt beïnvloed door een andere belangrijke speler, namelijk de overheid. Immers, haar beleid heeft een bijzondere impact op de economische activiteit, net zoals de economie het beleid van de overheid beïnvloedt. De rubriek moet daarbij erg ruim opgevat worden: zij behandelt niet alleen de uitgifte van leningen en obligaties, maar ook het totale financiële beleid van de nationale en internationale overheden. De rubriek zal tot in 1914 regelmatig verschijnen en belicht de thema's vanzelfsprekend van land tot land.

b. "*Etablissements de crédit*" (1868 - 1914)

Met "*Etablissements de crédit*" wordt enige aandacht besteed aan de kredietinstellingen en hun beleid in de financiële wereld. Daarmee is dit item erg complementair met al het voorgaande financiële nieuws, dat zich ten eerste toelegt op de meest recente financiële ontwikkelingen zoals die enerzijds op de beurzen, anderzijds door de redactie worden waargenomen, vervolgens wordt met "*Finances gouvernementales*" gefocust op het financiële nieuws omtrent de overheid, en nu worden aldus de kredietinstellingen belicht.

Bovendien tracht het weekblad zo consequent mogelijk te zijn door de rubriek op exact dezelfde wijze te organiseren als zijn voorganger, zodat enige orde en inzicht in de sterk uiteenlopende informatie mogelijk wordt. Door elke kredietinstelling onder te brengen bij het land waar zich de hoofdzetel van de onderneming bevindt, kan de lezer de behandelde onderneming in een internationale context plaatsen.

De rubriek moet bovendien erg ruim worden opgevat en behelst meer dan alleen maar het financiële nieuws. Tevens wordt het relevante bedrijfsnieuws omtrent de kredietinstellingen, zoals wijzigingen van functies, management, statuten, e.d. in de rubriek opgenomen. Dit biedt het voordeel dat de lezer onmiddellijk alle informatie over de financiële wereld te lezen krijgt, hoewel "*Etablissements de crédit*" daarmee in het vaarwater van het latere bedrijfsnieuws komt en enig gevaar op overlapping van het nieuws of verwarring bij de lezer reëel wordt (zie hoofdstuk 6).

De rubriek blijft tot aan het einde van de door ons onderzochte periode, 1914, regelmatig verschijnen, zonder echter ooit meer dan een halve bladzijde in beslag te nemen of in structuur of inhoud te veranderen. Zij zal daarenboven steeds een aparte rubriek blijven die onmiddellijk na "*Finances gouvernementales*" in het nummer wordt gepubliceerd.

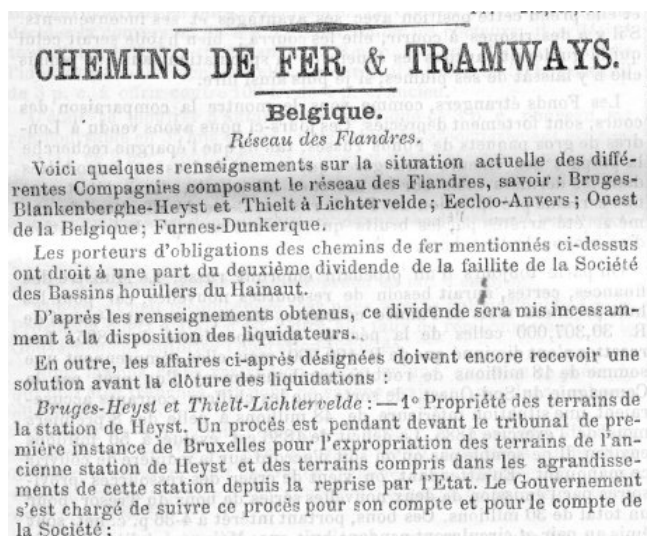
c. "*Sociétés industrielles*" (1856- 1914)

In 1856 wordt "*Sociétés industrielles*", dat ooit nog van start ging als onderdeel van het industriële nieuws (zie hoofdstuk 5), overgeheveld naar het financiële nieuws waar het tot in 1914 als een aparte rubriek zal blijven bestaan. De rubriek is, zoals de twee eerder genoemde rubrieken, opgevat als een per land gerangschikte lijst van ondernemingen die kort worden toegelicht. Er wordt voornamelijk verslag uitgebracht van het financiële beleid en de actuele bedrijfstoestand.

d. *Tramways* (1877 - 1886)

De 19de eeuw kende grote vernieuwingen op het gebied van transport en communicatie, niet alleen spoorwegen kwamen tot grote bloei, maar ook lokale spoorinitiatieven, de zogenaamde buurtspoorwegen, bleken zeer succesvol. Om over de nieuwe ontwikkelingen te kunnen rapporteren, werd de rubriek "*Tramways*" opgestart en op dezelfde wijze als de overige rubrieken georganiseerd.

e. *Chemins de fer et tramways* (1886 - 1914)

Figuur 16: "Chemins de fer & tramways"

Na verloop van tijd werden "*Tramways*" en "*Chemins de fer*" ondergebracht in één titel: "*Chemins de fer et tramways*" (figuur 16).

f. *Mines d'or --- Sociétés d'exploration, etc.* (1897 - 1914)

Eveneens gloednieuw is de rubriek over de edele metalen, meer bepaald de goud- en diamantproductie. De rubriek richt zich voornamelijk op het financiële karakter van het gedolven goud en op het financiële beleid van de betrokken maatschappijen, toch is het voornamelijk het gedetailleerde cijfermateriaal (vooral productiecijfers voor Witwatersrand en andere mijnen,...) dat de artikels domineert.

g. *Navigation & travaux maritimes* (1886 - 1887)

Deze havenrubriek is een voortzetting van "*Navigation*" (zie hoofdstuk 2). Na een jaar (najaar 1886 - voorjaar 1887) wordt de rubriek omgedoopt in "*Industrie maritime*" en overgeheveld naar het industriële nieuws (zie hoofdstuk 5).

Nieuwe rubrieken

Omdat de Monimat vanaf 1905 drie keer per week van de persen rolt, is voldoende ruimte vrijgekomen om nieuwe rubrieken op te starten. In het recente verleden was het blad meer en meer gestroomlijnd en hadden heel wat oude rubrieken in alle stilte moeten sneuvelen. De Monimat had sinds de jaren 1860 resoluut voor een andere strategie gekozen en het leek weinig opportuun om de succesvolle combinatie tussen financieel en industrieel nieuws te ondermijnen. Indien de creatie van nieuwe rubrieken mogelijk werd, moesten ze op de eerste plaats het financiële nieuws ondersteunen.

a. *Derniers informations* (1905 - 1914)

In 1905 besluit de redactie een nieuwe rubriek toe te voegen waarin opnieuw de onderneming centraal staat. "*Dernier informations*" wordt opgedeeld in de subtitels "**Finance**" en "**Industrie**". In het eerste worden de dividenden, recettes, interesten e.d. per maatschappij bekend gemaakt, in het tweede kwamen de prijzen van industriële grondstoffen aan bod, te vergelijken met de eerdere statistiek "**Prix des métaux**" (zie hoofdstuk 5). Opvallend is de "no-nonsens-aanpak" van deze rubriek. Gewoonlijk nam de redactie de tijd om kwalitatieve artikels te schrijven en verzorgde statistieken af te leveren, maar in dit geval wordt hooguit 2 tot 3 regels per maatschappij gespendeerd. Analyses, bedenkingen, opmerkingen,... blijven alle achterwege. Het is niet geheel duidelijk waarom de Monimat deze subtitels afdrukt. Het eerste luik wordt immers opgevangen door het supplement "*Titres à revenu fixe - titres à revenu variable*" (zie hoofdstuk 9: 9.4), het tweede door het industriële nieuws in het volgende katern (hoofdstuk 5).

De financiële rubrieken vormen een perfecte aanvulling op het beursnieuws, maar worden niet in elk nummer gepubliceerd. Opvallend is vooral de overzichtelijke en doordachte organisatie van het geheel, waarbij de rubrieken op een consequente wijze worden weergegeven.

4.3.2. De resterende rubrieken

De resterende rubrieken werden reeds besproken in het algemene nieuwsluik. We beperken ons hier tot de lijst met rubrieken die we in het financiële nieuws aantreffen.

a. "*Chemins de fer*"

b. "*Navigation*"

c. "*Assurances*"

d. "*Travaux publics*"

e. "*Jurisprudence*"

f. "*Bibliographie*"

4.4 Besluit

Het financiële nieuws is bij de start van het weekblad geheel afwezig. Pas met de creatie van "**Partie financière et industrielle**" (zie hoofdstuk 3) duikt voor het eerst een "*Chronique financière*" op, dat financiële informatie te berde brengt. Aanvankelijk blijkt ook dit onderdeel erg bescheiden en de redactie toont eerder weinig vastberadenheid om het financiële nieuws in een volwaardige katern vorm te geven. Niet lang daarna stellen we evenwel vast dat het weekblad maandelijks en wekelijkse berichtgevingen opneemt over de beursactiviteiten, om de rubriek mettertijd uit te breiden met informatie over financiële operaties en financieel bedrijfsnieuws. Midden jaren 1860 krijgt het financiële nieuws een belangrijke impuls door de liberalisering van de beurs en wordt het volledige katern via een voorspelbare, maar continue ontwikkeling naar meer beursnieuws inhoudelijk het belangrijkste katern van de Monimat. Tot aan de 20ste eeuw worden steeds meer beurzen met een steeds grotere zorg voor details van naderbij bekeken, om in 1914 niet alleen Brussel, Parijs, Londen en New York te bespreken, maar tevens ook Antwerpen, Berlijn en Lille.

Hoofdstuk 5. Het industriële nieuws

noot: Met "het industriële nieuws" verwijzen we naar het katern "Partie industrielle", dat voornamelijk bestaat uit de bespreking van de prijzen en activiteiten op de goederenmarkten. In een latere fase vinden we tevens nog losse artikels over het industriële thema en vaste rubrieken.

PARTIE INDUSTRIELLE.

BULLETIN MINIER ET MÉTALLURGIQUE.

Fer et fontes.

Belgique. — Le ministère des finances vient de publier le relevé officiel du mouvement du commerce belge pendant le premier semestre de l'année courante. Cet important travail présente comme toujours beaucoup d'intérêt et fournit des comparaisons utiles.

La situation générale de notre industrie métallurgique, telle qu'elle ressort de ces documents, constate de grands progrès.

Ainsi l'exportation des rails est de beaucoup supérieure à celle de la même période de l'année précédente. Il est à espérer que ce mouvement progressif ne s'arrêtera pas et que les importantes fournitures qui sont encore nécessaires aux étrangers donnera un nouvel aliment à l'activité de nos usines.

L'exportation est de 22,827,108 kil., l'augmentation de 5,969,748 kil.; elle porte sur les Pays-Bas, l'Espagne, l'Italie, la Suisse, les Etats-Romains, tandis qu'elle a diminuée vers la Russie, la France et le Zollverein.

Une forte augmentation est aussi à remarquer sur les fers en barres. L'Allemagne y contribue pour plus de 230,000 kil.

Il n'en est pas de même pour la fonte; là une forte réduction dans les envois qui se sont élevés à 13,637,509 kil., explique en partie l'état de souffrance dans lequel se trouvent les hauts fourneaux. La diminution totale a été d'environ 5 millions de kil. Le débouché de l'Allemagne semble tout à fait perdu.

Les importations en Belgique de fonte étrangère ont pris de grandes proportions, elles ont atteint 5,705,066; l'Angleterre y figure pour une grande quantité (environ 2 millions de kil.).

La situation du marché n'a pas changé depuis la semaine dernière, les prix se soutiennent et les commandes commencent à devenir plus actives.

France. — Nous n'avons pas grand'chose à noter depuis notre dernier bulletin, la position du marché reste toujours la même, l'activité va toujours croissant lentement, cependant les espérances sont bonnes en général.

Le prix des fers n'a pas subi de variations, les fils de fer sont faits couramment à 270 fr., le fil à clous; 290 fr. le fil quincailleur en botte de 25 kil., 500 fr. en bottes de 5 kil.

Les petits ronds pour pointes et pour tréfileries, de 235 à 260 fr.

La fonte d'affinage de fr. 125 à 127-50.

Nous apprenons qu'on vient de découvrir dans le département de l'Allier un gisement de minéral de fer d'une grande richesse et comparable, dit-on, aux plus beaux minerais d'Espagne.

L'administration des douanes vient de publier le mouvement général du commerce pendant le 1er semestre 1865. On a importé cette année en France pour environ 900,000 fr. de fonte de moins

acceptés; divers lots cuivre du Lac se sont écoulés majeure partie à 50 c. comptant.

Etain.

L'étain anglais vient de subir une nouvelle baisse de prix à Londres, soit 5 £ sur les blocs et 4 £ sur les barres et le raffiné, de sorte que les prix actuels sont: en blocs, £ 115, en barres £ 115, raffiné, £ 120; les sortes étrangères sont également très-dépréciées, le détroit se traite de £ 119 à 120. — A Amsterdam et à Rotterdam, le banca a obtenu de meilleurs prix, mais cet avantage paraît devoir se soutenir difficilement en présence des avis défavorables d'Angleterre; de petits lots ont été payés de fl. 75 à 75 1/4.

— En baisse de fr. 5 à Paris, banca, fr. 555, détroits, fr. 525; anglais, fr. 500. — A Berlin, Cologne et Stettin, le banca se raisonne pour de petits lots de th. 46 à 46 1/2. — A Hambourg, les prix se soutiennent difficilement, banca en blocs, 14 1/4 à 14 1/2 sch.; anglais en blocs, 13 1/4 sch.; id. en verges, 13 1/2 sch.

Plomb.

Il s'est fait fort peu d'affaires à Londres, pendant la semaine écoulée, les prix restent sans changements; anglais en saumons, qualités ordinaires, £ 20 à 20-10; marque WB, £ 21-10. — Les plombs de France et d'Espagne restent à fr. 54-50 et fr. 55 à Paris.

— Au Havre, les affaires sont à peu près nulles; diverses parties plomb doux d'Espagne première fusion, sont offertes à fr. 50, escompte 4 1/2 p. c. — A Hambourg, les prix sont lourds par suite d'offres importantes en vente; anglais en saumons, 14 1/2 mk.; dito en rouleaux, 15 mk.; allemand en saumons, 15 1/4 à 15 1/2 mk. — Il y a quelque demande à Stettin, de 7 3/4 à 8 th. pour plomb d'Espagne, et de 6 2/3 à 7 th. pour plomb allemand. — A Berlin et à Cologne, les prix ont beaucoup de fermeté, et varient entre 6 1/3 th. et 7 th. suivant l'importance des ventes.

Zinc.

L'article est ferme à Londres et se traite au cours de £ 18-10; un petit lot a trouvé preneur à £ 18-12-6. — Sans variation à Paris, à fr. 49. — Au Havre, les zincs de Westphalie ont eu, en juillet, la vente de 600 tonnes à livrer en août, à fr. 46-25, escompte 4 1/2 p. c.; mais depuis lors le marché reste calme. — La demande a été moins animée cette semaine, à Breslau; néanmoins les prix ont été maintenus avec beaucoup de fermeté; la marque WH se cote 5 th. 15 sgr.; les marques ordinaires, 5 th. 10 sgr. — Le zinc est peu recherché en ce moment à Hambourg, mais par suite du stock très-limité, les prix se soutiennent bien; on cote: zinc de Silésie, disponible et à livrer, 11 7/8 mk.; Vieille-Montagne, 15 1/2 mk.

Charbons.

Belgique. — Dans notre dernier bulletin, nous avons annoncé qu'un tarif nouveau avait été soumis au gouvernement par la compagnie du chemin de fer du Nord, établissant une diminution de frais de transport sur les charbons expédiés de Charleroi à Paris. Le nouveau tarif est plus général; il est fixé à 7 fr. 80 pour les transports à Paris des houilles tant belges qu'anglaises, depuis la frontière, le littoral et quelques gares du Nord et du Pas-de-Calais.

Figuur 17: "Partie industrielle"

Naast het algemene nieuws en het financiële (zie hoofdstukken 2 en 4) maakt ook het industriële nieuws deel uit van het weekblad. Onder deze titel publiceert het weekblad op de eerste plaats informatie over patenten, maar omstreeks 1854 - 1855 besluit de redactie tevens de prijzen van metalen en grondstoffen te publiceren, ten

nadele van de patenten. Met de jaren groeit het nieuws over de grondstoffen uit tot de kern van het industriële nieuws en wordt het gehele "*Partie industrielle*" een essentieel luik van het weekblad.

5.1. Industrie

5.1.1. "Industrie - brevets" (02/1852 - 09/1852)

Datum	Nr	Artikel
1/02/1852	5	Industrie - brevets
8/02/1852	6	Industrie - brevets
15/02/1852	7	Industrie - brevets
14/03/1852	11	Industrie - brevets
21/03/1852	12	Industrie - brevets
4/04/1852	14	Industrie - brevets
25/04/1852	17	Industrie - brevets
2/05/1852	18	Industrie - brevets
9/05/1852	19	Industrie - brevets
23/05/1852	21	Industrie - brevets
30/05/1852	22	Industrie - brevets
6/06/1852	23	Industrie - brevets
27/06/1852	26	Industrie - brevets
4/07/1852	27	Industrie - brevets
11/07/1852	28	Industrie - brevets
18/07/1852	29	Industrie - brevets
8/08/1852	32	Industrie - brevets
13/08/1852	33	Industrie - brevets
22/08/1852	34	Industrie - brevets
29/08/1852	35	Industrie - brevets
5/09/1852	36	Industrie - brevets
12/09/1852	37	Industrie - brevets
19/09/1852	38	Industrie - brevets

Op 1 februari 1852 gaat de rubriek "*Industrie - brevets*" van start (zie tabel 2), waarin de nieuwste geregistreerde en gepatenteerde uitvindingen worden opgesomd. Het artikel bestaat daarmee niet uit een volle, geschreven tekst, maar uit een lijst van patenthouders en hun uitvinding.

Hoewel dit nieuws door de huidige pers niet langer wordt gepubliceerd, is de publicatie van deze informatie in de 19e eeuw niet vreemd. Niet alleen is de industriële wereld in volle ontwikkeling en worden voortdurend op velerlei vlakken nieuwe ontdekkingen en uitvindingen gedaan, tevens lijkt het in die dagen relevant om melding te maken van de nieuwe patenten. De pers is immers een belangrijke verspreider van informatie zodat de redactie hieraan wellicht enige aandacht wil besteden.

De artikels geven bovendien aan dat de informatie afkomstig is van de officiële Koninklijke Besluiten (zie ook figuur 18).

Tabel 2: Industrie - brevets

5.1.2. "Brevets pris en Belgique" (1852 - 1853)

Vanaf 26 september 1852 maakt de oude rubriek "*Industrie-brevets*" plaats voor "*Brevets pris en Belgique*" (zie tabel 3 en figuur 18), inhoudelijk noteren we evenwel geen wijzigingen. Niettemin wordt na de eerste maanden van 1853 nog maar sporadisch nieuws in verband met patenten en vergunningen vermeld. Het thema verschijnt voor het laatst op 22 mei 1864, hoewel niet langer onder "*Brevets pris en Belgique*", dat in 1853 verdwijnt.

Datum	Nr	Artikel
26/09/1852	39	Brevets pris en Belgique
3/10/1852	40	Brevets pris en Belgique
17/10/1852	42	Brevets pris en Belgique
24/10/1852	43	Brevets pris en Belgique
31/10/1852	44	Brevets pris en Belgique
7/11/1852	45	Brevets pris en Belgique
21/11/1852	47	Brevets pris en Belgique
28/11/1852	48	Brevets pris en Belgique
2/01/1853	1	Brevets pris en Belgique
9/01/1853	2	Brevets pris en Belgique
30/01/1853	5	Brevets pris en Belgique
6/02/1853	6	Brevets pris en Belgique
13/02/1853	7	Brevets pris en Belgique
20/02/1853	8	Brevets pris en Belgique
27/02/1853	9	Brevets pris en Belgique
13/03/1853	11	Brevets pris en Belgique
27/03/1853	13	Brevets pris en Belgique
3/04/1853	14	Brevets pris en Belgique
10/04/1853	15	Brevets pris en Belgique

Tabel 3: "Brevets pris en Belgique"

Brevets pris en Belgique. Des arrêtés royaux, en date du 16 décembre 1852, accordent : Au sieur Goddard (S.-A.), domicilié à Bruxelles, place du Grand-Sablon, chez le sieur Stoclet, avocat, son mandataire, un brevet d'importation de quinze années, pour des perfectionnements dans la construction des canons; Au sieur Beaudinet (P.), maître bottier, domicilié à Liège, boulevard d'Avroy, n° 250, un brevet d'invention de cinq années, pour un système de talons de botte; Au sieur Zienkowsky (V.-D.), domicilié à Saint-Josse-ten-Noode, rue du Marché, 2, chez le sieur Biebuyck, son mandataire, un brevet d'importation de quatorze années, pour des perfectionnements dans la composition des siccatis pour la peinture, brevetés en sa faveur en France pour 15 ans, le 11 novembre 1852; Au sieur Van Maele (E.), fabricant d'instruments aratoires, domicilié à Thieft, un brevet d'invention de dix années, pour un hache pain; Au sieur Rabier (M.), domicilié à Molenbeek-Saint-Jean, chez les sieurs Cail, Halot et Ce; 1° Un brevet d'invention de dix années, pour un instrument servant de manomètre; 2° Un brevet d'invention de dix années, pour un appareil indiquant le niveau de l'eau dans les chaudières; Au sieur Vaekenaers (J.-B.), domicilié à Wyngmael-sous-Herent, un brevet d'invention de dix années, pour un remorqueur à vapeur sur les routes ordinaires; Au sieur Siddebottom (Alfred), domicilié à Bruxelles, rue des Minimes, n° 8, chez le sieur Bienez, son mandataire, un brevet d'invention de dix années, pour une machine à rogner les livres et à couper le papier; Au sieur Vasseur (A.), domicilié à Liège, rue Pierreuse, n° 51, un brevet de perfectionnement de quatorze années et neuf mois, pour des modifications apportées aux fourneaux mobiles dans le chauffage des fours, brevetés en sa faveur pour 15 ans, le 7 octobre 1852; Au sieur Chaudoir (Ch.), domicilié à Liège, rue d'Archis, n° 6, un brevet de perfectionnement de cinq années, pour des modifications au procédé de fabrication de tubes en cuivre, breveté en sa faveur pour 10 ans, le 13 mars 1848; Au sieur Goddard (S.-A.), domicilié à Bruxelles, place du Grand-Sablon, n° 20, chez le sieur Stoclet, avocat, son mandataire, un brevet d'importation de 15 années, pour une machine à rayer les carabines et autres armes; Au sieur Grandjean (J.), domicilié à Herstal, rue Haren, n° 7, un brevet d'invention de quinze années, pour une fermeture des canons de fusil chargés par la culasse; Au sieur Gardissal (Ch.-D.), domicilié à Bruxelles, rue aux Laines, n° 86, chez le sieur Legrand, son mandataire, un brevet d'importation de quatorze années, pour un four à cuire le plâtre ou la chaux et à produire du gaz d'éclairage, breveté en France, pour 15 ans, le 31 août dernier, en faveur du sieur Lacanau (J.);
--

Figuur 18: "Brevets pris en Belgique"

5.1.3. Een tweede rubriek "Industrie" (zie tabellen 4 en 5)

Aangezien de *Monimat* gedurende de eerste jaren geen duidelijke structuur volgt die een onderscheid maakt tussen het algemene, financiële en industriële nieuws, wordt alle informatie omtrent industrie en handel ondergebracht in de rubriek "Industrie". Hierdoor ontstaat vanaf 17 oktober 1852 een rubriek die zowel behoort tot het algemene als tot het industriële nieuws. Aanvankelijk vormt dit niet echt een probleem, omdat de algemene artikels het zelfde thema behandelen als de industriële artikels, namelijk het patentrecht en de patenten. Beide artikels vullen elkaar dan ook aan tot één geheel. Helaas creëert het weekblad een tweede algemene rubriek, namelijk "Législation"⁸⁴, die het thema van het patentrecht eveneens belicht. Het resultaat is dus dat het thema "patenten" is versnipperd over verscheidene rubrieken en het aldus niet voor de hand ligt om het geheel te reconstrueren en als lezer bij de zaak te blijven.

Datum	Nr	Rubriek: Législation
11/04/1852	7	Législation des brevets d'invention
15/02/1852	15	Législation des brevets d'invention

Tabel 4: "Législation"

⁸⁴ Deze rubriek zou evenwel zeer vlug verdwijnen en pas weer opduiken in de jaren 1860.

Datum	Nr	Rubriek: Industrie
17/10/1852	42	Loi des brevets d'inventions en Autriche
21/11/1852	47	Loi des brevets d'inventions en Autriche
2/01/1853	1	Législation des brevets d'invention
9/01/1853	2	Législation des brevets d'invention en Autriche
9/01/1853	2	Législation des brevets d'invention
9/01/1853	2	Patentes anglaises
16/01/1853	3	Législation des brevets d'invention en Autriche
25/09/1853	39	Législation des brevets d'invention
25/09/1853	39	Royaume de Saxe
6/11/1853	45	Statistiques des découvertes industrielles et des brevets d'invention en France, de 1791 à 1852
28/05/1854	22	Loi sur les brevets d'invention
19/11/1854	47	Législation des brevets d'invention
29/06/1856	26	Brevets d'invention
8/02/1857	6	Législation des brevets d'invention
22/02/1857	8	Législation des brevets d'invention
19/07/1857	29	Taxe des brevets d'invention
1/01/1860	1	Législation sarde des brevets d'invention

Tabel 5: "Industrie"

In 1853 besluit de redactie de twee delen op te splitsen in twee rubrieken "Industrie". Dit is allesbehalve een goede zaak voor de leesbaarheid van het blad, omdat er op die wijze in vele vroege nummers meer dan één rubriek "Industrie" wordt gepubliceerd, zonder een duidelijk onderscheid te maken tussen het industriële en het algemene nieuws.⁸⁵ Anderzijds wordt hiermee wel erkend dat het nieuws omtrent industrie in feite twee gezichten heeft. Met deze erkenning geeft de Monimat voor het eerst aan dat op termijn twee onderdelen moeten worden gecreëerd.

In het eerste nummer van mei 1853 maakt "Brevets pris en Belgique" plaats voor "Prix des matières premières" (zie figuur 19). In dit onderdeel worden voor het eerst grondstofprijzen van verschillende typen ijzer ("*fers battus à la houille*"; "*fers de fer au bois*"; "*fers au coke*"; "*fers ronds et carrés*"; ...) en gietijzer ("*fontes d'affinage*"; "*fontes de moulages*"; ...) van verscheidene centra, zoals Saint-Dizier, Parijs, Metz, Luik, Charleroi en Glasgow gepubliceerd. Tevens worden de prijs en de datum vermeld, waaruit blijkt dat het publiek met een vertraging van een week op de hoogte wordt gebracht.

Vanaf het eerste meinummer van 1853 zal dit stuk een vaste waarde worden, hoewel het pas in de komende jaren zal uitgroeien tot de kern van het industriële nieuws.

De grondstoffenrubriek evolueert eind jaren 1850 tot een statistische rubriek waarin tal van gegevens worden opgesomd die de redactie voldoende belangrijk acht om aan de lezer mee te geven, ook al ontbreekt erg vaak enige zin voor regelmaat. De informatie van de onderdelen die wél regelmatig verschijnen, varieert van week tot week:

- "Fers et fontes": deze subtitel rapporteert over de prijzen inzake ijzer en gietijzer
- "Sociétés industrielles" wordt regelmatig verkort tot "Sociétés". Het bevat bedrijfsnieuws voor aandeelhouders inzake vernieuwingen van statuten, oprichtingen, ... Deze subrubriek zal enerzijds

Prix des matières premières.	
Saint Dizier. — le 8 mai. — Fers laminés fr. 330; fers battus 330; fonte fr. 70; fonte à fusion n° 1 fr. 185; fonte à fusion n° 2 fr. 195.	
Parijs. — Le 8 mai. — Ferau coke fr. 333; ferau bois fr. 330.	
Liège. — Le 6 mai. — fontes d'affinage fr. 95; fonte de moulage n° 1 fr. 150; fonte de moulage n° 2 fr. 120; fonte de moulage n° 3 fr. 110; fers laminés n° 1 fr. 20; fers laminés n° 2 fr. 25; fers laminés n° 3 fr. 25; toles fr. 35; coke fr. 18; chaudières pour locomotives (en toles) fr. 1.20 le kilog; chaudières pour locomotives (en cuivre) fr. 4.90 le kilog; boîtes à feu pour locomotives (cuivre rouge) fr. 4.39 le kilog; caisses à eau pour locomotives (en toles) fr. 1.00 le kilog.	
Charleroi. — Le 7 mai. — fontes d'affinage fr. 95; fontes de moulage n° 1 fr. 140; fontes de moulage n° 2 fr. 150; fontes de moulage n° 3 fr. 120; fontes de moulage n° 4 fr. 110; fers laminés n° 1 fr. 250; fers laminés n° 2 fr. 250; fers laminés n° 3 fr. 210; rails, fr. 220 et 240.	
Glasgow. — Le 5 mai. — Gueuses 8 sch. 6 deniers. — Le 7 mai. — Gueuses 52 sch; fer en barres 8 l. 13 sch; rails 8 l. 5 sch.	
AVIS OFFICIELS.	

Figuur 19: "Prix des matières premières"

⁸⁵ Zie bijvoorbeeld: 2/1/1853, 9/1/1853, 27/3/1853, 15/5/1853, Monimat

vlug uitgroeien tot een volwaardige rubriek onder het bedrijfsnieuws (zie hoofdstuk 6) en anderzijds gedeeltelijk overgeheveld worden naar het financiële nieuws (zie hoofdstuk 3).

- "Charbons" deze subtitel vermeldt nieuws omtrent de handel in steenkool.
- Van tijd tot tijd worden **losse artikels** gepubliceerd met algemene nieuwtjes en actualiteit die in feite even goed in het algemene nieuws hadden kunnen vermeld worden, zoals de industriële exposities van New York, Londen, Parijs, Dublin,...

De rubriek "*Industrie*" blijft echter verwarrend en behandelt een grote verscheidenheid aan onderwerpen en gegevens. Ook de redactie is niet geheel tevreden met de wijze waarop de financiële en industriële zaken worden voorgesteld, want op 25 juni 1854 wordt het gehele financiële en industriële nieuws aangekondigd met de titel "*Partie financière et industrielle*" (zie hoofdstuk 3).

5.1.4. "Chronique industrielle"

Figuur 20: "Chronique industrielle"

Maar in feite verandert het industriële gedeelte pas op 5 november 1854 wanneer "*Industrie*" wordt omgedoopt tot "*Chronique industrielle*".

In die zelfde novembermaand krijgt de rubriek "*Chronique industrielle*" zijn (voorlopig) definitieve inhoud, bestaande uit:

- **"Bulletin"** (later **"Bulletin métallurgique"**) doet verslag over:
 - "Fers et fontes": dit onderdeel doet verslag over de prijzen van verschillende typen ijzer en gietijzer op nationale en internationale goederenmarkten.
 - "Charbons": dit onderdeel rapporteert over de handel in steenkool
 - "Prix des métaux": dit deel gaat dieper in op de handel in metalen op de nationale en internationale markten (Charleroi, Luik, St-Dizier, Londen, Glasgow en Keulen)
 - "Prix des houilles": in dit deel worden steenkoolprijzen vermeldt.
- Ten slotte wordt het bedrijfsnieuws ondergebracht in de subrubriek **"Sociétés"**, al is het niet geheel duidelijk waarom het weekblad hieraan blijft vasthouden. Immers, *"Chronique industrielle"* specialiseert zich in statistische informatie over prijzen, terwijl **"Sociétés"** veeleer bedrijfsnieuws behandelt.
- De redactie blijft tevens actueel nieuws in *"Chronique industrielle"* opnemen in de vorm van losse artikels.

Toch is dit stramien veeleer afhankelijk van de beschikbare informatie, zodat dikwijls één of meer onderdelen ontbreekt of is aangepast. Tussen 1857 en 1863 stellen we echter een grote uitbreiding van het industriële nieuws vast. Aan de basis hiervan liggen twee elementen:

- De uitbreiding van de Monimat tot 8 bladzijden. Daardoor verschuift het weekblad de koersnoteringen (zie hoofdstuk 7) naar de middenpagina's en wordt op het laatste blad ruimte vrijgemaakt voor allerlei industrieel nieuws van statistische aard, zoals *"Prix des fers"*, *"Cours des frêts"* en *"Prix des métaux"* dat de prijzen van "cuivre" (koper), "étain" (tin), "plomb" (lood) en "zinc" (zink) vermeldt.
- Het supplement *"Documents commerciaux"* dat in 1856 - 1857 zeer gedetailleerde informatie over grondstoffen aan het publiek aanreikt.

Dit heeft voor gevolg dat niet lang erna *"Chronique industrielle"* verdwijnt, en plaats maakt voor *"Fers"*, *"Cours des frêts"*, *"Prix des métaux"*,... Het geheel wordt nu rechtstreeks onder "Partie Industrielle" gedrukt. Tegen de jaren 1860 is aldus de nieuwe structuur ontstaan die inhoudelijk overeenkomt tot 1914.⁸⁶

5.1.5. "Bulletin minier et métallurgique"

De nieuwe rubriek is als volgt opgebouwd: *"Bulletin minier et métallurgique"* (later: *"Mines et Métallurgique"*):

- **"Fers et fontes"**: handelsactiviteit op de internationale markten, inclusief de vermelding van de prijzen van ijzer en gietijzer
- **"Frets des charbons"**: transporttarieven voor steenkool
- **"Prix des métaux"**: dit deel rapporteert over de prijzen van "cuivre" (koper), "étain" (tin), "plomb" (lood) en "zinc" (zink) en heel zelden (23 - 30 augustus 1863) nikkel op de nationale en internationale markten.

Regelmatig worden de supplementaire rubrieken *"Prix des fers"*, *"Prix des charbons"* en *"Prix des métaux"* hier aan toegevoegd. Zij gaan dieper in op de prijzen op de internationale markten van respectievelijk ijzer, kolen en de metalen. De eerste twee delen verdwijnen evenwel relatief vlug uit het weekblad. *"Prix des métaux"* verschijnt ongeveer 15 keer per jaar.⁸⁷ Dit betekent wel dat er in feite twee rubrieken met dezelfde titel bestaan. Immers, **"prix des métaux"** maakt tevens deel uit het bulletin. De rubriek *"Prix des métaux"* is echter niet alleen een artikel met cijfergegevens, zij geeft bovendien een verslag van de handel in deze metalen over een langere periode. Hierdoor wordt deze rubriek min of meer complementair. Het wordt eveneens meer en meer de gewoonte de informatie in de subtitels per land in te ordenen.

Vanaf 1866 - 67 wordt **"charbons"** een vast item naast **"fers et fontes"**.

In 1866 wordt fer-blanc (blik) aan het rijtje van metalen in **"prix des métaux"** toegevoegd, ook al verschijnt "blik", net als *"prix des métaux"* slechts een 15-tal keer per jaar.

Tot 1887 stellen we nog drie trends vast:

⁸⁶ Wel stellen we vast dat het weekblad van tijd tot tijd de oude *"Chronique industrielle"* publiceert. (22/04/1866).

⁸⁷ De publicatie van deze gegevens is zeer onregelmatig en kunnen we hier niet opnemen. Het volstaat evenwel te verwijzen naar de index van de Monimat, waarin ze wel aanwezig zijn.

- de losse artikels, inclusief de oude overgebleven rubrieken van het algemene nieuws, worden vanaf eind jaren 1860 niet langer opgenomen in een subtitel, maar vallen onmiddellijk onder "**Partie Industrielle**". Het andere industriële nieuws verschijnt daarmee exclusief onder "*Bulletin Minier et métallurgique*".
- sinds de jaren 1860 treden nog nauwelijks veranderingen op in de structuur van de rubriek. De redactie blijkt aldus in staat om de vraag bij de lezer naar industrieel nieuws adequaat in te vullen.
- de industriële markten worden steeds meer benaderd vanuit de nationale context. De subtitel "**Charbons - fers et fontes**", vermeldt aldus de handelsactiviteiten in België, Egypte, Zweden, Oostenrijk-Hongarije, Spanje, Portugal, Rusland, Groot-Brittannië, de VS, Frankrijk, Duitsland, Japan en Italië. De belangrijkste centra, Middlesbrough, Glasgow en New York worden vaak nog apart weergegeven.

Met het opvoeren van de periodiciteit wordt het industriële nieuws opgesplitst in twee nummers per week:

Eerste nummer:

- **Prix des métaux**: de prijzen van: cuivre (koper), étain (tin), plomb (lood), zinc (zink), fer-blanc (blik) en zeer zelden (4 april 1887) mercure (kwik)
- **Charbons, Fers et fontes**: handelsactiviteit op de internationale markten, inclusief de vermelding van de prijzen
- **Fret de Charleroi**: vervoersprijzen te Charleroi

Tweede nummer:

- **Prix des métaux**: handelsactiviteiten op de internationale markten.
- **Charbons, Fers et fontes**: handelsactiviteit op de internationale markten, inclusief de vermelding van de prijzen
- **Frets des charbons**: transporttarieven voor steenkool

Daarenboven wordt voldoende ruimte beschikbaar om opnieuw regelmatig artikels te publiceren.

In 1902, stellen we een nieuwe, zij het een minimale, verandering vast. De titel "**Charbons - fers et fontes**" heeft plaats gemaakt voor "**charbons - sidérurgie**", zonder evenwel inhoudelijke wijzigingen teweeg te brengen. Daarnaast worden "antimoine", "aluminium", "nickel", "caoutchouc" aan de lijst met goederen toegevoegd, later gevolgd door "manganèse", "platine" en "gomme opal". De artikels die onder "*Partie industrielle*" verschijnen, worden in bijlage opgenomen. In de loop der jaren wordt het industriële nieuws uitgebreid met andere rubrieken.

De twee in het oog springende rubrieken zijn:

5.2. "*Industrie textile: Coton, Lin*"

5.3. "*Industrie maritime*"

Andere rubrieken die van tijd tot tijd opduiken, zijn oude rubrieken uit het algemene nieuws, die per land geordend worden, zoals de moderne financiële rubrieken per land. De aanwezigheid van deze rubrieken heeft wellicht te maken met plaatsgebrek in het algemene nieuws.

5.2 Industrie textile: coton, lin (1887 - 1895)

Partie industrielle.

INDUSTRIE TEXTILE.

Coton.

17 septembre.

Depuis notre dernier rapport il s'en produit une baisse assez appréciable, quoique la demande pour le disponible ait été très active sur les marchés anglais. Le recul, qui peut se chiffrer par 14 à 16 points à New-York et 5/64 à 6/64 à Liverpool, doit être attribué uniquement à l'influence des circulaires particulières et entre autres à celle de MM. Meill frères, qui établissent des statistiques et calculs de probabilité concluant à une énorme récolte américaine. Par contre, des avis journaliers annoncent que par suite des pluies on doit s'attendre à ce que la récolte se compose largement de classes basses, ce qui serait une compensation. On signale à Manchester plus de fermeté pour les tissus et les fils, et la production semble être engagée pour quelque temps. La liquidation de septembre, sans être très laborieuse, a fortement pesé sur les marchés, aussi a-t-on vu durant plusieurs jours le mois courant se traiter au plus bas prix touché en 1892. C'est là certainement le résultat de l'abstention de la part de la filature et du découragement de la spéculation. Reste à savoir si la première a bien réussi par sa manière de faire, car en laissant la matière première d'affaïsser, comme cela a été le cas, les produits manufacturés ne sont pas restés en arrière, au contraire, de sorte que la marge entre l'une et les autres a dû diminuer plutôt qu'augmenter. C'est un système nouveau mis en pratique, en opposition directe avec la manière d'opérer il y a quelques années, alors que la filature s'assurait des provisions d'avance pour six à huit mois et plus pour vendre sa production après. Maintenant elle commence par vendre ses produits pour se couvrir après, et encore souvent partiellement. Les commissionnaires en coton en Europe, ainsi que les acheteurs aux Etats-Unis, s'empressent de lui faire des offres à bas prix. Tout le monde court.

Après les affaires, peu importe le prix, et, comme une grande partie des ventes est faite sur une base qui ne permet pas de se couvrir avec une commission, celles-ci se trouvent être en blanc et constituent un découvert qui doit être très important et avec lequel il faudra compter dans un avenir peu éloigné.

Rapport du Bureau de l'Agriculture de Washington.

Plaine vitalité de la plante représentée par 100 :

	1894-95	1893-94								
	Condition	Moyenne	Condition	Moyenne	Condition	Moyenne				
	Mai	Juin	Juillet	Août	Sept.	Mai	Juin	Juillet	Août	Sept.
Caroline Nord . . .	84	91	95	88	—	83	81	84	76	76
Caroline Sud . . .	83	88	95	86	—	88	83	75	63	62
Georgie	76	78	85	84	—	87	86	83	77	76
Floride	92	93	93	82	—	98	96	92	85	84
Alabama	88	87	94	86	—	82	80	79	78	76
Mississippi	91	88	97	85	—	86	80	81	78	73
Louisiane	95	94	96	91	—	87	84	89	81	74
Texas	94	99	85	84	—	82	84	72	63	65
Arkansas	97	97	96	89	—	89	80	89	80	74
Tennessee	78	73	94	84	—	92	85	83	66	59
Virginie et autres .	97	87	96	—	—	95	93	88	93	93
Missouri	—	—	96	93	—	—	—	—	—	—
Oklahoma	—	—	93	—	—	—	—	—	—	—
Moyennes	88,3	89,6	91,8	85,9	—	85,6	82,7	80,4	73,4	70,7
Récoltes		7,527,211								

Lin.

Gand, 17 septembre.

La nouvelle campagne débute par des prix très bas comparativement à ceux de la saison précédente et nous évaluons le recul sur les cours de décembre dernier à plement 25 p. c. La raison de cette situation

Figuur 21: "Coton, Lin"

De data van de publicaties van de rubriek werden in bijlage opgenomen.

5.3. Industrie maritime (1886 - 1894)

5.3.1. Navigation & travaux maritimes (1886 - 1887) (zie tabel 6)

Net als de katoenhandel is het aantal artikels over de maritieme sectoren beperkt. Het gevolg is dat er relatief weinig over de scheepsbouw, toenertijd een erg belangrijke industrietaak te Antwerpen, wordt geschreven terwijl de meeste artikels die wél verschijnen, veelal in een weinig interessante structuur passen.

Uiteraard verschijnt regelmatig een artikel over de scheepvaart in allerlei rubrieken, en in vroeger tijden verscheen de rubriek "*Navigation*" af en toe in het weekblad. Het is evenwel pas aan het einde van de jaren 1880 dat de maritieme sectoren de aandacht krijgen die ze verdienen, met de creatie van "*Navigation & travaux maritimes*", dat in het najaar van 1886 van start gaat in het financiële luik van het blad (zie hoofdstuk 4). De rubriek is evenwel maar een kort leven beschoren. Zij wordt namelijk in de zomer van het volgende jaar al vervangen door "*Industrie Maritime*" en overgeheveld naar "*Partie industrielle*".

Omdat "*Navigation & travaux maritimes*" amper een jaar bestond (najaar 1886 - voorjaar 1887), is de lijst van artikels beperkt tot onderstaande lijst:

Ondanks het grote belang van de Vlaamse katoenindustrie in de Belgische economie en handel, heeft de Monimat hieraan betrekkelijk weinig aandacht besteed. Noch de katoennijverheid, noch de handel in linnen zijn ooit uitgebreid ter sprake gekomen. Op één rubriek na: "*Industrie textile*" (zie figuur 21).

Dit onderdeel van het industriële luik belicht bij de start in mei 1887 enkel de katoenhandel en productie. In de praktijk wordt veelal een kolom gewijd aan de bedrijvigheid op de katoenmarkten van New York, Liverpool, Alexandrië, Bombay en/of Manchester. Bovendien wordt deze informatie vaak ondersteund door enkele cijfergegevens van voorraad en productie. Zoals blijkt uit figuur 21, doet de redactie in dit kader dikwijls beroep op officiële rapporten uit de VS. Daarom is de rubriek grotendeels gericht op de Amerikaanse katoenproductie.

De kwaliteit van de informatie varieert van week tot week en is zeer sterk afhankelijk van de activiteit op de markten, die sterk fluctueert.

Voor de Belgische ondernemer speelt niet alleen het katoen een rol van betekenis, ook het vlas, dat in de Vlaamse vlasnijverheid tot linnen wordt bewerkt, is een belangrijk exportproduct. Vanaf september 1887 worden ook enige regels gewijd aan de handel in linnen.

Het voorbeeld in figuur 21 is een typisch voorbeeld van een artikel van de reeks: vooreerst wordt dieper ingegaan op de katoenproductie met een beknopt verslag van om en bij de 40 regels (een halve kolom), gevolgd door een uitermate beperkt verslag van de handel in linnen (10-tal regels).

Toch is de rubriek maar een kort leven beschoren. De wekelijkse berichtgeving stopt op 3 juli 1890. Dan schakelt de redactie over naar een driewekelijkse rapportering, om de volledige rubriek na oktober 1895 op te doeken.

Datum	Nr	Artikel
4/07/1886	53	Espagne
15/07/1886	56	France, Allemagne
18/07/1886	57	Grande-Bretagne
25/07/1886	59	Grande-Bretagne
5/08/1886	62	France, Allemagne, Grande-Bretagne
12/08/1886	64	Allemagne
7/11/1886	89	Grande-Bretagne
25/11/1886	94	Etats-Unis
2/12/1886	96	République Argentine
9/12/1886	98	Grande-Bretagne
19/12/1886	101	Le nouveau service postal d'Angleterre aux Etats-unis
23/12/1886	102	Portugal
9/01/1887	3	Belgique: mouvement du port d'Anvers
13/01/1887	4	La vitesse des transatlantiques
13/01/1887	4	Les constructions navales de la Grande-Bretagne et de l'Irlande en 1886
13/01/1887	4	Compagnie de navigation générale italienne
16/01/1887	5	Allemagne
20/01/1887	6	Constructions navales
23/01/1887	7	Allemagne
30/01/1887	9	Principaux navires de guerre construits par l'industrie privée en 1886
13/02/1887	13	Le nouveau service postal de Liverpool à New York - subventions
24/02/1887	16	Pays-bas: port de Rotterdam
3/03/1887	18	Matériel naval
7/04/1887	28	Port de Lisbonne
17/04/1887	31	Le nouveau contrat postal pour l'Inde et la Chine de la Compagnie péninsulaire et orientale

Tabel 6: "Navigation & travaux maritimes"

Zoals vooral de artikels van het najaar 1886 aantonen, werd het nieuws aanvankelijk per land gerangschikt, zodat de inhoud moeilijk te omschrijven valt. Een analyse van de artikels in kwestie geeft echter aan dat de inhoud veelal van toepassing is op Duitse, Britse of Franse maritieme ondernemingen, de aanbouw van constructies in havens, nieuwe technologieën in de scheepvaart,...

5.3.2. Industrie maritime (1887 - 1894) (zie tabel 7)

In tegenstelling tot "*Industrie textile*", zijn er in de maritieme rubriek twee typen van artikels:

- Het artikel verschijnt in de meeste gevallen in één, of een combinatie, van de volgende subtitels:
 - **Matériel naval**
Dit luik verzamelt voornamelijk gegevens over schepen, commerciële vloten, reders
 - **Ports et installations**
Alle nieuwtjes in verband met havenconstructies, dokken, havenwerken, nieuwe projecten en studies,...
Opvallend is het internationale karakter van de rubriek, die niet alleen uitgebreid gewag maakt van Franse, Belgische of Britse havens, maar tevens informatie aanbrengt over de Russische havens en andere (Bakou, Taganrog, Libau, Trieste, Rio Grande do sul,...)
 - **Services de navigation**
Dit luik behandelt alle mogelijke thema's inzake dienstverlening per schip. Dit betreft voornamelijk de postbediening in de hele wereld, inclusief contracten, nieuws over gespecialiseerde maatschappijen, tewaterlating en aanbesteding van postschepen, posttarieven en premies, maar ook transport of nieuws over de handelsvloot worden vermeld. Hoewel de informatie heel vaak cijfergegevens over aantal schepen, waterverplaatsing,... bevat, bestaat de rubriek enkel uit een tekstueel luik. Daarnaast geeft de Monimat raadgevingen of instructies van overheden of andere

instanties wanneer bepaalde schepen (oceanstomers, schepen met een bepaalde tonnage) een specifieke haven naderen,...

- Een handvol artikels zijn gewijd aan thema's die niet in het getrouwe stramien passen. De behandelde thema's lopen echter minder uitéén dan verwacht en zijn veelal in te delen in kleinere groepen, zoals militaire zeevaart, de waterwegen, industrie en constructie en buitenlandse havens (zie tabel 7).

Datum	Nr	Industrie maritime
3/07/1887	54	Port franc de Lisbonne
17/07/1887	58	Le canal de la mer du nord à la baltique
1/12/1887	97	Chômage des canaux, L'électricité appliquée à la navigation
18/12/1887	102	Expérience comparatives de torpilleurs
22/12/1887	103	Une révolution dans le transport des bois
18/03/1888	23	Les nouveaux paquebots de l'atlantique-nord
6/05/1888	37	Armements maritimes
24/06/1888	51	Canal du Volga au Don
14/10/1888	83	L'industrie des constructions maritimes
6/12/1888	98	L'association technique maritime de Paris
7/04/1889	30	Ports et installations: le port de Calais
30/06/1889	53	Les ports italiens
7/07/1889	57	Le prix de revient des rails d'acier Trains rapides entre Londres et Edimbourg
23/01/1890	7	Les constructions navales anglaises en 1889
16/02/1890	14	La marine marchande belge Flotte militaire des Etats-Unis
27/03/1890	25	Voies navigables
29/05/1890	43	Voies navigables
4/09/1890	71	Voies navigables
25/01/1891	8	Le mouvement de la navigation en Belgique en 1890 Voies navigables
26/04/1891	34	La course pour le "record" de l'atlantique
22/06/1893	50	Constructions
15/10/1893	83	L'industrie des constructions navales en Grande-Bretagne
2/09/1894	70	La marine marchande japonaise

Tabel 7: "Industrie maritime"

De rubriek gaat van start in 1887 en verdwijnt 8 jaar later, hoewel het hoogtepunt al in 1889 - 1890 wordt bereikt.

5.4. Besluit

In tegenstelling tot het financiële katern is het industriële nieuws al relatief vroeg aanwezig in het weekblad. Al in 1852 wordt immers wekelijks de lijst met erkende brevetten gepubliceerd. De statistische gegevens maken evenwel pas enkele tijd nadien, omstreeks 1854 hun opwachting, hoewel van bij de start duidelijk is dat het vinden van een goede "format" bijzonder moeilijk is. Daarenboven publiceert het weekblad in de eerste jaargangen diverse cijfers in verband met transporttarieven, metalen, kolen,... , maar het slaagt er niet in om tot een vaste plaats en een vaste structuur te komen. De doorbraak wordt gerealiseerd in 1857 - 1858, wanneer de informatie uit supplementen ("documents commerciaux") wordt overgeheveld naar het vaste katern. Van dan af herkennen we steeds drie grote delen, namelijk informatie over ijzer en gietijzer, metalen en kolen. In latere fasen zal dit nieuws uitgebreid worden, maar het essentiële gedeelte van het industriële nieuws is hiermee gevormd. Mettertijd zullen slechts twee rubrieken toegevoegd worden, ook al is hun aanwezigheid beperkt in tijd, namelijk van 1886 tot 1895 en is hun betekenis van het geheel minimaal.

Hoofdstuk 6

Het bedrijfsnieuws

noot: Met het bedrijfsnieuws verwijzen we naar alle berichten, aankondigingen, reclame die specifiek gericht zijn naar de bedrijfswereld of andere belanghebbenden. In het weekblad is het als zodanig titelloos.

Naast het algemene, financiële en industriële nieuws neemt het bedrijfsnieuws een erg belangrijke plaats in in het weekblad. Het katern vult maar liefst de helft van alle pagina's per nummer.

Dit katern bestaat uit drie luiken:

- 6.1: aankondigingen inzake financiële operaties: uitgifte van nieuwe effecten, aankondigingen van algemene vergaderingen, veranderingen in specifieke ondernemingen, faillissementen,...
- 6.2: aankondigingen inzake aanbestedingen, contracten,...
- 6.3: aankondigingen gericht naar business-to-business-activiteiten

6.1. Aankondigingen inzake financiële operaties.

- **1852 "Faits divers"**

Al in 1852 publiceert de Monimat bedrijfsnieuws, samengesteld uit aankondigingen gericht aan ondernemers, maar omdat hiervoor geen specifieke rubriek in het leven geroepen is, worden de korte berichten ondergebracht bij "*Faits divers*". Het bedrijfsnieuws kent hiermee in feite een valse start, want in het volgende jaar blijkt het geheel verdwenen.

- **1854 "Sociétés"**

Het financiële bedrijfsnieuws kent een nieuw, maar erg bescheiden begin in 1854. Bij gebrek aan een specifieke rubriek wordt het nieuws ondergebracht in "**Sociétés**" dat al enige tijd ressorteerde onder "*Chronique Industrielle*" (zie hoofdstuk 5), maar nooit echt een concrete invulling had gekregen. Daarenboven lijkt niets erop te wijzen dat het bedrijfsnieuws veel te betekenen heeft. In de eerste nummers worden hooguit een paar regels gewijd aan:

- "**Assemblées générales d'actionnaires**" (later "**Assemblées d'actionnaires**" en "**Assemblées**"): aankondigingen en nieuws omtrent algemene vergaderingen van ondernemingen
- "**Payements d'intérêts et dividendes**" (later "**Payements**" en "**Paievements**"): dit luik brengt nieuws over interesten, dividenden,... afkomstig van financiële operaties
- "**Versements**": dit luik vermeldt de aflossingen en uitbetalingen van effecten

Dikwijls wordt dit luik aangevuld met andere nieuwtjes over de bedrijven.

Ook in de volgende maanden blijft het luik eerder bescheiden, hoewel de subtitels worden uitgebreid met "**Remboursements**" en "**Emissions**". Het eerste neemt de aflossingen uit "**Versements**" over, het tweede gaat dieper in op de uitgiften. Toch is het pas tegen 1856 dat de rubriek een duidelijke, consequente invulling krijgt.

- **1856 "Sociétés"**

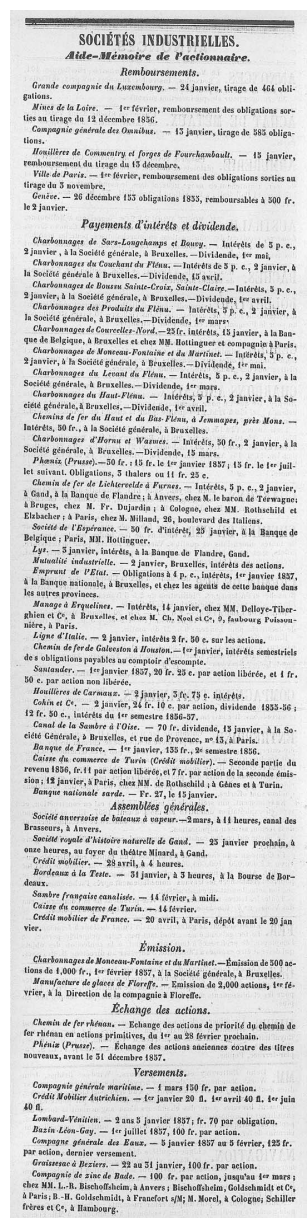
Vanaf 28 december, het laatste nummer van het jaar 1856, worden de boven genoemde subtitels ondergebracht in een luik: "aide-mémoire de l'actionnaire", ressorterend onder "**Sociétés**".

De informatie in dit segment is erg bondig. De redactie heeft zich in deze rubriek beperkt tot een opsomming van feitelijke informatie en regelmatig stellen we vast dat de Monimat niet alle gegevens vermeldde.⁸⁸

- "**Assemblées générales**" (later: "**assemblées**"): Dit luik geeft informatie omtrent toekomstige algemene vergaderingen van allerlei ondernemingen die in de loop van de week en de komende weken worden gehouden. Zowel plaats als datum en onderneming worden vermeld.

⁸⁸ "Sociétés Industrielles", 15/11/1857, *Monimat*

- **"Remboursements"**: Het onderdeel verwijst naar de aflossingen van obligaties van trekkingen die plaatsvinden op specifieke tijdstippen. De informatie is erg vaak beperkt tot de desbetreffende onderneming, de datum van de operatie en het type obligatie dat in aanmerking komt.
- **"Payements d'intérêts et dividende"**: Dit segment gaat dieper in op de uitbetaling van interesten en dividenden van de effecten. Daarvoor worden de plaats, de onderneming, de betrokken tussenpersoon, het bedrag van de aflossing en de datum van de operatie gepubliceerd.
- **"Versements"**: Ook dit luik heeft ten doel concrete informatie over financiële operaties aan de lezer mee te geven. Het vermeldt de betrokken onderneming, de datum van uitbetaling en de prijs per effect.
- **"Émissions"**: Dit luik gaat dieper in op de nieuwe uitgaven. Het verwijst naar de opdrachtgever, het aantal en prijs van de effecten en vervolgens de datum van intekening. Ten slotte wordt de betrokken tussenpersoon tot wie de geïnteresseerde zich dient te richten, vermeld.

Figuur 22: "Aide-mémoire"

• 1857 "Sociétés industrielles"

Op 18 januari van het volgende jaar wordt "Aide-mémoire de l'actionnaire" evenwel ondergebracht bij een nieuwe rubriek: "*Sociétés Industrielles*" (zie figuur 22), dat aanvankelijk ressorteert onder "*Partie industrielle*" (zie hoofdstuk 5). Tevens wordt het geheel met een nieuw item aangevuld: "*Echange des actions*" (later: "*échange des titres*"). Dit segment vermeldt conversie-operaties van oude naar nieuwe titels. Naast de betrokken onderneming wordt de uiterlijke datum van de operatie opgegeven.

Het geheel, dat gewoonlijk ongeveer één kolom in beslag neemt, is echter te veel voor het blad, dat nog steeds op 4 pagina's wordt gedrukt. Daarom wordt aan de derde bladzijde één kolom toegevoegd en omgeplooid, zodat de bredere pagina alsnog in het formaat past. Bovendien verschijnt dit item niet wekelijks, maar veeleer tweewekelijks, afhankelijk van de informatie die kan gepubliceerd worden.

De uitbreiding van 4 naar 8 pagina's op 4 oktober 1857, is voor de redactie de uitgelezen kans om het hele financiële en industriële nieuws (zie hoofdstukken 4, 5) en de koersnoteringen (zie hoofdstuk 7) grondig te veranderen. "*Sociétés Industrielles*" verschijnt vanaf dit eerste nummer op de zesde bladzijde, na de koersnoteringen die op de middenbladzijden zijn terecht gekomen.

Door het opdrijven van het aantal bladzijden per nummer, is er voldoende ruimte beschikbaar om de rubriek tot een halve bladzijde, één brede kolom, uit te breiden. Meer gedetailleerde informatie kan hierdoor worden weergegeven, wat meestal neerkomt het aanvullen van de al afgedrukte vermeldingen, zoals loten en nummers van de betrokken effecten.

Uit een voetnoot blijkt evenwel dat de krant er niet in slaagt om alle beschikbare informatie af te drukken. Daarom liggen de volledige lijsten met nummers en loten ter inzage bij de redactie.⁸⁹

Op 29 november 1857 wordt de rubriek weer in een smallere kolom weergegeven, waardoor de gegevens opnieuw drastisch dienen te worden beperkt. Bovendien wordt de rubriek op de voorlaatste bladzijde gezet, na de Amerikaanse koersen (zie hoofdstuk 8: 8.1.6)

⁸⁹ Zie bijvoorbeeld: "Sociétés Industrielles", 15/11/1857, *Monimat*

- **1863 " Aide-mémoire de l'actionnaire"**

Een volgende wijziging doet zich voor in het nummer van 31 mei 1863, wanneer de titel "*Sociétés industrielles*" wordt verwijderd en de subtitel "**Aide-mémoire de l'actionnaire**" de hoofdtitel wordt. Vanaf 1864 wordt ten slotte de rubriek meer naar achteren geplaatst.

Bovendien blijkt de rubriek een groot succes te zijn. Aanvankelijk werden in 1856 enkele regels gewijd aan de rubriek, in 1870 worden er reeds twee van de 16 bladzijden aan besteed. Mettertijd zullen de individuele ondernemingen bovendien beter herkenbaar worden doordat de naam in grotere, vette letters wordt gedrukt. Toch blijft het deel eerder chaotisch en voor de lezer weinig overzichtelijk.

- **1871 " Aide-mémoire de l'actionnaire"**

Vanaf 1871 wordt een nieuwe subrubriek toegevoegd: "**Tirages**", dat trekkingen in de komende maand per datum belicht, gevolgd door de naam van de opdrachtgever en de trekking in kwestie. Hiermee dient "**Remboursements**" plaats te ruimen.

Ten slotte wordt op 15 oktober 1871 "**Sommaire des listes de tirages publiées dans ce numéro**" opgenomen. Dit stuk is niet meer dan een lijst van alle ondernemingen die in "**Tirages**" worden vermeld. De gegevens van de andere subrubrieken worden, daar waar mogelijk, per land gerangschikt. Hiermee wint het geheel aan transparantie die erg noodzakelijk was geworden door de explosieve groei van dit luik in het bedrijfsnieuws.

- **1873 " Aide-mémoire de l'actionnaire"**

Op 2 november 1873 wordt de subrubriek "**sociétés**" toegevoegd. Hierin wordt melding gemaakt van wijzigingen binnen de genoemde ondernemingen, zoals de wijziging van statuten, het sluiten en oprichten van de onderneming,... Met de creatie van deze titel veroorzaakt het weekblad opnieuw verwarring, aangezien een gelijknamige titel al bestond, namelijk in het industriële nieuws (zie hoofdstuk 5). Het is niet duidelijk waarom de redactie die oude subtitel niet gewoon overhevelt naar het bedrijfsnieuws. Daarenboven is er gevaar voor overlapping. Het is al evenmin duidelijk waarom de Monimat een volgnummer per melding toekent, noch wat hiervan het belang is.

- **1881 " Aide-mémoire de l'actionnaire"**

Op 2 januari 1881 zal de rubriek verder vervolledigd worden met de subtitel "**Tirages d'emprunts d'états et de villes, d'actions et d'obligations diverses**". Deze titel brengt nieuws over financiële operaties van overheidsinstanties, aangevuld met informatie in verband met effecten van diverse ondernemingen die elders niet werden vermeld. Tegen 1888 is de titel alweer verdwenen.

Eind jaren 1880 wordt "**Liquidations**" aan "*Aide-mémoire*" toegevoegd, die de recente faillissementen, sluitingen,... opsomt. Bovendien is de rubriek intussen naar achteren verhuisd. Het zat immers geklemd tussen enerzijds "*Avis d'adjudications*" en anderzijds "*Adjudications*" (infra) die in feite bij elkaar hoorden. "*Aide-mémoire*" moest dan ook zijn plaats ruilen met "*Adjudications*".

- **1914 "Aide-mémoire de l'actionnaire"**

Tegen 1914 bestaat de rubriek "*aide-mémoire de l'actionnaire*" uit:

- "**Sociétés**": Dit luik vat het allerlaatste nieuws over de ondernemingen zeer kort samen. De gegevens zijn echter heel dikwijls beperkt tot de vermelding van een proces-verbaal of circulaire, hoewel meer informatie hierover gewoonlijk niet gegeven wordt. In sommige gevallen treffen we tevens een naam of een datum aan. Ook wordt elke melding voorzien van een volgnummer dat jaarlijks opnieuw begint.
- "**Versements**": Dit segment vermeldt de betrokken onderneming, de datum van uitbetaling en de prijs per effect.
- "**Païements**": Dit deel verwijst naar de te ontvangen dividenden per aandeel, uitgegeven door een specifieke onderneming. In de meeste gevallen verwijst het geheel naar uitbetalingen die op korte termijn (komende weken) zullen worden uitgevoerd.
- "**Emissions**": Lijst met nieuwe uitgaven, gerangschikt per onderneming. Alle noodzakelijke financiële informatie, zoals prijs, interest, adres van de betrokken tussenpersoon, wordt toegevoegd.
- "**Echange de titres**": Onderdeel dat de omwisseling van effecten vermeldt, gerangschikt per onderneming.
- "**Sommaire des listes de tirages publiées dans ce numéro**": Lijst met ondernemingen die in "**Tirages**" worden genoemd

- **"Tirages"**: Lijst per onderneming van alle effecten die bij de volgende trekking in aanmerking komen. Telkens worden datum, plaats van betaling en adres van de betrokken tussenpersoon opgegeven.
- **"Assemblées"**: Onderdeel dat de komende algemene vergaderingen van ondernemingen aankondigt. Regelmatig wordt een onderscheid gemaakt tussen: "Annoncées cette semaine" en "Assemblées devant avoir lieu dans la semaine".
- **"Liquidations"**: Onderdeel met de opgedoekte ondernemingen

In de mate van het mogelijke wordt de hele rubriek per land ingedeeld. We dienen wel te onderstrepen dat de rubriek sterk afhankelijk is van de beschikbare informatie, zodat erg vaak één of meer subtitels niet aanwezig is.

6.2. Aankondigingen inzake aanbestedingen, contracten,...

• 1851 "Faits divers"

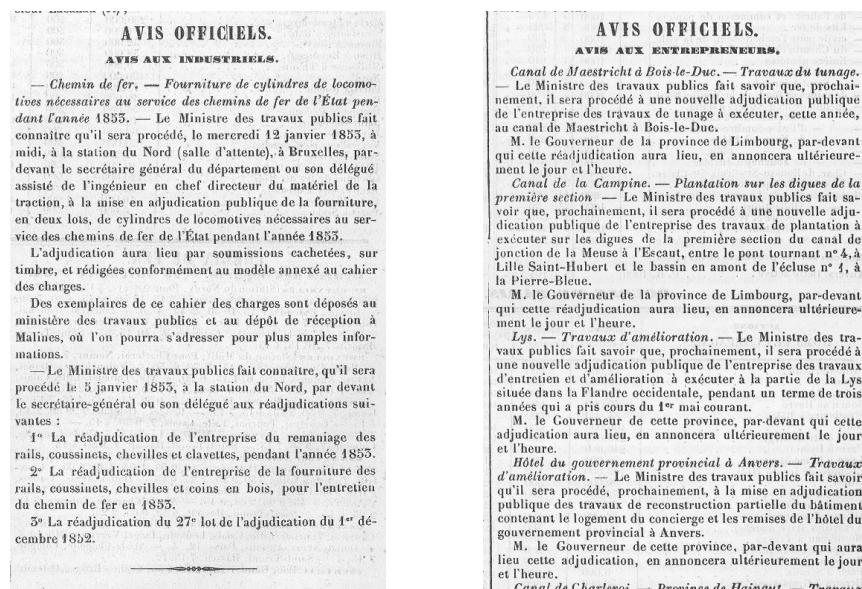
Van bij de start wijdt het weekblad enige aandacht aan de officiële aankondigingen en berichten voor bedrijven. Deze informatie wordt ondergebracht bij "*Faits divers*" (zie hoofdstuk 2) en gewoonlijk onderverdeeld in de subrubrieken: "**avis aux commerçants**", "**avis aux entrepreneurs**", "**avis aux contracteurs**", "**avis aux navigateurs**", "**avis aux voyageurs**", "**avis aux négociants**", "**avis aux fournisseurs**", "**avis aux auteurs**" en ten slotte "**avis aux brevets d'invention**". Dikwijls is het gehele stuk echter beperkt tot enkele regels en wordt slechts één van de bovenvernoemde titels vernoemd.

- "*Faits divers*": bedrijfsnieuws

• 1852 - 1853 "Avis officiels"

Vanaf 25 januari 1852 verschijnt "*Avis officiels*" dat de taak van "*Faits divers*" overneemt, hoewel het aantal subtitels veelal wordt beperkt tot "**avis aux entrepreneurs**", "**avis aux industriels**" en "**avis aux négociants**" (zie figuur 23).

Hierin wordt zeer bondig de aanbestedingen aangekondigd die veelal door de Minister van Openbare Werken zijn uitgeschreven, terwijl ander bedrijfsnieuws regelmatig zijn plaats vindt in de rubriek "*Industrie*" (zie hoofdstuk 5). Ook de rubrieken "*Faits divers*", "*Vente publique*", "*Avis*" en "*Annonces*" worden regelmatig opgevoerd om deze informatie weer te geven. Op de eerste na, zijn deze titels éénmalig of worden ze in het beste geval gedurende enkele jaren sporadisch gebruikt.

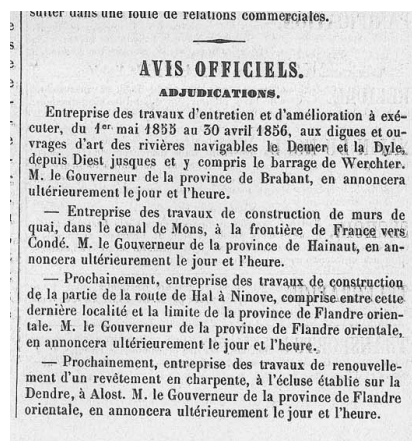
Figuur 23: "Avis officiels"

- "*Avis officiels*": nieuws over aanbestedingen

• 1854 - 1855 "Avis officiels"

Op 8 januari 1854 worden de subtitels van "*Avis officiels*" vervangen door "**Adjudications**" (zie figuur 24). Om een niet geheel duidelijke reden, worden echter de resultaten van deze aanbestedingen later (16/12/1855) met de

titel "**Résultat des adjudications du gouvernement**" ondergebracht bij "*Chronique industrielle*" (hoofdstuk 5). Het duurt een jaar vooraleer de redactie enige orde schept in deze veeleer warrige rubrieken door vanaf 1856 een nieuwe rubriek "*Adjudications*" uit te breiden met de subtitel "**Résultat des adjudications du gouvernement**".

Figuur 24: "Avis officiels: adjudications"

- "*Avis officiels*": nieuws over aanbestedingen
- **1855 - 1863 "Adjudications"**

In de periode 1855 - 1860 zal het luik inzake bedrijfsnieuws zeer weinig veranderingen ondergaan. Op enkele verschuivingen en de wijziging van "**Résultat des adjudications du gouvernement**" in "**Résultat des adjudications**" en nog later in "**Résultat des adjudications administratives**"⁹⁰ na, valt enkel de zeer sterke uitbreiding van dit luik op.

- "*Adjudications*": nieuws over aanbestedingen
- **1863 - 1878 "Adjudications - Résultats d'adjudications - Avis d'adjudications"**

Tussen 1863 en 1878 stellen we nog maar enkele wijzigingen vast. "*Résultat des adjudications*" (7/6/1863) (later: *Résultats d'adjudications*) wordt een afzonderlijke rubriek. De rubriek "*Avis d'adjudications*" volgt op 3 november 1872.

Het bedrijfsnieuws wordt aldus ingedeeld in drie rubrieken:

- "*Adjudications*": bevat de bekendmaking van nieuwe aanbestedingen. Telkens worden de datum en plaats, plus het geschatte budget van de werken, opgegeven. De rubriek is per land gerangschikt.
- "*Résultats d'adjudications*": vermeldt de resultaten van de eerder uitgeschreven aanbestedingen. Telkens wordt aangegeven wie zich als kandidaat-contractant heeft opgegeven. Ook hier is de rubriek per land gerangschikt.
- "*Avis d'adjudications*": ook dit onderdeel verwijst naar aanbestedingen, zoals omschreven bij "*Adjudications*". Het biedt enkel meer ruimte om bijkomende gegevens te publiceren.

In de vroege jaren 1870 worden lichte veranderingen aangebracht die inhoudelijk geen invloed uitoefenen, maar de structuur van het geheel manipuleren. Het betreft de aanwezigheid van de titel "*Avis*", of varianten ervan. Hierbij plaatst de redactie de titel "*Adjudications*" op een hoger niveau en wordt dan verder uitgewerkt in drie delen: "*Avis*", dat de informatie van "*Adjudications*" overneemt, "*Résultats d'adjudications*" en "*Avis d'adjudications*".

- **1883 - 1914 "Adjudications - Résultats d'adjudications - Avis d'adjudications"**

Tegen 1883 heeft "*Avis*" evenwel weer plaats geruimd voor "*Adjudications*". Tegelijk heeft de redactie de rubriek "*Aide-mémoire*", die we eerder behandelden (6.1), tussen het drieluik gezet. Zoals we in het eerste luik

⁹⁰ Nadien wordt opnieuw geopteerd voor "*Résultat des adjudications*".

van dit hoofdstuk reeds aangaven, zal tegen 1888 "*Aide-mémoire*" naar achteren verhuisd worden. Hierdoor wordt het drieluik weer verenigd.

- "*Adjudications*": bevat de bekendmaking van nieuwe aanbestedingen. Telkens worden de datum en plaats, plus de geschatte budget van de werken, opgegeven. De rubriek is per land gerangschikt.
- "*Résultats d'adjudications*": vermeldt de resultaten van de eerder uitgeschreven aanbestedingen. Telkens wordt aangegeven wie zich als kandidaat-contractant heeft opgegeven. Ook hier is de rubriek per land gerangschikt.
- "*Avis d'adjudications*": ook dit onderdeel verwijst naar aanbestedingen, zoals omschreven bij "*Adjudications*". Het biedt enkel meer ruimte om bijkomende gegevens te publiceren.

"*Propriétés immobilières*"

Vanaf 1864 vinden we tevens een nieuwe rubriek die niet onmiddellijk een plek vindt in de traditionele onderdelen: "*Propriétés immobilières*". Zoals de titel suggereert, bestaat de rubriek uit advertenties en berichten voor de verkoop of verhuur van onroerend goed.

Tot aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog ondergaat het tweede luik geen wijzigingen meer.

6.3. Aankondigingen gericht naar business-to-business-activiteiten (Annonces)

In het kader van historisch onderzoek is reclame eerder een ongewone bron. Desalniettemin biedt ze heel vaak heel van informatie over de meest diverse onderwerpen. Zo geeft ze bijvoorbeeld een visuele weergave van gebouwen en goederen uit een bepaalde periode, of geeft ze een indruk van de smaak en vraag van het publiek. Op inhoudelijk vlak verschaft reclame dan weer informatie over prijzen en kenmerken van goederen,... Ook de tweedehandse markt, de arbeidsmarkt, de immobiële sector,... komen regelmatig aan bod. Daarenboven levert ze waardevolle informatie over individuele bedrijven, over het publiek van de bron, de economische activiteit,...⁹¹

Elk persorgaan probeert de inkomsten door verkoop zo veel mogelijk aan te vullen met inkomsten uit reclame. Ook de Monimat reserveerde hiervoor enige ruimte, hoewel de annonces, zeker in het begin, veeleer in de marge van het blad verschenen. Het gebrek aan gesofisticeerde drukpersen die op grote oplage gedetailleerde tekeningen konden drukken, was hier zeker niet vreemd aan. In de beginperiode bestonden de meeste annonces dan ook uit hooguit enkele regels, die nauwelijks te onderscheiden waren van de informatie in andere rubrieken. Met de technische ontwikkelingen van de drukpers zal de annonce echter een enorme sprong voorwaarts maken en een belangrijk deel worden van het bedrijfsnieuws.

Bovendien hebben in de loop der jaren de annonces van de Monimat interessante en erg verschillende gedaanteverwisselingen ondergaan.

- **1852 "Annonces de librairie"**

Op 18 januari 1852 verschijnt "*Annonces de librairie*" dat publicaties opsomt die te koop zijn op bepaalde plaatsen (bibliotheken,...) of bij uitgevers. Ongetwijfeld zag DE LAVELEYE deze dienst veeleer als supplement op de algemene inhoud van het blad, gezien de materie perfect aansluit op deze annonces. Er staat nergens enige indicatie over advertentieprijs.

- "*Annonces de librairie*": rubriek met nieuwe publicaties

- **1853 "Annonces commerciales"**

⁹¹ Zie in dit verband bijvoorbeeld:

S. VAN LEUFFEL, *Reclameadvertenties. De socio-economische bron in de 18e en 19e eeuw*, Leuven, KUL, Licentiaatsverhandeling, 1996, niet-gepubliceerd

Johan DAVID, *reclame, bron voor de geschiedenis van de technieken: toelichting ingericht van 15 mei tot 30 juli 1982*, Grimbergen, 1982

E.S. TURNER, *Boeren, burgers en buitenlui! Ontstaan en geschiedenis van de reclame*, Utrecht, Het Spectrum, 1968

Op 6 november 1853 zijn deze annonces al lang verdwenen. Ze moesten plaats maken voor de koersen (zie hoofdstuk 7), maar de redactie vindt alsnog een smalle kolom naast de koersen om wekelijks zeer bondig enkele annonces te vermelden. Het geheel wordt ondergebracht bij "*Annonces commerciales*".

Naast reclame wordt de rubriek eveneens gebruikt om bepaalde (bedrijfs)aankondigingen te doen. Immers, de krant verleent weinig ruimte aan berichtgeving door bedrijven, zodat dit regelmatig tezamen met de commerciële boodschappen in één rubriek wordt ondergebracht. Al snel barst het geheel uit zijn voegen. Hiermee blijkt dat er in de bedrijfswereld een grote vraag bestaat naar een forum waarmee allerlei belanghebbenden en geïnteresseerden met elkaar kunnen communiceren. Desalniettemin, moet "*Annonces commerciales*" plaats maken voor de vernieuwde koersrubriek op 25 juni 1854.

- "*Annonces commerciales*": reclame, berichtgeving van bedrijven, zoals recettes (zie ook hoofdstuk 8: 8.1.4)

• 1855 "*Annonces*"

Met de herschikking van de koersen op 1 april 1855, wordt op de laatste bladzijde evenwel opnieuw ruimte vrijgemaakt voor "*Annonces*". Hoewel de rubriek is ingedeeld in subtitels als "**Assurances**", "**Constructions**",... blijft het onderdeel erg bescheiden. Amper 17 vermeldingen worden alfabetisch en in gewoon lettertype afgedrukt. Het betreft reclame voor verzekeringsmaatschappijen, producenten van allerlei industriële goederen, transportbedrijven, banken, ...

- "*Annonces*": reclame, in mindere mate: berichtgeving door bedrijven

• 1857 "*Annonces des sociétés - Annonces*"

Met de sterke toename van de economische activiteit barst het luik, dat een derde van de laatste pagina in beslag neemt, al snel uit zijn voegen. Het jaar nadien zal de rubriek daarom op een uitklappagina⁹² verschijnen, hoewel aan het ruimtelijk probleem niet wordt tegemoetgekomen. Op 18 oktober 1857 wordt uiteindelijk een tweede rubriek met annonces gecreëerd, "*Annonces des sociétés*", dat bedrijfsberichten uit "*Annonces*" filtert. Hiermee trachtte de redactie om de hoeveelheid informatie op een enigszins geordende manier aan de lezer aan te bieden. Daarnaast geeft de Monimat zijn tarieven voor de annonces: 50 centiemes voor de eerste regel, 30 voor elke bijkomende regel.⁹³

- "*Annonces des sociétés*": bedrijfsberichtgeving
- "*Annonces*": reclame

• 1858 - 1880 "*Annonces commerciales - avis de sociétés*"

Vanaf 30 mei 1858 wordt de titel echter uitgebreid tot "*Annonces commerciales*", wellicht om alle verwarring met de voorgaande rubriek "*Annonces des sociétés*" te vermijden. Het geheel krijgt zijn definitieve vorm op 6 november 1859, wanneer "*Annonces des sociétés*" wordt veranderd in "*Avis de sociétés*" dat wellicht een betere beschrijving is van het nieuws dat deze rubriek vermeldt (zie ook figuur 26).

- "*Avis de sociétés*": bedrijfsberichtgeving
- "*Annonces commerciales*": reclame

⁹² Dit is in feite geen pagina, maar een kolom (zie figuur 23)

⁹³ "*Annonces*", 13/12/1857, *Monimat*

- **1880 - 1900** (zie figuur 25)

In de jaren 1880 merken we dat het aantal bladzijden met annonces wordt uitgebreid tot 6,5 à 7. Dit heeft evenwel meer te maken met de annonces zélf die er niet alleen in omvang, maar ook in kwaliteit, sterk op vooruit gaan. De inhoud van de annonces wijzigt echter niet: het merendeel is gericht op business-to-business-activiteiten en betreft voornamelijk de koop of verkoop van industriële goederen (machines, pompen, rails, weegschalen,...) of diensten (transport). Bijna alle annonces zijn in het Frans, ook die van Engelstalige (Britse, Amerikaanse) bedrijven. Hoewel men heeft gepoogd om de annonces enigszins in te delen in subrubrieken, zonder dit evenwel expliciet te vermelden, worden eerst de kleine, en nadien de grote annonces weergegeven.

In 1886 heeft het blad zijn periodiciteit opgedreven. Daardoor wordt de publiciteit verdeeld over verschillende nummers, maar in wezen wordt het deel niet uitgebreid.⁹⁴

- "Annonces commerciales": reclame
- "Avis de sociétés": bedrijfsberichten

9 Décembre 1886. MONITEUR DES INTÉRÊTS MATÉRIELS 2373

DE NAEYER & Cie, Willebroeck (Belgique). — Ateliers à Lille (Nord).

Fabrique de pâtes de paille et bois chimique.
Papiers de toutes sortes. Impressions fines et ordinaires en rames et en bobines.
Papiers à écrire et papiers de couleurs.

CHAUDIÈRES MULTITUBULAIRES INEXPLOSIONS
BREVETÉES S. G. D. G.

Système adopté pour le service général de la force motrice aux Expositions de
 Bruxelles 1880 (Nationale) 200 chev.
 Paris 1881 (Internationale d'Electricité) 200 id.
 Bordeaux 1882 (Société Philomatique) 250 id.
 Amsterdam 1883 (Universelle) 400 id.
 Vienne 1883 (Internationale d'Electricité) 800 id.
 Anvers 1885 (Universelle) 1.000 id.

Facilité de transport. — Facile emplacement. — Facilité de montage. — Grande sécurité.
 Résultats économiques importants et constatés.
 Nettoyage facile. — Grande surface de chauffe. — Grandes réserves d'eau et de vapeur sèche sans
 surchauffe. — Vaporisation garantie de 9 à 10 litres d'eau par kil. de charbon net consommé.
 APPLICATIONS RÉALISÉES AU 31 DÉCEMBRE 1885
 145.670 MÈTRES CARRÉS DE SURFACE DE CHAUFFE

Nouveau système d'alimentation rationnelle suppléant les incrustations.
 Pour tous renseignements, s'adresser aux Papeteries de Willebroeck, où 30 chaudières représentant
 une force de 2.500 chevaux, sont toujours en service et peuvent être visitées. (998)

Laminiers, Forges et Fonderies du Marais.
J. & S. PIÉREARD F^{res} & Cie
à Montigny-s/Sambre (Belgique).

Spécialité de fers de qualité. — Fers marchands et profilés pour toutes constructions, pour ponts, wagons, roues, etc. — Longrines, cornières,
 T, U, Z, poutrelles, chassés. — Rails pour mines et pour tramways. — Spatés et fouillards. — Fers pour rivets et câbles.

Fabrication spéciale et brevetée de ronds pour boulonniers. — Plaque Caléja brevetée.

Fonderie et atelier spécial de cylindres bruts et tournés et matériels de toutes espèces pour laminiers.
 Pièces mécaniques diverses en fonte pour ateliers de construction, verreries et charbonnages.
 L'usine entreprend à forfait la fourniture de toutes les pièces nécessaires à l'installation de trains complets
 de laminiers; le tout parfaitement conditionné et prêt à être monté.

Spécialité de chemins de fer et tramways purement métalliques de différents types, suivant résistance.
 Brevet de Serres et Battig. (131)

LA ROYALE BELGE
 Société anonyme d'Assurances sur la Vie et contre les Accidents
 Fondée en 1853
 ÉTABLIE A BRUXELLES, RUE DU LUXEMBOURG, N° 44.

Assurances de capitaux payables en cas de décès. — Rentes viagères.
 Assurances individuelles et collectives contre les accidents. (137)

Figuur 25: "annonces commerciales"

- **1900 - 1914 "Annonces commerciales - avis de sociétés"** (zie figuur 26)

In de jaren 1900 krijgen we een wirwar van annonces, waarvoor 5 en een halve bladzijden worden voorzien.⁹⁵ Het luik begint evenwel met het vermelden van de tarieven:

"une insertion 2 fr.
 13 insertions 15 fr.
 26 insertions 25 fr
 52 insertions 40 fr
 104 insertions 60 fr."⁹⁶

Voor het overige is elk gevoel voor orde en organisatie zoek. Zowel letterdruk als –type verschillen van tekst tot tekst, terwijl blijkbaar geen moeite genomen werd om de naar inhoud corresponderende stukken bij elkaar te plaatsen.

Het gebruik van tekeningen heeft de aantrekkelijkheid van de annonces echter sterk vergroot. Ze bieden meestal een grafische weergave van technische of industriële goederen, zoals locomotieven, machines en pompen. Het is met andere woorden, business-to-business gerichte marketing.

⁹⁴ "Annonces commerciales", 9/12/1886, *Monimat*

⁹⁵ We verwijzen naar het hoofnummer. De andere nummers bevatten gewoonlijk meer bladzijden met bedrijfsnieuws.

⁹⁶ 23/8/1911, *Monimat*

Avis de Sociétés	
CARTE	
des districts houiller et métallurgique de la région dite « des Minettes ».	
Nous tenons à la disposition de nos lecteurs qui nous en feront la demande des exemplaires de cette carte au prix de 50 centimes par exemplaire.	
Société des tramways de Budapest	
Recettes de mars 1909 K ^r	840,468
— 1908 K ^r	808,247.
Augmentation en 1909 . . K ^r	51,219
Recettes du 1 ^{er} janv. au 31 mars 1909 K ^r	2,844,898
— 1908 K ^r	2,613,339
Augmentation en 1909 . . K ^r	171,459
Chemin de fer du Nord	
RECETTES	
Du 19 au 25 mars 1909 (3,75 kil.). . fr.	1,609,000
Id. 1908 (3,75 kil.). . fr.	1,815,000
Différence en faveur de 1908 . fr.	186,000
Du 1 ^{er} janvier au 25 mars 1909 . fr.	56,307,000
Id. 1908 fr.	56,133,000
Différence en faveur de 1909 . fr.	465,000
Société générale de tramways de Madrid et d'Espagne.	
Recettes pes.	100,459-20
Mars pes.	285,169-30
Janvier-mars pes.	388,555-20
Mars kil.-voit.	166,828
Janvier-mars	489,785
	442,829
Tramways de Kazan.	
Recettes du mois de mars 1909 . . fr.	64,346-66
Id. id. 1908 fr.	58,705-04
Augmentation . fr.	5,653-62
Recettes du 1 ^{er} janv. au 31 mars 1909 fr.	156,473-33
Id. id. 1908 fr.	142,611-87
Augmentation . fr.	14,061-46
Le rouble à fr. 2486.	
Société internationale des écoles Berlitz.	
Le coupon de 25 francs afférent à l'exer- cice 1908 est payable à dater du 7 avril courant, aux guichets de la Société Génér- ale. (3144-P)	
Société anonyme du canal de Blaton à Ath et de la Dendre canalisée	
Relevé comparatif des recettes et des dépenses.	
Exploitation.	
Recettes de mars fr.	59,423-59
Dépenses id. fr.	15,212-35
Recettes du 1 ^{er} janv. au 31 mars 1908 fr.	103,896-19
Dépenses id. fr.	41,719-31
Traction.	
Recettes de mars fr.	15,034-35
Dépenses id. fr.	16,159-42
Recettes du 1 ^{er} janv. au 31 mars 1908 fr.	8,491-45
Dépenses id. fr.	37,624-47
N. B. — La navigation a été interrompue par suite d'un accident à partir du 27 mars et est revenue le 2 avril courant. (6744)	

Figuur 26: "Avis de sociétés"

- "Annonces commerciales": reclame
- "Avis de sociétés": bedrijfsberichtgeving

6.4 Besluit

Het bedrijfsnieuws vormt één van de belangrijkste onderdelen van de Monimat. Gezien het weekblad reeds in het midden van de 19e eeuw regelmatig, individuele en gedetailleerde informatie publiceert over velerlei economische activiteiten en tegelijk gedurende vele decennia afbeeldingen van talloze goederen en diensten afdrukt in de vorm van tekeningen, is de studie van het bedrijfsnieuws een onderzoek op zich waard.

Het bedrijfsnieuws laat zich moeilijk laten structureren en ordenen. Het onderdeel hangt zeer sterk af van individuele bedrijfsactiviteiten en de mate waarin de gegevens toegankelijk en beschikbaar zijn.

Deze diversiteit maakt het de redactie erg moeilijk om tot een goede "format" te komen. Oorspronkelijk werd "Faits divers" gebruikt om het bedrijfsnieuws op te vangen. Daarmee erkent de redactie dat dit nieuws in feite geen duidelijke plaats had in de structuur van de Monimat, maar mettertijd ontstaan drie grote luiken die het bedrijfsnieuws op een logische wijze indelen: het eerste luik richt zich volledig naar de financiële operaties met effecten en andere waardepapieren, het tweede luik betreft berichtgeving van de overheid naar de bedrijfswereld, het derde behandelt berichten, zowel reclame als alle andere informatie, opgesteld voor en door de ondernemers. De hele katern komt aarzelend op gang, in 1852, maar neemt al zeer vlug de helft van een nummer in beslag.

Hoofdstuk 7 De koersnoteringen

noot: Dit luik behandelt de koers van de effecten en staatsleningen zoals ze voornamelijk op de beurs van Brussel en Parijs genoteerd worden.

Het onderdeel "koersen" heeft altijd een belangrijke plaats ingenomen in het blad. Het publiek van de Monimat behoorde immers tot de welgestelde klasse van de bevolking, die hun fortuin voornamelijk verdiende op basis van economische activiteit. In een wereld die zeer snel verandert en waar enorme investeringen noodzakelijk zijn voor de opbouw van de industrie, worden er dan ook volop nieuwe ondernemingen opgericht die voortdurend op zoek moeten naar kapitaal. Een blad met een internationale uitstraling en een goede penetratie bij het kapitaalkrachtige publiek, is dan ook erg interessant voor zowel de ondernemer als de belegger en aandeelhouder.

- **1852** (zie figuur 27)

De eerste koersnotering verschijnt op 1 augustus 1852, wanneer een halve bladzijde gespendeerd wordt aan "*Derniers cours des actions de sociétés industrielles*".⁹⁷ Daaronder wordt meteen de bron van deze gegevens vermeld: "*formé par les agents de change, conformément à l'arrêté royal en date du 29 décembre 1843*".⁹⁸

De in België genoteerde aandelen en obligaties komen aan bod in het onderdeel "*Belgique*", waarbij 61 in België genoteerde aandelen en obligaties worden vermeld, zonder evenwel een onderscheid te maken tussen de twee. In deze statistiek worden drie categorieën weergegeven, waarvan slechts twee voorzien zijn van een titel, namelijk: "*actions sur les provinces et les villes*" dat 14 noteringen omvat, en "*assurances*" dat zes titels vermeldt. De 41 andere titels behoren tot het titelloze deel, dat alle andere noteringen weergeeft.

DERNIERS COURS DES ACTIONS DE SOCIETES INDUSTRIELLES														
Formé par les agents de change, conformément à l'arrêté royal en date du 29 Décembre 1843														
DIFFERENT FONDS PUBLICS.	Nominale en monnaies étrangères	Valeur nominale en francs	Intérêts	Prix	DIFFERENT FONDS PUBLICS.	Nominale en monnaies étrangères	Valeur nominale en francs	Intérêts	Prix	DIFFERENT FONDS PUBLICS.	Nominale en monnaies étrangères	Valeur nominale en francs	Intérêts	Prix
BELGIQUE					FONDS ETRANGERS									
Dette active belge .P.B.	1000	2116.40	2 1/3	55 1/3	Espagne. - Emp. Ard.10déc.1834.P.	400	2160	5	20 - %	Russie			5	101---

Figuur 27: "Derniers cours des actions de sociétés industrielles"

In 1854 is dit deel reeds in zes categorieën opgedeeld, waarvan slechts vijf van een titel voorzien zijn: "*fonds des provinces et ville*", "*banques et caisses*", "*actions industrielles, etc.*", "*chemins de fer*", "*assurances*". Het titelloze onderdeel verwijst naar Belgische (staats)titels: "emprunt belge de 1852", "1844", "1853", "1836" en "1838", "dette active",...

De buitenlandse titels, 113 in totaal, worden voorgesteld met "*Fonds étrangers*". Het gaat telkens om een handvol aandelen en obligaties die genoteerd worden, namelijk: Engeland (4 titels), Oostenrijk (18 titels), Amerika (Amérique) (7 titels), Baden (2 titels), Brazilië (3 titels), Denemarken (5 titels), Darmstadt (2 titels), Spanje (5 titels), Frankrijk (9 titels), Griekenland (5 titels), Nederland (6 titels), Limbourg (1), Italië (1), Mexico (2), Napels (2), Nassau (1), Piëmont (1), Peru (1), Portugal (3), Polen (2), Pruisen (1), Rome (3) en Rusland (12).

De supplementair vermelde informatie in de koersnotering bestaat uit: "*valeur nominale en monnaie étrangères*", "*valeur nominale en francs*", "*intérêts*" en ten slotte "*prix*". Deze structuur geeft evenwel enkel een algemene indeling aan. In sommige gevallen wordt tevens vermeld waar de obligatie is genoteerd (Londen, Antwerpen,...), wie instaat voor de financiële transactie (Stieglitz et Cie, Rothschild, Nottebohm,...), jaar van uitgave (1843, 1839,...), in welke munt de waarde wordt uitgedrukt (Pond, Florijn,...),.... Het geheel neemt een

⁹⁷"Dernier cours des actions de sociétés industrielles", 1/08/1852, *Moniteur des travaux d'utilité publique*

⁹⁸ ibid

halve bladzijde in beslag en wordt ondertekend met: J.-B. MICHAUX; C.-A. VANDAMME, P. De NECK, J.-B. DANSART.⁹⁹ Later wordt tevens de datum toegevoegd.

14 dagen later wordt een onderdeel met de koersnoteringen op de beurs van Parijs hier aan toegevoegd. De gezamenlijke lijst "Paris-Bruxelles" wordt dan " *Dernier cours des fonds et valeurs industrielles*". De in Parijs genoteerde aandelen, verschijnend onder de titel: " *Bourse de Paris - 30 décembre 1853 - Cours des actions des compagnies industrielles*", worden ondergebracht in de categorieën: " *Chemin de fer*" (32 titels); " *Zinc et plomb*" (7 titels); " *Forges et fonderies*" (13 titels); " *Charbonnages*" (18 titels); " *Canaux*" (8 titels) en ten slotte " *divers*" (9 titels: Banque de France, Crédit foncier, Crédit foncier - obligations, Crédit mobilier, Société Générale de Bruxelles, Banque de Darmstadt, Docks - Napoleon, Télégraphie électrique sous -marin, Palais de l'industrie). Het betreft hier echter zeker niet altijd Franse bedrijven. Zo worden bijvoorbeeld de spoorweglijnen " *Anvers à Gand*" en " *Anvers à Rotterdam*" in Parijs genoteerd.¹⁰⁰

Naast deze aandelen wordt tevens aandacht besteed aan de obligaties, waarvan er 24 worden vermeld. Alle andere informatie blijft beperkt tot de (actuele) koersnotering (Cours actuel) en de nominale waarde per aandeel (Valeur nominale), hoewel er geen indicatie is over de munteenheid waarin die is uitgedrukt.¹⁰¹

Opmerkelijk is het grote belang van de internationale beursinformatie. Daarenboven kijkt het Parijse luik gedurende een korte periode af van de bovenstaande beschrijving. Zoals in figuur 28 wordt weergegeven, worden de koersnoteringen te Parijs beperkt tot de aldaar genoteerde spoorwegen (zie figuur 28).

Figuur 28: "Derniers cours des fonds et valeurs industrielles"

BOURSE DE PARIS, 19 décembre. — Cours des actions et obligations des chemins de fer français.											
ACTIONS.			OBLIGATIONS.								
NOMS DES COMPAGNIES.	NOMBRE des actions.	VALEUR d'émission.	NOMS DES COMPAGNIES.	NOMBRE des obligations.	VALEUR d'émission.	TAUX ET DURÉE du remboursement.	Variations de la semaine.				
							Plus haut.	Plus bas.			
Orléans	500.000	500	tout.	1040	1050	Paris à Orléans	8.888	1.125	25	nuls.	1.250 en 47 ans.
Ouest	30.000	300	225	795	775	— nouvelles	15.555	730	25	id.	1.250 30
Paris à Lyon	240.000	300	250	930	905	Ouest (oblig. p. Saint-Germain).	4.405	1.000	25	20	1.250 30
Monterou à Troyes	40.000	300	tout.	325	310	Paris à Lyon	68.000	1.000	25	20	1.250 25
Lyon à la Méditerranée	70.000	300	175	777 30	750	Lyon à Avignon	8.000	1.000	25	25	1.250 35
Paris à Strasbourg	230.000	300	tout.	827 30	822 30	Marseille à Avignon	30.000	1.000	25	25	1.250 34
Strasbourg à Bâle	84.000	300	350	567 30	565 75	Paris à Strasbourg	30.000	300	12 30	nuls.	625 99
Biesme à Gray	52.000	300	100	330	345	Strasbourg à Bâle	2.775	1.000	25 00	id.	1.250 47
Dijon à Besançon	52.000	300	100	380	375 30	— nouvelles	24.000	300	12 30	20	695 30
Mulhouse à Thann	2.300	300	tout.	902 30	895	Nord. — Boulogne	75.000	300	7 30	nuls.	300 75
Nord	400.000	400	tout.	902 30	895	— nouvelles	75.000	535	7 30	id.	300 74
Paris à Rouen	72.000	300	tout.	990	975	Paris à Rouen	5.887	1.000	20 00	id.	1.250 68
Rouen au Havre	40.000	300	tout.	555	525 50	— nouvelles	4.968	1.000	25 00	id.	1.250 75
Dieppe et Fécamp	36.000	300	tout.	545	545	Rouen au Havre (1846)	14.892	1.000	25 00	id.	1.250 75
Saint-Germain	18.000	300	tout.	1425	1425	— nouvelles (1848)	4.996	800	40 00	id.	1.250 86
Paris à Clermont	60.000	300	100	637 50	625	Saint-Germain	11.451	1.125	12 30	id.	1.250 48
Versailles (rive gauche)	20.000	300	tout.	552 30	530	Versailles (rive droite)	6.201	1.250	25 00	id.	1.250 45
Saint-Etienne	2.300	3.000	tout.	260	260	Saint-Etienne	7.219	1.105	25 00	id.	1.250 21
Bordeaux à la Teste	40.000	300	tout.	260	260	Montpellier à Cette	1.000	1.250	25 00	id.	1.250
Chemins de fer du Midi	120.000	300	100	617 30	612 30	Mulhouse à Thann	400	1.000	25 00	id.	1.000
Andrézieux à Roanne	12.000	1.200	tout.	1580	1577 30	Andrézieux à Roanne	4.000	500	12 00	id.	500
Grand-Combe	16.000	1.600	tout.	170	170	Monterou à Troyes	5.000	1.000	25 00	id.	1.250 75
Paris à Secaux	6.000	300	tout.	170	170						

• 1854 (zie figuur 29)

Op 25 juni 1854 worden de koersen van Brussel en Parijs op één volledige bladzijde afgedrukt, waarbij beide een halve bladzijde wordt toegewezen. In het Franse onderdeel vinden we de nieuwe categorieën: " *Chemins de fer, obligations*", " *banques et comptoirs*", " *sous-comptoirs*", " *caisses particulières*", " *charbonnages*", " *forges*", " *fonderies*", " *métaux*", " *asphaltes*", " *filatures*", " *gaz*", " *assurances*" (incendie - maritimes - vie), " *canaux*", " *messageries*", " *voitures*", " *divers*" en ten slotte " *obligations diverses*".

Daarenboven wordt een derde kolom met bijkomende informatie toegevoegd: " *Somme versée par action*" (zie figuur 29).¹⁰²

⁹⁹ Onderstaande figuur geeft een nieuwe naam aan: "GROSJEAN, jeune" (figuur 29)

¹⁰⁰ 30/12/1853, *Monimat*

¹⁰¹ 1/1/1854, *Monimat*

¹⁰² 25/6/1854, *Monimat*

DERNIER COURS DES FONDS ET VALEURS INDUSTRIELLES - BRUXELLES				
Formé par les agents de change, conformément à l'arrêté royal en date du 29 Décembre 1843				
DIFFERENTS FONDS PUBLICS	Nominales en monnaies étrangers	Valeurs nominales en francs	Intérêts	PRIX
Belgique Emprunt belge de 1852		Div.	4 1/2	97 1/8%

COURS DES ACTIONS DES COMPAGNIES INDUSTRIELLES - PARIS			
DESIGNATION des actions	Somme versée par action	Valeur nominale	cours actuel
CHEMINS DE FER Paris à Lyon	250	500	945

Figuur 29: "Dernier cours des fonds et valeurs industrielles - Bruxelles",
"Cours des actions des compagnies industrielles - Paris"

- **1855** (zie figuur 30)

Aan deze indeling komt een einde op 1 april 1855, wanneer de koersberichten onder de titel "*Cours des actions industrielles - Bruxelles et Paris*", worden beperkt tot 2/3 van een bladzijde en enkel nog Parijs en Brussel worden weergegeven. Voor wat betreft Parijs verandert er niet erg veel. Enkel de categorieën "*asphaltes*" en "*obligation diverses*" verdwijnen. Het Belgische onderdeel, dat voordien nog de helft van de gehele rubriek had ingenomen, is ingekort tot 1/4e van een bladzijde, maar ook hier is de helderheid van het geheel sterk verbeterd door de creatie van 8 duidelijke categorieën: "*banques*", "*chemins de fer*" (21 titels), "*charbonnages*" (9 titels), "*hauts-fourneaux*" (9 titels), "*zinc*" (3 titels), "*assurances*" (10 titels), "*linières*" (4 titels), "*divers*" (10 titels). Meteen blijkt dat de redactie niet zozeer het Belgische deel heeft beperkt, maar de weergave van de buitenlandse titels op een andere wijze heeft georganiseerd door ze niet langer onder te brengen bij de Belgische maar in de Franse rubriek.

De supplementaire informatie is eveneens gewijzigd, nu het Belgische en Franse deel niet langer feitelijk van elkaar gescheiden zijn. Vijf elementen worden per titel vermeld: "*nombre de titres*", "*valeur nominale*", "*somme versée par titre*", "*revenu dernier exercice*", en "*cours actuel*" ("*cours au ...*", gevolgd door een datum.).

De verbetering is hiermee ontegensprekelijk. Voorheen gaven de koersen een eerder chaotische indruk. De redactie reikte te veel informatie aan, ten nadele van de kwaliteit en gebruiksvriendelijkheid. Vanaf 1855 slaagt het weekblad erin om op een beperkte ruimte de belangrijkste informatie op een efficiënte en heldere wijze aan de lezer over te brengen.

COURS DES ACTIONS INDUSTRIELLES - BRUXELLES ET PARIS											
DESIGNATION DES TITRES	NOMBRE DE TITRES	VALEUR nominale	SOMME versée par titre	REVENU dernier exercice	COURS au 21 MARS	DESIGNATION DES TITRES	NOMBRE DE TITRES	VALEUR nominale	SOMME versée par titre	REVENU dernier exercice	COURS au 21 MARS
FRANCE Chemins de fer Orléans	300,000	500	tout	69	1310	BELGIQUE Banques					
Midi	134,000	500	tout	40/0	760	Banque nationale	25,000	1000	700	81,25	1762 1/2
						Actions réunies	12,000	1000	tout	44	690

Figuur 30: "Cours des actions industrielles - Bruxelles et Paris"

- **1856**

Op 24 februari 1856 verschijnt evenwel een nummer waaruit de omgekeerde beweging dan weer blijkt: een aantal titels wordt opnieuw ondergebracht in de rubriek "*Pays divers*": Autriche, Piémont, Prusse, Suisse. Vanaf

23 maart wordt "Parijs" veranderd in "Frankrijk", terwijl de categorie "assurances" plaats ruimt. Mettertijd zullen nog verscheidene andere rubrieken volgen. In maart verdwijnt de titel "*pays divers*" weer, en worden steeds meer landen afzonderlijk vermeld. Vanaf 11 mei worden alle landen, inclusief België en Frankrijk alfabetisch gerangschikt.¹⁰³

Een zesde gegeven wordt op 6 juli toegevoegd naast "*Nombre de titres*", "*valeur nominale*", "*somme versée par titre*", "*revenu dernier exercice*" en "*cours au ...*" worden tevens de interesten en dividenden vermeld in "*payement d'intérêts et dividende*", dat verwijst naar een zesmaandelijke of jaarlijkse periode. Door het aantal effecten weer te geven alsmede hun opbrengst wordt hier alle informatie nodig voor het berekenen van de marktkapitalisatie gevonden.

Aan het einde van 1856 is het aantal landen toegenomen tot 9 (België, Duitsland, Oostenrijk, Piémont, Pruisen, Zwitserland, Spanje, Nederland, Frankrijk) en bestrijkt de rubriek de volledige bladzijde. Het aantal titels blijft, op België en Frankrijk na, voor alle andere landen beperkt.

• 1857

Op 1 januari 1857 verschijnt "Obligations" als een categorie bij "France", waarin enkel Franse obligaties worden vermeld (34 titels). België heeft geen aparte verwijzing naar obligaties. Doordat de sectie nu op één volle pagina verschijnt, wordt zowel de aantrekkelijkheid als de leesvriendelijkheid verbeterd. Het geheel wordt overzichtelijker en uit de tekst "*Tableau déposé au vœu de la loi - reproduction interdite*" blijkt dat de tabel zelfs auteursrechtelijk beschermd is.¹⁰⁴ Op 4 oktober 1857 gaat het weekblad nog een stap verder in deze evolutie naar meer ruimte en leesvriendelijkheid. Met de verdubbeling van het aantal bladzijden is er voldoende ruimte om de koersnoteringen uit te breiden tot 2, 5 bladzijden. De eerste twee worden daarbij gebruikt om de aandelen weer te geven, de laatste halve bladzijde dient om de obligaties te publiceren. Bij elk land wordt zoveel mogelijk een onderscheid gemaakt tussen "*Banques*", "*Caisses*", "*Chemins de fer*", "*Charbonnages*", "*Assurances*", "*Hauts-fourneaux*" en "*Divers*".

Zowel het aantal landen als het aantal titels, voor Engeland (91 titels), de "Zollverein" (48 titels), Pruisen (67 titels) wordt daarenboven gevoelig uitgebreid. Het merendeel van deze titels gaat uit van industriële ondernemingen en kredietinstellingen. Tegelijk wordt de volledige sectie overgebracht naar de middenpagina's 4 en 5, maar dit blijkt slechts een tijdelijke situatie. In 1859 is de volledige sectie weer de wekelijkse afsluiter van het blad. Mogelijk hebben de Amerikaanse koersen, die op de zesde bladzijde zijn gedrukt (zie hoofdstuk 8: 8.1.6) en in deze periode voor het eerst worden opgenomen de redactie ertoe doen besluiten om alle koersrubrieken zo veel mogelijk te groeperen.

Ook de supplementaire informatie is vernieuwd: (zie figuur 31)

Désignation	Nombre d'actions	Valeurs	Somme versée	REVENU			EPOQUE des payements		COURS	
				Avant- dernier exercice	du dernier exercice					
					intérêts	dividends	intérêts	dividends	Papier	Argent
FRANCE BANQUES, CAISSES. Banque de France	91.200	1.000	tout	272			jun. juil.	2840	2825	

Figuur 31: "Dernier cours"

De halve bladzijde aan obligaties blijven beperkt tot de landen: België (met als titel: chemins de fer et divers), Oostenrijk, de "Zollverein", Pruisen, Frankrijk en een zestal diverse obligatietitels van Zwitserland en Italië.

Daarvoor zijn maar liefst 10 kolommen voorzien die volgende criteria vermelden: "*nombre d'obligation*", "*taux*" ("*d'émission*", "*de remboursement*"), "*somme versée*", "*intérêts annuels*", "*date du paiement*", "*date de l'entier remboursement*", "*époque des tirages*" en ten slotte "*cours*" ("papier" en "argent") (zie figuur 32).

¹⁰³ 11/05/1856, *Monimat*

¹⁰⁴ 4/01/1857, *Monimat*

Obligation	Nombre d'obligations	TAUX		Somme versée	Intérêts annuels	Date du payement	Date de l'emboursement	EPOQUE des tirages	COURS	
		d'émission	de rem- bourse- ment						Papier	Argent
FRANCE St-Germain (ancienne)	8.000	1000	1250	tout	50	jnv.juil.				1110

Figuur 32 "obligaties"

- **1860** (zie figuur 33, blz 97)

Vanaf het eerste januarinummeer van 1860 wordt alweer een wijziging doorgevoerd, hoewel ze dit keer niet van toepassing is op de tabel, maar op de titel ervan. De redactie onderkent eindelijk het wezenlijke verschil tussen de aandelen en de obligaties, zodat de oude titel vervalt en vervangen wordt door "*actions*". De term "*obligations*" werd al eerder ingevoerd als titel van de obligaties.

Anderhalve bladzijde wordt gespendeerd aan "*actions*", afkomstig van 10 landen: België, de "Zollverein", Frankrijk, Spanje, Nederland en Luxemburg, Engeland, Oostenrijk, Italië, Pruisen, en Zwitserland.

De auteurs slaagden erin de twee belangrijkste landen, België en Frankrijk, op één bladzijde te plaatsen, gevolgd door de minder belangrijke landen (in termen van het aantal vermelde aandelen).

BOLTONS.

Designation	1000	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017	1018	1019	1020	1021	1022	1023	1024	1025	1026	1027	1028	1029	1030	1031	1032	1033	1034	1035	1036	1037	1038	1039	1040	1041	1042	1043	1044	1045	1046	1047	1048	1049	1050	1051	1052	1053	1054	1055	1056	1057	1058	1059	1060	1061	1062	1063	1064	1065	1066	1067	1068	1069	1070	1071	1072	1073	1074	1075	1076	1077	1078	1079	1080	1081	1082	1083	1084	1085	1086	1087	1088	1089	1090	1091	1092	1093	1094	1095	1096	1097	1098	1099	1100	1101	1102	1103	1104	1105	1106	1107	1108	1109	1110	1111	1112	1113	1114	1115	1116	1117	1118	1119	1120	1121	1122	1123	1124	1125	1126	1127	1128	1129	1130	1131	1132	1133	1134	1135	1136	1137	1138	1139	1140	1141	1142	1143	1144	1145	1146	1147	1148	1149	1150	1151	1152	1153	1154	1155	1156	1157	1158	1159	1160	1161	1162	1163	1164	1165	1166	1167	1168	1169	1170	1171	1172	1173	1174	1175	1176	1177	1178	1179	1180	1181	1182	1183	1184	1185	1186	1187	1188	1189	1190	1191	1192	1193	1194	1195	1196	1197	1198	1199	1200	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207	1208	1209	1210	1211	1212	1213	1214	1215	1216	1217	1218	1219	1220	1221	1222	1223	1224	1225	1226	1227	1228	1229	1230	1231	1232	1233	1234	1235	1236	1237	1238	1239	1240	1241	1242	1243	1244	1245	1246	1247	1248	1249	1250	1251	1252	1253	1254	1255	1256	1257	1258	1259	1260	1261	1262	1263	1264	1265	1266	1267	1268	1269	1270	1271	1272	1273	1274	1275	1276	1277	1278	1279	1280	1281	1282	1283	1284	1285	1286	1287	1288	1289	1290	1291	1292	1293	1294	1295	1296	1297	1298	1299	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319	1320	1321	1322	1323	1324	1325	1326	1327	1328	1329	1330	1331	1332	1333	1334	1335	1336	1337	1338	1339	1340	1341	1342	1343	1344	1345	1346	1347	1348	1349	1350	1351	1352	1353	1354	1355	1356	1357	1358	1359	1360	1361	1362	1363	1364	1365	1366	1367	1368	1369	1370	1371	1372	1373	1374	1375	1376	1377	1378	1379	1380	1381	1382	1383	1384	1385	1386	1387	1388	1389	1390	1391	1392	1393	1394	1395	1396	1397	1398	1399	1400	1401	1402	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409	1410	1411	1412	1413	1414	1415	1416	1417	1418	1419	1420	1421	1422	1423	1424	1425	1426	1427	1428	1429	1430	1431	1432	1433	1434	1435	1436	1437	1438	1439	1440	1441	1442	1443	1444	1445	1446	1447	1448	1449	1450	1451	1452	1453	1454	1455	1456	1457	1458	1459	1460	1461	1462	1463	1464	1465	1466	1467	1468	1469	1470	1471	1472	1473	1474	1475	1476	1477	1478	1479	1480	1481	1482	1483	1484	1485	1486	1487	1488	1489	1490	1491	1492	1493	1494	1495	1496	1497	1498	1499	1500	1501	1502	1503	1504	1505	1506	1507	1508	1509	1510	1511	1512	1513	1514	1515	1516	1517	1518	1519	1520	1521	1522	1523	1524	1525	1526	1527	1528	1529	1530	1531	1532	1533	1534	1535	1536	1537	1538	1539	1540	1541	1542	1543	1544	1545	1546	1547	1548	1549	1550	1551	1552	1553	1554	1555	1556	1557	1558	1559	1560	1561	1562	1563	1564	1565	1566	1567	1568	1569	1570	1571	1572	1573	1574	1575	1576	1577	1578	1579	1580	1581	1582	1583	1584	1585	1586	1587	1588	1589	1590	1591	1592	1593	1594	1595	1596	1597	1598	1599	1600	1601	1602	1603	1604	1605	1606	1607	1608	1609	1610	1611	1612	1613	1614	1615	1616	1617	1618	1619	1620	1621	1622	1623	1624	1625	1626	1627	1628	1629	1630	1631	1632	1633	1634	1635	1636	1637	1638	1639	1640	1641	1642	1643	1644	1645	1646	1647	1648	1649	1650	1651	1652	1653	1654	1655	1656	1657	1658	1659	1660	1661	1662	1663	1664	1665	1666	1667	1668	1669	1670	1671	1672	1673	1674	1675	1676	1677	1678	1679	1680	1681	1682	1683	1684	1685	1686	1687	1688	1689	1690	1691	1692	1693	1694	1695	1696	1697	1698	1699	1700	1701	1702	1703	1704	1705	1706	1707	1708	1709	1710	1711	1712	1713	1714	1715	1716	1717	1718	1719	1720	1721	1722	1723	1724	1725	1726	1727	1728	1729	1730	1731	1732	1733	1734	1735	1736	1737	1738	1739	1740	1741	1742	1743	1744	1745	1746	1747	1748	1749	1750	1751	1752	1753	1754	1755	1756	1757	1758	1759	1760	1761	1762	1763	1764	1765	1766	1767	1768	1769	1770	1771	1772	1773	1774	1775	1776	1777	1778	1779	1780	1781	1782	1783	1784	1785	1786	1787	1788	1789	1790	1791	1792	1793	1794	1795	1796	1797	1798	1799	1800	1801	1802	1803	1804	1805	1806	1807	1808	1809	1810	1811	1812	1813	1814	1815	1816	1817	1818	1819	1820	1821	1822	1823	1824	1825	1826	1827	1828	1829	1830	1831	1832	1833	1834	1835	1836	1837	1838	1839	1840	1841	1842	1843	1844	1845	1846	1847	1848	1849	1850	1851	1852	1853	1854	1855	1856	1857	1858	1859	1860	1861	1862	1863	1864	1865	1866	1867	1868	1869	1870	1871	1872	1873	1874	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	2100	2101	2102	2103	2104	2105	2106	2107	2108	2109	2110	2111	2112	2113	2114	2115	2116	2117	2118	2119	2120	2121	2122	2123	2124	2125	2126	2127	2128	2129	2130	2131	2132	2133	2134	2135	2136	2137	2138	2139	2140	2141	2142	2143	2144	2145	2146	2147	2148	2149	2150	2151	2152	2153	2154	2155	2156	2157	2158	2159	2160	2161	2162	2163	2164	2165	2166	2167	2168	2169	2170	2171	2172	2173	2174	2175	2176	2177	2178	2179	2180	2181	2182	2183	2184	2185	2186	2187	2188	2189	2190	2191	2192	2193	2194	2195	2196	2197	2198	2199	2200	2201	2202	2203	2204	2205	2206	2207	2208	2209	2210	2211	2212	2213	2214	2215	2216	2217	2218	2219	2220	2221	2222	2223	2224	2225	2226	2227	2228	2229	2230	2231	2232	2233	2234	2235	2236	2237	2238	2239	2240	2241	2242	2243	2244	2245	2246	2247	2248	2249	2250	2251	2252	2253	2254	2255	2256	2257	2258	2259	2260	2261	2262	2263	2264	2265	2266	2267	2268	2269	2270	2271	2272	2273	2274	2275	2276	2277	2278	2279	2280	2281	2282	2283	2284	2285	2286	2287	2288	2289	2290	2291	2292	2293	2294	2295	2296	2297	2298	2299	2300	2301	2302	2303	2304	2305	2306	2307	2308	2309	2310	2311	2312	2313	2314	2315	2316	2317	2318	2319	2320	2321	2322	2323	2324	2325	2326	2327	2328	2329	2330	2331	2332	2333	2334	2335	2336	2337	2338	2339	2340	2341	2342	2343	2344	2345	2346	2347	2348	2349	2350	2351	2352	2353	2354	2355	2356	2357	2358	
-------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	--

- **1863** (zie figuur 34)

Vanaf het nummer van 21 september 1863 is deze hele opdeling sterk vereenvoudigd tot één geheel met de titel: "*Cours général des fonds publics, actions & obligations*", bestaande uit:

- "Désignation" (plus jaar van uitgave of prijs per certificaat)
- "Intérêts"
- "Cours"

Het aantal landen is evenwel zeer sterk uitgebreid: Engeland (8 titels); Oostenrijk (56 titels); Baden (5 titels); België (130 titels); Bremen (1 titel); Breslau (5 titels); Brunswijck (2 titels); Nederland (2 titels); Chili (1 titel); Denemarken (5 titels); Dessau (4 titels); Egypte (1 titel); Ecuador (1 titel); Spanje 36; VS (33 titels); Frankrijk (122 titels); Frankfurt (5 titels); Griekenland (5 titels); Granada (2 titels); Hamburg (3 titels); Hannover (1 titel); koninkrijk Hessen (2 titels); hertogdom Hessen (7 titels); Holland (13 titels); Italië (25 titels); Limburg (1 titel); Luxemburg (4 titels); Mexico (5 titels); Noorwegen (1 titel); Peru (1 titel) ; Polen (5 titels); Portugal (7 titels); Duitse Rijk (29 titels); Pruisen (86 titels); Rome (3 titels); Rusland (21 titels); koninkrijk Saksen (13 titels); hertogdom Saksen (4 titels); Schaumburg (1 titel); Zweden (8 titels); Zwitserland (40 titels); Turkije (5 titels); Venetië (3 titels); Wurtemberg (3 titels).

Tevens worden de obligaties en aandelen weer in één lijst opgenomen.¹⁰⁵

Een tekst boven de koersnoteringen verwijst tevens naar de "titres à revenu variable" en "titres à revenu fixe" (zie hoofdstuk 8).

¹⁰⁵ 21/09/1863, *Monimat*

COURS GENERAL DES FONDS PUBLICS, ACTIONS ET OBLIGATIONS.

Nous publions périodiquement un tableau général des valeurs mobilières comprenant :

1° Pour les *titres à intérêt fixe* (fonds publics, emprunts et obligations) : année de l'émission — nombre de titres — valeur nominale — taux d'émission — intérêt — date du paiement d'intérêt — amortissement — époque des tirages — taux minimum de remboursement — date du remboursement des obligations sorties — taux de l'entier amortissement.

2° Pour les *titres à revenu variable* (actions) : nombre d'actions — valeur nominale — revenu de 1861 — revenu de 1882 — époque du paiement de l'intérêt ou du premier dividende — époque du paiement du second dividende — cours.

Ce tableau contient l'indication de 1,200 valeurs mobilières distinctes.

[illegible]

BRUXELLES.—IMP. DE E. GUYOT, RUE DE PACHÉCO, 12.

Figuur 34: Cours général des fonds publics, actions et obligations

- **1864**

Bijna exact één jaar later, op 4 september 1864, wordt het geheel opgedeeld in twee kolommen, zoals in figuur 34 wordt weergegeven, maar verschijnen er bovenaan de kolommen twee titels: "*Titres à revenu fixe. Fonds publics et obligations*" enerzijds en "*Titres à revenu variable. Actions*", anderzijds.¹⁰⁶ Op die manier worden obligaties en aandelen effectief gescheiden van elkaar.

In de komende jaren zal de redactie specifieke gegevens toevoegen, onder meer:

- Het jaar van uitgifte in geval van eerder uitgegeven obligaties
- De interestvoeten in %
- De prijs per effect.

De plaats waar de effecten worden opgetekend zegt opnieuw veel over het internationale karakter van Brussel als beursstad:

- Opgetekend in **Londen**: Het merendeel van de obligaties van Noord en Zuid-Amerika, Equator, Rusland, aangevuld met enkele obligaties van Turkije, Zweden, Egypte,...
- Opgetekend in **Parijs**: Voornamelijk de Franse obligaties en enkele van Egypte, Oostenrijk en Spanje
- Opgetekend in **Brussel**: Vooral België, maar ook heel veel obligaties van een zeer grote diversiteit van landen: Oostenrijk, Frankrijk, de VS, Spanje, Nederland, Honduras, Italië, Luxemburg, Rusland,...

De conclusie luidt dat Brussel als internationale beursstad erg belangrijk is, naast Londen en Parijs. Andere beurssteden lijken voornamelijk gericht op de lokale obligatiemarkt. Wenen, bijvoorbeeld, blijkt voornamelijk Oostenrijkse obligaties te noteren.¹⁰⁷

Het is evenwel niet geheel duidelijk hoe volledig de lijst met obligaties is. Zo vinden we een zeer lange lijst van Franse obligaties, terwijl de Britse obligaties bijna geheel afwezig zijn.

- **1869** (zie figuur 35)

Vanaf 28 november 1869 worden de titels aangepast tot "*Titres à revenu fixe - fonds publics, obligations*" en "*Titres à revenu variable - actions, actions privilégiées*". Deze lijsten zijn uiteraard niet volledig, op België na, maar trachten wel een globaal beeld te geven van de internationale aandelen- en obligatiemarkt.

COURS GENERAL DES FONDS PUBLICS, ACTIONS ET OBLIGATIONS											
A côté de la colonne des cours, nous avons indiqué, par une lettre, la bourse à laquelle la cote est empruntée: Amsterdam A - Anvers Av - Bruxelles B - Berlin BI - Bâle Ba - Copenhague C - Francfort F - Florence FI - Gand G - Genève Gv - Hambourg H - Londres L - Liège L - Leipzig LZ - Lyon Ly - Lille LI, Madrid M - Marseille Ms - Munich Mn - New York N - Paris P - Riga R - Turin T - Vienne V											
TITRES A REVENU FIXE. - FONDS PUBLICS, OBLIGATIONS						TITRES A REVENU VARIABLE. - ACTIONS, ACTIONS PRIVILEGIEES					
DESIGNATION	COURS	DESIGNATION	COURS	DESIGNATION	COURS	DESIGNATION	COURS	DESIGNATION	COURS	DESIGNATION	COURS
FRANCFORT Emprunt 3 1/2% 3 %	80 1/4% 71 3/8%	SAXE Emprunt 1830 3%	Lz 83 3/4%	TUNIS Obligations fédérales	Gv 101 50%	BELGIQUE Banque nationale	B 2365 fr.	PRUSSE Banque de Prusse	BI 142 3/4%	TURQUIE Impérial ottoman	L 12 3/4 £

Figuur 35: "*Titres à revenu fixe - fonds publics, obligations*" - "*Titres à revenu variable - actions, actions privilégiées*"

- **1870 -1886**

De sectie wordt vanaf 19 juni 1870 uitgebreid tot anderhalve bladzijde en de titels worden veranderd in enerzijds "*Actions*", anderzijds "*obligations*". Het aantal landen neemt evenwel niet toe. Op een tijdelijke verschuiving na, verandert de structuur tot aan 1886 niet meer.

- **1886**

A. Gedetailleerde lijst (zie figuur 36)

In 1886 wijzigt het formaat van de Monimat, hoewel dit geen onmiddellijke gevolgen heeft voor de koersnoteringen die nog steeds op dezelfde wijze gebeuren, maar horizontaal en niet langer verticaal worden afgedrukt en daarmee tegelijk 3 pagina's in beslag nemen. Per bladzijde worden 7 smalle kolommen getekend

¹⁰⁶ 04/09/1864, Monimat

¹⁰⁷ zie 1/12/1867, Monimat

die ofwel een lijst met de obligaties ofwel met de aandelen vermelden. Elke kolom bestaat uit de titel van het effect en de huidige koers. Alle titels zijn nog steeds per land gerangschikt en daarnaast wordt, tussen haakjes, de datum van de notering vermeld. In totaal zijn er aldus 21 kolommen, die bijna gelijk verdeeld zijn tussen aandelen en obligaties.

Naast de prijs wordt met een letter aangegeven waar de titel is genoteerd (Amsterdam (A), Anvers (Av), Bruxelles (B), Berlin (Bl), Bâle (Ba), Copenhague (C), Francfort (F), Florence (Fl), Gand (G), Genève (Gv), Hambourg (H), Londres (L), Liège (Lg), Lyon (Ly), Lille (Li), Madrid (M), Marseille (Ms), Munich (Mn), New York (N), Paris (P), Turin (T) en ten slotte, Vienne (V). De titel wordt veelal aangevuld met de rentevoet.

COURS GENERAL DES FONDS PUBLICS, ACTIONS ET OBLIGATIONS.											
A coté de la colonne des cours, A signifi Amsterdam - Av Anvers - B Bruxelles - Bl Berlin - Ba Bâle - C Copenhague - F Francfort - Fl Florence - G Gand - Gv Genève - H Hambourg - L Londres - Lg Liège - Ly Lyon - Li Lille - M Madrid - Ms Marseille - Mh Munich - N New York - P Paris - T Turin - V Vienne - Vp - Vente publique.											
OBLIGATIONS (suite)		OBLIGATIONS (suite)		OBLIGATIONS (suite)		OBLIGATIONS (suite)		OBLIGATIONS (suite)		ACTIONS :	
ITALIE (6 janv.)		JAPON (6 janv.)		ORANGE (6 janv.)		RUSSIE				BELGIQUE (6 janv.)	
Rente 5%	Fl 100 20 %	Emprunt 7%	L 113 %	Bons 6% remb. 20 ans	L 101 1/2 %	Tramw. Moscou et Russie	B 274 fr.	Canal Cavour	L 111 %	Banque Nationale	B 2980 fr.
										Alpines	B 211 fr.

Figuur 36: "Cours général des fonds publics, actions et obligations"

B. Weektabel

De tweede verandering die het weekblad onderging, namelijk het opvoeren van het aantal wekelijkse publicaties heeft wél duidelijke gevolgen gehad voor het onderdeel. Op een halve bladzijde wordt de koersevolutie van de laatste week van een 100-tal aandelen en obligaties weergegeven (zie figuur 37). Daarbij heeft de redactie niet alleen oog voor de Belgische beurs die met 26 aandelen en obligaties staat vermeld, tevens worden Berlijn, Londen, Parijs, Rome en Wenen in de lijst opgenomen.¹⁰⁸ Het gaat hier telkens om dezelfde bedrijven, zodat de koers van deze 100 aandelen en obligaties dag na dag kan gevolgd worden. De supplementaire informatie beperkt zich tot de koers van de laatste 5 dagen.

DESIGNATION	29 déc.	30 déc.	31 déc.	1 janv.	2 janv.	3 janv.	DESIGNATION	29 déc.	30 déc.	31 déc.	1 janv.	2 janv.	3 janv.	4 janv.
BRUXELLES.							PARIS							
Rente belge 4 p.c.	101 35	101 49	101 60				Rente française 3 p.c.	82 25	82 30	82 45			82 40	82 75
				PAS DE BOURSE							PAS DE BOURSE			
LONDRES							VIENNE							
Chemin de fer Brighton	117 3/4	118 1/2	119 3/8				Course de l'or	9 97	9 98	9 97			9 65	9 95

Figuur 37: "Weektabel"

• 1887 - 1899

A. Gedetailleerde lijst

Vanaf 16 januari 1887 wordt in de gedetailleerde lijst het systeem van categorieën voor België ingevoerd: "*banques*", "*immobilières*", "*chemins de fer et canaux*", "*tramways*", "*charbonnages*", "*fers aciers etc.*", "*forges*", "*zinc-plomb*", "*linières*", "*glaceries*", "*gaz*", "*carrières*", "*usines*", "*divers*" en als laatste "*assurances*".¹⁰⁹ Deze categorieën zullen in de komende jaren verder uitgebreid worden, met onder andere: "*hauts-fourneaux-aceries*", "*laminoirs*", "*ateliers de constructions*",...

We krijgen aldus elke week een lijst met de gedetailleerde koersen (eerste nummer), gevolgd door een tabel met de 100 aandelen in een tweede nummer, vier dagen later. Nog eens 4 dagen later wordt dan opnieuw een gedetailleerde lijst gepubliceerd.

¹⁰⁸ een latere uitbreiding volgt met Madrid, Buenos-Aires, Rio-de-Janeiro

¹⁰⁹ 16/1/1887, *Monimat*

- **1900 - 1914**

A. Gedetailleerde lijst

Tegen 1900 is het onderdeel eerder uitgebreid dan wezenlijk veranderd. Daarenboven is het geheel weer verticaal gedrukt. Bovendien worden nu alle obligaties en aandelen per land en per categorie geordend. Tegen 1902 heeft het weekblad voldoende gegevens om zes bladzijden te vullen. We stellen vast dat voornamelijk de aantrekkelijkheid en leesvriendelijkheid van het katern sterk is toegenomen.

B. Weektabel

De weektabel heeft geen grondige veranderingen ondergaan.

Besluit

Sinds 1852 maken de koersnoteringen deel uit van het weekblad. Aanvankelijk dient de redactie te zoeken naar een goede "format" om ze op heldere en overzichtelijke wijze te kunnen publiceren. Toch blijkt het weekblad niet in staat om alle informatie op twee pagina's af te drukken en zoekt ze haar toevlucht tot de supplementen, die aanvullende informatie brengen (zie hoofdstuk 9). Desalniettemin is de lijst met koersnoteringen indrukwekkend. Niet alleen is de lijst voor de Brusselse beurs volledig, tevens wordt bijzonder veel aandacht besteed aan de beurzen in het buitenland. Maar we zouden het weekblad onrecht aandoen indien we het belang van de Oosteuropese naties, Groot-Brittannië, de "Zollverein" en in latere instantie de VS, niet zouden vermelden. Het geheel van dit katern bewijst dat het weekblad meer is dan een lokaal blad dat zich enkel richt op de financiële Franstalige wereld of de Brusselse burgerij.

Hoofdstuk 8

Losse rubrieken

Gedurende de 19e eeuw experimenteerde de Monimat continu met nieuwe losse rubrieken. Hiermee verwijzen we naar onderdelen van het weekblad die structureel duidelijk losstaan van de traditionele financiële, industriële en algemeen economische rubrieken, ook al hebben ze enig inhoudelijke verwantschap met desbetreffende delen. Ze worden daarenboven gekenmerkt door hun tijdelijk karakter, zonder al te veel veranderingen te ondergaan tijdens de periode waarin ze gepubliceerd worden. Bovendien worden ze dikwijls wel regelmatig, maar niet wekelijks gepubliceerd. Hun aanwezigheid verrijkt het essentiële van de Monimat, zonder echter zélf onvervangbaar te zijn. Desalniettemin groeien sommige rubrieken tijdelijk uit tot een vaste waarde en zijn ze ongetwijfeld mede verantwoordelijk voor het succes van het weekblad.

De losse rubrieken zijn voornamelijk van **statistische** aard. Met de steeds sterkere industrialisatie wordt de noodzaak te beschikken over financiële informatie van groot belang. Daarenboven trad de mondialisering steeds meer op de voorgrond, zodat niet alleen behoefte bestond naar Belgische financiële gegevens, maar ook naar internationale statistieken.

Andere losse rubrieken bestaan uit **inhoudelijke artikels die van economische of financiële aard** zijn. De meeste artikelreeksen maken echter vaak deel uit van reeksen in bestaande rubrieken, zodat er in feite niet echt sprake is van een volwaardige, losse rubriek.

Daarom worden niet de losse rubrieken in de mate van het mogelijke gemanipuleerd, maar de vaste rubrieken, zoals de artikels, aankondigingen, de zoekertjes of de reclame. Maar de meest voor de hand liggende oplossing is het verplaatsen van rubrieken, zodat het weekblad in feite een puzzel van losse en vaste rubrieken wordt die op regelmatige tijden grote veranderingen ondergaat, in de vorm van verschuivingen, schrappingen,... Dit geldt voornamelijk voor de losse koersnoteringen die omwille van de duidelijkheid, het makkelijkst in lange, smalle kolommen worden afgedrukt. Dat echter niet altijd een ideale oplossing voor de hand ligt, bewijst de jaargang 1857, wanneer één bladzijde met 10 cm (één kolom) wordt verbreed. Daarmee kwam dan een extra kolom vrij voor de koersrubrieken voor "*Sociétés industrielles*".

Ongetwijfeld hebben de opgedreven periodiciteit en het stijgend aantal bladzijden per nummer voornamelijk een positieve invloed gehad op de losse rubrieken. Doordat er steeds meer ruimte beschikbaar wordt, kreeg de redactie meer mogelijkheden om nieuwe rubrieken te lanceren, terwijl andere worden uitgebreid of regelmatig verschijnen. Het gevolg is dat een aantal rubrieken zo vaak worden gepubliceerd, dat nog moeilijk kan gesproken worden van een "losse rubriek".

Nadelig was evenwel dat het weekblad zulke scharniermomenten heel vaak aanwendde om meteen komaf te maken met bestaande losse rubrieken. Het was niet ongebruikelijk dat oude rubrieken werden gecombineerd tot nieuwe, waarbij erg vaak bepaalde details verloren gingen. Want, met de vernieuwing van oude rubrieken, werd meer aandacht besteed aan organisatie en orde, zodat in feite minder werd geschreven, op grotere oppervlakten.

8.1. De statistische rubrieken

Een vijftal rubrieken werden gewijd aan de spoorwegen. Vervolgens komen de koersnoteringen aan bod in drie andere rubrieken, gevolgd door allerlei financiële informatie omtrent de kredietinstellingen.

8.1.1 Chemins de fer - Heures des départs (1852 - 1853)

De eerste losse rubriek die verschijnt, is de rubriek met de vertrekuren van de trein (zie figuur 38). Op de allerlaatste bladzijde van het eerste nummer prijkte "*Communications par chemin de fer*", dat de vertrekuren van de treinen uit Brussel, Antwerpen, Gent, Oostende, Kortrijk, Turnhout, Bergen, Namen, Luik, Verviers, Aix-la-Chapelle, Keulen, Lille, Valenciennes en Parijs vermeldt.

COMMUNICATIONS PAR CHEMIN DE FER							
Points de départ	DESTINATIONS.	Heures de départ		Points de départ	DESTINATIONS.	Heures de départ	
		Avant midi	Après midi			Avant midi	Après midi
Bruxelles (Stat. du Jard. Botan.)	Anvers Termonde, Gand, Ostende Courtrai, Tournai, Lille Louvain, Tirlemont, Liège, Verviers Cologne, Aix-la-chapelle	7.15-8.30-10.45 7.11 7.30-11.15 7.30-11.15	2.43-4.8 2.43-4.45-(6.43)* 2.45-4.45 4.30-7.45 7.45	Cologne	Aix-la-chapelle Liège, Louvain, Bruxelles, Anvers Ostende, Gand, Tournai, Lille	6.45-11.30 6.45-11.30 6.45	6-11.30 11.30 11.30

Figuur 38: Communications par chemin de fer

Vanaf 2 februari wordt de statistiek vervangen door de onderstaande figuur (zie figuur 39).

CHEMIN DE FER.		Heures des départs.	
15 Novembre 1852.			
DE BRUXELLES (Station du Nord): Pour Anvers, 7 15, 8 50, 10 45, 2 50, 4, 7 45. — Termonde, Gand, 7 15, 10 50, 2 45, 4 30, 7 50. — Bruges, Ostende, 7 15, 10 50, 2 45, 4 30. — Courtrai, Tournai, Lille, Calais, 7 15, 10 50, 4 30. — Louvain, Liège, Verviers, 7 10 45, 4 43, 8. — Aix-la-Chapelle, Cologne, 7, 10 15, 8. — Saint-Trond, Hasselt, 7, 10 15, 4 43.		8, 12 40, 5 50, 6 33. — Bruxelles, Anvers, Louvain, Liège, Verviers, 7 20, 12 50, 4 53. — Aix-la-Chapelle, Cologne, 7 20, 4 53. — Saint-Trond, Hasselt, 7 20, 12 50. — Tournai, Lille, 7 10, 10 50, 2 33, 8 03. — Calais, 10 50, 2 33, 8 03. — Douai, Arras, Amiens, Paris, 7 10, 2 33, 8 03, convoi de nuit.	
BRUXELLES (Station du Midi): Pour Charleroi, Namur, 7, 2 43, 6. — Mons, Quivrain, 8, 1 15, 5 50, 6 30. — Valenciennes, Douai, Arras, Amiens, Paris, 8, 1 15, 6 50. — Ath, Tournai, Lille, Calais, 7 50, 1 15, 5 50. — Braine-le-Comte, 7, 7 50, 8, 1 15, 2 43, 5 50, 6. — Anvers: Pour Malines, Bruxelles, 7, 9 30, 11, 2 43, 4 15, 7 15. — Gand, 7, 9 30, 2 43, 4 15, 7 15. — Bruges, Ostende, 7, 9 30, 2 43, 4 15. — Courtrai, Tournai, Lille, Calais, 7, 9 30, 4 15. — Louvain, Tirlemont, Liège, Verviers, 7, 9 30, 4 15, 7 15. — Aix-la-Chapelle, Cologne, 7, 9 30, 7 15. — Saint-Trond, Hasselt, 7, 9 30, 4 15.		TOURNAI: Pour Courtrai, Gand, Bruges, Ostende, 6 13, 10 30, 5 25. — Bruxelles, Anvers, Louvain, Saint-Trond, Hasselt, Liège, Verviers, 6 13, 10 43. — Aix-la-Chapelle, Cologne, 6 13. — Lille, 6 13, 10 43, 5 25, 9 03. — Douai, Arras, Amiens, Paris, 6 13, 5 25. — Calais, 10 43, 9 03. — Ath, Bruxelles, 5 43, 8 20, 12 53, 4 53. — Mons, Valenciennes, 5 43, 12 53, 4 53. — Charleroi, Namur, 5 43, 12 53. (par Mons et Manage), 4 53.	
GAND: Pour Termonde, Malines, Bruxelles, Anvers 5 43, 9 03, 2 25, 6 15. — Bruges, Ostende, 6 15, 9 35, 1 05, 4 40, 6 35. — Courtrai, Tournai, Lille, 5 50, 9 25, 1 25, 6 43. — Douai, Arras, Amiens, Paris, 5 50, 1 25, 6 43. — Calais, 9 25, 1 25, 6 43. — Louvain, Liège, Verviers, 5 43, 9 03, 2 25, 6 15. — Aix-la-Chapelle, Cologne, 5 43, 9 03, 6 15. — Saint-Trond, Hasselt, 5 43, 9 03, 2 25.		ATH: Pour Tournai, 8 03, 9 40, 4 03, 7 50. — Lille, 9 40, 5 03, 7 50. — Mons, Quivrain, Valenciennes, 6 43, 2 03, 5 35. — Bruxelles, 6 43, 9 25, 2 03, 5 35. — Charleroi, Namur, 6 43, 2 03. (par Mons et Manage), 5 35. — Courtrai, Gand, Ostende, 9 40, 4 03.	
OSTENDE: Pour Gand, Bruxelles, 6 15, 7 15, 12 4. — Anvers, Courtrai, Tournai, Lille, Calais, Louvain, Liège, Verviers, 7 15, 12 4. — Douai, Arras, Amiens, Paris, 12, 4. — Aix-la-Chapelle, Cologne, 7 15, 4. — Saint-Trond, Hasselt, 7 15, 12.		MONS: Pour Bruxelles, 4, 6 55, 9 43, 5, 6 10. — Charleroi, Namur, 4, 6 55, 5 15, 6 10. — Quivrain, 7 35, 9 35, 5 10, 7 50, 8 05. — Valenciennes, 7 35, 9 35, 5 10, 8 05. — Douai, Arras, Amiens, Paris, 9 35, 5 10, 8 05. — Ath, Tournai, Lille, 6 55, 2 55, 6 10. — Courtrai, Gand, Ostende, 6 55, 255.	
COURTRAI: Pour Gand, 7 20, 12 50, 4 53, 6 50. — Bruges, Ostende,		NAMUR: Pour Charleroi, Braine-le-Comte, Bruxelles, Mons, Quivrain, Valenciennes, Douai, Arras, Amiens, Paris, Ath, Tournai, 6, 11 50, 4.	
		BRUXELLES: Pour Saint-Trond, 8, 12, 3, 8 50. — Tirlemont, Louvain, Malines, Bruxelles, Anvers, Gand, 8, 12, 5. — Bruges, Ostende, Courtrai, Tournai, Lille, 8, 12. — Liège, Verviers, 8, 3. — Aix-la-Chapelle, Cologne, 8.	
		LIEGE: Pour Tirlemont, Louvain, Malines, Bruxelles, Anver	
		Gand, 5 43, 7 43, 12, 4 53. — Bruges, Ostende, Courtrai, Tournai, Lille, 5 43, 7 43, 12. — Saint-Trond, Hasselt, 7 43, 12, 4 53. — Verviers, 7, 10 53, 1 53, 3 43, 8 40, 11 10. — Aix-la-Chapelle, 7, 10 53, 1 53, 11 10. — Cologne, 10 53, 1 53, 11 10.	
		VERVIERS: Pour Liège, 2 43, 6 50, 8 50, 11, 5 43, 7 50. — Tirlemont, Louvain, Malines, Bruxelles, Anvers, Termonde, Gand, 2 43, 6 50, 11, 5 43. — Bruges, Ostende, Courtrai, Tournai, Lille, 2 43, 6 50, 11, (avant midi). — Saint-Trond, Hasselt, 6 50, 11, 5 43. — Aix-la-Chapelle, 12 43, 5 15, 8 50, 12 50, 5. — Cologne, 12 43, 5 15, 12 50, 3.	
		AIX-LA-CHAPPELLE: Pour Verviers, Liège, 1 50, 6 50, 9 15, 4 45, 5 50. — Saint-Trond, Hasselt, 9 15, 1 45. — Tirlemont, Louvain, Malines, Bruxelles, Anvers, Gand, 1 50, 9 15, 1 45. — Bruges, Ostende, Courtrai, Tournai, Lille, 1 50, 9 15, du matin. — Cologne, 2 15, 7, 2 15, 4 50.	
		COLOGNE: Pour Aix-la-Chapelle, 7, 11 15, 8 50, 11 50. — Verviers, Liège, Tirlemont, Malines, Louvain, Bruxelles, Anvers, Termonde, Gand, 7, 11 15, 11 50 (du soir). — Saint-Trond, Hasselt, 7, 11 15 (du matin). — Bruges, Ostende, Courtrai, Tournai, Lille, 7, (du matin), 11 50 (du soir).	
		LILLE: Pour Courtrai, Gand, 6, 11, 2 30, 3 50. — Bruges, Ostende, 6, 11, 5 50. — Termonde, Malines, Anvers, Louvain, Tirlemont, Liège, Verviers, 6, 11, 2 50. — Saint-Trond, Hasselt, 6, 11. — Aix-la-Chapelle, Cologne, 6, 2 50. — Tournai, 6, 11, 2 50, 7 50. — Bruxelles, 6, 11, 2 50.	
		VALÉNCIENNES: Pour Mons, Bruxelles, 2 40, 5 50, 8 25, 1 50, 4 40. — Charleroi, Namur, 2 40, 3 50, 1 50, 4 40.	
		PARIS: Pour Lille, Tournai, 7 50, 11 43, 11. — Courtrai, Gand, Bruges, Ostende, 7 50, 11 (du soir). — Mons, Bruxelles, 7 50, 8, 11. (du soir). — Charleroi, Namur, 7 50, 8 du soir.	
		BRUXELLES. — IMPRIMERIE DE G. STAPLEAUX, RUE DE CHAERBEEK, 12.	

Figuur 39: Heures des départs

8.1.2. Recettes des chemins de fer

Oorspronkelijk maakte "*recettes des chemins de fer*" deel uit van "*chronique des chemins de fer*" (zie hoofdstukken 2, 3 en 4), maar werd in 1853 apart voorgesteld. De rubriek, minder dan een derde van een kolom, ongeveer 34 regels, verscheen eerder op onregelmatige basis.

De statistiek vermeldde enkele belangrijke elementen (zie figuur 40):

- "**désignation**": de spoorweg in kwestie (chemins de fer de l'état belge; Namur à Liège; Mons à Manage; Anvers à Gand; Nord; Rouen; Havre; Orléans et ses prolongements; Strasbourg; Bâle; Montereau; Lyon; Ouest; Andrezieux à Roanne; St-Etienne à Lyon; Paris à St-Germain)
- "**date**": de periode die van toepassing was, variërend van een week tot een maand
- "**produit**": de dienst voor de jaren 1852 en 1853
- "**Recettes totales**": inkomsten voor dezelfde jaren 1852 en 1853.

RECETTES DES CHEMINS DE FER					
DESIGNATION	DATE	PRODUIT		RECETTES TOTALES	
		1852	1853	1852	1853

Figuur 40: Recettes des chemins de fer

8.1.3. "Statistique comparative: recettes brutes, en francs, par jour-kilomètre"

Gedurende enkele jaren verdwijnt het onderwerp uit de krant, maar op 1 februari 1857 verschijnt een nieuwe rubriek "*chronique des chemins de fer: statistique comparative: recettes brutes*", dat gelijkaardige criteria aanreikt als in de oude statistiek, namelijk "*recette brute*", "*en francs*" en ten slotte "*par jour-kilomètre*". Het geheel ressorteert onder "*Partie Industrielle*" (zie hoofdstuk 5).

De statistiek wordt voornamelijk uitgebreid naar het buitenland, zodat echt kan gesproken worden van een "vergelijkende statistiek". We noteren: België (4 vermeldingen), Groot-Brittannië (19 vermeldingen), France (9 vermeldingen), Autriche (1 vermelding) en Suisse (1 vermelding).

Hoewel het onderwerp wekelijks wordt aangehaald, krijgen de statistieken evenwel pas een overzichtelijke structuur in het tweede nummer van maart 1857 (zie figuur 41). In dit artikel, dat nog steeds onder "**Partie industrielle**" ressorteert, wordt voor het eerst een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de landen enerzijds en de beschikbare informatie anderzijds. De redactie blijkt intussen over informatie van zes landen te beschikken: België (6 vermeldingen), Frankrijk (10 vermeldingen), Groot-Brittannië (17 vermeldingen), Oostenrijk (2 vermeldingen), Zwitserland (3 vermeldingen) en ten slotte Sardinië (6 vermeldingen).

STATISTIQUE COMPARATIVE: RECETTES BRUTES						
DESIGNATION	EPOQUE	RECETTE BRUTE	EPOQUE CORRESPONDANTE DE 1856	EN PRODUIT	EN FRANCS	PAR JOUR KILOM.

Figuur 41: statistique comparative: recettes brutes

De statistiek behandelt de volgende gegevens¹¹⁰ (zie figuur 41):

Désignation: de spoorweg

Epoque: de periode waarop de gegevens van toepassing zijn

recette brute: de bruto-inkomsten

époque correspondante de 1856: de gegevens van exact een jaar geleden

en produit: de dienst, verwezenlijkt in deze periode

en francs: de inkomsten in Belgische frank

par jour-kilomètre: resultaat per dag en per kilometer

De week nadien heeft men reeds enkele veranderingen doorgevoerd: het geheel bestaat nu uit slechts 3 kolommen: "désignation", "recette brute en produit par jour-kilomètre", maar de middelste bestaat op zijn beurt uit drie delen: "époque", "1856" en "1857" (zie figuur 42).

STATISTIQUE COMPARATIVE: RECETTES BRUTES					
DESIGNATION ET LONGUEUR EN KILOMETRE	RECETTE BRUTE			PRODUITS PAR JOUR-KILOMET.	
	EPOQUE	1856	1857	1856	1857
			Francs		

Figuur 42: Statistique comparative: recettes brutes

Tegen 5 juli is het stuk echter dermate uitgebreid dat vanaf 19 juli de redactie het geheel als een losstaand deel van de krant beschouwt en na "*Chronique industrielle*" wordt geplaatst, om al snel te verhuizen tot vlak voor de koersnoteringen. De Monimat heeft eveneens besloten de titel te veranderen in "*Recette brute des chemins de fer - statistique comparative*".

In het kader van de structuurverandering van de krant wordt de gehele rubriek evenwel op 15 november 1857 opnieuw veranderd en wordt de titel nog maar eens gewijzigd, in: "*Statistique: recettes brutes des chemins de fer*". Vervolgens verschijnt de rubriek vlak na de Amerikaanse koersen (infra), maar deze keuze wordt de week nadien alweer van de hand gedaan, en de rubriek wordt opnieuw onder de oude titel en zijn oude plaats afgedrukt. Daarenboven wordt de laatste kolom eveneens in twee jaren opgesplitst op 7 februari 1858 (zie figuur 43).

De recettes zijn evenwel gevoelig uitgebreid en beslaan nu ongeveer 1/3 van een pagina. Toch is er eerder weinig veranderd aan de statistiek zélf en zijn het vooral de terminologie en de structuur die veranderd zijn.

¹¹⁰ 8/3/1857, Monimat

RECETTES BRUTES DES CHEMINS DE FER: STATISTIQUE COMPARATIVE					
DESIGNATION ET LONGUEUR EN KILOMETRE	RECETTE BRUTE			PRODUITS PAR JOUR-KILOMET.	
	EPOQUE	1856	1857	1856	1857
			Francs		

Figuur 43: Recettes des chemins de fer

Inhoudelijk is het vooral de internationale spoorwegwereld die wordt uitgebreid. We zien de volgende noteringen: De "Zollverein" (6 vermeldingen), Engeland (28 vermeldingen), Oostenrijk (6 vermeldingen), België (15 vermeldingen), Denemarken (2), Spanje (9 vermeldingen); Frankrijk (11 vermeldingen); Nederland (2 vermeldingen), Italië (3 vermeldingen), Pruisen (14 vermeldingen), Sardinië (10 vermeldingen), Zwitserland (5 vermeldingen).

Vanaf 9 januari 1859 verschijnt de rubriek met de nieuwe titel "*Chemins de fer. Statistique comparative - recettes*", helemaal achteraan, om op 18 september van hetzelfde jaar weer met de oude titel op de oude plaats te verschijnen. Op 4 december wordt de rubriek evenwel opnieuw voor de koersen geplaatst en op 9 januari 1859 krijgt de rubriek de titel: "*chemins de fer - statistique comparative - recettes*".

Buiten enkele nieuwe landen, namelijk "*Turkije*", "*Luxemburg*" en "*Rusland*" in 1861, zal de rubriek in de komende jaren veeleer ongewijzigd blijven. Bij gevolg neemt hij net iets meer dan 1/3 van een pagina in. Vier jaar later besluit de redactie de titel nog maar eens te veranderen in "*Chemins de fer*" en wordt bijvoorbeeld ook informatie over het aantal passagiers, post en materieel verschaft.¹¹¹ Daarenboven verschijnt de rubriek sinds 1866 niet langer in elk nummer, maar eerder sporadisch. Andere wijzigingen zijn minimaal: naast elke spoorweglijn wordt nu ook de lengte in kilometers aangegeven.

In 1867 is de statistiek nog maar eens van plaats veranderd. Nu staat het onderdeel na het luik over de grondstofprijzen, voor het bedrijfsnieuws, maar op 3 november 1872 wordt het geheel naar de laatste bladzijde verschoven om enkele jaren later, op 20 februari 1876 opnieuw te verhuizen naar de voorlaatste bladzijde. Tegen het midden van de jaren 1880 is de rubriek verdwenen.

Toch is deze statistische informatie voor het historisch onderzoek van grote waarde, omdat dankzij het rekenwerk van de redactie de opbrengsten van allerlei buitenlandse en binnenlandse netwerken kunnen worden samengebundeld in één statistiek en onderling kunnen worden vergeleken, zoals de titel van de statistiek overigens vooropstelt. Het is echter zonde dat de redactie zelf geen vergelijkende studie doet.

8.1.4. Chemins de fer et divers (1886 - 1914)

Met het opdrijven van de periodiciteit kan het weekblad weer een nieuwe spoorwegstatistiek toevoegen. In feite is de nieuwe statistiek een logisch vervolg op de voorgaande rubriek. De nadruk ligt voornamelijk op de inkomsten, die vergeleken worden met een voorgaande periode, al dan niet onmiddellijk voorafgaand aan de periode in kwestie (zie figuren 44 en 45).

CHEMINS DE FER ET DIVERS - STATISTIQUE COMPARATIVE							
DESIGNATION et LONGUEUR EN KILOMETRE	DATE	RECETTES DE LA SEMAINE		RECETTES DEPUIS LE 1er JANVIER		PAR JOUR KILOM. francs	
		1885	1886	1885	1886	1885	1886
Nord (3475).	19-25 nov.	3.370.149	3.350.686	142.828.325	134.644.609	124	125

Figuur 44: Chemins de fer et divers - statistique comparative, 1886

¹¹¹ 5/11/1865, *Monimat*

CHEMINS DE FER ET DIVERS. — STATISTIQUE COMPARATIVE (1).

DÉSIGNATION et LONGUEUR EN KILOMÈTRES	DATE	RECETTES DE LA SEMAINE		RECETTES DEPUIS LE 1 ^{er} JANVIER		PAR JOUR KILOM. FRANCS.		DÉSIGNATION ET LONGUEUR EN KILOMÈTRES	DATE	RECETTES DE LA SEMAINE		RECETTES DEPUIS LE 1 ^{er} JANVIER		PAR JOUR KILOM. FRANCS.	
		1886	1885	1886	1885	1886	1885			1886	1885	1886	1885	1886	1885
Nord (5,475) (2)	19-25 nov.	3.370.149	3.350.686	142.838.325	142.644.609	124	125	Nord Emp. Verdin. (847)	21-30 nov.	1.688.218	739.365	21.494.353	23.689.711	190	209
Lyon (7,761)	19-25 nov.	5.273.478	5.671.858	268.596.638	278.627.060	105	111	Saragosse (2,673)	19-25 nov.	1.099.571	1.058.148	47.391.686	42.958.614	54	49
Id. Mont-Genis (133)	19-25 nov.	104.920	97.588	4.315.040	4.286.017	99	97	Nord del'Espagne (1,849)	18-24 nov.	1.165.751	1.079.069	48.799.532	48.653.115	80	80
Id. Algériens (518)	12-18 nov.	210.795	266.974	8.871.297	8.812.386	53	53	Andalous (793)	19-25 nov.	224.895	209.604	10.454.612	9.869.729	42	40
Ouest (4,359)	19-25 nov.	2.367.808	2.417.216	118.887.654	119.203.822	85	86	Asturies (744)	18-24 nov.	183.591	181.050	7.767.654	6.990.520	33	28
Orléans (5,814)	19-25 nov.	2.952.281	3.089.050	142.926.390	158.194.586	79	83	Madrid-Cacerès (429)	19-25 nov.	67.421	44.769	2.671.410	2.454.862	20	17
Est (4,340)	19-25 nov.	2.412.136	2.334.785	112.560.310	112.806.995	82	84	Larida-Reus (103)	18-24 nov.	50.863	45.536	1.870.906	1.378.669	41	41
Midi (2,584)	19-25 nov.	1.763.423	1.741.200	74.663.458	81.032.704	89	95	Zafra-Huelva (67) (4)	17-25 nov.	5.997	3	241.057	3	29	3
État français (2,508)	19-25 nov.	627.617	445.282	24.977.876	22.262.737	33	30	Flandre Occid. (154)	23 nov-5 déc.	42.045	48.733	2.518.404	2.581.059	44	46
Médoc (101)	19-25 nov.	20.093	20.474	990.145	1.052.096	28	32	Pr ^{ts} Henri (A.R.) (141) (3)	21-30 nov.	55.910	54.646	1.722.613	1.866.731	37	40
Bône-Guelma (521)	19-25 nov.	76.615	68.912	2.888.777	2.921.648	46	47	Méditerranée (4,393) (3)	21-30 nov.	2.868.596	2.771.854	47.868.186	45.675.992	71	71
Franco-algérienne (270)	20 oct.-1 nov.	38.648	15.438	857.665	948.784	10	11	Sicile (3)	11-20 nov.	235.401	217.879	3.524.704	3.046.186	3	3
Est-algérien (592)	12-18 nov.	73.411	81.523	3.526.218	3.561.407	23	27	Portugais (R.R.) (580)	19-25 nov.	290.233	228.822	12.421.389	10.935.167	66	58
Ouest-algérien (228)	19-25 nov.	45.896	45.565	1.921.935	1.945.549	25	26	Beira-Alta (253)	12-18 nov.	36.151	32.619	1.604.332	1.364.136	20	17
Autrichiens (2,451) (2)	23 nov-2 déc.	1.742.133	693.387	30.564.849	33.564.669	93	102	Mexican Railway (471) (3)	28 nov-4 déc.	12.000	12.000	285.200	254.000	96	85
Lombards (2,190)	19-25 nov.	1.890.604	1.974.675	85.580.570	88.888.257	118	123	Suez	3-9 déc.	1.180.000	770.000	53.480.000	58.210.000	3	3
N.-O. d'Autriche (933)	26 nov-2 déc.	2.273.336	267.596	11.651.915	11.379.767	93	91	Omnibus de Paris	26 nov-2 déc.	640.334	651.276	32.172.654	32.080.304	3	3

(1) Nous publions une fois par mois le Tableau général des Recettes des chemins de fer. (Voir pour le tableau précédent le n° 97 de l'Annuaire.)
 (2) Pour plus de détails, voir l'annonce publiée régulièrement dans notre journal aux Avis de Sociétés. — (3) Recette totale depuis le 1er juillet.
 (4) Recette totale depuis le 23 juillet.

Figuur 45: chemins de fer et divers - statistique comparative

Eveneens van belang is de tekst die onder de statistiek staat vermeld, waarin wordt verteld dat ook "*Avis de sociétés*" (zie hoofdstuk 6: 6.3) financiële informatie publiceert, net zoals een maandelijkse statistiek met recettes (zie 8.1.5.)

8.1.5. Chemins de fer et tramways etc. - statistique comparative (1886 - 1914)

Door de nieuwe ruimte die in 1886 wordt gecreëerd, is er voldoende plaats om nog meer gegevens aan de lezer aan te bieden.

Eigenlijk is deze statistiek met de titel "*chemins de fer et tramways - statistique comparative*" een exacte kopie van "*Statistique comparative - recettes brutes*", dat al eerder in het weekblad was verschenen.

Chemins de fer et tramways - Statistique comparative					
DESIGNATION ET LONGUEUR EN KILOMETRE	RECETTE BRUTE			PRODUITS PAR JOUR-KILOMET.	
	EPOQUE	1885	1886	1885	1886
		Francs		Francs	
Etat (3168)	1 janv - 30 nov	101.104.334	110.444.823	105	106

Figuur 46: "Chemins de fer et tramways - statistique comparative"

Toch is deze statistiek een duidelijke tegemoetkoming aan een nieuwe realiteit, omdat zij niet alleen de component "*tramways*", de buurtspoorwegen, in de statistiek opneemt, maar tegelijk meer aandacht besteedt aan het nationale karakter van de spoorwegen.

De rubriek wordt evenwel eerder sporadisch (maandelijks) dan op regelmatige basis gepubliceerd en zal in de toekomst, vooral door de ontwikkeling van de buurtspoorwegen, verder uitgebreid worden tot 2 bladzijden. De titel verandert daarmee in (1902): "*Chemins de fer et tramways etc. - statistique comparative*" (zie figuur 45).

CHEMINS DE FER ET TRAMWAYS. — STATISTIQUE COMPARATIVE (*).

DÉSIGNATION				RECETTE BRUTE.		PRODUIT PAR JOUR KILOM.	
ET		ÉPOQUE.		1886		1885	
LONGUEUR EN KILOMÈTRES.				1886		1885	
ALLEMAGNE (3).				Mars.		Francs.	
Aix-Juliers (40).	1-31 janv.	85.883	78.742	87	79		
Alsace-Lorraine (1319)	1 avril-31 janv.	33.426.300	33.956.500	104	107		
Aldam-Golberger (122).	1 avril-31 janv.	506.399	462.143	17	15		
Altenburg-Zeit (25)	1-31 janv.	78.133	73.039	125	116		
Altona-Kaltenkirchen (37).	1 avril-31 janv.	85.985	28.458	10	7		
Bade État (1319)	1-31 janv.	2.212.385	2.364.898	68	72		
Berlin-Dresde (483).	1 avril-31 janv.	3.203.398	3.253.700	72	73		
Breslau-Varsovie (55).	1-31 janv.	31.417	36.457	23	26		
Dortmund-Gronau (95).	1-31 janv.	96.208	95.554	41	41		
Etat Prussien (21.376)	1 avril-31 janv.	553.949.418	560.599.178	107	111		
Eutin-Lubeck (33).	1-31 janv.	21.028	21.604	26	26		
Gaschwitz-Meuselwitz (28).	1-31 janv.	44.226	46.887	64	68		
Halberstadt-Blankenburg (25)	1-31 janv.	23.670	26.550	39	44		
Haute-Hesse (176)	1 avril-31 janv.	877.842	881.810	20	21		
Hesse-Louis (non gar.) (527)	1-31 janv.	879.477	1.002.022	67	77		
Id. (gar.) (477)	1-31 janv.	121.843	123.405	28	28		
Holstein (97).	1-31 janv.	61.569	64.767	20	27		
Krefeld-Kreis-Kempen (61)	1 avril-31 janv.	250.438	262.725	17	18		
Kreis-Oldenburg (24)	1 avril-31 janv.	70.223	65.001	12	11		
Lubeck-Buchen (430).	1-31 janv.	263.999	292.725	82	91		
Main-Neckar (95).	1-31 janv.	370.519	373.400	158	159		
Marientburg-Miawkaer (150).	1-31 janv.	174.700	167.638	47	45		
Mecklenbourg-Erfurt	1-31 janv.	371.603	425.613	43	49		
Nordhausen-Charl (31).	1-31 janv.	81.576	119.747	25	37		
Oldenburg (317).	1-31 janv.	225.147	233.583	29	32		
Palatinat (632)	1-31 janv.	1.049.091	1.177.251	67	73		
Saal (79)	1-31 janv.	62.660	65.888	32	34		
Saxe (Etat) (2208).	1-31 janv.	5.362.240	5.382.197	96	99		
Stargard-Gustrin (98).	1 avril-31 janv.	478.698	480.301	20	20		
Sud-Prusse-Orientale (243)	1-31 janv.	241.487	302.367	40	50		
Untereibische (106).	1 avril-31 janv.	705.152	715.407	27	28		
Weimar-Gera (69)	1-31 janv.	61.848	62.416	36	36		
Werra (173)	1-31 janv.	183.208	191.223	33	35		
Württemberg (1536).	1 avril-31 janv.	24.891.688	24.575.911	66	65		
Zittau-Reichenberg (27)	1-31 janv.	51.032	53.221	77	81		
ANGLETERRE (3).				Livres Sterling.		Francs.	
Great-Eastern (1.430).	28 déc.-14 fév.	386.151	381.092	132	132		
Great-Northern (1.534).	28 déc.-14 fév.	461.316	463.165	153	155		
Great-Southern-et-Western (822).	26 déc.-12 fév.	77.197	79.492	49	52		
Great-Western (3.835)	28 déc.-14 fév.	878.030	921.690	117	126		
Lancashire-Yorkshire (799).	28 déc.-14 fév.	456.808	468.049	292	299		
London-North-Western (2.898).	28 déc.-14 fév.	1.031.561	1.055.355	182	187		
London-Brighton (739).	27 déc.-13 fév.	222.503	222.401	154	155		
London-East (2.471).	27 déc.-13 fév.	609.257	728.611	144	150		
North-London (19).	28 déc.-14 fév.	58.815	60.400	157	162		
North-Staffordshire (311).	28 déc.-14 fév.	82.492	84.781	135	139		
AUTRICHE (3).				Francs.		Francs.	
Nord-Empereur-Ferdinand (818) (4).	1-31 janv.	1.833.931	2.313.353	173	216		
Ostarr-Friedland (33)	1-31 janv.	21.386	29.737	60	73		
Pardubitz-Reichenberg (283)	1 janv.-25 fév.	376.658	408.833	59	61		
Louis de Gallie (534)	1 janv.-28 fév.	980.162	1.475.238	70	105		
Aussig-Troppitz (97).	1-31 janv.	210.211	266.967	175	222		
Ouest de Bohême (301).	1-31 janv.	249.480	308.165	100	124		
Gratz-Köflach (91).	1-31 janv.	116.242	126.199	60	112		
Chemins de fer Etat (4292)	1 janv.-30 nov.	35.827.421	32.415.410	62	64		
Lemberg-Czernowitz (357)	1 janv.-30 nov.	2.735.242	3.167.883	57	61		
Buschthrad (401).	1-31 janv.	356.604	457.109	72	92		
Nord de Bohême (310).	1-31 janv.	224.279	278.134	58	72		
Kaschau-Oderberg (427)	1 janv.-30 nov.	4.042.970	4.023.960	71	70		
BELGIQUE.				Francs.		Francs.	
Etat (3.168)	1 janv.-30 nov.	110.104.334	110.444.823	165	166		
Tournai-Jurbise (47).	1 janv.-30 nov.	751.270	792.337	48	50		
Lauden-Hasselt (27)	1 janv.-30 nov.	31.757	41.290	7	8		
Bruxelles-Lille-Calais (45)	1 janv.-30 nov.	771.045	818.894	51	54		
Braine-le-Comte à Gand (55)	1 janv.-30 nov.	1.013.069	1.059.529	57	58		
Welkenraedt (15 1/2)	1 janv.-30 nov.	232.369	271.964	49	53		
Plateaux de Herve (35).	1 janv.-30 nov.	344.681	397.386	30	31		
Anvers à Gand (56).	1-31 janv.	81.691	85.664	54	55		
Grand-Central belge.		"	"	"	"		
Liège-Maestricht (36).	1 janv.-30 nov.	947.594	1.043.018	95	104		
Chimay (66)	1 janv.-30 nov.	520.676	621.750	26	31		
Gand-Bruges-Ecclou (48).	1 janv.-31 déc.	609.161	643.373	35	35		
Liège-Limbourg (135)	1 janv.-30 nov.	1.814.647	1.919.898	49	42		
Liège-Namur (75)	1 janv.-30 nov.	171.304	487.459	19	19		
Germonde-St-Nicolas (32).	1 janv.-31 déc.	202.327	210.546	23	27		
Gand-Termonden (41).	1 janv.-31 oct.	297.958	394.993	23	24		
Hasselt-Maeseyck (41).	1 janv.-30 nov.	126.254	123.225	9	9		
Malines-Terneuzen.	1 janv.-31 déc.	921.752	809.919	37	33		
Nord-Pelges.	1 janv.-30 nov.	10.848.007	11.598.692	192	205		
Tramways Bruxellois.	1-31 janv.	187.065	182.906	"	"		
ESPAGNE.				Francs.		Francs.	
Almansa-Valencia (303).	1-20 janv.	508.221	318.188	65	40		
Tarragone-Barcelone (350).	1-31 janv.	1.147.366	1.070.578	106	99		
Madrid-Barcelone (127).	1-31 janv.	112.225	"	36	"		
FRANCE.				Francs.		Francs.	
Gaz Parisien.	janvier.	8.715.485	8.800.166	"	"		
C ^e centrale du gaz (Lebon).	1 janv.-31 déc.	6.545.986	6.303.022	"	"		
Voitures de Paris.	1 janv.-31 déc.	18.924.835	19.996.947	"	"		
GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG.				Francs.		Francs.	
Prince-Henri (1 ^{er} rés.) (139).	1 janv.-28 fév.	300.161	292.287	37	36		
" (2 ^e rés.) (10).	1 janv.-28 fév.	4.708	4.155	8	7		
Guillaume-Luxembourg (170).	1 janv.-31 déc.	7.542.375	7.243.125	121	116		
Chemins de fer Secondaires (41).	1-31 janv.	7.812	"	6	"		
ITALIE.				Francs.		Francs.	
Adriatique.	1 janv.-30 nov.	40.355.446	"	"	"		
Sicile.	1 janv.-10 janv.	4.403.120	4.395.160	"	"		
PAYS-BAS (3).				Francs.		Francs.	
Néerlandais-Rhénan (214).	1 mai-31 janv.	3.546.811	"	129	"		
Amsterdam-Rotterdam (160).	1-31 janv.	449.711	478.337	192	204		
Soc. d'exp. chemins de l'Etat (1426)	1-31 janv.	820.795	932.830	39	46		
Central-Néerlandais (101).	1-31 janv.	51.701	62.542	35	42		
Samarang-Principautés (203).	1-31 janv.	153.199	164.782	51	55		
Batavia-Buitenzorg (58)	Id.	51.493	52.531	60	61		
RUSSIE (3).				Roubles.		Francs.	
Nicolas (644).	1 janv.-30 nov.	19.019.278	21.036.978	354	390		
Petersbourg-Varsovie (1288).	Id.	9.381.238	9.819.033	89	91		
Moscou-Nijni-Novgorod (437).	Id.	7.894.423	8.004.519	216	221		
Varsovie-Vienne (347).	1-31 janv.	693.362	733.826	258	251		
Varsovie-Bromberg (147).	Id.	83.854	84.005	74	74		
Sud-Ouest et Bender-Galatz.	1 janv.-30 nov.	25.552.025	20.888.028	"	"		
Moscou-Brest (1092).	1 janv.-31 déc.	9.176.936	10.307.762	92	104		
Baltique (492).	1 janv.-30 nov.	3.237.640	3.642.854	79	88		
Orel-Vitebsk (521).	1 janv.-31 déc.	4.636.001	5.789.373	98	121		
Koursk-Kiev (1472).	1 janv.-31 déc.	5.734.500	5.866.587	43	44		
Koursk-Khar'kov-Azov (818).	1 janv.-31 oct.	8.193.788	7.864.140	132	126		
Rybinsk-Bologoe (299).	1 janv.-31 déc.	3.255.899	3.502.571	110	130		
Losovo-Sébastopol (650).	1 janv.-31 oct.	3.374.515	3.763.278	68	76		
Riask-Viazma (691).	1 janv.-31 déc.	2.883.235	3.441.530	46	54		
Transcaucasien.	1 janv.-31 déc.	5.865.038	4.556.830	"	"		
ROUMANIE.				Francs.		Francs.	
Etat Roumain (1423).	1 janv.-30 sept.	18.243.586	11.086.956	47	36		
SUISSE.				Francs.		Francs.	
Suisse Occidentale et Simplon (599).	1-31 janv.	647.500	725.000	35	39		
Nord-Est (541).	1-31 janv.	853.000	865.743	49	50		
Jura-Berne (353).	1-31 janv.	320.000	384.669	38	41		
Central (323).	1-31 janv.	634.000	667.622	63	67		
Union Suisse (278).	1-31 janv.	455.900	433.068	53	50		
St-Gothard (266).	1-31 janv.	300.000	672.763	72	82		
Zürich-Zug-Lucerne (67).	1-31 janv.	99.000	110.601	48	53		
Sud-Argovie (58).	1-31 janv.	79.300	85.882	44	48		
Bozberg (58).	1-31 janv.	160.000	166.898	89	93		
Emmenthal (43).	1-31 janv.	31.700	30.329	24	23		
Argovie-Lucerne (43).	1-31 janv.	11.650	11.751	9	9		
Tessin (40).	1-31 janv.	21.327	21.009	47	48		
Toggenbourg (25).	1-31 janv.	17.700	17.972	23	23		
Effretikon-Hinwil (23).	1 janv.-31 déc.	154.912	158.532	18	19		
Bulle-Romont (19).	1-31 janv.	12.200	10.540	21	18		
Wädenswil-Einsiedeln (17).	1-31 janv.	8.900	9.674	17	18		
Lausanne-Echallens (15).	1-31 janv.	5.285	5.000	11	11		
Appenzel (15).	1-31 janv.	13.065	12.429	28	27		
Liestal-Waldenburg (14).	1-31 janv.	3.584	3.110	8	5		
Arth-Rigi (11).	1 mai-31 oct.	243.733	204.569	120	100		
Uetliberg (9).	1-31 janv.	976	1.146	3	4		
Bodell (6).	1-31 janv.	4.200	4.021	15	14		
Wohlen-Bremgarten (8).	1-31 janv.	1.270	1.283	5	5		
Rigi (7).	1 mai-30 nov.	426.048	"	284	"		
Wald-Rüti (7).	1-31 janv.	4.480	4.251	21	20		
Rorschach-Heiden (7).	1-31 janv.	3.910	3.272	18	15		
Ceinture de Bâle (5).	1-31 janv.	13.550	16.818	87	102		
Rapperswil-Pfäfers (4).	1-31 janv.	1.470	1.501	12	12		

(1) Chemins de l'Etat ; Y compris Tournai à Jurbise, Bruxelles-Lille-Calais, Braine-le-Comte à Gand, Welkenraedt, Plateaux de Herve et Liège-Namur.

(2) Tournai à Jurbise, Lauden à Hasselt, Bruxelles-Lille-Calais, Braine-le-Comte à Gand, Welkenraedt, Plateaux de Herve et Liège-Namur : La recette renseignée est la recette nette.

(3) Pour les résultats comparatifs en francs, les monnaies étrangères sont calculées au pair, sans tenir compte du change.

(4) Nord-Empereur-Ferdinand ; Y compris Moravo-Silésien.

(*) La recette indiquée est celle accusée par la Compagnie, non compris la garantie du gouvernement.

(*) Voir également le tableau d'autre part.

Figur 47: chemins de fer et tramways - statistique comparative

VALEURS AMERICAINES								
NOM des COMPAGNIES	Longueur en milles	CAPITAL	DETTES	Valeur nominale en dollar	Revenu p. %		Payement d'intérêts et dividendes	Cours pour %
					Avant dernier exercice	Dernier exercice		
ACTIONS DE CHEMINS DE FER								
Atlantic and St-Lawrence	149	2.494.000	3.874.576	500	10 1/2	6		75

Figuur 49: "Valeurs américaines"

Ook omtrent de obligaties was heel wat informatie beschikbaar (zie figuur 50): "*capital*"; "*conditions des obligations*"; "*revenu p. %*"; "*date des paiements*"; "*date de l'entier remboursement*"; "*ex-coupons*"; "*cours*" (papier - argent)

VALEURS AMERICAINES								
DESIGNATION des TITRES	Capital en dollars	CONDITION des OBLIGATIONS	REVENU P. %	Date des Payement	DATE de l'entier de remboursement	EX-COUPONS	Cours	
							Argent	Papier
OBLIGATIONS DE CHEMINS DE FER								
Alabama et Tenn. River	838.000	1 Hypothèque convertible	7	jnv. - juil.	1872	X	. . .	85

Figuur 50: "Valeurs américaines"

Vervolgens wordt enige ruimte voorzien voor "*Emprunts des états et des villes*" (zie figuur 51) waar een onderscheid wordt gemaakt tussen de uitgaven van de VS (5), de verschillende staten (34) en de steden (36). Andere informatie omvat: "*intérêts par %*"; "*époque des paiements*"; "*date de l'entier remboursement*"; "*cours*" (argent - papier).

EMPRUNTS DES ETATS ET DES VILLES					
DESIGNATION des TITRES	Intérêts p. %	EPOQUE des PAYEMENTS	DATE de l'entier de remboursement	Cours	
				Argent	Papier
Mains.	6		1870	102	101

Figuur 51: "Emprunts des états et des villes"

Op 15 november 1857 verdwijnt de titel echter en wordt het geheel opgenomen in de bestaande rubriek van de koersen. Enkel "*Amérique. Actions de chemins de fer*" doet nog rechtstreeks denken aan de Amerikaanse oorsprong van de aandelen. Op 10 oktober 1858 zijn echter de staatsleningen en de aandelen verdwenen, gevolgd door de obligaties op 10 april 1859 (zie tabel 8).

Periode	Nummers	Titel
4/10/1857 → 8/11/1857	40 - 45	Cours des valeurs américaines
15/11/1857 → 3/10/1858	46 - 41	Amérique actions de chemins de fer - Amérique. Obligations de chemin de fer - Emprunts des états et des villes
10/10/1858 → 10/04/1859	42 - 15	Amérique. Obligations de chemin de fer

Tabel 8: "Cours des valeurs américaines"

Slechts gedurende 3 jaargangen worden Amerikaanse koersen gepubliceerd.

8.1.7. Sociétés diverses

Op 17 maart 1861 gaat een nieuwe rubriek van start: "*Sociétés diverses*". De redactie geeft hiervoor zelf een verklaring:

*"Afin de faciliter la négociation des titres des sociétés non cotés aux bourses belges, nous avons formé un tableau spécial de ces compagnies".*¹¹³

Het feit dat het weekblad een verklaring geeft voor het ontstaan van de rubriek is uniek. Ook de toelichting over de informatie die wordt aangegeven is zelden gezien:

"La première colonne des cours indique le prix auquel se présente acheteur; la seconde, le prix des vendeurs; la troisième colonne, relative au cours faits, contient le prix des dernières ventes parvenues à notre connaissance et effectuées par agent de change, par notaire ou par nos soins - tout avis être adressé à la direction du Moniteur des intérêts matériels, rue Royale, 101 à Bruxelles." (zie figuur 52)¹¹⁴

De citaat geeft bovendien meteen aan dat het weekblad zich bij de creatie van de statistiek laat leiden door notarissen, beursmakelaars en het grote publiek. Ook deze bronvermelding is eerder zeldzaam in de Monimat.

SOCIETES DIVERSES					
DESIGNATION des TITRES	Valeur nominale	Revenu		Cours	
		1860	1861	Argent	Fait

Figuur 52: Sociétés diverses

Van bij de start wordt een onderscheid gemaakt tussen: "banques" (2), "caisses" (3), "assurances" (34), "chemin de fer" (16), "charbonnages" (29), "usines métallurgiques" (19) en "diversen" (23). Op 14 april wordt daarbij een eerste scheiding gemaakt tussen naamloze vennootschappen en commanditaire vennootschappen. De rubriek wordt echter al weer snel opgegeven, zonder hiervoor een verklaring te geven.

8.1.8. Changes (1858 - 1914)

Op 10 oktober 1858 publiceert de krant voor het eerst informatie over de wisselkoersen en discontovoeten. Daarbij komen verschillende steden aan bod: *Antwerpen, Brussel, Amsterdam, Parijs, Lissabon, Londen, Frankfort, Hamburg, Triëste, Bremen, Christiania, Leipzig* en *New York*.¹¹⁵

Aanvankelijk kwam de rubriek "Changes" in de plaats van de Amerikaanse staatsfondsen, maar vanaf 10 april 1859 wordt het hele stuk in een zeer smalle kolom tussen de obligaties en de spoorwegrecettes op de laatste bladzijde geplaatst en ingeperkt. Bij de aanvang van het jaar 1860, wordt de rubriek in ere hersteld, en voor de koersen geplaatst, om net iets meer dan een jaar later, op 17 maart 1861, weer naar zijn aloude plaats te verhuizen, op de laatste bladzijde. De verhuis van de rubriek is voornamelijk te wijten aan de veranderingen in de koersnoteringen, waardoor de krant tevens verplicht wordt alle rubrieken die vlak voor of na de koersen stonden, al dan niet tijdelijk van plaats te veranderen. Inhoudelijk zijn er echter geen toegevingen, integendeel, de stad "*Wenen*" wordt aan de lijst toegevoegd.

Op 28 september 1862 wordt de titel gewijzigd in "*Changes et escompte*". De informatie over de rente- en discontovoeten, waarbij meestal een onderscheid wordt gemaakt tussen die op de vrije markt, en die bij het parket, wordt aan de reeds gekende informatie inzake wisselkoersen toegevoegd. De rubriek staat nu op de voorlaatste pagina. De steden "*Madrid*", en in 1863 "*Berlijn*", "*Cadix*", "*Turijn*", "*St-Petersburg*" en "*Lissabon*" worden toegevoegd, maar die eerste verdwijnt reeds zeer vlug van de tabellen. In 1865 wordt de lijst evenwel versterkt met "*Florence*", hoewel de statistiek in zijn totaliteit toch voornamelijk afhankelijk blijft van de beschikbare informatie.

Het geheel verhuist naar de laatste bladzijde op 3 november 1872 en op 20 februari 1876 naar de voorlaatste bladzijde. Tot aan 1914 zal de statistiek geen structurele veranderingen meer ondergaan.

¹¹³ 17/03/1861, *Monimat*

¹¹⁴ *ibid.*

¹¹⁵ Zowel Bremen, Leipzig, Christiania als Lissabon zullen op korte termijn uit de lijst geschrapt worden.

CHANGÉ ET ESCOMPTE.	
AMSTERDAM (7 déc.) — Paris, par 100 fr., c./j. 47.72 1/2 P.; 2/m., 47.40 A.; Madrid, par Piast., 3/m. 2-27 A.; Lisbonne, par 1000 Rs, 3/m. 2.62 A.; Italie, 3/m. par 100 L., 47.00 A.; Vienne, 3/m. par 100 fl., 94.00 A.; Allemagne, par R. M^e c./j. 59.25 A.; 3/m. 58.60 A.; Londres, par £, 3/m. 12.01 A.; c./j. 12.10 A.; Belgique, par 100 fr., 3/m. 47.25 A.; c./j. 47.60 A.; St-Petersbourg, par 100 R., 3/m. 112.00 A.; Rotterdam, 3/m. p. 100 fl., 00; Suisse, par 100 fr., c./j. 47.60 A.; 3/m. 47.15 A. — <i>Taux de l'argent</i>: Banque néerlandaise, escompte: lettres de change, 2 1/2 p. c.; promesses, 3 p. c.; prêts sur effets nationaux, 3 p. c.; prêts sur marchandises, 3 p. c. Report (prolongation) 3 1/2 à 4 p. c. Marché libre, 4 p. c. — <i>Cours des monnaies</i>: Guillaume d'or, fl. 9.90 à 10.00; ducat 5.75 à 5.85; souverain anglais, 12.05 à 12.15; pièce de 20 fr., 9.55 à 9.65; pièce de 20 marcs, 11.80 à 11.90; pièce de 5 fr., 2.35 à 2.40; piastre, ...; or en barres, 1.635 à 1.650; argent en barres, 80.00. ANVERS (7 déc.) — Amsterdam et Rotterdam, p. 100 fl., c./j., 209.40 A. à 209.75 P.; Allemagne, p. 100 mcs, c./j. 124.30 A.; Lond p. 1 £ c./j. 25.35 1/2 A. à 25.40 P.; on demand 25.37 1/2 A. à 25.41 1/2 P.; Paris, p. 100 fr. 100.10 A. à 100.22 1/2 P.; Italie (or), par 100	L. c./j. 99.60 A. Vienne, p. 100 fl., c./j. 200.50; Suisse, p. 100 fr., c./j. 99.90 A.; Stockholm, p. 100, cour 000 00 A.; Belgique, p. 100 fr., c./j. 99.87 1/2 A. BARCELONE (7 déc.) — Londres, 47.30; Paris, 4.96 1/2. BERLIN (7 déc.) — Belgique, p. 100 fr. 8/j. 80.35; 2/m. 80.05; Amsterdam, p. 100 fl. 8/j. 168.30; 2/m. 167.75; Londres, p. 1 £ 8/j. 20.39; 3/m. 20.23 1/2; Paris, p. 100 fr. 8/j. 80.45; 2/m. 80.15; Vienne, p. 100 fl. 8/j. 161.55; 2/m. 160.55; Saint-Petersbourg, 3 s. 191.20; 3/m. 190.00; Varsovie, 8/j. 191.90. — <i>Cours des monnaies</i>: Souverain anglais, 20.34 A.; Napoléons d'or, 16.14 A.; Ducats, 9.65; Dollars, 4.19 A. — Escompte, 4 p. c.; prêts sur marchandises, 4 1/2 à 5 p. c. BRUXELLES (7 déc.) — Amsterd., c./j. 209.25 à 209.85; Berlin, c./j. 124.15 à 124.60; Francfort, c./j. 124.15 à 124.60; Hambourg, c./j. 124.15 à 124.60; Londres, c./j. 25.34 1/2 à 25.38 1/2; Vue, 25.36 1/2 à 25.40 1/2; Paris, c./j. 100.07 1/2 à 100.17 1/2; Rotterdam, c./j. 209.85 à 209.55; Vienne, c./j. 200.50 à 202.50; Madrid, c./j. 00 A.; Gènes, c./j. 00; Saint-Petersbourg, c./j. 00; Genève, c./j. 00.00 A. — <i>Cours des coupons</i>: métalliques papier, coupon de 21 fl., fr. 42.00 A.; métalliques argent, coupons de 21 fl., fr. 42.00 A.; dette extérieure d'Espagne 4 p. c., 1/4 p. c. perte; russes, payables à Hambourg, fl. 1.23 1/2; russes en roubles argent, fr. 2.3 71/2 le R.; dette
hollandaise, fr. 26.06 1/4; Dollars, fr. 5.15. — <i>Taux de l'argent</i>: Banque nationale, escompte: traites acceptées, 2 1/2 p. c.; effets de commerce non acceptés, 3 p. c. coupons d'emprunts belges dont l'échéance n'excède pas 100 jours, 2 1/2 p. c. Prêts sur fonds publics, 3 p. c. CONSTANTINOPLE (7 déc.) — Londres, 110 3/8; Paris, 22-95. — <i>Cours des monnaies contre lires turque à 100 piastres</i>: Souverains anglais, 110.25 piastres; pièces de 20 fr., 87.30 p.; Impérial russe, 90.10 p.; Ducat Crémiz, 51.10 p.; Médjidié differ., 107.00; agio Bechlik; 102.30; Métallique, 99.00; Rouble-papier, 9-52. FLORENCE (7 déc.) — Londres, p. 1 £, L. 25.16 à 25.20; France, p. 100 fr., 100.25 à 100.35. — <i>Escompte</i>: 5 p. c.; intérêt des avances, 4 1/2 p. c.; Bons du trésor, à 6 mois. 2 p. c.; 7 à 9 mois, 3 p. c.; de 10 à 12 mois, 4 p. c. — Napoléons d'or, L. 20.05. FRANCFORT (7 déc.) — Amsterdam, 100 fl. c./j. 168.35 3/m. 168.00 A.; Bruxelles et Anvers p. fr. 100 c./j. 80.35; Londres p. 1 £ c./j. 20.385; 3/m. 20.400 A.; Milan, p. 100 L. c./j. 80.25; Paris p. 100 fr. c./j. 80.45 A.; Suisse, p. 100 fr. c./j. 80.35; St-Petersbourg, p. 100 R. c./j. 000.00 3/m. 000.00 A.; Vienne p. 100 fl., c./j. 161.45; 3/m. 161.30 A.; <i>Escompte</i>: Banque, 3 1/2 p. c. A. <i>Cours des monnaies</i>: pièces de 20 fr., 16.10; souverains anglais,	

Figuur 53: Change et escompte¹¹⁶

De bovenstaande illustratie geeft evenwel aan dat de rubriek heel wat meer informatie aanbrengt dan de traditionele koersen en rentevoeten. Zo vinden we ook nog financiële gegevens over de buitenlandse schuld van Spanje, Nederland, informatie over de goudprijs, ... "Changes et escompte" moet aldus ruim opgevat worden.

8.1.9. Prix des métaux (1890 - 1914)

In 1890 voegt het weekblad een grondstoffenrubriek toe die gewoonlijk aan het begin van elke maand verschijnt. Het bevat een periodieke prijzenstatistiek die volgende goederen vermeldt:

• 1890

prix des métaux: cuivre chili à Londres comptant £; étain des détroits; plomb anglais; plomb d'Espagne; zinc, marq. ordin.; warrants à Glasgow; fer n° 1 en Belgique (zie figuur 54)

Prix des métaux	1ernov.89.	1erdéc.89.	1erjanv.90.	1erfév.90.	1ermars90.	1er av.90.	1er mai 90.	1er juin90.	1er juill.90.	1eraoût90.	1er sept.90	30sept.90
Cuivre Chili à Londres £	42-12-6	44-2-6	50-2-6	48-15-0	47-5-0	49-2-6	47-12-6	49-2-6	57-12-6	57-0-0	57-0-0	59-7-6
Etain des Détroits . .	92-12-6	97-7-6	96-7-6	94-10-0	90-5-0	90-5-0	92-7-6	93-10-0	93-0-0	94-7-6	96-17-6	102-0-0
Plomb anglais . .	12-10-0	14-17-6	14-5-0	12-17-6	12-12-6	12-17-6	13-0-0	13-2-6	13-8-9	12-17-6	13-5-0	14-5-0
Plomb d'Espagne . .	12-8-9	14-12-6	14-2-6	12-17-6	12-7-6	12-12-6	12-17-6	13-1-3	13-5-0	12-12-6	13-2-6	14-5-0
Zinc marq. ordin. . .	22-10-0	22-7-6	24-5-0	23-17-6	22-2-6	21-0-0	21-7-6	22-15-0	22-15-0	23-10-0	24-5-0	25-5-0
Warrants à Glasgow . sh	57-1	60-9	63-4 1/2	56-6	52-2 1/2	48-11	46-2 1/2	44-2	45-10 1/2	46-1	49-6	53-0
Fer n° 1 en Belgique .fr	150-	175-	180-	180-	182-50	180-	170-	160-	145-	142-50	135-	140-

Figuur 54: Prix des métaux 1890

• 1902

prix des métaux: cuivre Chili à Londres comptant; étain des détroits; plomb anglais; plomb d'Espagne; zinc marq. Ord.; warrants à Glasgow; barres en acier pays; barres en fer n° 2, charbon de four; coke métallurgique ordinaire (zie figuur 55)

¹¹⁶ Bron: "Change et escompte", 9/12/1886, *Monimat*, p 2323

<i>Prix des métaux</i>	1er fév.1901	1ermars1901	1eravril 01	30avril 01	3 juin 01	30 juli 01	2sept.01	1r oct.01	31 oct.01	2déc. 01	31 déc.1901
Cuivre Chili à Londres comptant. £	71-5-0	70-15-0	69-2-6	69-12-6	69-5-6	67-10-0	66-11-3	63-12-6	65-5-0	61-7-6	49-0-0
Etain des Détroits	121-5-0	121-0-0	114-10-0	118-0-0	128-12-6	119-15-0	117-7-6	111-5-0	113-17-6	113-7-6	106-0-0
Plomb anglais	15-17-6	14-17-6	13-12-6	12-15-0	12-17-6	12-7-6	12-0-0	12-7-6	11-17-6	11-10-0	10-13-9
Plomb d'Espagne	15-6-3	13-15-0	13-0-0	15-5-0	12-6-3	11-18-9	11-16-3	11-18-9	11-10-0	11-3-9	10-3-9
Zinc marq. ordin.	18-2-6	17-7-6	16-2-6	17-2-6	17-12-6	16-12-6	17-2-6	16-15-0	16-15-0	16-10-0	16-15-0
Warrants à Glasgow sh	52-7	52-9 1/2	53-1	54-3	53-7 1/2	53-10	53-3	54	54-11	55-3	49-0
Fer n° 2 pays fr	40-00	137-50	140-00	140-00	140-00	135-00	135-00	135-00	132-50	122-50	122-50
Charbon de four	20-00	18-00	20-00	19-00	18-00	14-50	14-50	14-50	14-50	14-50	14-50
Coke métallurgique ordinaire . . .	25-00	25-00	22-50	18-00	18-00	17-00	17-00	17-00	17-00	17-00	17-00

Figuur 55: prix des métaux 1902

8.1.10. Publieke veilingen van effecten op de beurzen (1885 - 1914)

Vanaf 31 mei 1885 neemt de Monimat een nieuw, zij het onopvallend, onderdeel op, namelijk een korte beschrijving van de effecten die openbaar in het beursgebouw en op een in de inleiding aangegeven datum worden verkocht (zie figuur 56).

BOURSE DE BRUXELLES.	
Vente publique du 2 juin	
La vente publique mensuelle des valeurs non cotées officiellement, instituée par la Commission de la Bourse de Bruxelles, aura lieu 2 juin 1885, à 2 1/2 h de relevée, au palais de la Bourse.	
Désignation des titres sui seront exposées en vente:	
<i>Emprunts provinciaux et communaux</i>	Val. nom.
5 oblig. 4 1/2 p.c. Prov. de Namur 1858. fr.	1000
<i>Transports</i>	
15 id. Central-Catalan	500

Figuur 56: Bourse de Bruxelles

Met dit onderdeel wil men de handel vergemakkelijken van effecten die niet-beurgenoteerd zijn. In het verleden publiceerde de Monimat al zo'n lijst (Sociétés diverses), maar die was na korte tijd weer geschrapt. Daarom werd in 1885 een nieuwe rubriek toegevoegd.

Een eerste poging om enige orde in de zaak te brengen, vinden we op 5 juli 1885, wanneer een eerste grote indeling tussen "ACTIONS" en "OBLIGATIONS DE SOCIETES BELGES" wordt gemaakt. In deze twee luiken worden de titels nog eens ingedeeld volgens sector: "assurances", "banques et caisses", "charbonnages et usines", "transports", "valeurs diverses" en ten slotte, maar enkel bij de aandelen, "Panaromas". Er wordt bovendien meer aandacht besteed aan de afwerking van het artikel, wat het geheel enigszins overzichtelijker en duidelijker maakt.

Toch zal de redactie de komende maanden weer lichte structurele wijzigingen doorvoeren, al zijn de beweegredenen niet altijd voor de hand liggend. De belangrijkste is de nieuwe opdeling van de effecten in "ACTIONS" en "OBLIGATIONS intérêts a part".

Gedurende de late jaren 1880 en vroege jaren 1890 is de rubriek min of meer ongewijzigd gebleven (zie figuur 57). De lijst met titels bestaat nu evenwel uit drie luiken: "ACTIONS", "OBLIGATIONS (intérêts à bonifier)" en "OBLIGATIONS (intérêts compris)". De lijst zélf, nog steeds ingedeeld per categorie, is evenwel overeind gebleven. Ook de lengte van de rubriek is nauwelijks gewijzigd en bevat ongeveer 100 titels.

BOURSE DE BRUXELLES.

La vente publique mensuelle des valeurs non cotées officiellement aura lieu les mardi 4 et 6 juillet 1893, à 2 1/4 heures de relevé, au Palais de la Bourse.

Désignation des titres qui seront exposées en vente:		
ACTIONS		Valeur
Nombre	Banques et caisses	nominale
2 act.	Crédit foncier de Belgique . . . fr.	1000
<i>Transports</i>		
15 id.	Central-Catalan	500
OBLIGATIONS (intérêts à bonifier)		Valeur
Charbonnages et usines		nominale
7 oblig.	5 p.c. Strépy-Bracquegnies . . . fr.	500
OBLIGATIONS (intérêts compris)		Valeur
Nombre		nominale
1 oblig.	Forges d'Acoz fr.	500

Figuur 57: Bourse de Bruxelles

Vanaf augustus wordt de rubriek uitgebreid naar Antwerpen, dat in 1890 alweer verdwijnt tot 1903. Het nieuws omtrent de effecten op de Antwerpse beurs wordt op een andere, meer beknopte wijze aangekondigd (zie figuur 58).¹¹⁷

BOURSE D'ANVERS.

Désignation des titres qui seront exposées en vente le jeudi 4 septembre, à 1 3/4 heure, à la Bourse:

61 actions banque de Crédit commercial; 20 actions Banque C.-J.-M. De Wolf; 50 actions Caisse d'escompte; 5 actions Caisse de Liquidation des affaires en marchandises;

Figuur 58: Bourse d'Anvers

Vanaf 1903 wordt de rubriek gevoelig uitgebreid met beursberichten van Gent (1903), Antwerpen (1903) en Luik (1904). Tegelijk wordt voldoende ruimte gecreëerd om het Brusselse deel uit te breiden met de resultaten van de eerder in de maand aangekondigde verkopen.

Toch blijven de inhoudelijke wijzigingen voor de beursaankondigingen beperkt. Het aantal aandelen in de linkse kolom maakt plaats voor de nominale waarden die oorspronkelijk in een rechter kolom waren voorzien. Omdat die laatste nu verdwijnt, bestaat de lijst nog enkel uit de titel en zijn nominale waarde. Aanvullende informatie wordt eventueel opgenomen in de titel. De traditionele indeling van de titels blijft eveneens bestaan (zie figuur 59).

BOURSE DE GAND	
Vente des valeurs non cotées du vendredi 16 avril 1909, à 3 1/2 heures de relevé, au local de la Bourse.	
1 ^o Obligations (intérêts à bonifier).	
500 fr.	Crédit foncier de Belgique 3-20 p. c. juillet 1914.
800 fr.	Crédit foncier de Belgique 3-50 p. c., divers.
8,000 fr.	Caisse de reports et dépôts 3-60 p. c., divers.
1,000 fr.	Caisse hypothécaire anversoise 3-60 p. c., divers.
500 fr.	Caisse des propriétaires 4 p. c. 15 oct. 1910.
3 de 500 fr. nominal	Cotonnière de Gand 4 1/2 p. c.
2 ^o Obligations (intérêts compris).	
100 de 500 fr. nominal	Compagnie mutuelle industrielle 4 1/2 p. c.
3 ^o Actions.	
3	Liniers du Canal, à Gand (nom. 500 fr. au port.).
20	Etablissement horticoles Van Houtte.
40	Verreries de Charleroi.
20	Société anonyme « l'Aurore » (nomin. 500 fr.).

Figuur 59: Bourse de Gand

¹¹⁷ 31/08/1890, Monimat

Vanaf 1903 verder uitgebreid met de verkoopsresultaten van de Brusselse beurs (zie figuur 60). De informatie bestaat uit het aantal verkochte aandelen per titel, de titel van het effect, de vastgestelde prijs, vergezeld van de letter "A" voor "Argent" (tegenover "P" voor "Papier"). Tevens wordt nog aan de titel toegevoegd of er sprake is van de afkortingen "ret." of "adj.". Het is ons niet bekend wat hiermee bedoeld wordt.

BOURSE DE BRUXELLES.			24 1/2 p.c. Auxiliaire industrielle		
Resultat de la vente publique du 8 avril 1909.			3 id.	id.	c. juill. 1902 att.
0 350 p.c. Caisse des Propriétaires adj. à 99-60			2 id.	id.	c. juill. 1903 att.
579 4 p.c. id.			8 id.	id.	c. juill. 1905 att.
100 à 98-80			11 id.	id.	c. 10 att.
Transports.			9 id.	id.	c. 11 att.
3 4 p.c. Tramways de Tunis . . . adj. à 431- "			Scripts		
1 4 p.c. Union des tramways . . . ret. à 285 A.			74 Anvers-Rotterdam . . . adj. à 12- "		
1 5 p.c. Compagnie générale de			6 bons de liquidat. Flandre occid.		
tramways et chemins de fer			5 d'obligations Tramways de Tiflis		
viaticaux en Espagne . . . adj. à 171- "			d'ensemble fr. 375- "		
1 id. même compagnie, 2 ^e série			7 id.	id.	fr. 337-50
coup. 1 ^{er} sept 08 att.			11 id.	id.	fr. 295-25
1 id. id.			7 id.	id.	fr. 140-50
sept. 09 att.			5 id.	id.	fr. 93-75
à 150- "			6 id.	id.	fr. 93-50
Charbonnages et usines.			8 id.	id.	fr. 77-50
1 3 p.c. Anc. Soc. de Châtelineau ret. à 150A.			7 id.	id.	fr. 75-75
3 Ateliers Part. à Dour, coupon			3 id.	id.	fr. 56-25
Kwiter 1910 attaché . . . adj. à 295 et 291- "			3 id.	id.	fr. 37-50
2 5 p.c. Ateliers et Aciéries de			2 id.	id.	fr. 30- "
Furcata Woëlle . . . à 300- "			2 id.	id.	fr. 12-50
Divers.			1 id.	id.	fr. 11-25
8 6 p.c. Briqueteries mécaniques			1 id.	id.	de fr. 25- "
de Nieuport et extensions . . . ret. à 225 A.			2 id.	id.	de fr. 10- "
1 b.n. Mines métallurgiques (1 ^{re} série) . . . à 75 A.			11 d'act. Tiflis ensemble fr. 48-50		
2 Pétrées de Banagady (Bakon) . . . adj. à 100- "			1 id.	id.	fr. 38-75
1 5 p.c. Etablissements Bachmann ret. à 150 A.			5 id.	id.	fr. 18-50
5 Société d'Emulation de Liège . . . à 60 A.			1 id.	id.	de fr. 25- "
2 hypothécaires Café des Mille			1 id.	id.	de fr. 9-50
Colonnes . . . à 350 A.			1 id.	id.	échangeable en oblig.
1 4 1/4 p.c. la Petit Bleu . . . adj. à 100- "			1 id.	id.	de fr. 50- "
8 p.c. Gaz de Rio-de-Janeiro . . . à 475- "			1 id.	id.	de fr. 5- "
13 2 p.c. id.			6 d'obligat. Tiflis à rev. variable		
à 437-50 et 430- "			d'ensemble fr. 53-75		
13 4 p.c. id.			2 id.	id.	fr. 7-50
à 312-50, 311 et 310- "			2 Tiflis échange. en parts sociales		
OBLIGATIONS (intérêts compris).			1 id.	id.	de fr. 50- "
8 Honduras 1869, coup. mars 1874			1 id.	id.	fr. 25- "
attaché . . . adj. à 12-50			1 id.	id.	fr. 5- "
1 Chemins de fer Andalous, coup.			9 id.	id.	fr. 49-50
novembre 1897 attaché . . . ret. à 337-50 A.			3 id.	id.	fr. 45- "
5 p.c. Victoria-Minas . . . adj. à 445-75			5 id.	id.	fr. 43-75
10 id. id. 1 ^{re} série, mai-nov. 1898			3 id.	id.	fr. 22-50
à 450- "			6 id.	id.	fr. 11-75
5 1/2 p.c. Tramways de Trévise,			2 id.	id.	fr. 6-25
Venise, Padoue et extensions,			3 Providence russe		
1 3 p.c. Vicenza fondée, janv.			11 id.	id.	de fr. 279-46
vier-juliet . . . à 200- "			1 id.	id.	de 100 fr. à 10 et 18-50
2 5 p.c. Trams d'Amiens 1891 . . . à 504- "			1 id.	id.	de fr. 97-43
3 id. Ronds Nord-Danels . . . à 5- "			1 id.	id.	de fr. 92-30
2 id. id. c. juill. 1906 att.			1 id.	id.	de fr. 89-73
à 4- "			1 id.	id.	de fr. 87-43
8 id. id. c. juill. 1907 att.			1 id.	id.	de fr. 82-03
à 4- "			1 id.	id.	de fr. 74-33
1 id. Charbon de Béthune,			1 id.	id.	de fr. 66-89
c. juill. 1905 att.			1 id.	id.	de fr. 61-17
à 35- "			3 id.	id.	de fr. 84-86
30 id. Union métallurgique			1 id.	id.	de fr. 29-10
d'Illobohen . . . à 22 et 15- "			1 id.	id.	de fr. 17-43
1 id. id. c. juill. 07 att.			355/35 Auto-Métallurgique . . . à 2-75 et 2-50		
à 11-50			2 La Métallurgique ens. fr. 12-50		
10 id. Ateliers de Gonowia			12 id.	id.	de fr. 9- "
2 ^e série, coup. juill. 1908 att.			4 id.	id.	de fr. 8- "
à 40- "			20 id.	id.	c. 15 oct. 1907
2 Société russe pour la fabrication			23 id.	id.	de fr. 4-50
des tubes . . . ret. à 150 A.			6 id.	id.	non estamp. fr. 4-50
12 4 1/2 p.c. Elsterinoslaw, coupon			9 id.	id.	c. 15 oct. 08 att. 4-50
octobre 1901 att.			20 id.	id.	c. 15 oct. 1906 4- "
à 0-50			12 Gaz de Rio-de-Janeiro		
17 Chemins d'Odesa . . . à 6- "			9 id.	id.	de fr. 12-50
6 4 1/2 p.c. Hauts-Fourneaux de			1 id.	id.	de 5 fr.
Foula . . . à 16-25			1 id.	id.	de fr. 3-15
5 id. id. c. mai 1902 att.			1 bon d'arrérages Société impr.		
à 16-25			ottomane d'éclairage par gaz		
5 1/2 p.c. La Métallurgique,			et l'électricité		
ex-2 ^e répart. (de 300 fr.) à 21-25			1 bon d'arrérages Société métal-		
60 id. id. ex-3 ^e répartition (id.) à 5-75			lurgique de l'aluminium (pro-		
10 id. id. c. 15 oct. 08 att. (id.) à 72-25			cedes Poulkoff), représentant		
5 id. id. ex-3 ^e répartition (id.) à 4-25			les 9 coupons n ^{os} 6 à 14 d'une		
60 id. id. ex-3 ^e répartition (id.) à 4-25			action privilégiée		
1 id. id. répartition att. (id.) à 51-50			de 54 fr.		
2 id. id. c. 15 oct. 06 att. (id.) à 53-25			à 45- "		
1 id. id. variable, coupon			127 Eaux de Vienne 4 1/2 p.c.		
15 octobre 1908 attaché (id.) à 51-25			1 Dominica		
1 4 1/2 p.c. Russe-Belge d'entre-			de fr. 11-25		
prises électriques, p. mai 1903			4 id.		
à 295- "			de 12		
2 id. id. ex-1 ^{re} répart.			2 certificats Minimes Portugais,		
à 30- "			1 ^{re} sér. de fr. 126-75		
4 id. id. ex-2 ^e répartition			2 id. id. 2 ^e série de fr. 156-67		
à 30-50			3 id. id. 3 ^e série de 125 fr.		
21 id. id. ex-3 ^e répartition			5 id. id. 3 ^e série de fr. 41-65		
à 17-50			1 Vénétien		
1 Soc. impr. autonome d'éclairage			de 2 1/4 2		
parab. zol'Elect. c. juill. 09 att.			1 Br'sil Reunion		
à 79- "			de 2 1/2		
4 même société			1 4 p.c. Argentin 1909		
coup. 5 att.			de 300 fr.		
à 71 et 70- "			1 id. id.		
13 5 p.c. Bahia Tramway, Light			de 189 fr.		
and Power Co (de 100			1 d'act. de prof. 6 p.c. cumulative		
dollars) . . . à 352, 350 et 347-50			Sud de l'Espagne de fr. 76-25		
24 4 1/2 p.c. l'Entreprise . . . à 70- "			6 années Analous à 35 1/4 p.c. de leur valeur		
1 Carrières de Vireux . . . à 1- "			nominales.		
2 Produits Chim. c. mar. 1906 att.					
à 34- "					
30 id. Chaux et Grands Bric-					
queteries de Moscou, 1 ^{re}					
hyp. c. juillet 1907 att.					
à 125- "					

Figuur 60: Bourse de Bruxelles

Na 1909 wordt de structuur van de lijst nog één keer aangepast. Aan de lijst, die intussen naar meer dan 200 titels evolueert, wordt een nieuwe kolom toegevoegd met de titel: "*dernier cours fait.*", waarmee "*le cours moyen fait à la vente publique précédente*" wordt bedoeld.¹¹⁸

Gewoonlijk worden de artikels omtrent het beursnieuws enkele dagen voor de feitelijke verkoop gepubliceerd, vlak na het industriële nieuws, voor het bedrijfsnieuws. De resultaten voor de Brusselse beurs volgen dan enkele weken later, aan het einde van de maand. De plaats van deze rubriek in de Monimat draagt geenszins bij aan de aantrekkelijkheid van dit onderdeel en kan erg makkelijk over het hoofd gezien worden. Bovendien kunnen vragen gesteld worden bij het nut van de aankondigingen, omdat de lijsten allesbehalve volledig zijn. In bijlage zijn de nummers waarin de rubriek verschijnt, opgenomen.

8.1.11. Situation générale des établissements financiers (1858 - 1868)

¹¹⁸ "Bourse de Bruxelles", 8/07/1914, *Monimat*, p 2602

In het nummer van 11 april 1858 vinden we voor het eerst het hoofdstuk "*Situation générale des établissements financiers*" (zie figuur 61), dat een actief-passief balans voor wat de Monimat aanduidt als enerzijds de circulatiebanken en anderzijds de kredietinstellingen.

Ook hier heeft de redactie haar best gedaan zoveel mogelijk informatie op een redelijk overzichtelijke wijze aan de lezer aan te bieden. Daarom heeft ze voor de banken, waarvan 13 nationale banken, een 25-tal verschillende posten gecreëerd, zijnde (zie figuur 61):

- "désignation"
- "date du bilan 1858"
- "unité monétaire"
- "actif" (en caisse; effets en portefeuille; avances et débiteurs)
- "passif" (capital; circulation de billets; dépôts et créditeurs)
- "total égal du passif et de l'actif".

De andere kredietinstellingen, zes in totaal, worden op een gelijkaardige manier voorgesteld, hoewel de posten niet geheel dezelfde zijn (zie figuur 61):

- "désignation"
- "date du bilan 1858"
- "unité monétaire"
- "actif" (en caisse, effets en portefeuille, actions et titres, avances et débiteurs)
- "passif" (capital, créditeurs divers)
- "total égal du passif et de l'actif"

SITUATION GENERALE DES ETABLISSEMENTS FINANCIERS.									
<i>Banques de circulation.</i>									
DESIGNATION	DATE DU BILAN 1858	UNITE MONETAIRE	ACTIF.			PASSIF.			TOTAL EGAL DU PASSIF ET DE L'ACTIF
			En caisse	Effets en portefeuille	Avances et débiteurs	Capital versé	Circulation de billets	Dépôts et créditeurs	
Banque Nationale belge	31 mars	fr.	63,863,342	86,177,185	18,578,075	25,000,000	106,436,780	37,181,840	168,618,600
<i>Institutions de crédit.</i>									
DESIGNATION	DATE DU BILAN 1858	UNITE MONETAIRE	ACTIF.				PASSIF.		TOTAL EGAL DU PASSIF ET DE L'ACTIF
			En caisse	Effets en portefeuille	Actions et titres	Avances et débiteurs	Capital	Créditeurs divers	
Comp. générale crédit Espagne	28 février	réaux	611,786	24,557,818	387,600,000	75,114,958	456,000,000	31,886,562	487886562

Figuur 61: Situation générale des établissements financiers - eerste week

Echter, vanaf de tweede publicatie van het onderdeel (zie figuur 62) is reeds een niet-onbelangrijke wijziging doorgevoerd. de zes kredietinstellingen worden gewoon toegevoegd aan de voorgaande instellingen, waardoor de structuur van de tabel er als volgt uitziet:

DESIGNATION	DATE DU BILAN	UNITE MONETAIRE	ACTIF.				PASSIF.			TOTAL EGAL DU PASSIF ET DE L'ACTIF
			En caisse	Effets en portefeuille	fonds publics et actions industrielles	Avances et débiteurs	Capital versé	Circulation de billets	Dépôts et créditeurs.	
Banque Nationale belge	31 déc.	fr.	70,960,279	148,022,000	7,893,225	5,575,676	25,000,000	117,899,960	89,551,218	232,451,198
Caisse générale de Gênes	30 nov.	lires	8,475,092	14,502,698	4,702,958	10,487,014	7,904,400	23,713,200	1,847,204	33,464,804

Figuur 62: Situation générale des établissements financiers - 1858 - 1868

De rubriek wordt maandelijks naast de "*Recettes brutes des chemins de fer. -statistique comparative*" (supra), voor de koersen gepubliceerd en wisselt in feite af met een andere losse rubriek: "*Variation des fonds publics*" (infra).

Vanaf 28 april 1861 wordt aan de tabel nog een kolom met de discontovoet bijgevoegd, terwijl de laatste kolom, "Total égal du passif et de l'actif", wordt weggelaten. Vanaf 1869 is de rubriek evenwel geheel verdwenen.

8.1.12. Situation économique hebdomadaire (1881 - 1914)

Jeudi, 14 janvier 1886.

ÉDITION BI-HEBDOMADAIRE.

Trente-sixième année. — N° 4.

MONITEUR

DES

INTÉRÊTS MATÉRIELS

Tout ce qui a rapport au bien-être général, hormis la politique.

BUREAUX ou Correspondants		PRIX d'abonnement PAR AN		Belgique, 12 francs. — Pays-Bas, 8 florins. — Grand-Duché de Luxembourg, 12 francs. — France, Suisse, Italie, Espagne, Portugal, Suède et Norvège, Danemark, Turquie, Russie, Roumanie, Serbie et Bulgarie, Grèce, etc., 25 francs. — Grande-Bretagne et Colonies, 1 £. — Allemagne, 20 RM. — Autriche, 12 florins.					
BANQUE DE FRANCE (PAR 1,000 FR.) 1885. 1886. 8 janv. ACTIF. 31 déc. 7 janv. 1,026,693 Encaisse. 1,157,415 1,151,235 1,041,246 Rentes diverses. 1,085,433 1,085,379 446,397 Portefeuille de comm. 304,385 377,913 212,845 Rentes diverses. 212,844 212,844 12,211 Immeubles et mobili. 12,991 15,052 42 Dépenses d'administ. 12 55 11,997 Empl. Réserv. spéc. 11,997 11,518 57,000 Divers. 52,508 65,554 3,805,712 3,777,410 3,718,218 PASSIF. 182,500 Capital. 182,500 182,500 8,000 Rés. en add. du cap. 8,000 8,000 38,103 Réserves. 38,103 37,623 5,026,934 Billets de banque. 2,950,786 2,944,074 100,561 Comptes cour. Trésor. 142,414 81,242 378,160 Id. particuliers. 397,224 402,472 13,770 Dividendes à payer. 17,771 12,771 4,332 Escompte et réess. 2,524 3,203 44,404 Divers. 38,626 45,331 3,805,712 3,777,410 3,718,218 57-58 p.c. Prop. encaisse et eng. 64-26 p.c. 60-15 p.c. 3 p.c. Escompte. 3 p.c. 3 p.c. 1884. COMMERCE GÉNÉRAL. 1885. 2,571,250 Exportations : 11 mois. fr. 2,830,007,000 3,938,772 Importations. — 3,794,589,000 1884. IMPÔTS INDIRECTS PERÇUS. 1885. fr. 2,064,680,400 France (11 mois). fr. 2,062,513,000 fr. 18,986,300 Algérie (10 mois). 18,050,200 1884. 1885. fr. 46,814,500 Impôt val. mob. (11 mois) fr. 45,890,000 1884. (CH. DE FER : les 6 Grandes Comp.) 1885. 27,565 kilom. Longueur exploitée. 28,510 kilom. 18,303,337 fr. Res. du 17 au 23 déc. 17,881,445 fr. 95 fr. Recettes par kilom.-kilom. 90 fr. RENTES. 70-47 1/2 Cours, 3 p.c. 80-95 100-60 — 4 1/2 p.c. 110-60 BANQUE D'ALLEMAGNE (PAR 1,000 MARKS.) 1885. 1886. 7 janv. ACTIF. 31 déc. 7 janv. 521,225 Encaisse métallique. 618,242 620,373 15,231 Bons du Trésor. 21,129 21,472 18,676 Billets d'autres Banques 16,279 17,846 475,272 Portefeuille. 439,045 439,045 102,585 Avances. 78,941 65,663 12,801 Fonds publics. 46,656 49,747 27,108 Divers. 30,963 30,630 PASSIF. 120,000 Capital social. 120,000 120,000 20,208 Fonds de réserve. 21,356 21,356 820,620 Billets en circulation. 858,935 821,878 221,066 Dépôts à vue. 204,907 279,591 922 Divers. 1,616 921 4 p.c. Escompte. 4 p.c. 4 p.c.									
BANQUE NATIONALE BELGE (PAR 1,000 FR.) 1885. 1886. 8 janv. ACTIF. 30 déc. 7 janv. 47,283 Encaisse. 104,263 107,452 221,540 Portefeuille Belgique. 231,527 213,142 77,038 Id. Étranger. 74,354 78,557 4,416 Effets à l'encaissement. 4,416 49,872 Fonds publics. 49,872 18,541 Valeurs de la réserve. 18,541 10,625 Avances, fonds belges. 10,625 14,694 Immeub., mob. et div. 14,694 24,640 Trésor, Portefeuille. 24,640 611,765 Trésor publ., Fonds. 611,765 91,330 Dépôts volontaires. 91,330 81,557 Caisse d'épargne. 81,557 1,318,113 PASSIF. 50,000 Capital. 50,000 350,857 Billets de Banque. 364,343 359,508 18,541 Réserve. 18,541 31,864 Cptes courants Trésor. 31,864 39,064 Id. particuliers. 39,064 31,816 Trésor. Cptes valeurs. 31,816 612,269 Trés. Numér. et Fonds. 612,269 91,330 Dépositaires. 91,330 81,557 Caisse d'épargne. 81,557 3,485 Divers. 3,485 1,318,113 23-18 p.c. Prop. encaisse et eng. 23-30 p.c. 25-46 p.c. 4 p.c. Escompte. 4 p.c. 3 1/2 p.c. 3 1/2 p.c. 104-50 Cours rente 4 p.c. 102-55 103-20 85-60 — 3 p.c. 90-15 90-90 (1) Le bilan de la Banque au 31 décembre 1885 n'étant pas arrêté, la situation ne présente que les principaux comptes généraux. COMMERCE GÉNÉRAL. En 1885 sur 1884. Exportations : 11 mois. — 4 p.c. Importations : — — 1 p.c. 1884. IMPÔTS INDIRECTS PERÇUS. 1885. fr. 185,192,444 Du 1 ^{er} janv. au 30 sept. fr. 196,893,368 fr. 185,192,444 Du 1 ^{er} janv. au 30 sept. fr. 196,893,368 Prix moyen des céréales (par 100 kil.) (Semaine du 14 au 20 décembre). 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. Froment. fr. 30-34 24-47 23-72 19-30 18-81 Sonnette précédente. 30-39 24-44 23-32 19-36 19-12 BANQUE NÉERLANDAISE (PAR 1,000 FL.) 1885. 1886. 9 janv. ACTIF. 41,286 Portefeuille. 41,286 53,100 Avances. 41,732 112,005 Encaisse. 118,737 7,518 Métaux précieux. 25,687 4,378 Valeurs de la réserve. 4,439 410 Immeubles et mobiliers. 410 230,530 FL. 246,387 PASSIF. 16,000 Capital. 16,000 4,378 Fonds de réserve. 4,439 109,950 Billets de banque. 204,033 448 Mandats en circulation. 450 16,336 Comptes courants. 15,986 2,478 Divers. 2,388 230,530 FL. 246,387									
BANQUE D'ANGLETERRE (PAR 1,000 £) Département des opérations d'emission. 1885. 1886. 7 janv. ACTIF. 30 déc. 6 janv. 11,015 Dette fixe de l'Etat. 11,015 11,015 4,735 Rentes immobilisées. 4,735 4,735 19,904 Or monnaie et lingots. 19,822 19,075 35,654 PASSIF. 35,654 Billets en circulation. 35,072 34,825 35,654 £ 35,070 34,825 Département des opérations de banque. 15,754 Rentes disponibles. 12,047 17,947 24,307 Portefeuille et avances. 23,428 22,303 10,455 Billets en réserve. 10,410 9,803 810 Or et argent monnaie. 788 890 51,935 £ 46,837 51,038 PASSIF. 14,558 Capital social. 14,558 14,558 3,357 Réserve et profits et pertes. 3,357 3,302 7,039 Trésor et administrations. 4,002 5,155 20,829 Comptes particuliers. 25,063 27,890 160 Billets à 7 jours, etc. 154 143 51,935 £ 46,837 51,038 Rapport de l'encaisse 31 1/8 p.c. au passif à vue. 38-50 p.c. 32-50 p.c. 5 p.c. Escompte. 4 p.c. 4 p.c. 1885. 1886. 7 janv. 14 janv. Cours des 6 janv. 12 janv. 99 5/8 99 7/8 Consolidée. 99 1/2 99 7/8 49 7/8 49 50 Cours argent-métal. 46 13/16 46 7/16 31-41 sh. 32-7 Prix moyen du blé. 30-3 30-5 1884. CLEARING-WOOLSE. 1885. 97,505,000 £ Semaine du 17 au 23 déc. £ 98,800,000 119,277,000 Id. du 31 déc. au 6 janv. £ 119,786,000 Les 22 PRINCIPALES COMPAGNIES DE CHEMINS DE FER. 1884. 1885. 21 déc. 4 janv. Recettes. 29 déc. 3 janv. 15,003 milles 15,020 Long. expl. 15,231 milles 15,256 1,152 1,074 en 1,000 £. 1,145 1,068 1884. REVENU DE L'ÉTAT. 1885. 85,509,883 £ 12 mois clos 31 décembre. £ 87,577,543 1884-85. 1885-86. 37,502,929 £ 2 premiers trimestres. £ 37,141,922 1884. COMMERCE GÉNÉRAL. 1885. 232,927,575 £ Export. : douze mois. £ 213,031,407 380,969,138 Import. : — — £ 373,998,964 622,726,778 Movement total. £ 587,030,371 NEW-YORK. 1884. 1885. 1886. 7 janv. 14 janv. 4 janv. 11 janv. 4-80 1/2 4-81 1/8 Change sur Londres. 4-80 3/4 4-83 1/2 92 1/2 95 Froment roux d'hiver 92 91 MONTANT DE LA DETTE NATIONALE (EN DOLLARS.) 1884. 1885. 1,517,159,668 Au 1 ^{er} novembre. 1,448,975,946 1,517,036,977 Au 1 ^{er} décembre. 1,452,344,765 1885. 1886. 1,518,548,370 Au 1 ^{er} janvier. 1,443,454,826									

Figur 63: "Situation économique hebdomadaire"

Op 14 augustus 1881 publiceert het weekblad een nieuwe losse, maar titelloze rubriek. Het item bestaat uit de balansgegevens van de Nationale Bank van België, Banque de France, Banque d'Allemagne en Banque d'Angleterre, aangevuld met handelsgegevens over de financiële markten van Londen en New York en allerlei supplementaire gegevens inzake import-export, inkomsten uit belastingen, recettes van spoorwegen, koersen,... Hiermee sluit het onderdeel perfect aan op "Chronique financière" (zie hoofdstuk 4: 4.2) dat eerder al gelijkaardige informatie over de banken en beurzen had gepubliceerd. We hadden bovendien ook al een andere rubriek gekend met bijna dezelfde informatie, namelijk "Situation générale des établissements financiers" die tussen 1858 en 1869 was verschenen.

Tot en met 1885 verschijnt de rubriek veelal onder het financiële nieuws en neemt zo'n halve bladzijde in beslag. Met de toename van de periodiciteit in 1886 wordt de rubriek een vaste waarde in elk even nummer (tweede nummer van de week) en verschijnt het meteen op de voorpagina (zie figuur 63). Vanaf 10 februari 1887 verschijnt de rubriek met de titel "situation économique hebdomadaire" en wordt hij met een bladzijde uitgebreid. De balansgegevens vormen nog steeds de kern van de rubriek, maar het aantal landen is intussen

gevoelig uitgebreid met Oostenrijk-Hongarije, Italië, Rusland, Nederland, Spanje en Roemenië. Mettertijd zullen ook Portugal¹¹⁹ en Zwitserland toegevoegd worden.

8.1.13. Variations des fonds publics (1854 - 1873)

In 1854 besluit de redactie haar brede waaier van financieel nieuws nog verder uit te breiden door naast de effecten ook de openbare fondsen (fonds publics) in het weekblad op te nemen (zie figuur 64). Hiermee worden de staatsleningen bedoeld die de overheid, op eender welk bestuurlijk niveau, aanwendt om een bijkomende publieke financiering te verwerven. Meestal worden hiervoor waardepapieren uitgegeven die door tussenpersonen, zoals bevoorrechte banken, worden verhandeld en die na een periode worden afgelost.

Daarvoor wordt de maandelijkse rubriek "*variations des fonds publics*" in het leven geroepen, die de dagelijkse koersevolutie van een beperkt aantal publieke fondsen in beeld brengt.

De statistiek vermeldt een 10-tal publieke fondsen, genoteerd in Brussel (4 vermeldingen), Parijs (4 vermeldingen), Londen (1 vermelding), Amsterdam (1 vermelding) of Wenen (2 vermeldingen) en wordt in februari 1856 aangevuld met Berlijn (1 vermelding). Naast de titel wordt de dagelijkse rentevoet van de voorbije maand gepubliceerd.

Slechts bij de start van de rubriek wordt een uitzondering gemaakt op de maandelijkse publicatie. Omdat hij pas in juli van start gaat, moet het weekblad een half jaar aan publicaties inhalen. Daarom wordt de rubriek tot midden augustus wekelijks gepubliceerd. Daarna wordt het vooropgestelde maandelijkse tempo aangehouden.

Een bijkomende dienst van het weekblad aan de lezer, is dat de nummers van het jaar voordien waarin de rubriek werd gepubliceerd, onderaan worden weergegeven. Op die manier kon de lezer erg vlug de evolutie van een bepaald fonds op een langere termijn volgen. Met andere woorden, zoals de titel van de rubriek suggereert, staat niet zozeer het cijfermateriaal zélf centraal, maar de wijze waarop een fonds evolueert op korte (maand) en lange termijn (jaar).

Op 11 mei 1856 blijkt het onderdeel, dat telkens onmiddellijk onder de titel "*Partie financière et industrielle*" (zie hoofdstuk 3) was verschenen, verplaatst te zijn naar onderaan de voorlaatste bladzijde, vóór de annonces en de koersen. Dit heeft alles te maken met de wijzigingen in de algemene structuur, aangezien de titel "*partie financière et industrielle*" heeft plaats gemaakt voor enerzijds "*partie financière*" (zie hoofdstuk 4) en anderzijds "*partie industrielle*" (zie hoofdstuk 5).¹²⁰ Vanaf 1868 is het onderdeel echter uit de Monimat verdwenen.

Het onderdeel wordt plotseling heropgevestigd op 20 april 1873, waarbij een overzicht wordt gegeven van maart 1873. Daarbij verwijst de krant naar de nummers 2, 6, 17, 20, 24, 27, 32, 37 en 43, voor het jaar 1872.¹²¹ Er is echter geen sprake van deze publieke fondsen in dat jaar.

VARIATION DES FONDS PUBLICS																															
DESIGNATION	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12	14	15	16	17	18	19	21	22	23	24	25	26	28	29	30	31					
BRUXELLES.																															
Métalliques	42	41	40	41	39	39	40	40	40	41	40	41	40	40	40	40	40	41	42	41	41	40	41	41	41	40					
PARIS.																															
S.G. Crédit mobilier	715	712	720	718	680	665	665	661	670	667	667	645	662	656	647	651	662	668	657	667	660	665	626	676	657	673					

Figuur 64: Variations des fonds publics

In bijlage zijn de nummers met de publieke fondsen opgenomen.

8.1.14. Fonds Publics (1858 - 1862)

¹¹⁹ Portugal wisselt af met Servië

¹²⁰ 11/05/1856, *Monimat*

¹²¹ 20/04/1873, *Monimat*

De redactie schijnt echter over voldoende gegevens te beschikken om een tweede rubriek omtrent openbare fondsen te beginnen. Bovendien zijn de Amerikaanse koersen (supra) uit het weekblad weggelaten, zodat nieuwe ruimte vrijkomt. "*Fonds Publics*" (zie figuur 65) wordt realiteit op 10 oktober 1858 en krijgt onmiddellijk een zeer sterk internationaal karakter.

Volgende nationale overheden worden in de statistiek opgenomen: Engeland, Oostenrijk, Baden, Beieren, België, Brazilië, Brunswijk, Buenos-Aires, Chili, Denemarken, Dessau, Ecuador, Spanje, Verenigde Staten, Griekenland, Granada, Hamburg, Hesse-électorale, Hesse-groot-hertogdom, Nederland, Limburg, Mexico, Napels, Nassau, Noorwegen, Peru, Piémont, Polen, Portugal, "Zollverein", Pruisen, Rome, Rusland, Saksen, Schaumbourg, Zweden, Zwitserland, Toscanië, Turkije, Venetië en ten slotte Wurtemberg.¹²²

De wijze van notering verschilt echter naargelang het type van de titel in kwestie.

Vanaf 21 september 1862 wordt de rubriek opgenomen in de nieuwe lijst met de koersnoteringen. Hierdoor verliest de lezer niet alleen een hele reeks publieke fondsen uit het oog, tevens wordt enkel nog de koers vermeld.

DESIGNATION	INTERETS P. %	COURS	DESIGNATION	INTERETS P. %	COURS
ANGLETERRE India Stocks	10 1/2	220	ROME Certificats romains	5	85 P
AUTRICHE Emp. national	5	82 3/4	VENEZUALA Bons	4 3/4	39 3/4

Figuur 65: Fonds publics

8.2. Inhoudelijke, losse rubrieken

8.2.1. Wetenschappelijke reeks - *courrier de l'industrie* (1853 - 1862)

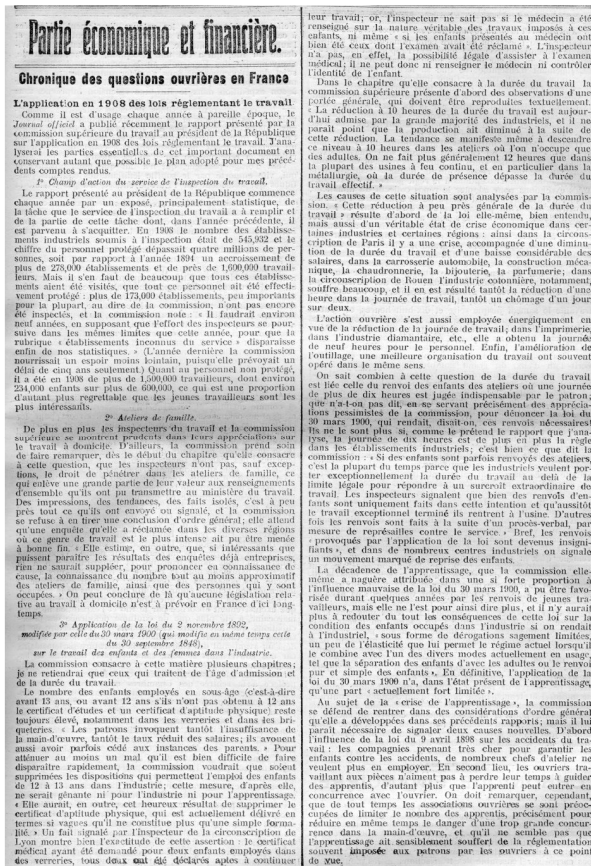
Van bij de start voegt Auguste DE LAVELEYE regelmatig een zeer groot onderdeel aan het algemene nieuws toe, dat gewoonlijk de helft van de eerste en tweede bladzijde in beslag neemt.

Aanvankelijk lopen de onderwerpen sterk uiteen, maar vanaf maart 1856 worden de artikels meestal ondergebracht in de reeks "*Courrier de l'industrie*". Daardoor krijgen industriële thema's de bovenhand en verdwijnen de minder relevante onderwerpen uit het weekblad of worden ze vanuit een industrieel uitgangspunt benaderd. Na 1857 komt de reeks nog nauwelijks aan bod en hij verschijnt voor de laatste keer op 2 november 1862.

8.2.2. *Partie économique et financière* (1907 - 1913)

Vanaf 1907 verschijnt een nieuwe rubriek in de Monimat: "*Partie économique et financière: chronique des questions ouvrières en France*", dat het onderwerp van de Franse sociale strijd behandelt (zie figuur 66 en bijlage tabel 3).

¹²² 10/10/1858, *Monimat*

Figuur 66: "Partie économique et financière"

Het is allerminst de eerste keer dat het weekblad het sociale probleem bekijkt. Onder de titel "*Economie politique*" werden al vaker artikels met sociale thema's opgenomen. De Monimat erkent hiermee de nieuwe realiteit van de Belgische economie, met name dat het sociale aspect van de economie en de onderneming niet langer door de overheid en de ondernemer kan genegeerd worden en dat desnoods het stakingswapen zal ingezet worden om de sociale eisen kracht bij te zetten.¹²³

Dat de reeks van start gaat in 1907 is geen toeval. In deze periode komen immers belangrijke politieke en sociale hervormingen op de voorgrond, zoals de 8 uren-werkdag, de wekelijkse rustdag, stemrecht,...¹²⁴ die zowel de werknemers als de ondernemers aanbelangen.

Met de reeks artikels over het sociale vraagstuk belicht de auteur S. MAUDET de ontwikkelingen in Frankrijk. In het eerste artikel, dat handelt over de rustdag en de 1 mei-onrusten, blijkt de schrijver zich veelal te beperken tot het rapporteren van de gebeurtenissen. In een tweede fase erkent hij het recht op de wekelijkse rustdag, hoewel de man niet erg overtuigd is van de wet in kwestie, omdat ze bijzonder weinig rekening houdt met de gevolgen ervan, zoals wie de werknemers zal betalen voor de rustdag en wie zal instaan voor de controle.¹²⁵

8.2.3. Partie financière (1904 - 1905)

Slechts bij uitzondering wordt een titel onmiddellijk onder "*Partie financière*" (zie hoofdstuk 4) afgedrukt. Het financiële nieuws heeft immers al enkele decennia een vaste structuur en de redactie blijkt niet geneigd daar losse artikels aan toe te voegen, in tegenstelling tot het industriële nieuws, waar regelmatig allerlei losse artikels direct onder de hoofdtitel verschijnen.¹²⁶ Op het tweede, derde en vierde artikel na, kon de reeks makkelijk thuisgebracht worden onder "*Chronique financière*". Artikels 2 en 3 hoorden eerder onder "*Chemins de fer*" (zie 2.2.5), terwijl het vierde wellicht een betere plek onder "*Navigation*" (zie 4.3.1 g en 5.3) had gevonden.

¹²³ zie bijvoorbeeld: 12/06/1887, 7/10/1888, 10/07/1892, 31/03/1905, 7/04/1905, 14/04/1905, 28/04/1905, 29/11/1912; *Monimat*; Zie ook: Gita DENECKERE, *Sire, het volk mort: sociaal protest in België 1831 - 1918*, Antwerpen, Hadewijch, 1997; LUYKX, p 232 e.v.

¹²⁴ Weliswaar wordt de wet op de arbeidsongevallen in 1903 door het parlement goedgekeurd, gevolgd door de wet op de wekelijkse rustdag in 1905. De sociale kwestie eindigt hiermee evenwel niet in 1905. (LUYKX , p 232 e.v.)

¹²⁵ 1907, *Monimat*

¹²⁶ Normaal werden losse artikels onder "Chronique financière" afgedrukt (zie 4.2)

Het lijkt erop dat de rubriek aldus pas echt van start gaat op 5 juni 1904, met het eerste artikel van de reeks "*Ephémérides financières de la guerre russo-japonaise*". Niets is echter minder waar, want die reeks startte al in februari 1904 onder "*Chronique financière*" (zie 4.2).

8.3 Besluit

De losse rubrieken zijn onlosmakelijk verbonden met het weekblad. Hoewel de meeste slechts tijdelijk in de Monimat worden gepubliceerd, dragen ze in belangrijke mate bij aan de informatie die in de vaste rubrieken wordt aangebracht. Algemeen gesproken bestaan de rubrieken uit statistische informatie, ook al vinden we tevens artikels die in feite tot andere, algemene, rubrieken behoren of geheel los staan van de gebruikelijke thema's. Toch blijkt ook hier een zeer belangrijke bijdrage geleverd te worden door de spoorwegstatistieken.

Hoofdstuk 9. Supplementen

noot: De supplementen worden bij de Monimat met de titel "*Supplément au n° X du Moniteur des Intérêts Matériels*" voorgesteld. De door ons genoteerde "X" verwijst in de praktijk uiteraard naar het nummer van het exemplaar waaraan het supplement in kwestie is toegevoegd.¹²⁷ Deze titel is erg efficiënt: hij geeft duidelijk aan tot welk nummer en weekblad het supplement behoort en neemt weinig plaats in beslag. Een andere titel die eerder bij de commerciële documenten wordt gebruikt, is: "*Supplément au Moniteur des Intérêts Matériels du 11 janvier 1857*".¹²⁸

In de loop der jaren ontstond de gewoonte om documenten bij wijze van een supplement toe te voegen aan het weekblad. Ze vonden hun oorsprong in een behoefte meer commerciële en industriële informatie aan de lezer mee te geven, maar al snel groeit het supplement uit tot het ideale instrument voor de ondernemer om zijn bedrijfsinformatie aan het publiek bekend te maken en zo aan zijn maatschappelijke en later juridische verplichtingen te voldoen. Mettertijd zullen de meeste nummers die ter perse gaan, vergezeld worden van één of meer jaarverslagen.

In dit geval bestaan de supplementen vooral uit jaarverslagen van ondernemingen, waarvan vele intussen ter ziele zijn gegaan. De Monimat biedt op deze manier aan de onderzoeker een uniek instrument om deze vaak moeilijk opspoorbare documenten te localiseren.

9.1. Jaarverslagen

*"Dans ces deux cas, c'est il est vrai l'intérêt général qui est en cause, tandis que, dans les compagnies, ce sont seulement des intérêts particuliers; mais en sont-ils moins sacrés? L'analogie nous porte à conclure que les rapports des compagnies devraient être livrés à la publicité quelques jours avant que les actionnaires ne soient convoqués pour les approuver."*¹²⁹

Al in 1859 bestaat de gewoonte om verslagen van algemene vergaderingen aan de Monimat toe te voegen. Hoewel de verplichting tot publicatie van jaarverslagen pas met de wet op de handelsvennootschappen in 1873 in België wordt ingevoerd¹³⁰, blijken heel wat ondernemers al veel vroeger de gewoonte te hebben om via het medium de (potentiële) investeerders en aandeelhouders te informeren over de economische en financiële situatie van het bedrijf. Een element dat hierbij meespeelde was om de aandeelhouders beter te informeren.

*"Les assemblées générales d'actionnaires ont, depuis une couples d'années, pris une physionomie tout autre que celle qu'elles avaient longtemps conservé. Primitivement ces réunions, peu nombreuses, se composaient de quelques gros intéressés, écoutant silencieusement le rapport du conseil d'administration et une courte paraphrase approbative du comité des commissaires surveillants; une ratification unanime et quelques chaleureux votes de remerciements terminaient la satisfaction générale. Aussi la physionomie des assemblées générales a complètement changé; elles sont devenues tumultueuses, et mêle des actions en nullité ont été intentées contre leurs résolutions. Dans différents comptes-rendus que nous avons publié, on aura remarqué que ces faits se reproduisent fréquemment et se renouvellent avec une acrimonie croissante. Cependant, les porteurs d'actions, ayant subi de douloureuses désillusions qui, souvent, ont amené la ruine de familles, n'ont pas toujours voulu croire aux causes de force majeure; ils ont accusé au moins d'imprudence ceux auxquels ils avaient confié la gouverne de leurs intérêts; de discussions agitées, l'on est passé aux récriminations, puis à des accusations indirectes qui, parfois, ont été écrites sur papier timbré."*¹³¹

Om zulks te vermijden, stelde DE LAVELEYE het volgende voor:

"I: les statuts des compagnies autorisent les conseils d'administration à exiger le dépôt des titres dix ou vingt jours avant l'assemblée des actionnaires; ... cette mesure à pour effet d'interdire l'accès de la

¹²⁷ Zie bijvoorbeeld de jaarverslagen bij: 18/10/1896, *Monimat*

¹²⁸ Zie bijvoorbeeld: 11/01/1857, *Monimat*

¹²⁹ "Sociétés industrielles: assemblées générales", 27/03/1859, *Monimat*, p 54

¹³⁰ Patricia VAN DEN EECKHOUT en Guy VANTHEMSE (reds.), *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de - 20ste eeuw*, Brussel, VUB press, 1999,

¹³¹ "Sociétés industrielles: assemblées générales", 27/03/1859, *Monimat*, p 54

salle des délibérations à une notable partie des intéressés. Quantité d'actionnaires n'habitent pas la localité où s'opère le dépôt d'actions; d'autres oublient la date fatale; il arrive donc que l'assemblée se compose de quelques gros détenteurs de titres; quant aux actionnaires plus modestes, la force des choses les empêche d'assister aux débats dans lesquels leurs intérêts sont en jeu, mais ne les empêche pas de subir des engagements qu'ils auraient peut-être combattus.

2: après les formalités préliminaires de la constitution du bureau qui doit présider l'assemblée générale, il est donné lecture rapide d'un volumineux exposé de la situation de la compagnie, suivi de l'examen du bilan et de la proclamation du dividende. Le rapport du conseil de surveillance vient immédiatement corroborer les dires du rapport de la direction, et proposer un apurement général des comptes ainsi que la ratification des propositions soumises."¹³²

De kwaliteit en kwantiteit van de informatie van de verslagen hangt af van onderneming tot onderneming. Sommige bedrijven maken van de gelegenheid gebruik om uitgebreid terug te komen op het voorbije jaar, andere beperken zich tot de publicatie van een klein verslag van de algemene vergadering. Veelal bestaat een verslag uit¹³³:

1. **administratieve informatie:** datum van de vergadering; de namen van het hoger kader en eventueel boekhouder en commissarissen die het verslag als "authentiek" moeten erkennen; naam van het bedrijf, land waar de hoofdzetel gevestigd is,... De jaarverslagen worden soms niet door de beheerders van de maatschappij voorgesteld, maar door de commissarissen die na hun uiteenzetting en/of controle verklaren dat de informatie in het verslag correct is.¹³⁴
2. **inhoudelijke informatie:**
 - **Een tekstueel verslag** van de algemene vergadering. In vele gevallen volstaat een toelichting van de financiële en economische situatie van de onderneming in het afgelopen jaar. Nogal wat bedrijven hechten tevens veel belang aan een gedetailleerde weergave van de jaarbalans, zodat hun verslagen uitgebreid ingaan op de bezittingen en eigendommen van de maatschappij. Soms bestaat de gewoonte de prestaties te vergelijken met die van de afgelopen jaren. Hierdoor kan het aantal pagina's makkelijk oplopen tot meer dan 10 bladzijden.¹³⁵
 - **Statistisch verslag** dat varieert van algemene winst- en verliescijfers tot uitgebreide jaarbalansen, berekeningen, statistische vergelijkingen,...¹³⁶
3. Eerder zeldzaam is de **grafische informatie** in een verslag. Deze hebben veelal betrekking op plattegronden van ontginningsgebieden, spoorwegen, technische tekeningen van machines,...

De evolutie van het aantal verslagen vormt geen continu stijgende lijn (zie figuur 67). Vanaf 1867, ongeveer 10 jaar na de eerste publicatie van een jaarverslag, bereikt het weekblad een jaarlijks gemiddelde van ongeveer 50 jaarverslagen. Tot 1877 wijzigt deze evolutie niet, ondanks de wet van 1873, die de publicatie van een verslag verplicht. Na 1877 stijgt het aantal verslagen eerder langzaam, om vanaf 1886 sterk vooruit te gaan. In 1907 wordt de kaap van de 200 verslagen overschreden.

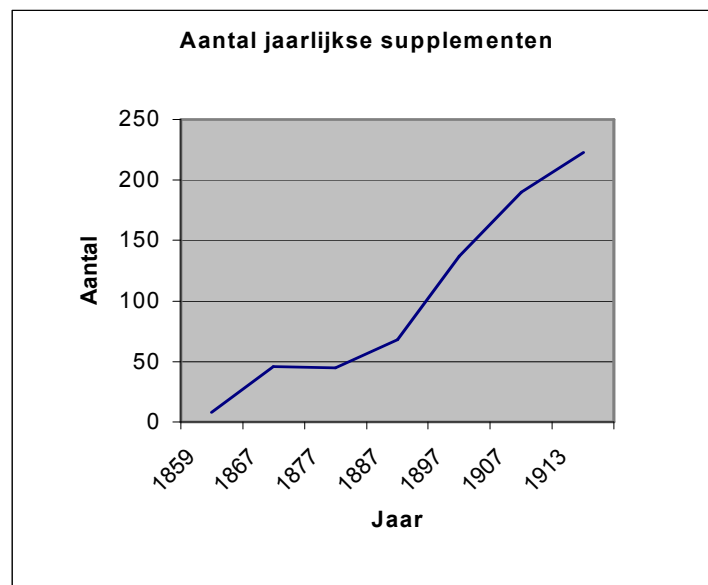
¹³² *ibid*

¹³³ Zie ook: J.A.C. FAHRENFORT, *Beurs en krant*, Leiden, Nederlandsche uitgeverij. NV., 1949, pp 66 - 69; Patricia VAN DEN EECKHOUT en Guy VANTHEMSE (reds.), *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de - 20ste eeuw*, Brussel, VUB press, 1999,

¹³⁴ Zie bijvoorbeeld: "*Banque de Rotterdam*", 29/4/1865- 16/4/1865; zie ook: /1868 *Monimat*

¹³⁵ Zie bijvoorbeeld: b.v. "*Société du chemin de fer varsovie-Vienne*": "Tableau comparatif des résultats de l'exploitation du chemin de fer Varsovie-Vienne pour la période de 1904 à 1910".

¹³⁶ Zie bijvoorbeeld: "*Société anonyme des émailleries et tôleries réunies*", 10/9/1911, *Monimat*

Figuur 67: Aantal jaarlijkse supplementen

Het aantal verslagen per nummer varieert van maand tot maand. Aanvankelijk worden de meeste verslagen genoteerd in de maand mei, maar met de jaren verschuift de top enigszins, van mei naar april. Vanaf 1881 vinden we bovendien een tweede hoogtepunt in het najaar, rond de maanden oktober - november. Ook de frequentie van de jaarverslagen per ondernemingen varieert. Sommige ondernemingen, zoals de "*Société Générale*" en "*La Royale Belge*", publiceren hun verslag jaar na jaar in de Monimat. Andere ondernemingen zijn de Monimat minder trouw.

De datum van publicatie varieert van onderneming tot onderneming. In de meeste gevallen volgt de publicatie een week of twee nadat de algemene vergadering heeft plaatsgevonden, maar er zijn tevens nogal wat verslagen die gepubliceerd worden vóór de datum van de algemene vergadering. De ondernemers willen hun aandeelhouders aldus op voorhand inlichten.¹³⁷

De jaarverslagen tonen daarnaast aan dat de Belgische industrieel niet alleen binnen de nationale grenzen actief is. De Belgische ondernemers blijken onder andere betrokken bij Chinese, Russische, Egyptische, Zuidamerikaanse, Noordamerikaanse en voornamelijk veel Europese activiteiten, zoals mijnbouw, aanleg van spoorwegen, metallurgie, etc.

De jaarverslagen zijn in bijlage opgenomen.

9.2. Statuten (zie tabel 9)

Een aantal ondernemingen maakt van de Monimat gebruik om hun statuten of de wijziging ervan, bekend te maken via een supplement. Ze bevatten veelal de volgende informatie:

- De lijst van notaris en getuigen
- Het doel, duurte en constitutie van de maatschappij volgens de artikels
- Het noodzakelijke kapitaal, opnieuw vastgelegd in artikels
- De functies binnen de onderneming. Vervolgens wordt de algemene vergadering verduidelijkt, gevolgd door enige afspraken omtrent de balans, de toekomst, veranderingen in de statuten,...
- Ten slotte wordt vermeld wie de documenten ondertekend heeft

Datum	Nr	Supplement
17/08/1862	33	Chemin de fer central néerlandais
30/11/1862	48	Compagnie belge pour la construction de machines et de matériels de chemins de fer

¹³⁷ zie: Patricia VAN DEN ECKHOUT en Guy VANTHEMSE (reds.), *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de - 20ste eeuw*, Brussel, VUB press, 1999,

23/08/1863	34	Compagnie du canal de la Lys à L'Yperlée,
4/10/1863	40	Banque de crédit foncier & industriel établie à Bruxelles
22/02/1863	8	Société italienne des chemins de fer méridionaux
13/09/1863	37	Statuts de la compagnie immobilière de Belgique
20/12/1863	51	Banque de l'union, Jacob frères et Cie
31/01/1864	5	Société anonyme dite société houillère de société anonyme Santa-Anna, 22/04/1864
17/04/1864	16	Statuts de la société anonyme dite les ardennais
6/11/1864	45	Compagnie immobilière du nord à Roubaix
11/06/1865	24	Société de crédit général liégeois
18/02/1866	7	Compagnie des chemins de fer des bassins houillers du Hainaut
27/01/1867	4	Obligations réunis, société anonyme
24/02/1867	8	Société générale d'exploitation de chemins de fer
23/06/1867	25	Banque de commerce des indes néerlandaises, 18/6/1867
25/10/1868	43	Comptoir général, siège social à Bruxelles
23/05/1869	21	Compagnie du chemin de fer de Virton
30/10/1870	44	Caisses d'annuités dues par l'état et approbation de ses statuts
30/04/1871	18	Banque des travaux publics
29/10/1871	44	Compagnie des propriétaires réunis
3/12/1871	49	Banque de Bruxelles
3/12/1871	49	Banque centrale anversoise
4/03/1872	9	Crédit verviétois
4/03/1872	9	Banque franco-hollandaise
12/12/1875	50	SA des actions de jouissance réunies de la société immobilière d'Anvers, 27/11/1875
28/04/1878	17	Société de l'union générale, société anonyme
13/04/1879	15	De la société anonyme des tramways de Turin
20/03/1881	12	Caisse anversoise de reports et de dépôts

Tabel 9: "Statuten"

De statuten worden regelmatig gepubliceerd in het weekblad zelf en niet in de vorm van een supplement (zie hoofdstuk 6: 6.3). Er zijn echter voor dit ook andere bronnen beschikbaar waarbij nader onderzoek zal moeten uitwijzen in hoeverre hier aanvullende informatie gegeven wordt.

9.3. Andere officiële documenten of teksten met bijzondere origine. (zie Tabel 10)

- Prospectus
- Wetteksten (emprunt belge de 60 millions de francs),
- Documenten (chemin de fer de Cordoue à Malaga ; 17/3/1867
- Verdragen tussen bedrijven (supplément 7/3/1869)
- Rechtspraak: responsabilité – établissement industriel – machine à vapeur – explosion – propriétaire – faute – dommages-intérêts (13/8/1871) ; arrest 16/3/1873
- Bijzondere algemene vergaderingen (Société anonyme des chemins de fer d'Anvers à Rotterdam (16/2/1873)
- Note sommaire sur la situation des finances de la Belgique, 18/2/1873 (11/5/1873)

Datum	Nr	Supplément
6/03/1853	10	Plan Mode d'irrigation de la Canmpine
29/05/1853	22	Spoorwegplan : Chemin de fer de St-Ghislain à Gand
15/07/1855	28	Artikels van andere kranten over de Dendre et Waes-concessie en de betrokkenheid van de Monimat
9/12/1855	49	Spoorwegplan van België
1/07/1860	27	Almanach du commerce

29/12/1861	52	Het zakenregister
30/07/1865	31	Nieuwe wetgeving inzake 'code de commerce'
31/12/1865	53	Lijst met Belgische NV's met: "date de la constitution, durée, assemblée générale, nombre d'actions, valeur nominale, capital-actions versé, obligations ou emprunts consolidés, noms des sociétés, dividendes (1860, 1861, 1862, 1863, 1864), l'intérêt prélevée avant réserve, réserve (statutaire, réalisé dernier exercice, maximum) banquiers, dernier bilan (actif immobilisé, actif réalisable)" (289 sociétés)
10/01/1869	2	"Bulletin officiel des adjudications"
12/06/1870	24	Loi approuvant une convention relative à divers chemins de fer concédés
12/03/1871	11	Législation et jurisprudence des chemins de fer belges (chemins de fer, expropriations, SA) (1835-1870) et annuaire spécial des chemins de fer belges; années 1868 et 1869, par Félix Loisel, ingénieur civil; avec le concours, (pour la jurisprudence) de M. Auguste DESPRET, prix: 10 frs; 8 par souscription)
4/05/1873	18	Note sommaire sur la situation des finances de la Belgique
2/02/1913	15	Argentine railway company

Tabel 10: "Andere supplementen"

9.4. Titres à revenu fixe: fonds publics, emprunts et obligations

Titres à revenu variable: actions

Een supplement van een geheel andere aard is de lijst met effecten en staatsleningen die jaarlijks aan één van de eerste of laatste nummers wordt toegevoegd. Het ontstaan van de lijst vindt zijn oorsprong in een wijziging van de reguliere koersnoteringen in het weekblad (zie hoofdstuk 7). Wegens gebrek aan ruimte is de Monimat in 1862 niet langer in staat om alle informatie over de koersen aan de lezer te melden.

Daarom wordt elk jaar een lijst opgesteld met de effecten en de staatsleningen op de volgende wijze:

OBLIGATIONS												
Année d'émission	Nombre de titres	Valeur nominale	Taux d'émission	L'intérêt sur la valeur nominale	Date du paiement d'intérêt	DESIGNATION	Amortissement	Epoque des tirages	Taux minimum de remboursement	date du remboursement des obligations sorties	date de l'entier amortissement	Cours
1861	68.000	100	105	3	10 juill.	Crédit commun. Primes	1 1/2	15 décemb.	110	10 juill.	1927	89 25

ACTIONS									
Nombre d'actions	Valeur	somme versée	DESIGNATION	revenu			époque des paiements		cours
				1864 intérêts et divid.	1865		intérêts ou 1er divid.	dividende	
					intérêts ou 1er divid.	dividende			
31000	1058	Tout	Société Générale	132 91	52,91	80	jnv.juill.	fevrier	2395

Figuur 68: "Obligations" - "Actions"

Gewoonlijk wordt het geheel opgedeeld in twee delen, de aandelen en de obligaties, en worden ze gewoonlijk in twee opeenvolgende nummers gepubliceerd. (zie tabel 11)

Datum	Nr	Datum	Nr	Datum	Nr	Datum	Nr
2/11/1862	44	27/08/1865	35	24/10/1880	43	28/02/1897	17
7/12/1862	49	30/04/1865	18	18/12/1882	51	7/04/1898	28
14/09/1862	37	5/08/1866	31	16/12/1883	50	13/03/1898	21
21/09/1862	38	18/03/1866	11	14/12/1884	50	22/01/1899	7
2/11/1862	44	29/09/1867	39	3/01/1886	1	1/01/1900	1
7/12/1862	49	8/11/1868	45	3/01/1886	1	3/01/1901	1

15/02/1863	7	11/12/1870	50	16/01/1887	5	2/01/1902	1
12/07/1863	28	18/12/1870	51	23/01/1887	7	1/01/1903	1
7/06/1863	23	10/12/1871	50	29/12/1887	105	3/01/1904	1
29/11/1863	48	24/12/1871	52	30/12/1888	105	2/01 - 4/01/1907	1 - 2
11/01/1863	2	15/12/1872	50	19/12/1889	104	16/02/1908	21
20/09/1863	38	29/12/1872	52	22/12/1889	105	31/01/1908	14
29/03/1863	13	21/12/1873	51	25/01/1891	8	3/01/1909	1
3/05/1863	18	20/12/1874	51	8/02/1891	12	3/02/1911	15
22/05/1864	21	27/12/1874	52	24/01/1892	7	5/02/1911	16
3/04/1864	14	19/12/1875	51	26/01/1893	8	10/02/1911	18
18/12/1864	51	26/12/1875	52	11/02/1894	12	12/02/1911	19
14/02/1864	7	31/12/1876	53	18/02/1894	14	4/02/1912	15
16/10/1864	42	30/12/1877	52	3/02/1895	10	28/01/1912	12
10/07/1864	28	23/12/1877	51	21/02/1895	15	22/01/1913	10
30/04/1865	18	22/12/1878	51	9/02/1896	12	5/02/1913	16
27/08/1865	35	15/12/1878	50	16/02/1896	14	9/01/1914	4
19/11/1865	47	14/12/1879	50	21/02/1897	15	11/02/1914	18

Tabel 11: "titres à revenu fixe/titres à revenu variable"

9.5 Calendrier

De redactie publiceert regelmatig katernen die specifiek gecreëerd zijn om de lezer bij zijn activiteiten te voorzien van de juiste en precieze economische of financiële informatie.

Eén van deze instrumenten is de "*Calendrier des porteurs d'obligations*", dat, net als een echte kalender dagelijks aangeeft wat er in het kader van financiële operaties te gebeuren staat. Daarom wordt, in tegenstelling tot de alfabetische of sectorieel gerangschikte koerslijsten, de kalender georganiseerd rond de datum van een operatie. Op die wijze kan de gebruiker makkelijk nagaan of tijdens de komende dagen - weken - maanden belangrijke activiteiten zijn gepland (zie figuren 69, 70, tabel 12).

Calendrier des porteurs d'obligations pour l'année 1870									
DATES	EMPRUNTS à LOTS	LA TANTIÈME TIRAGE	NOMBRE DE SÉRIES	UNE SÉRIE à NUMÉRO	UNE SÉRIE LOTS	PLUS HAUTE PRIME	PLUS BASSE PRIME	DATE DU REMBOURSEMENT	EMPRUNTS D'ÉTATS ET DIVERS
JANVIER 3	AUTRICHE, LOTS DE 250 FL.4%, 1854	31	26	50	1300	TIRAGES DES PRIMES		1ER JANVIER 1870	
JANVIER 14	RUSSIE OBLIG. DE 100 R.5% 1864	10	44	50	2200	R. 200,000	120	14 APRIL 1870	EGYPTIEN, 7 P.C. 1862 PÉROUVIEN, 4 1/2 ET 5 P.C. BRÉSILIEN, 1865

Figuur 69: Calendrier des porteurs d'obligations"

De kalender ondergaat slechts één keer een grondige evaluatie in het midden van de jaren 1880. Daarbij wordt de oude structuur vervangen door een nieuwe:

Calendrier des porteurs d'obligations pour l'année 1899										
DATES	EMPRUNTS à LOTS	NUMÉRO DU TIRAGE	NOMBRE DE SÉRIES	UNE SÉRIE à NUMÉRO	UNE SÉRIE LOTS	REMBOURSEMENT		DATE DU REMBOURSEMENT	ECHEANCE des INTERETS	DATE DE L'ENTIER AMORTISSEMENT
						MAXIMUM	MINIMUM			
JANVIER 2	VILLE DE BORDERAUX 1863.	71	—	—	5036	fr. 100	100	1er mai 1899	1er novembre	1899
										8.814

Figuur 70: Calendrier des porteurs d'obligations"

Datum	Nr	Datum	Nr
-------	----	-------	----

29/12/1861	52	14/01/1883	2
11/01/1863	2	20/01/1884	3
3/01/1864	1	30/01/1887	9
8/01/1865	2	29/01/1888	9
8/01/1865	2	27/01/1889	9
7/01/1866	1	26/01/1890	8
13/01/1867	2	1/02/1891	10
12/01/1868	2	29/01/1893	9
17/01/1869	3	28/01/1894	8
2/01/1870	1	26/01/1896	8
8/01/1871	2	24/01/1897	7
7/01/1872	1	23/01/1898	7
5/01/1873	1	22/01/1899	7
4/01/1874	1	1/01/1900	1
2/01/1876	1	3/01/1904	1
6/01/1877	1	1/01/1905	1
7/01/1877	1	26/01/1908	12
5/01/1879	1	13/01/1911	6
4/01/1880	1	14/01/1912	6
9/01/1881	2	2/01 - 4/01/1914	1 - 2

Tabel 12: "Calendrier des porteurs d'obligations"

9.6. Supplément au moniteur des intérêts matériels: documents commerciaux (zie figuur 71, blz 132)

Het industriële nieuws is oorspronkelijk erg beperkt. Het bleef heel vaak bij een klein artikel over patenten en in een latere fase bij enkele regels over grondstofprijzen. Consumptieprijzen blijven doorgaans achterwege. Daarom besloot de redactie in 1855 een supplement toe te voegen dat hier aan tegemoet komt en "*Documents commerciaux*" wordt gedoopt. Het supplement nam twee bladzijden in beslag (zie pagina 129):

De eerste bladzijde bespreekt de activiteit van de internationale grondstoffenmarkten:

- **Prix des fers:** dit luik behandelt de prijs van verschillende typen ijzer en gietijzer in België (Charleroi, Luik, Namen), Frankrijk (St-Dizier, Parijs, Chalons sur Saône, Besançon), Engeland (Glasgow, Londen, Cardiff, Liverpool, Birmingham), Zweden (Stockholm), Westfalen, Siegen, Pruisen, Berlijn, Oostenrijk (Triëste) en ten slotte de VS (New York).
- **Prix des métaux:** behandelt de prijzen van enkele metalen en mineralen, namelijk koper (Londen, Parijs, Luik) en lood (Hamburg, Parijs, Keulen, Berlijn).
- **Prix des charbons:** behandelt de prijzen voor steenkool in: België (Bergen, Luik, Charleroi), Frankrijk (St-Etienne, Pas-de-Calais, Nord), Engeland (Newcastle, Sunderland) en Pruisen (Saarbrücken, Ruhr, Essen-Werden)
- **Cours des frêts:** behandelt de transportprijzen: Charleroi, Bergen, Sunderland, Glasgow, Newcastle, Pays de Galles, Liverpool en Anzin
- Ten slotte wordt een statistiek gewijd aan de transportkosten voor vervoer van goederen van Antwerpen naar 32 andere havens in "**Ports d'Anvers**". Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen "*marchandises lourdes*" en "*marchandises légères*".

De vraag naar het industriële nieuws blijkt zo groot dat het weekblad besluit het overgrote deel van het document op te nemen in "*Partie Industrielle*" (zie hoofdstuk 5), vanaf de jaargangen 1855 - 1856.

Het tweede deel bevat de lijst van de groothandelsprijzen zoals die worden genoteerd in Antwerpen, Amsterdam, Le Havre en Liverpool, en draagt de titel: "**prix courant des marchandises réduit en francs par 100 kilogram. D'après les tableaux formés par les courtiers de commerce**". Het bevat volgende categorieën:

"Métaux", "céréales", "coton", "laines", "chanvre", "teintures", "produit chimiques", "gommes", "drogueries", "tabacs", "cuirs", "huiles", "suif", "graisse, cire, résine, etc ", "sucres", "huiles", "cafés", "riz", "thé", "cacao", "épiceries", "fruits", "vins et spiriteux" en ten slotte "divers".

Dit handelsdocument wordt opgesteld aan de hand van informatie van lokale correspondenten en handelsagenten. De eerste twee supplementen verschijnen in 1855 (jaar 1854) en begin 1856 (jaar 1855), maar vanaf 1856 wordt de periodiciteit opgevoerd tot een maandelijkse uitgave. Toch zal ook in 1856 nog een jaaroverzicht van 1856 verschijnen. Na 1857 is er evenwel geen behoefte meer aan het supplement door de creatie van "**Partie industrielle**" (zie hoofdstuk 5). Op een algemeen overzicht in 1865 na, wordt de reeks in 1857 stopgezet.

Datum	Nr	Datum	Nr
7/01/1855	1	6/07/1856	27
6/01/1856	1	11/01/1857	2
2/03/1856	9	1/02/1857	5
4/05/1856	18	8/03/1857	10
3/08/1856	31	5/04/1857	14
7/09/1856	36	3/05/1857	18
5/10/1856	40	7/06/1857	23
2/11/1856	44	5/07/1857	27
7/12/1856	49	9/08/1857	32
27/01/1856	4	13/09/1857	37
6/04/1856	14	31/12/1865	53

Tabel 13: Nummers met "Documents commerciaux"

9.7 Besluit

Hoewel de supplementen in feite enkel toegevoegd worden aan het weekblad, zonder er een wezenlijk deel van uit te maken, vormen ze een belangrijke meerwaarde voor het weekblad. Niet alleen vermelden vele bijvoegsels allerlei relevante industriële en commerciële informatie, tevens vullen heel wat documenten de reeds in het weekblad aanwezige gegevens in belangrijke mate aan, zoals de supplementaire koersnoteringen "Titres à revenu fixe - variable". Andere supplementen, zoals de jaarverslagen, bieden dan weer heel wat waardevolle bedrijfsinformatie..

Hoofdstuk10 Supplementnummers

noot: de oorspronkelijke benaming van deze nummers is: "*Supplément au Numéro de cette semaine*."

Gewoonlijk gaan supplementnummers ter perse wanneer speciale gebeurtenissen in de maatschappij plaatsvinden. Meestal gaat het om een blijde gebeurtenis, zoals een koninklijk huwelijk, maar in dit geval spendeert de Monimat twee nummers aan financiële operaties van de stad Antwerpen en de stad Brussel. In beide gevallen gaat het om een conversieoperatie waarbij een dure lening wordt omgezet naar een goedkopere.

De nummers behoren niet tot de reeks en kunnen eerder beschouwd worden, zoals ook te lezen is, als supplementen bij het wekelijkse nummer.

Slechts in het nummer over Brussel werd achteraan reclame gemaakt voor de Monimat.

10.1. Emprunt de conversion de la ville de Bruxelles (november 1886)

Brussel besluit het door haar geleende en nog af te lossen kapitaal van 223 miljoen versneld terug te betalen door een uitgifte van 2.890.000 obligaties van 100 fr. tegen een interestvoet van 2,5% en een minimumopbrengst van 110 fr. De operatie zou 90 jaar duren en in 1977 ten einde lopen. De intekenperiode is beperkt tot drie dagen, 9, 10 en 11 december 1887. In feite betreft het evenwel een conversie waarbij een dure lening wordt omgezet naar een goedkopere:

Lening	Nog af te lossen obligaties na 1887
1853	51.191
1856	53.950
1862	206.241
1867	219.048
1872	333.669
1874	728.401
1879	640.349
	Totaal 2.232.849

Tabel 14: "Emprunt de conversion de la ville de Bruxelles"¹³⁸

Het supplementnummer is beperkt tot 15 bladzijden, waarvan de eerste vier gereserveerd zijn voor de bekendmaking van de nieuwe operatie (de intekening), terwijl op de resterende pagina's de obligaties zijn afgedrukt die voor 1 januari 1888 worden afgelost en geen deel uitmaken van de feitelijke conversie.

10.2. Emprunt de conversion de la ville d'Anvers (mei 1887)

De stad Antwerpen had in het verleden enkele obligatieleningen uitgeschreven om haar lopende kosten en speciale uitgaven te kunnen betalen. In 1887 wil ze, daarbij gesteund door het Koninklijk Besluit van 12 april 1887, die oude, dure leningen van 1859, 1867, 1874 en 1882 in één keer omwisselen in een nieuwe lening, aan een lagere rente:

Lening	Aantal nog af te lossen obligaties na 1887
1859	54.036
1867	239.592
1874	679.088
1882	572.979
	Totaal: 1.545.695

Tabel 15: "Emprunt de conversion de la ville d'Anvers"¹³⁹

¹³⁸"Emprunt de conversion de la ville de Bruxelles", 11/1886, *Monimat*, p 1

Om deze uitzonderlijke kosten te kunnen dragen, wordt meteen een nieuwe obligatielening uitgeschreven voor 1.834.400 nieuwe obligaties van 100 fr. met een jaarlijkse interest van 2,5 % en een minimum opbrengst per obligatie van 110 fr. De laatste jaarlijkse aflossing van 5,5 miljoen fr. zou volgens de berekeningen in 1977 gerealiseerd worden.

De trekking van de obligaties met premie zou ten laatste op 1 december 1887 plaatsvinden en de gehele operatie zou ten einde zijn ten laatste eind 1889. De intekening voor de nieuwe obligaties vindt plaats op 24, 25 en 26 mei 1887 tussen 10 en 3 uur.

Het supplementnummer bestaat daardoor uit 2 delen:

Bladzijde 1 - 4: de bekendmaking van de conversie van de obligaties en de uitgifte van nieuwe obligaties.

Bladzijde 5 - 7: de lijst met oude obligaties die voor 1 januari 1888 zullen worden afgelost.

10.3 Besluit

De supplementnummers nemen een unieke plaats in, aangezien ze de enige documenten zijn die met de titel "*Moniteur des Intérêts Matériels*" worden gepubliceerd, zonder de gekende inhoudelijke structuur van het blad over te nemen.

Besluit

Zonder twijfel behoort de "*Moniteur des Intérêts Matériels*" tot één van de belangrijkste persorganen van de Belgische perswereld. Niet alleen is het weekblad één van de langst lopende bladen in België, hoewel het intussen niet langer verschijnt, tevens was het gedurende de 19e eeuw tot aan de Eerste Wereldoorlog toonaangevend in binnen- en buitenland. Door het financiële, industriële en algemeen economische nieuws te combineren met het bedrijfsnieuws en koersnoteringen slaagde het weekblad erin een unieke combinatie van nieuws aan te bieden aan de toenmalige burgerij. De Monimat fungeerde daarbij niet enkel als informatiever spreider, maar trad bovendien op als discussieplatform, dat zowel door regering als oppositie werd gebruikt om van gedachten te wisselen over actuele onderwerpen. Daarbij werd de inhoud van de behandelde thema's niet of nauwelijks beperkt. Want, hoewel de redactie het weekblad in een financieel-economische richting stuurde vanaf de jaren 1865, passeerde een brede waaier van economische thema's de revue, terwijl in de laatste decennia van de 19e eeuw eveneens de sociale kwesties aan bod kwamen. Ook de spoorweg en de materie inzake de openbare werken werden veelvuldig besproken.

Op redactioneel vlak is de kwaliteit van de Monimat bijzonder moeilijk te beoordelen. Zonder twijfel biedt het weekblad zeer interessante en relevante informatie aan, zowel voor de inhoudelijke als de statistische rubrieken. Daarbij onderstrepen verscheidene onderzoekers het talent van de hoofdredacteurs van de Monimat als waarnemers van de economische evoluties in de wereld. Ook de jaarverslagen zijn van bijzonder groot belang, hoewel niet uniek. Ook het erg uitgebreide katern met de koersnoteringen geeft aan dat de Monimat over bijzonder goede bronnen beschikte die niet alleen nationaal, maar ook internationaal georganiseerd waren. Aan de andere kant is de historische kritiek bij het gebruik van deze bron van zeer groot belang. We stelden vast dat de motieven van de auteurs niet altijd duidelijk zijn en het gevaar van verkleuring door eigenbelang reëel is. Daarbij viel het telkens op dat het niet zozeer politieke maar economische argumenten waren die aan de basis van deze praktijken lagen. Deze "verborgen agenda" van de redactie was in grote mate afhankelijk van het persoonlijke standpunt of belang van de hoofdredacteur, die tegelijk de eigenaar van het weekblad was. Daardoor genoot de auteur van een grote intellectuele vrijheid bij het schrijven van de artikels en had hij inspraak in het redactionele werk van de andere redactieleden. Tegelijk probeerde de hoofdredacteur het weekblad uit het politieke debat te houden door te onderstrepen dat alle thema's behalve de politiek, aan bod zouden komen.

Een belangrijke troef van het weekblad is zijn inhoudelijke en structurele continuïteit. Zo zal het weekblad in periodiciteit, formaat, prijs, structuur van het nieuws, voorpagina,... in de eerste 65 jaar bijzonder weinig veranderingen ondergaan, waardoor we makkelijk een "typisch nummer" kunnen beschrijven. Hoewel de

¹³⁹ "Emprunt de conversion de la ville d'Anvers", 5/1887, *Monimat*, p 1

Monimat aanvankelijk zeer diverse thema's aanreikt, zien we vanaf 1865, met het overlijden van de stichter, een koerswijziging naar meer financieel-economisch nieuws. Vervolgens gaat het weekblad dieper in op het financiële nieuws door enerzijds de activiteiten op verschillende beurzen te bespreken, anderzijds worden één of meer statistische rubrieken opgenomen die een financieel overzicht geven van specifieke kredietinstellingen, ondernemingen,... In het industriële nieuws worden prijzen en activiteiten op de internationale goederenmarkten toegelicht. Dan volgt het nieuws omtrent de bedrijfswereld dat bestaat uit informatie van financiële operaties, aanbestedingen en nieuws voor en door de bedrijven, zoals commerciële berichtgeving. Het geheel wordt afgerond met een gedetailleerde of beperkte lijst van koersnoteringen. De verhoudingen tussen de verschillende katernen komen wel enigszins onder druk wanneer de periodiciteit in 1905 wordt opgedreven, maar blijven in de praktijk toch overeind door elk van de drie wekelijkse nummers te specialiseren. De meeste nummers worden aangevuld met één of meer supplementen.

Het ontsluiten van de Monimat was een arbeidsintensieve opdracht. Ongeveer 5000 nummers, zowat 150.000 bladzijden en 10000 artikels werden met behulp van een computer in kaart gebracht door een databank in "Excel" aan te leggen. Een jaargang in de jaren 1860 telt hooguit 500 tot 1000 bladzijden, 1905 overschrijdt de kaap van de 5000 pagina's. Dit alles binnen een beperkt onderzoekskrediet dat ruimte gaf voor negen maand intensieve arbeid. Dit heeft vanzelfsprekend het onderzoek beperkt. Zo hebben we ons bij de creatie van de index moeten beperken tot een identificatie van de grote rubrieken. Ook konden we geen uitgebreide en gedetailleerde studie van de Monimat zelf ondernemen of van de familie De Laveleye. Dit alles betekent dat er een uitgebreide agenda voor verder onderzoek uit dit beperkte onderzoek is voortgekomen waarbij de klemtoon zal liggen op de inhoudelijke ontsluiting van aparte subrubrieken die op zich soms unieke informatie bevatten. Bovendien is met deze studie van de Monimat is het toegankelijk maken van economische bronnen pas begonnen. Immers, naast dit Brussels weekblad zijn er nog verscheidene andere dag- en weekbladen, zoals "*L'Echo de la bourse*" en "*La cote libre*", die een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan de economische berichtgeving in binnen- en buitenland.

INDEX

Agriculture

Agriculture:

Bijlage 1: tabel 28 (p 92 - 97), p. 111, 4, 48

Bijlage 2: p. 5

Bijlage 3: p. 1

Denrées alimentaires:

Bijlage 1: tabellen 1, 2, 3 (p. 1), p. 2, 49, 64, 93, 95, 96, 107, 108

Hygiène:

Bijlage 1: tabellen 4, 5 (p. 2- 3), p. 93, 95

Assurances

Généralité:

Bijlage 1: tabel 13 (p. 9 - 11), p. 19, 22, 30, 31, 62, 63, 66, 68, 70, 73, 96, 108, 110, 112

Bijlage 2: p. 15

Bijlage 3: p. 10, 11

Assurances sur la vie:

Bijlage 1: p. 9, 10, 22, 66, 110

Assurances contre les accidents:

Bijlage 1: p. 10, 11, 30

Bijlage 3: p. 10, 11

Chemins de fer

Généralité:

Bijlage 1: tabel 24 (p. 74 - 91); tabel 25 (p. 91 - 92)

Bijlage 2: p. 1 - 33

Bijlage 3: p. 1 - 20

Chemins de fer allemands: Bijlage 1: p. 6, 74, 75, 78, 80, 82, 84, 85, 89

Bijlage 2: p. 31, 33

Bijlage 3: p. 5

Chemins de fer américains: Bijlage 1: p. 6, 77, 78, 83, 84, 85, 86, 87

Bijlage 2: p. 12, 14, 17, 21, 24, 25, 27-29

Bijlage 3: p. 18

Chemins de fer anglais: Bijlage 1: p. 16, 74, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 90

Bijlage 2: p. 12, 24, 25

Bijlage 3: p. 18

Chemins de fer autrichiens: Bijlage 1: p. 24, 74, 77, 79, 80

Bijlage 2: p. 12

Chemins de fer autrichiens-hongrois: Bijlage 1: p. 23, 24, 81, 82

Bijlage 2: p. 18

Chemins de fer belges: Bijlage 1: Tabellen 24, 25 (p. 74 - 91), p. 20, 48, 92

Bijlage 2: p. 2, 5, 9-12

Chemins de fer de Luxembourg: Bijlage 1: p. 7, 89, 90

Chemins de fer espagnols: Bijlage 1: p. 75-77, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87

Bijlage 2: p. 2, 4, 7, 8, 9, 12, 15, 21, 26-30

Chemins de fer français: Bijlage 1: Tabel 27 (p. 91), p. 16, 17, 20, 21, 26, 27, 30, 74, 76-79, 81-87, 89, 90

Bijlage 2: p. 2, 3, 12

Chemins de fer hongrois: Bijlage 1: p. 80, 82, 83

Bijlage 2: p. 10

Chemins de fer italiens: Bijlage 1: p. 31, 78, 83, 85, 110

Bijlage 2: p. 2, 7, 14, 15, 16, 22, 29

Chemins de fer néerlandais: Bijlage 1: p. 6, 11, 77, 78, 79

Bijlage 2: p. 2, 3, 6, 7, 15

Chemins de fer ottomans: Bijlage 1: p. 30, 81, 84

Bijlage 2: p. 10, 11, 17, 18, 29, 30

Chemins de fer portugais: Bijlage 1: p. 84, 85

Bijlage 2: p. 2, 16, 17, 27-29

Chemins de fer prussiens: Bijlage 1: p. 83
 Bijlage 2: p. 5, 15, 19
 Chemins de fer russes: Bijlage 1: p. 75, 78, 83, 85
 Bijlage 2: p. 3, 5-10, 23, 29
 Bijlage 3: p. 21, 22
 Chemins de fer suisses: Bijlage 1: p. 78, 86, 87, 115
 Bijlage 2: p. 3, 4
 Matériel des chemins de fer:
 Bijlage 1: Tabel 26 (p. 91), p. 49, 50, 51, 54, 55, 57, 59, 81, 82, 86, 100, 101, 119
 Bijlage 2: p. 5
 Bijlage 3: p. 1-20
 Tramways:
 Bijlage 1: p. 72, 79, 82, 83, 84, 85, 87
 Bijlage 2: p. 5, 11, 12, 17, 22, 24, 30-32
 Bijlage 3: p. 1-20

Colonies

Généralité:
 Bijlage 1: p. 118
 Bijlage 3: p. 6
 Colonie anglaise: Bijlage 1: p. 118, 120, 121, 122
 Colonie belge
 Congo:
 Bijlage 1: p. 29, 30-32, 41-43, 72, 85-87, 112-114, 118
 Bijlage 2: p. 19-22, 24-29, 30, 33
 Bijlage 3: p. 7, 9, 11, 20
 Colonie française: Bijlage 1: p. 32, 38

Commerce

Généralité:
 Bijlage 1: Tabel 31 (p. 106 - 108), p. 1, 9-19, 21, 22, 25-29, 33, 35, 43, 48, 55, 56, 61-68, 70, 72, 73, 74
 Bijlage 2: p. 3, 5, 10, 20, 22, 28, 32
 Bijlage 3: p. 1-20
 Traité de commerce:
 Bijlage 1: p. 14, 16-18, 21, 22, 25, 26, 33, 48, 101, 107, 108, 110, 111
 Bijlage 3: p. 1-5, 8, 9, 12, 14

Economie financière :

Finances gouvernementales:
 Finances:
 Bijlage 1: Tabel 15 (p. 12); Tabel 16 (p. 12); Tabel 17 (p. 12 - 45), p. 109, 110, 112, 120
 Bijlage 2: p. 1-33
 Bijlage 3: p. 20
 Questions monétaires:
 Bijlage 1: Tabel 16 (p. 12); Tabel 17 (p. 12 - 45); p. 11, 106, 108-115, 118
 Bijlage 2: p. 1-33
 Opérations financières: Tabel 15 (p. 12); Tabel 16 (p. 12); Tabel 17 (p. 12 - 45)
 Bijlage 2: p. 1-33
 Bourse:
 Bijlage 1: 17, 23-27, 29-32, 34-37, 39, 40, 48, 61-64, 66-68, 70-74, 105, 112
 Bijlage 2: p. 1, 2, 12, 17, 19, 20, 22, 25, 29, 32
 L'exception de jeu: Bijlage 1: p. 26, 34, 35, 61, 62, 65, 68, 70, 71, 72, 73, 83
 Bijlage 2: p. 27, 29
 Réforme de la bourse: p. 10, 30, 34, 38, 71
 Bijlage 1: p. 14, 17, 25, 37, 39, 40

Industrie

Généralité: Bijlage 1: Tabel 30 (p. 97 - 106)
 Bijlage 2: p. 2, 3, 4, 7-9, 13, 22, 30, 32

	Bijlage 3: p. 1-20
Les brevets:	p. 73-75, 86
	Bijlage 1: p. 68, 98-104
	Bijlage 3: p. 2, 3, 9, 11
Les congrès:	
	Bijlage 1: p. 2, 4, 23, 31, 36, 40, 47, 48, 66, 75, 77, 85-87, 108, 109, 111, 113, 114, 122, 123
	Bijlage 2: p. 12, 14, 20, 21, 24, 28-30, 32
	Bijlage 3: p. 4, 8, 11-14
Electricité:	
	Bijlage 1: p. 1, 50-52, 55, 105
	Bijlage 2: p. 13
L'exposition:	
	Bijlage 1: Tabel 21 (p. 48 -49), p. 4, 19, 39, 46, 94, 99-116
	Bijlage 2: p. 2, 4, 8, 33
	Bijlage 3: p. 1-5, 7, 8, 10-14, 17, 18
Industrie charbonnière - charbons:	
	Bijlage 1: p. 1, 2, 17, 32, 37, 39, 41, 43, 50, 57, 58, 66, 72-74, 97, 101, 102, 104-107, 111-113, 115, 117-120
	Bijlage 3: p. 1-20
Industrie houillère:	
	Bijlage 1: p. 1, 48, 49, 51-58, 61, 81, 99-106, 108, 112, 116, 117
	Bijlage 2: p. 2, 3, 6, 10
	Bijlage 3: p. 1-20
Industrie métallurgique:	
	Bijlage 1: Tabel 30 (p 97 - 106), p 49, 50, 53, 58
	Bijlage 3: p. 1-21
Industrie minière:	
	Bijlage 1: 48, 49, 66, 70, 74, 102-105, 116, 118
	Bijlage 3: p. 1-21
Industrie sidérurgique:	
	Bijlage 1: p. 54, 58, 100, 102, 104, 118
	Bijlage 3: p. 1-21
La téléphonie:	Bijlage 1: p. 64
	Bijlage 2: p. 13, 14, 16
	Bijlage 3: p. 11
La télégraphie:	
	Bijlage 1: Tabel 30 (p 106), p. 6, 34, 49, 51, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 91, 110, 123
	Bijlage 2: p. 3, 16
Infrastructure	
Généralité:	
	Bijlage 1: Tabellen 7, 8, 9, 10, 11, 12 (p. 3 - 9)
	Bijlage 2: p. 5, 11, 14, 15
	Bijlage 3: p. 1-21
Constructions maritimes:	
	Bijlage 2: p. 2, 4, 7, 11, 13-19, 21-25, 27, 33
	Bijlage 3: p. 1-21
L'Escaut:	
	Bijlage 1: Tabel 10 (p. 5), p. 6, 7, 9, 46
Ville de Bruxelles:	
	Bijlage 1: Tabel 7 (p. 3), p. 2, 7, 8, 9
Institutions financières:	
	Bijlage 1: Tabellen 14, 15, 16, 17 (p. 11 - 45)
	Bijlage 2: p. 1-33
Législation:	
	Bijlage 1: Tabel 23 (p. 60 - 64); p. 6, 7, 10, 13, 14, 22, 28, 34, 35, 37, 38-40, 41-45, 76, 78, 81, 83, 87, 99, 100-104, 106, 107, 109, 110, 112-119, 121, 122
	Bijlage 2: p. 3, 5, 11, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 30, 31, 32
	Bijlage 3: p. 1, 5, 8, 9, 11, 12, 14, 18, 20, 21

Poste:

Bijlage 1: Tabel 33 (p. 123), p. 83, 107

Bijlage 2: p. 5

Produits (zie ook: Industrie)

Caoutchouc:

Bijlage 1: p. 41, 51, 53, 59

Coton:

Bijlage 1: p. 51, 54, 55, 56, 59, 105, 107, 114, 116, 117

Bijlage 2: p. 13, 14, 16, 17

Bijlage 3: p. 7, 8

Ivoire: Bijlage 1: p. 60

Bijlage 3: p. 14-16, 18, 19

Métaux

Généralité:

Bijlage 1: p. 19, 31, 51, 52, 55, 56, 59, 60, 101, 102, 103, 109, 113

Bijlage 2: p. 23, 24, 26

Bijlage 3: p. 1, 3, 4, 9

Acier:

Bijlage 1: p. 49, 51, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 97, 98, 104, 105

Bijlage 3: p. 1-21

Fer:

Bijlage 1: p. 43, 49, 50, 51, 56, 57, 58, 59, 60, 97, 98, 101, 104, 105, 119

Bijlage 2: p. 32

Bijlage 3: p. 1-21

Fontes:

Bijlage 1: p. 58, 60, 100

Bijlage 3: p. 1-21

Précieux: Bijlage 1: p. 12, 15

Bijlage 2: p. 1, 3, 30

Zinc:

Bijlage 1: p. 50, 51, 52, 53, 56, 57, 58, 59, 97, 100, 115

Bijlage 3: p. 12

Question sociale:

Généralité: Bijlage 1: p. 43, 73, 118, 120

Le chômage - travail: Bijlage 1: p. 30, 36, 40, 71, 73, 86, 112, 115-117, 120, 121

Durée de la jour: Bijlage 1: p. 117, 119, 120

Les grèves:

Bijlage 1: p. 44, 71, 105, 110-113, 118, 119, 122

Les habitations: Bijlage 1: p. 2, 3, 118

Le repos hebdomadaire: Bijlage 1: p. 71, 118

Le salaire: Bijlage 1: p. 71, 112, 113, 121, 122

Sciences

Généralité:

Bijlage 1: Tabel 6 (p. 3), Tabel 18 (p. 46 - 48)

Bibliographie:

Bijlage 1: Tabel 20 (p. 48)

Revue photographique:

Bijlage 1: Tabel 18 (p. 47)

Statistiques

Statistique:

Bijlage 1: Tabel 19 (p. 47 - 48)

Bijlage 2: p. 1, 32

Bijlage 3: p. 5, 7, 8, 9, 12, 17, 21

Technologie:

Bijlage 1: Tabel 22 (p. 51 - 60)

Bijlage 3: p. 1-3

Lijst met figuren

- Figuur 1: Evolutie van de voorpagina: v.l.n.r.: 1) Prospectus 1851; 2) Jaargang 1852; 3) Voorpagina vanaf 5 september 1852.
- Figuur 2: De evolutie van de verhoudingen tussen de verschillende katernen
- Figuur 3: Gemiddeld aantal bladzijden per jaargang (1851 - 1914)
- Figuur 4: Inhoudsanalyse 1877 - 1887 - 1897
- Figuur 5: inhoudsanalyse 1907
- Figuur 6: "Travaux publics": bron: 1855, *Monimat*
- Figuur 7: "Technologie": bron: 1857, *Monimat*
- Figuur 8: "Chemins de fer": bron: 1857, *Monimat*
- Figuur 9: "Economie politique": bron: 1886, *Monimat*
- Figuur 10: "Faits divers": bron: 1853, *Monimat*
- Figuur 11: "Partie financière et industrielle": bron: 1909, *Monimat*
- Figuur 12: "Partie financière": bron: 1886, *Monimat*
- Figuur 13: "Marché monétaire, 1890"
- Figuur 14: "Marché monétaire, 1891"
- Figuur 15: "Finances gouvernementales": bron: 1886, *Monimat*
- Figuur 16: "Chemins de fer & tramways": bron: 1886, *Monimat*
- Figuur 17: "Partie industrielle": bron: 1886, *Monimat*
- Figuur 18: "Brevets pris en Belgique": bron: 1853, *Monimat*
- Figuur 19: "Prix des matières premières": bron: 1853, *Monimat*
- Figuur 20: "Chronique industrielle": bron: 1857, *Monimat*
- Figuur 21: "Coton, Lin": bron: 1895, *Monimat*
- Figuur 22: "Aide-mémoire"
- Figuur 23: "Avis officiels": bron: 1853 - 1854, *Monimat*
- Figuur 24: "Avis officiels: adjudications": bron: 1855, *Monimat*
- Figuur 25: "Annonces commerciales": bron: 1886, *Monimat*
- Figuur 26: "Avis de sociétés": bron: 1909, *Monimat*
- Figuur 27: "Derniers cours des actions de sociétés industrielles"
- Figuur 28: "Derniers cours des fonds et valeurs industrielles": bron: 1853, *Monimat*
- Figuur 29: "Dernier cours des fonds et valeurs industrielles - Bruxelles",
"Cours des actions des compagnies industrielles - Paris"
- Figuur 30: "Cours des actions industrielles - Bruxelles et Paris"
- Figuur 31: "Dernier cours"
- Figuur 32: "Obligations"
- Figuur 33: "Obligations - actions": bron: 1860, *Monimat*
- Figuur 34: "Cours général des fonds publics, actions et obligations": bron: 1863, *Monimat*
- Figuur 35: "Titres à revenu fixe - fonds publics, obligations" - "Titres à revenu variable - actions, actions privilégiées"
- Figuur 36: "Cours général des fonds publics, actions et obligations"
- Figuur 37: "Weektabel"
- Figuur 38: "Communications par chemin de fer"
- Figuur 39: "Heures des départs": bron: 1852, *Monimat*
- Figuur 40: "Recettes des chemins de fer"
- Figuur 41: "Statistique comparative: recettes brutes"
- Figuur 42: "Statistique comparative: recettes brutes"
- Figuur 43: "Recettes des chemins de fer"
- Figuur 44: "Chemins de fer et divers - statistique comparative, 1886"
- Figuur 45: "Chemins de fer et divers - statistique comparative": bron: 1886, *Monimat*
- Figuur 46: "Chemins de fer et tramways - statistique comparative"
- Figuur 47: "Chemins de fer et tramways - statistique comparative": bron: 1886, *Monimat*
- Figuur 48: "Cours des valeurs américaines": bron: 1857, *Monimat*
- Figuur 49: "Valeurs américaines"
- Figuur 50: "Valeurs américaines"
- Figuur 51: "Emprunts des états et des villes"
- Figuur 52: "Sociétés diverses"
- Figuur 53: "Change et escompte": bron: 1886, *Monimat*

Figuur 54: "Prix des métaux 1890"
 Figuur 55: "Prix des métaux 1902"
 Figuur 56: "Bourse de Bruxelles"
 Figuur 57: "Bourse de Bruxelles"
 Figuur 58: "Bourse d'Anvers"
 Figuur 59: "Bourse de Gand": bron: 1909, *Monimat*
 Figuur 60: "Bourse de Bruxelles": bron: 1909, *Monimat*
 Figuur 61: "Situation générale des établissements financiers - eerste week"
 Figuur 62: "Situation générale des établissements financiers - 1858 - 1868"
 Figuur 63: "Situation économique hebdomadaire": bron: 1886, *Monimat*
 Figuur 64: "Variations des fonds publics"
 Figuur 65: "Fonds publics"
 Figuur 66: "Partie économique et financière": bron: 1909, *Monimat*
 Figuur 67: "Aantal jaarlijkse supplementen"
 Figuur 68: "Obligations" - "Actions"
 Figuur 69: "Calendrier des porteurs d'obligations"
 Figuur 70: "Calendrier des porteurs d'obligations"
 Figuur 71: "Documents commerciaux": bron: 1857, *Monimat*

Lijst met tabellen

Tabel 1: Auteurs en hun functies
 Tabel 2: Industrie - brevets
 Tabel 3: "Brevets pris en Belgique"
 Tabel 4: "Législation"
 Tabel 5: "Industrie"
 Tabel 6: "Navigation & travaux maritimes"
 Tabel 7: "Industrie maritime"
 Tabel 8: "Cours des valeurs américaines"
 Tabel 9: "Andere supplementen"
 Tabel 10: "Andere supplementen"
 Tabel 11: "titres à revenu fixe/titres à revenu variable"
 Tabel 12: "Calendrier des porteurs d'obligations"
 Tabel 13: Nummers met "Documents commerciaux"
 Tabel 14: "Emprunt de conversion de la ville de Bruxelles"
 Tabel 15: "Emprunt de conversion de la ville d'Anvers"

Lijst met de rubrieken

Adjudications/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Agrandissement de Bruxelles/ ALGEMENE NIEUWS/
 Agriculture/ ALGEMENE NIEUWS/
 Aide-mémoire de l'actionnaire/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Alimentation publique/ ALGEMENE NIEUWS/
 Alliances Commerciales/ ALGEMENE NIEUWS/
 Annonces/ BEDRIJFSNIEUWS/
 annonces commerciales/ BEDRIJFSNIEUWS/
 annonces de librairie/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Annonces des sociétés/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Archéologie/ ALGEMENE NIEUWS/
 Architecture/ ALGEMENE NIEUWS/
 Assemblées législatives/ ALGEMENE NIEUWS/
 Assurances/ ALGEMENE NIEUWS/
 Avis/ BEDRIJFSNIEUWS/
 avis d'adjudications/ BEDRIJFSNIEUWS/
 avis de sociétés/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Avis officiels/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Bibliographie/ ALGEMENE NIEUWS/
 Bulletin agricole/ ALGEMENE NIEUWS/
 Bulletin technologique/ ALGEMENE NIEUWS/

Calendrier/ SUPPLEMENTEN/
 Canaux et rivières/ ALGEMENE NIEUWS/
 Canaux français/ ALGEMENE NIEUWS/
 Chambres des représentatives/ ALGEMENE NIEUWS/
 Changes/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Changes et escompte/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Chemins de fer/ ALGEMENE NIEUWS/
 Chemins de fer - heures des départs/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Chemins de fer belges/ ALGEMENE NIEUWS/
 Chemins de fer et canaux/ ALGEMENE NIEUWS/
 Chemins de fer et divers/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Chemins de fer et tramways/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Chemins de fer et tramways etc. - statistique comparative/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Chemins de fer de l'état belge/ ALGEMENE NIEUWS/
 Chemins de fer de Paris à Lyon/ ALGEMENE NIEUWS/
 Chronique des chemins de fer/ FINANCIËLE NIEUWS/-/ FINANCIËLE EN INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Chronique industrielle/ INDUSTRIËLE NIEUWS/-/ FINANCIËLE EN INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Chronique financière/ FINANCIËLE NIEUWS/-/ FINANCIËLE EN INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Commerce/ ALGEMENE NIEUWS/
 Commerce traité / ALGEMENE NIEUWS/
 Concours littéraire/ ALGEMENE NIEUWS/
 Constructions rurales/ ALGEMENE NIEUWS/
 Correspondance télégraphique/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Courrier de l'industrie/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Cours des valeurs américaines/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Crédit foncier/ ALGEMENE NIEUWS/
 Culture maraîchère/ ALGEMENE NIEUWS/
 De l'eau/ ALGEMENE NIEUWS/
 Denrées alimentaires/ ALGEMENE NIEUWS/
 Dernières informations/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Description de la Belgique matérielle/ ALGEMENE NIEUWS/
 Documents commerciaux/ SUPPLEMENTEN/
 Douane/ ALGEMENE NIEUWS/
 Economie financière/ ALGEMENE NIEUWS/
 Ecole militaire/ ALGEMENE NIEUWS/
 Economie politique / ALGEMENE NIEUWS/
 Emprunt de vingt-six millions/ ALGEMENE NIEUWS/
 Etablissements de crédit/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Exposition universelle / ALGEMENE NIEUWS/
 Exposition universelle de 1867 / ALGEMENE NIEUWS/
 Faits divers/ ALGEMENE NIEUWS/
 Finances/ ALGEMENE NIEUWS/
 Finances gouvernementales/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Fonds publics/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Gaz éclairant/ ALGEMENE NIEUWS/
 Génie civil/ ALGEMENE NIEUWS/
 Géologie/ ALGEMENE NIEUWS/
 Grands travaux d'utilité publics / ALGEMENE NIEUWS/
 Histoire des chemins de fer français / ALGEMENE NIEUWS/
 Histoire financière de chemins de fer/ ALGEMENE NIEUWS/
 Hygiène/ ALGEMENE NIEUWS/
 Hygiène publique/ ALGEMENE NIEUWS/
 Industrie/ ALGEMENE NIEUWS/
 Industrie maritime/ ALGEMENE NIEUWS/
 Industrie textile / ALGEMENE NIEUWS/
 Inondations/ ALGEMENE NIEUWS/
 Institutions financières / ALGEMENE NIEUWS/
 Jurisprudence/ ALGEMENE NIEUWS/
 Législation/ ALGEMENE NIEUWS/
 Législation & jurisprudence/ ALGEMENE NIEUWS/

Lettre de l'empereur Napoleon / ALGEMENE NIEUWS/
 Lettre sur les chemins de fer/ ALGEMENE NIEUWS/
 Marine/ ALGEMENE NIEUWS/
 Matériel de chemins de fer/ ALGEMENE NIEUWS/
 Mécanique agricole / ALGEMENE NIEUWS/
 Métallurgie/ ALGEMENE NIEUWS/
 Météorologie/ ALGEMENE NIEUWS/
 Mines/ ALGEMENE NIEUWS/
 Mines d'or - Sociétés d'exploration, etc./ FINANCIELE NIEUWS/
 Montagne de la cour / ALGEMENE NIEUWS/
 Navigation/ ALGEMENE NIEUWS/
 Navigation & travaux maritimes/ FINANCIELE NIEUWS/-/INDUSTRIELE NIEUWS/
 Notices sur les patentes anglaises / ALGEMENE NIEUWS/
 Partie économique et financière/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Partie financière/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Péages sur les chemins de fer/ ALGEMENE NIEUWS/
 Postes/ ALGEMENE NIEUWS/
 Prix des métaux/ LOSSE RUBRIEKEN/
 propriétés immobilières/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Questions de grains/ ALGEMENE NIEUWS/
 Recettes des chemins de fer/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Résultats d'adjudications/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Revue agricole/ ALGEMENE NIEUWS/
 Revue photographique/ ALGEMENE NIEUWS/
 Sciences - sciences études diverses/ ALGEMENE NIEUWS/
 Sciences appliquées/ ALGEMENE NIEUWS/
 Situation économique hebdomadaire/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Situation générale des établissements financiers/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Sociétés/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Sociétés diverses/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Sociétés industrielles/ BEDRIJFSNIEUWS/-/FINANCIELE NIEUWS/
 Statistiques/ ALGEMENE NIEUWS/
 Statistique comparative: recettes brutes, en francs, par jour-kilomètre/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Statistiques comparatives/ ALGEMENE NIEUWS/
 Statistique économique/ ALGEMENE NIEUWS/
 Statistiques sociales/ ALGEMENE NIEUWS/
 Subsistances alimentaires/ ALGEMENE NIEUWS/
 Technologie/ ALGEMENE NIEUWS/
 Télégraphique électrique/ ALGEMENE NIEUWS/
 Titres à revenu fixe: fonds publics, emprunts et obligations - titres à revenu variable: actions/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Tramways/ FINANCIELE NIEUWS/
 Travaux d'utilité publiques/ ALGEMENE NIEUWS/
 Travaux publics/ ALGEMENE NIEUWS/
 L'uniformité des poids et mesures/ ALGEMENE NIEUWS/
 Unité de mesures/ ALGEMENE NIEUWS/
 Variétés scientifiques/ ALGEMENE NIEUWS/
 Variations des fonds publics/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Vente publique/ ALGEMENE NIEUWS/
 Ventes publiques/ LOSSE RUBRIEKEN/
 Zoologie agricole/ ALGEMENE NIEUWS/

Lijst van subtitels

Adjudications/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Aide-mémoire de l'actionnaire/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Anvers/ FINANCIELE NIEUWS/
 Assemblées générales d'actionnaires/ FINANCIELE NIEUWS/-/BEDRIJFSNIEUWS/
 Avis aux auteurs/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Avis aux brevets d'invention/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Avis aux commerçants/ BEDRIJFSNIEUWS/

Avis aux contracteurs/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Avis aux entrepreneurs/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Avis aux fournisseurs/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Avis aux industriels/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Avis aux navigateurs/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Avis aux négociants/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Avis aux voyageurs/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Berlin/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Bourse de Bruxelles/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Brevets pris en Belgique/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Bruxelles/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Bulletin/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Bulletin financier/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Bulletin métallurgique/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Bulletin minier et métallurgique/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Charbons/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Charbons - fers et fontes/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Charbons - sidérurgie/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Correspondance financière/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Cours des frêts/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Derniers informations/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Echange des actions/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Echange des titres/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Emissions/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Emprunts et budgets/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Fer et fontes/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Finances gouvernementales/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Frets des charbons/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Historique de la bourse/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Industrie/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Industrie - brevets/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Lille/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Liquidations/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Londres/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Marché monétaire/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Monnaies/ FINANCIËLE NIEUWS/
 New York/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Paris/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Paiements/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Payements/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Payements d'intérêts et dividendes/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Prix des fers/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Prix des matières premières/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Prix des métaux/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Rapports et bilans de la semaine/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Recettes des chemins de fer/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Remboursements/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Résultats d'adjudications/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Résultat des adjudications/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Résultat des adjudications administratives/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Résultat des adjudications du gouvernement/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Sociétés/ FINANCIËLE NIEUWS/-/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Sociétés industrielles/ INDUSTRIËLE NIEUWS/
 Sommaire des listes de tirages publiées dans ce numéro/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Suppléments/ FINANCIËLE NIEUWS/
 Tirages/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Tirages d'emprunts d'états et de villes, d'actions et d'obligations diverses/ BEDRIJFSNIEUWS/
 Versements/ BEDRIJFSNIEUWS

Bibliografie

Periodieke pers

Moniteur belge des travaux d'utilité publique, 1851 - 1852
 Moniteur des Intérêts Matériels, Bruxelles, 1852 - 1914

Andere publicaties

BACHA E. et DUPIERREUX R., *Périodiques belges. Répertoire par titre et par sujet*, Bruxelles, 1928
 BAUDHUIN Fernand, *Histoire économique de la Belgique (1914 - 1939)*, Brussel, Etablissements Emile Bruylant, 1944, 2 vol
Beurs handboek: praktische raadgevingen en nuttige werken omtrent het financiewezen en beurszaken aan renteniers, aan kapitalisten, aan industriëlen, aan handelaren, Brussel, 1902, p95
 BERTELSON Lionel, *Dictionnaire des journalistes-écrivains de Belgique*, Bruxelles, section bruxelloise de l'association générale de la presse belge, s.d
 BERTELSON Lionel, *Tableau chronologique des journeaux belges*, Bruxelles, Maison de la presse, 1956
 BLUYSEN Paul, *Annuaire de la presse française et du Monde politique*, Paris, 1907
 DAVID Johan, *Reclame, bron voor de geschiedenis van de techniek: toelichting ingericht van 15 mei tot 30 juli 1982*, Grimbergen, 1982
 DE BENS E., *Het verhaal van de Belgische dagbladpers. Gisteren, vandaag en morgen*, Tielt, Lannoo, 1997
 DE BRABANDER Guido, GADISSEUR Jean, R GOBYN, *De industrie in België, twee eeuwen ontwikkeling 1780 - 1980*, Brussel, Gemeentekrediet, 1981
De Periodieke pers in België, 1954, Antwerpen-West
 DE LAVELEYE A., "*Histoire des vingt-cinq premières années des chemins de fer belges*", Bruxelles, 1862
 DE PRETER R., *De 200 rijkste families: geld en macht in de wereld van de holdings en de miljonairs*, Berchem, EPO, 1983
 DEGREVE Daniel, *La commerce extérieur de la Belgique, 1830 - 1913 - 1982*, Bruxelles, Palais des académies
 DEMEUR Adolphe, *Les Sociétés anonymes de Belgique en 1857: collection complète des statuts collectionnés sur les textes officiels*, Bruxelles, 1859 - 1874
 DENECKERE Gita., *Sire, het volk mort: sociaal protest in België 1831 - 1918*, Antwerpen, Hadewijch, 1997
 FAHRENFORT J.A.C., *Beurs en krant*, Leiden, Nederlandsche uitgeverij NV., 1949
 GAUS Helmut et VERMEERSCH Arthur, *Répertoire de la presse bruxelloise (1789 - 1914)*, 1968, Parijs - Leuven, Editions Nauwelaerts - Béatrice Nauwelaerts, Reeks: Bijdragen, 50
 Grandes figures de la Belgique indépendante. 1830 - 1930, Bruxelles, A. Bielefeld, 1930
 GUYOT R., *Historique de l'imprimerie R. Guyot*, Brussel, E. Guyot, 1956
Instappen a.u.b.! Honderd jaar buurtspoorwegen in België, Antwerpen - Amsterdam, Uitgeverij de Nederlandsche boekhandel, 1885
 JACQUEMYNS G., *Langrand-Dumonceau*, ULB, Vol I - V
 KURGAN - VAN HENTENRYK G., *Rail, finance et politique: les entreprises Philippart (1865 - 1890)*, Bruxelles, Editions de l'université de Bruxelles, 1982
 KURGAN - VAN HENTENRYK, JAUMAIN et MONTENS, *Dictionnaire des patrons, Les hommes, les entreprises, les réseaux*, Bruxelles, De Boeck & Larcier, s.a., 1996
 LAUREYSENS Julienne, *Industriële naamloze vennootschappen in België 1819 - 1857*, Leuven - Parijs, Editions Nauwelaerts, 1975
 LUYKX Theo en PLATEL Marc, *Politieke geschiedenis van België*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1985
 MATHELART S., *Pour l'histoire des médias en Belgique. Bibliographie de 1830 à nos jours*, Bruxelles, 1994
 PAULY Joseph, *Le chemin de fer et le Parlement 1835 - 1860*, Bruxelles, Editorial - office, 1935
 PIRARD Joseph, *histoire quantitative et développement de la Belgique au XIXe siècle*, Bruxelles, Palais des académies, 1980
 RAFFALOVITCH A., "*... L'abominable vénalité de la presse...*", Paris, Librairie du travail, 1931
 ROBERT-MILLES S., "*La grammaire de la bourse*", Ernest Flammarion
Rusland - België 1900 - 2000, honderd jaar liefde - haat: feestbundel aan prof. em. Hugo Benoy, bij zijn 70e verjaardag, Antwerpen, Benerus
 SARTORIUS F., *La petite presse bruxelloise des années 1860. Ses animateurs belges et français, son cosmopolitisme*, Paris - Bruxelles, 1994
 SEUTENS Max, *Histoire de la politique commerciale de la Belgique depuis 1830 jusqu'à nos jours*, Bruxelles, Editions de la librairie encyclopédique, 1955

Steden in ontwikkeling, Handelingen, 10e Internationaal colloquium, Gemeentekrediet van België, 1982

STENGERS J., *L'innovation technologique. Facteur de changement (XIX - XX siècles)*, Editions de l'université de Bruxelles, Bruxelles, 1986

TACK Raoul, "La section bruxelloise de l'association générale de la Presse belge", geciteerd in: *Livre commémoratif*

TURNER E.S., *Boeren, burgers en buitenlui! Ontstaan en geschiedenis van de reclame*, Utrecht, Het Spectrum, 1968

VAN DE MEERSCHÉ Paul, *Internationale politiek 1815-1945*, Leuven, Acco, 1998

VAN DE VELDE G., *Le rendement des placements*, Louvain, Société d'études morales, sociales et juridiques, 1943

VAN DEN EECKHOUT Patricia en VANTHEMSE Guy (reds.), *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de - 20ste eeuw*, Brussel, VUB press, 1999

VAN DIJK Henk, *De modernisering van Europa. Twee eeuwen maatschappijgeschiedenis.*, Utrecht, Uitgeverij Het Spectrum, 1994

VAN EENOO Romain, *De pers te Brugge: 1792 - 1914: bouwstoffen*, Leuven - Parijs, 1961, reeks: Bijdragen

VAN EENOO Romain, "Het pershistorisch onderzoek", pp 81 - 88, in: *De negentiende eeuw*, 1991, A. VERHULST en H. HASQUIN

VANTHOOR, René, De ontwikkeling van de pers in België, in: *De Natie*, 39, Ministerie van Landsverdediging

VERMEERSCH A.J. en VAN EENOO Romain, *Bibliografisch repertorium van de Belgische pers 1789 - 1914*, Leuven - Parijs, 1992

VERVAECK S., *Inventaris van het archief van Jules MALOU 1810 - 1886*, Bruxelles, 1971

VILAR André Lajeune, *Les coulisses de la presse*, Paris, A. Charles, Librairie, 1895

WEILL Georges, *Le journal, origines, évolution et rôle de la presse périodique*, Paris, La renaissance du livre, 1934

WIENER Sam, *"L'exception de jeu et les opérations de bourse"*, Bruxelles - Paris, Bruylant-Christophe & cie - Librairie A. Marescq, aîné, 1883

WITTE Els, CRAEYBECKX Jan en MEYNEN Alain, *Politieke geschiedenis van België van 1830 tot heden*, Antwerpen, Standaard uitgeverij, 1997

Niet gepubliceerd

MICHEL M., *La presse quotidienne belge économique et financière*, Bruxelles, Licentiaatsverhandeling, 1987

MOURAUX I., *La presse économique et financière en Belgique francophone*, Bruxelles, ULB, Licentiaatsverhandeling, 1984

VAN BOCXLAER F., *De evolutie van de economische pers in België*, doctoraatsverhandeling, Rijksuniversiteit Gent, 1966

VAN EENOO Romain, *Studie van de gedrukte bronnen*, Universiteit Gent, s.d.

VAN LEUFFEL S., *Reclameadvertenties. De socio-economische bron in de 18e en 19e eeuw*, Leuven, KUL, Licentiaatsverhandeling, 1996